

ÚZEMNÝ PLÁN OBCE

M Á L I N E C

ČISTOPIS

S E P T E M B E R 2 0 2 2

O B S A H

I. Textová a tabuľková časť

A. Základné údaje
A.1 Údaje o obstarávateľovi a spracovateľovi 4
A.2 Hlavné ciele riešenia a problémy, ktoré územný plán rieši 4
A.3 Vyhodnotenie doterajšieho územného plánu obce 5
A.4 Údaje o súlade riešenia územia so zadaním a so súborným stanoviskom z prerokovania návrhu 5

B. Riešenie územného plánu
B.1 Vymedzenie riešeného územia a jeho geografický opis 7
B.2 Väzby vyplývajúce z riešenia a zo záväzných častí územného plánu regiónu 18
B.3 Základné demografické, sociálne a ekonomické rozvojové predpoklady obce 26
B.4 Riešenie záujmového územia a širšie vzťahy, dokumentujúce začlenenie riešenej obce do systému osídlenia 31
B.5 Návrh urbanistickej koncepcie priestorového usporiadania územia 32
B.6 Návrh funkčného využitia územia obce s určením prevládajúcich funkčných území, vrátane určenia prípustného, obmedzujúceho a zakazujúceho funkčného využívania 34
B.7 Návrh riešenia bývania, občianskej vybavenosti so sociálnou infraštruktúrou, výroby a rekreácie 36
B.8 Vymedzenie zastavaného územia obce 47
B.9 Vymedzenie ochranných pásiem a chránených území podľa osobitných prepisov 48
B.10 Návrh riešenia záujmov obrany štátu, požiarnej ochrany, ochrany pred povodňami 49
B.11 Návrh ochrany prírody a tvorby krajiny, vrátane prvkov územného systému ekologickej stability a ekostabilizačných opatrení; návrh ochrany kultúrnych hodnôt 51
B.12 Návrh verejného dopravného a technického vybavenia územia 68
B.13 Koncepcia starostlivosti o životné prostredie 86
B.14 Vymedzenie a vyznačenie prieskumných území, chránených ložiskových území a dobývacích priestorov 91
B.15 Vymedzenie plôch vyžadujúcich zvýšenú ochranu 91
B.16 Vyhodnotenie perspektívneho použitia poľnohospodárskeho pôdneho fondu a lesného pôdneho fondu na nepoľnohospodárske účely 93
B.17 Hodnotenie navrhovaného riešenia z hľadiska environmentálnych, ekonomických, sociálnych a územnotechnických dôsledkov 99

C. Doplňujúce údaje 100
D. Dokladová časť 100

Návrh záväznej časti riešenia
1. Zásady a regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využitia územia pre funkčné a priestorovo homogénne jednotky Zč - 1
2. Prípustné, obmedzujúce alebo vylučujúce podmienky na využitie jednotlivých plôch a intenzita ich využitia, určenie regulácie jednotlivých plôch Zč - 2
3. Zásady a záväzné regulatívy pre umiestnenie bývania a rekreácie Zč - 21
4. Zásady a záväzné regulatívy pre umiestnenie občianskeho vybavenia Zč - 21
5. Zásady a záväzné regulatívy pre umiestnenie výroby Zč - 22
6. Zásady a záväzné regulatívy pre umiestnenie verejného dopravného vybavenia územia Zč - 22
7. Zásady a záväzné regulatívy pre umiestnenie verejného technického vybavenia územia Zč - 24
8. Zásady a záväzné regulatívy zachovania kultúrnohistorických hodnôt, pre ochranu prírody a tvorbu krajiny, pre ochranu a využívanie prírodných zdrojov, pre vytváranie a udržiavanie ekologickej stability vrátane plôch zelene Zč - 28
9. Zásady a záväzné regulatívy starostlivosti o životné prostredie a krajinno-ekologické opatrenia Zč - 30
10. Vymedzenie zastavaného územia obce Zč - 37
11. Vymedzenie ochranných pásiem a chránených území podľa osobitných predpisov Zč - 37
12. Plochy pre verejnoprospešné stavby, pre vykonanie delenia a sceľovania pozemkov, pre asanáciu a pre chránené časti krajiny Zč - 39
13. Určenie, pre ktoré časti obce je potrebné obstarať a schváliť územný plán zóny Zč - 40
14. Zoznam verejnoprospešných stavieb Zč - 40
15. Schéma záväzných častí riešenia a verejnoprospešných stavieb

II. Grafická časť

1.	Širšie vzťahy	M 1 : 50 000
2.	Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania územia - katastrálne územia, s vyznačenou záväznou časťou riešenia a verejnoprospešnými stavbami, ochrana prírody a tvorba krajiny a prvky ÚSES	M 1 : 10 000
3.	Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania územia - zastavané územie (súčasné a navrhované), s vyznačenou záväznou časťou riešenia a verejnoprospešnými stavbami, ochrana prírody a tvorba krajiny a prvky ÚSES	M 1 : 5 000
4.	Výkres riešenia verejného dopravného vybavenia územia	M 1 : 5 000
5.	Výkres riešenia verejného technického vybavenia územia	M 1 : 5 000
6.	Výkres ochrany prírody a tvorby krajiny, vrátane prvkov územného systému ekologickej stability	M 1 : 10 000
7.	Výkres vyhodnotenia dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde a lesných pozemkoch	M 1 : 5 000

Riešiteľský kolektív

Spracovateľ:	Kubina – ARCHITEKTÚRA, URBANIZMUS s.r.o.
Hlavný riešiteľ :	Ing. arch. Eleonóra Hejzlarová, 1629 AA SKA
Urbanizmus :	Ing. arch. Eleonóra Hejzlarová, Ing. arch. Roman Jančo
Technická infraštruktúra :	p. Tatiana Bičanovská – vodné hospodárstvo Ing. Lukáš Stránsky - energetika_zásobovanie elektrickou energiou p. Tatiana Bičanovská - energetika_zásobovanie plynom
Doprava :	Ing. Vladimír Otto
Krajinno-ekologický plán :	Ing. Milan Hodas a kol.

Obstarávateľ
Obec Málinec,
v zastúpení: Ing. arch. Vladimír Ragan - odborne spôsobilá osoba pre obstarávanie ÚPP a ÚPD

Dátum
September 2022

Zoznam použitých skratiek:

BBSK - Banskobystrický samosprávny kraj, **BD** - bytový dom, **b. j.** - bytová jednotka, **BPEJ** - bonitovaná pôdno-ekologická jednotka, **CR** - cestovný ruch, **ČOV** - čistička odpadových vôd, **DN** - dimenzia, **GIS** - geografický informačný systém, **GKÚ** - Geografický a kartografický úrad, **GL** - genofondová lokalita, **CHVO** - chránená vodohospodárska oblasť, **IP** - interakčný prvok, **KEK** - krajinnoekologický komplex, **KEP** - krajinnoekologický plán, **KES -** koeficient ekologickej stability, **KPÚ** - Krajský pamiatkový úrad, **k. ú.** – katastrálne územie, **MBc** - miestne biocentrum, **MBk** - miestny biokoridor, **MOK** - miestna obslužná komunikácia, **MÚSES** - miestny územný systém ekologickej stability, **MV** - Ministerstvo vnútra, **MVE** - malá vodná elektráreň, **MŽP** - Ministerstvo životného prostredia**, NDV** - nelesná drevinná vegetácia, **NN -** nízke napätie, **NP** - nadzemné podlažie, **NTL** - nízkotlaký, **NV** - Nariadenie vlády, **NRBk** - nadregionálny biokoridor, **OP** – ochranné pásmo, **OSO** – odborne spôsobilá osoba, **OZ** - obecné zastupiteľstvo, **PD** - poľnohospodárske družstvo, **PHO** - pásmo hygienickej ochrany, **POH** - Program odpadového hospodárstva, **PP** - poľnohospodárska pôda, **PVE** - prečerpávacia vodná elektráreň, **RBc** - regionálne biocentrum, **RD** – rodinný dom, **RÚSES** – regionálny územný systém ekologickej stability, **SKŠ** - súčasná krajinná štruktúra, **SODB** - sčítanie obyvateľov, domov a bytov, **SVP** - Slovenský vodohospodársky podnik, **STL** - strednotlaký, **STN** - Slovenská technická norma, **ŠGÚ DŠ** - Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, **ŠOP** - Štátna ochrana prírody, **ŠÚ SR** - Štatistický úrad Slovenskej republiky, **TP** - technický predpis, **TTP** - trvalý trávnatý porast, **ÚPD** – územnoplánovacia dokumentácia, **ÚPN-O** – územný plán obce, **ÚPN-VÚC** - územný plán veľkého územného celku, **ÚSES –** územný systém ekologickej stability, **ÚPP** – územnoplánovací podklad, **ÚZPF** - Ústredný zoznam pamiatkového fondu, **VDJ** - veľká dobytčia jednotka, **VN** - vysoké napätie, **VPS** - verejnoprospešná stavby, **VTL -** vysokotlaký, **VÚC** – veľký územný celok, **VVN** - veľmi vysoké napätie, **VN Málinec** - vodná nádrž Málinec, **VZN** - všeobecne záväzné nariadenie, **z. ú.** – zastavané územie**, ZPN** - zemný plyn naftový, **Z. z.** - Zbierka zákonov, **ŽP** - životné prostredie

I. Textová a tabuľková časť

A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

A.1 ÚDAJE O OBSTARÁVATEĽOVI A SPRACOVATEĽOVI

Názov dokumentácie:	**ÚZEMNÝ PLÁN OBCE MÁLINEC**
Obstarávateľ:	Obec Málinec, v zastúpení: Ing. arch. Vladimír Ragan - OSO pre obstarávanie ÚPP a ÚPD, reg. č. 385
Spracovateľ:	Kubina – ARCHITEKTÚRA, URBANIZMUS, s.r.o.
Hlavný riešiteľ :	Ing. arch. Eleonóra Hejzlarová, 1629 AA SKA

A.2 HLAVNÉ CIELE RIEŠENIA A PROBLÉMY, KTORÉ ÚZEMNÝ PLÁN RIEŠI

A.2.1 DÔVODY OBSTARANIA ÚZEMNÉHO PLÁNU OBCE

Obec Málinec má spracovanú a v súčasnosti platnú územnoplánovaciu dokumentáciu (ďalej len "ÚPD"), ktorou je:

- ✓ Územný plán obce Málinec (ďalej len "ÚPN-O"), ktorý bol spracovaný v r.2000, zhotoviteľ Landurbia Banská Bystrica, hl. riešiteľ Ing. arch. Anton Supuka.
  Výpis z Uznesenia:
  Obecné zastupiteľstvo v Málinci na svojom zasadnutí dňa 4.7.2006, uznesením č. 4/2006, v bode 4/a súhlasí so záväznou časťou územného plánu obce Málinec, ktorá bola schválená uznesením č. 8/2002, bod 2/f, dňa 29.10.2002, nakoľko dostatočne rieši aktuálne potreby obce.

Obec má menej ako 2000 obyvateľov, ale podľa platného zákona č.50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v platnom znení (stavebný zákon (§ 11, ods. 2, pís. a) zákona) je povinná mať územný plán obce, ak je treba:

- riešiť koncepciu územného rozvoja obce,
- uskutočňovať rozsiahlu novú výstavbu,
- umiestniť verejnoprospešné stavby.

Dôvody obstarania novej územnoplánovacej dokumentácie na úrovni ÚPN-O sú nasledovné:

- obec má síce spracovaný a platný ÚPN-O, ktorý je však vzhľadom na dobu svojho spracovania neaktuálny jednak po legislatívnej, obsahovej ako aj technickej stránke
- potreba získať aktuálny a prehľadný územnoplánovací nástroj na stanovenie zásad a regulatívov priestorového usporiadania a funkčného využívania územia obce
- aktuálna potreba premietnuť súčasné a budúce rozvojové zámery obce do jej územno-priestorového potenciálu tak, aby bola urbanistickou koncepciou zabezpečená komplexnosť a únosnosť rozvoja obce,
- predísť nežiaducim kolíziám jednotlivých funkcií v území, zabezpečiť vzájomnú koordináciu činností a tak zabezpečiť účelné a perspektívne vynakladanie prostriedkov na dopravnú a technickú infraštruktúru,
- zosúladenie, koordinácia, optimalizácia zámerov a požiadaviek územnoplánovacích dokumentov na úrovni vyššieho územného celku s rozvojovými zámermi obce,
- vytvoriť platformu pre diskusiu nad problémami v území a možnosťami ich riešenia, rozdiskutovať možné perspektívy rozvoja rôznych funkčných zložiek v území a v neposlednom rade odzrkadliť záujmy a predstavy väčšiny obyvateľov obce.

Vzhľadom na vyššie uvedené Obecné zastupiteľstvo obce Málinec rozhodlo o vypracovaní ÚPN-O Málinec na svojom zasadnutí dňa 13.12.2019, Uznesením 8/2019 bod g.

A.2.2 HLAVNÉ CIELE RIEŠENIE ÚZEMNÉHO PLÁNU

Riešenie a návrh územného plánu sleduje a napĺňa hlavne tieto ciele:

- *hlavným cieľom územného plánu je zabezpečenie územných a technických podmienok pre rozvoj obce pre plánovaný rast počtu obyvateľov do roku 2041,*
- *komplexné riešenie a určenie zásad priestorového usporiadania a funkčného využívania územia,*
- *stanovenie limitov využitia plôch katastrálneho územia v súlade s prírodnými danosťami a potrebou vytvoriť podmienky pre trvalé udržiavanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny, dosiahnutie a udržanie ekologickej stability,*

- *stanovenie regulatívov, zabezpečujúcich vytváranie harmonického prostredia v obci a vo voľnej krajine,*
- *vzájomná koordinácia činností v území, zabezpečujúca účelné a perspektívne vynakladanie prostriedkov na technickú infraštruktúru,*
- *vytvorenie ponuky využiteľných voľných plôch, napomáhajúcej rozvoju všetkých funkcií, vrátane hospodárskej základne obce.*

A.3 VYHODNOTENIE DOTERAJŠIEHO ÚZEMNÉHO PLÁNU OBCE

Obec Málinec má spracovanú a v súčasnosti platnú územnoplánovaciu dokumentáciu, ktorou je ÚPN-O Málinec, ktorý bol spracovaný v r.2000, zhotoviteľ Landurbia Banská Bystrica, hl. riešiteľ Ing. arch. Anton Supuka, ktorý je neaktuálny (po legislatívnej, obsahovej ako aj technickej stránke) a nezodpovedá súčasným trendom spracovania.

A.4 ÚDAJE O SÚLADE RIEŠENIA ÚZEMIA SO ZADANÍM A SO SÚBORNÝM STANOVISKOM Z PREROKOVANIA NÁVRHU

Návrh je spracovaný v súlade so Zadaním pre spracovanie Územného plánu obce Málinec, ktoré bolo schválené v Obecnom zastupiteľstve v Málinci Uznesením č.1/2021 písm. h) zo dňa 18.02.2021. Následne bolo začaté spracovávanie návrhu riešenia ÚPN-O Málinec, dokončené v 09/2021. Návrh územného plánu obce vrátane záväznej časti bol vypracovaný v zmysle vyhlášky č. 55/2001 Z. z.

Návrhovým rokom je r. 2041.

Súpis použitých územnoplánovacích a iných podkladov

Pri spracovaní návrhu územného plánu obce boli použité nasledovné podklady :

- Územný plán veľkého územného celku Banskobystrického kraja (ďalej len ÚPN VÚC BBK), r.1998, schválený Nariadením vlády SR č. 263/1998 zo dňa 18.08. 1998,
- VZN BBSK č.4/2004, ktorým sa vyhlasujú Zmeny a doplnky záväznej časti ÚPN VÚC BBK, schválené uznesením ZBBSK č.611/2004 zo dňa 16. decembra 2004,
- VZN BBSK č. 6/2007, ktorým sa vyhlasujú Zmeny a doplnky záväznej časti ÚPN VÚC BBK - Zmeny a doplnky č.1/2007, schválené uznesením ZBBSK č.222/2007 zo dňa 23.augusta 2007,
- VZN BBSK č. 14/2010, ktorým sa vyhlasuje záväzná časť ÚPN VÚC BBK - Zmeny a doplnky 2009, schválené uznesením ZBBSK č.94/2010 zo dňa 18.júna 2010,
- VZN BBSK č.27/2014, ktorým sa vyhlasuje záväzná časť ÚPN VÚC BBKj - Zmeny a doplnky 2014, schválené uznesením ZBBSK č. 84/2014 zo dňa 5. decembra 2014,
- Záväzná časť ÚPN VÚC BBK, vyhlásená nariadením vlády Slovenskej republiky č.263/1998 Z. z. v znení VZN BBSK č.4/2004, č.6/2007, č.14/2010 a č.27/2014 - úplné znenie,
- Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy Uznesenie vlády SR č.148/2014, 26.03.2014,
- Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy - aktualizácia, ktorá bola schválená uznesením vlády SR č.478/2018,
- Aktualizovaná Národná stratégia ochrany biodiverzity na Slovensku, schválená uznesením vlády č. 12/2014,
- Koncepcia ochrany prírody a krajiny, schválená uznesením vlády SR č. 471 z 24.5. 2006 a návrh aktualizácie z r.2019,
- Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Poltár, ESPRIT, s.r.o., Banská Štiavnica (2019-2020) - v schvaľovacom procese,
- Akčný plán rozvoja okresu Poltár, Vláda SR, 2016,
- Plán dopravnej obslužnosti BBSK, Ing. Dr. Milan Skýva a kol., 2007/2008,
- Rozvoj cyklistickej dopravy na území BBSK, 2017,
- Koncepcia rozvoja Cestovného ruchu BBSK na roky 2016-2021, vrátane príloh (č.1-Potenciál CR v okresoch BBSK, č.2-Zoznam cykloturistických trás v BBSK),
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja BBSK na roky 2015-2023,
- Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií na územie Banskobystrického kraja, 2015,
- Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií na územie Banskobystrického kraja na r.2021-2027, v štádiu posudzovania (EIA) ,
- Krajinno-ekologický plán obce Málinec, Ing. Milan Hodas a kol., 2020,
- Program hospodárskeho, sociálneho, environmentálneho rozvoja a rozvoja kultúry obce Málinec 2014 – 2020, Centrum prvého kontaktu pre podnikateľov v Poltári, Poltár, 2014,
- Komunitný plán sociálnych služieb obce Málinec na roky 2018-2022, Občianske združenie PRODEM, Hradište, 2018,
- údaje o BPEJ a kvalite poľnohospodárskej pôdy, Národné poľnohospodárske a lesnícke centrum - Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy, Banská Bystrica,

- Ústredný zoznam pamiatkového fondu SR, 2020,
- údaje o parcelách, mapový klient ZBGIS, www.geodesy.sk, 2020,
- výsledky Sčítania ľudu, domov a bytov z roku 1980, 1991 a Sčítania obyvateľov, domov a bytov z roku 2001, 2011, ŠÚ SR,
- obecná štatistika obce Málinec,
- Monografia obce Málinec, Obecný úrad v Málinci, 2009,
- prieskumné práce v teréne za účelom zistenia skutkového stavu objektov, skutočného funkčného využitia plôch, negatívnych javov, ...
- vyjadrenia dotknutých orgánov a organizácií, získane v etape prípravných prác ÚPN-O,
- platné zákony, vyhlášky, nariadenia,
- konzultácie s organizáciami a správcami sietí , a iné,
- internetové portály - www stránky.

Ako mapový podklad bola použitá digitálna katastrálna mapa obce Málinec, poskytnutá GKÚ Bratislava.

B. RIEŠENIE ÚZEMNÉHO PLÁNU

B.1 VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA A JEHO GEOGRAFICKÝ OPIS

B.1.1 RIEŠENÉ ÚZEMIE

Obec Málinec z hľadiska územno-správneho členenia patri do Banskobystrického samosprávneho kraja, do okresu Poltár. Z hľadiska kategorizácie územno-štatistickej jednotky EUROSTAT vystupuje ako úroveň LAU 2 (do r.2002 NUTS V).

Obec Málinec leží v severnej časti okresu Poltár, v Ipeľskej brázde v Slovenskom Rudohorí, v blízkosti okresného mesta Poltár (cca 13 km severne), v doline rieky Ipeľ, na jej hornom toku. Obec je tvorená katastrálnymi územiami Málinec a Ipeľský potok. Územie sa nachádza pri severnej hranici historického Novohradu.

Riešené územie obce pozostáva zo zastavaného územia obce, ktoré je umiestnené v údolnej nive rieky Ipeľ, v južnej časti k. ú. a ostatného katastrálneho územia. Zastavané územie je v súčasnosti legislatívne vymedzené hranicou zastavaného územia k 1.1.1990. Celková výmera riešeného katastrálneho územia je 5.000 ha. Plocha zastavaného územia obce k 1.1.1990 je 113,73 ha.

Prieskumy a rozbory pre Územný plán obce Málinec riešia obe katastrálne územia obce v mierke 1:10 000 a ťažiskové územie obce v rozsahu zastavaného územia a predpokladaných rozvojových plôch v mierke 1:5 000.

Tab. č. 1 Základné údaje charakterizujúce územie obce k 31.12.2020 :

	Málinec
Rozloha riešeného katastrálneho územia	5.000 ha
Počet obyvateľov	1.403
Počet trvalo obývaných domov, bytov , RD Ipeľ	329 + 159 + 10 = 498
Počet súpisných čísiel	355
Počet objektov využívaných na rekreáciu	1 (chata Ipeľ), 74 chát je v prenájme v Ipli

**zdroj: Obecná štatistika obce Málinec, 2020*

B.1.2 GEOGRAFICKÝ OPIS A PRÍRODNÉ PODMIENKY ÚZEMIA

*zdroj: *KEP, Ing. Milan Hodas. a kol., 2020*

B.1.2.1 Abiotické vlastnosti krajiny - vybrané prírodné faktory územia

Geologické pomery

Podľa regionálneho geologického členenia *(Vass et al. 1988)* môžeme v záujmovom území vyčleniť:

Oblasť:	veporské pásmo
Podoblasť:	kohútska zóna
Oblasť:	veporské pásmo
Podoblasť:	kraľovohoľská zóna

Záujmové územie (obec Málinec) sa nachádza v juhozápadnej časti Slovenského Rudohoria vo Veporských vrchoch. Horninové prostredie územia je budované prevažne horninami kryštalinika západnej časti Slovenského Rudohoria a kvartérnymi sedimentami (http://apl.geology.sk/gm50js)..

Geomorfologické pomery

V zmysle geomorfologických jednotiek Slovenska *(Mazúr, Lukniš 1986)* je riešené územie tvorené nasledovne:

Sústava:	Alpsko-Himalájska
Podsústava:	Karpaty
Provincia:	Západné Karpaty
Subprovincia:	Vnútorné západné Karpaty
Oblasť:	Slovenské Rudohorie
Celok:	Revúcka vrchovina
Podcelky:	Balocké vrchy, Cinobanské predhorie, Málinské vrchy, Sihlianska planina.

Záujmové územie leží v Banskobystrickom kraji, v severnej časti okresu Poltár, na hornom toku rieky Ipeľ v nadmorskej výške 290 m n. m..

Slovenské Rudohorie je plochou najrozľahlejšie pohorie Slovenska. Bolo pomenované podľa bohatých zásob nerastných surovín. Ma masívny, často plošinový reliéf, čo vyplýva z jeho semimasívnej štruktúry. Rieky a potoky v pohoriach vymyli erózne doliny. Od ostatných horských oblastí sa líši aj tým, že má len jednu vnútrohorskú kotlinu a vrchovinu, inak prevláda hornatinný reliéf s niekoľkými podhôľnymi

enklávami, ktoré nevystupujú ani do výšky 1 500 m n. m. Vnútorné členenie do celkov je podmienené skôr typologickou odlišnosťou jeho jednotlivých častí ako výraznými geomorfologickými hranicami.

Revúcka vrchovina je horský celok na južnom okraji Slovenského rudohoria. Tvoria ju pomerne dlhé chrbty, ktoré oddeľujú doliny riek Ipeľ, Rimava, Blh, Muráň, Štítnik a Slaná. Hlavný hrebeň rozsiahlej Revúckej vrchoviny sa tiahne od juhozápadu smerom na severovýchod. V zložitej geologickej stavbe dominujú hlavne staré svory, ruly, fylity a granity. V niektorých častiach pohoria sa vyskytujú aj spodnotriasové kremence, vápence a neogénne andezitové tufy. V časti vrchoviny, ktorá je budovaná vápencovými horninami, vznikli bohaté krasové územia s množstvom jaskýň.

Charakteristika hlavných typov reliéfu

Z hľadiska geomorfologickej typizácie *(Mazúr, Činčura, Kvitkovič, 1980)* na území obce rozlišujeme štyri typy erózno-denudačného reliéfu.

Tab. č. 2 Základné typy erózno-denudačného reliéfu

základné typy erózno-enudačného reliéfu	základné morfoštruktúry	základné morfoštruktúry (typy)
reliéf eróznych brázd	semimasívny mierne vyklenutý bok	semimasívna rudohorská morfoštruktúra
reliéf nekrasových planín	semimasívny mierne vyklenutý bok	semimasívna rudohorská morfoštruktúra
hornatinový reliéf	semimasívny mierne vyklenutý bok	semimasívna rudohorská morfoštruktúra
vrchovinový reliéf	semimasívny mierne vyklenutý bok	semimasívna rudohorská morfoštruktúra

Sklonitosť reliéfu

Sklonitosť reliéfu determinuje výskyt reliéfotvorných procesov, charakter pôdneho krytu a spôsob využívania krajiny. Pre podrobnejšiu diferenciáciu reliéfu sa vyčleňujú nasledovné kategórie sklonitosti - územie so sklonom 0 - 3° (rovina), územie so sklonom 3 - 7° (mierny svah), územie so sklonom 7 - 12° (stredný svah), územie so sklonom 12 - 17° (výrazný svah), územie so sklonom 17 - 25° (príkry svah) a územie so sklonom nad 25° (zráz). Územie obce Málinec je značne členité. Najnižší sklon je v oblasti ktorou preteká rieka Ipeľ a v okolí Vodnej nádrže Málinec. Sklon terénu sa smerom od územia, kde preteká Ipeľ, na sever, východ a západ zvyšuje. Najvyššie hodnoty sklon dosahuje v severozápadnej časti obce. Najnižšia nadmorská výška v katastri obce je 260 m n. m. a najvyššia je 940 m n. m..

Orientácia reliéfu

Orientácia (expozícia) georeliéfu voči svetovým stranám má veľký význam z hľadiska pôsobenia usmernených procesov v krajine. Hlavne príjem priameho slnečného žiarenia (bezprostredne ovplyvňuje napr. rýchlosť procesov zvetrávania) a pôsobenie prevládajúcich vetrov sú silne ovplyvnené orientáciou georeliéfu voči svetovým stranám ako i sklonom georeliéfu. Význam orientácie pritom zväčša stúpa so zväčšovaním sklonu georeliéfu. Z hľadiska orientácie svahov voči svetovým stranám prevládajú v západnej časti riešeného územia severovýchodne a južne orientované svahy. Vo východnej časti riešeného územia prevládajú severozápadne a západne orientované svahy

Klimatické podmienky

Dotknuté územie patrí v zmysle klimatického členenia Slovenska do mierne teplej, mierne chladnej a studenej horskej klimatickej oblasti *(Lapin et al. 2002).* Klimatické okrsky územia obce Málinec sú:

- mierne teplý, veľmi vlhký, vrchovinový s júlovými teplotami nad 16 °C
- mierne teplý, vlhký, s chladnou až studenou zimou, dolinový/kotlinový s januárovými teplotami do -3 °C, s júlovými teplotami nad 16 °C
- mierne chladný okrsok, veľmi vlhký júlovými teplotami 12 - 16 °C
- studený horský, veľmi vlhký, s júlovými teplotami do 10 °C

Priemerné ročné teploty vzduchu v obci Málinec sa pohybujú v rozsahu 2 - 8 °C. Hodnota priemerných ročných teplôt vzduchu v posledných desaťročiach a najmä v posledných 10 rokoch stúpa. Priemerná teplota vzduchu v januári je -3 - -6° C. Priemerná teplota vzduchu v júli je 14 - 18° C. V letnom období sa v oblasti obce Málinec vyskytuje v priemere menej ako 10 dní s dusným počasím, v južnej časti územia 10 - 20. V zimnom období sa v tejto oblasti vyskytuje v priemere 60 – 140 dní so snehovou pokrývkou. Priemerný počet vykurovacích dní je 220 – 320 (Atlas krajiny SR, 2002).

Mikroklimatické pomery sú vyhodnotené na základe dlhodobých pozorovaní na meteorologickej stanici v Brezne, nachádzajúcej sa v nadmorskej výške približne 485 m. n. m. Priemerná ročná teplota vzduchu v roku 2019 bola 8,55 °C. Počas vegetačného obdobia bola priemerná hodnota teploty vzduchu

14,8 °C. Maximálna priemerná teplotou vzduchu bola 19,5 °C v mesiaci jún. Najchladnejším bol január s priemernou teplotou, ktorá dosahovala – 5,4 °C. Popri teplote vzduchu sú rozhodujúcim ukazovateľom klímy zrážky. Priemerný ročný úhrn zrážok bol 65,3 mm v roku 2019, v letnom polroku to bolo 71,6 mm. Najmenej zrážok sa zaznamenalo v januári, februári a apríli. Najviac bohatý na zrážky bol október s hodnotou 157 mm.

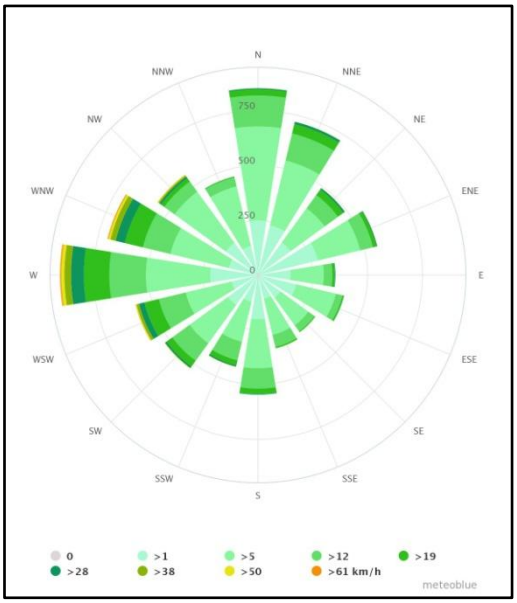
Tab. č. 3 Priemerná teplota vzduchu (°C) na stanici Brezno v roku 2019

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	rok	Vegetačné obdobie (IV - IX)
-5,4	-0,6	4,1	9,1	11,4	19,5	18,0	18,7	12,6	8,7	6,4	0,1	8,55	14,8

Tab. č. 4 Priemerné mesačné a ročné úhrny zrážok (mm) na stanici Brezno v roku 2019

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	rok	Letný polrok (IV - IX)
37	31	52	38	91	71	69	76	85	27	157	50	65,3	71,6

V obci Málinec sa nenachádza meteorologická stanica. Najbližšie dostupné údaje za rok 2019 sú z meteorologickej stanice Lučenec vzdialenej 19 km od obce Málinec. Simulačné klimatické údaje (meteorologické diagramy) pre obec Málinec s vysokou predvídateľnosťou môžu nahradiť merania dostupné na www.meteoblue.com.

*obr. Veterná ružica pre obec Málinec zobrazuje počet hodín v roku, kedy vietor fúka z určitého smeru. (N – sever (S), E – východ (V), S – juh (J), W – západ (Z)) Napr. JZ (SW): vietor fúka z juhozápadu na severovýchod SV (NE)*zdroj: www.meteoblue.sk*

Hydrologické a hydrogeologické podmienky

Predmetné územie sa z hydrologického hľadiska nachádza v hlavnom povodí rieky Dunaj, čiastkovom povodí rieky Ipeľ. Rieka Ipeľ je hlavnou hydrogeologickou osou územia obce Málinec. Patrí medzi najdlhšie rieky Slovenska, je na treťom mieste.

a) Pramene

Minerálne prameň LC-31 s názvom Šťavica, s OP I. stupňa, registrovaný v obci Málinec, sa nachádza v ľavej bočnej rokline pod cestou č. 2715 (Málinec - Ipeľský Potok) smerom k hladine VN Málinec. Je zachytený v betónovom kadlube o priemere 1,0 m, hlboký 2,3 m. Je zakrytý betónovým 8-uholníkom. Má bočný kovový vývod nad ktorým je ručná pumpa. Okolie je upravené s peším príchodom a voda sa využíva na pitie.

b) Vodné toky

Rieka Ipeľ (č. hydrologického poradia 4-24-01-001), ktorá preteká celým územím obce Málinec, je najvýznamnejším tokom nachádzajúcim sa v riešenom území. Rieka Ipeľ pramení vo Veporských vrchoch v nadmorskej výške okolo 1050 m n. m. a ústí do rieky Dunaj. Celková dĺžka rieky je 232,5 km. Najvýznamnejšie prítoky rieky Ipeľ sú: pravostranný prítok Chocholná a ľavostranný prítok Šťavica. V zmysle vyhlášky MŽP SR č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných

tokov a vodárenských vodných tokov má rieka Ipeľ štatút vodohospodársky významného vodného toku. V k. ú. Málinec pramenia toky Chmeľná, Prierazka a Zlatno.

Chocholná je pravostranným prítokom rieky Ipeľ, má dĺžku 9 km. Pramení pod sedlom Prašivá v nadmorskej výške cca 965 m n. m., tečie juhozápadným smerom, potom sa stáča na juhovýchod a ústi do VN Málinec v nadmorskej výške 350 m n. m.

*Šťavica (*č. hydrologického poradia 4-24-01-038) je ľavostranným prítokom rieky Ipeľ, má dĺžku 1,9 km a je tokom III. rádu. Pramení na severnom svahu Brložna (813,6 m n. m.), tečie západoseverozápadným smerom a ústi do VN Málinec v nadmorskej výške 350 m n. m.. V zmysle vyhlášky MŽP SR č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov má tok Šťavica štatút vodohospodársky významného vodného toku.

Smolná je pravostranným prítokom rieky Ipeľ, má dĺžku 9 km. Pramení na severovýchodnom svahu Vrchdobroča v nadmorskej výške 890 m n. m., ústi do VN Málinec v nadmorskej výške 350 m n. m..

c) Vodné plochy

Vodná nádrž Málinec, vybudovaná v rokoch 1989 – 1993, je zásobárňou pitnej vody pre okresy Poltár, Lučenec a Rimavská Sobota a reguluje horný tok rieky Ipeľ. Vodná plocha VN Málinec má rozlohu 1,38 km^2 s objemom 26,7 mil. m^3, teleso hrádze je 620 m dlhé a 48 m vysoké. Do prevádzky bola nádrž uvedená 21. januára 1994. V dôsledku výstavby VN Málinec zanikla osada Hámor a okolité usadlosti Hrozinovo, Chmelná a Šťavica (www.malinec.sk; PHSR, 2014). VN Málinec Má maximálnu kapacitu vodárenského odberu z nádrže a prívodného potrubia do úpravne vody 560 $l.s^{-1}$. Súčasná kapacita úpravne vody (ÚV) Málinec je 280 $l.s^{-1}$, s možnosťou rozšírenia na maximálnu kapacitu (RIUS, 2019).

Najbližšie ku záujmovému územiu sa nachádza vodomerná stanica na rieke Ipeľ – pod VN Málinec (rkm 193,50). Dlhodobý maximálny prietok, ktorý bol zistený na základe monitoringu SHMÚ počas rokov 1995 - 2016 dosiahol na rieke Ipeľ hodnotu 14,34 $m^3.s^{-1}$. Dlhodobý minimálny prietok, ktorý bol zistený na základe monitoringu SHMÚ počas rokov 1995 - 2016 dosiahol na rieke Ipeľ hodnotu 0,085 $m^3.s^{-1}$.

Priemerné mesačné, kulminačné a minimálne prietoky za rok 2017, maximálne a minimálne prietoky za sledované obdobie sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tab. č.5 Priemerné mesačné a extrémne prietoky - nad VN Málinec (rkm 201,8) ($m^3.s^{-1}$) (www.shmu.sk)

Mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
Stanica: nad VN Málinec Tok: Ipeľ riečny kilometer: 201,8													
Qm	0,764	0,434	0,699	0,313	0,308	0,210	0,205	0,314	0,277	0,239	0,382	0,724	0,407
Q_{max} 2017			4,302			Q_{min} 2017			0,160				
Q_{max} 1995 - 2016			14,34			Q_{min} 1995- 2016			0,085				

Podľa režimu odtoku patrí skoro celé záujmové územie do vrchovinno-nížinnej so dažďovo-snehovým typom odtoku. Pre túto oblasť je charakteristická akumulácia vôd v mesiacoch december až február, s vysokou vodnosťou v marci až apríli. Najvyššie prietoky recipienty dosahujú v marci, najnižšie sa vyskytujú v septembri. Podružné zvýšenie vodnosti koncom jesene a začiatkom zimy je výrazné. Podľa režimu odtoku patrí malá časť záujmového územia v jeho severnej časti do stredohorskej oblasti so snehovo-dažďovým typom odtoku. Pre túto oblasť je charakteristická akumulácia vôd v mesiacoch november-február, s vysokou vodnosťou v marci až máji. Najvyššie prietoky recipienty dosahujú v apríli, najnižšie sa vyskytujú v januári a februári alebo v septembri a v októbri. Podružné zvýšenie vodnosti je mierne výrazné (Atlas krajiny SR, 2002).

c) Hydrogeológia

Klimatické pomery spolu s geomorfologickými a odtokovými pomermi, geologicko-tektonickou stavbou a ďalšími menej významnejšími činiteľmi podmieňujú hydrologické a hydrogeologické pomery záujmového územia. Od týchto činiteľov závisí, aký podiel zrážok pripadá na výpar a povrchový odtok a aké množstvo zrážkových vôd dopĺňa zásoby podzemných vôd v geologických štruktúrach a aj to aké sú fyzikálno-chemické vlastnosti podzemných vôd.

Základné faktory, ktoré determinujú hydrogeologické pomery hodnoteného územia sú geologická a tektonická stavba, klimatické a geomorfologické pomery. V zmysle hydrogeologickej rajonizácie Slovenska (Atlas krajiny SR, 2002) je predmetné územie súčasťou hydrogeologického rajónu*: GN 089 – Kryštalinikum Revúckej vrchoviny a Stolických vrchov v povodí Ipľa.*

Prehľad bilančného stavu hydrogeologického rajónu GN 089 za rok 2018 uvádzame v zmysle „Vodohospodárskej bilancie množstva podzemnej vody za rok 2018“ (SHMÚ, 2019):

Využiteľné množstvá podzemných vôd:	55 l/s
Odber podzemnej vody v roku 2018:	3,80 l/s
Koeficient bilančného stavu:	14,47
Bilančný stav:	dobrý

Podľa NV č. 282/2010 Z. z. patrí predmetné územie do útvaru podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch - SK20028FK „Útvar puklinových a krasovo – puklinových podzemných vôd Nízkych Tatier a Slovenského Rudohoria oblasti povodí Hron.“ V skúmanom území možno rozlíšiť podzemné vody kryštalických hornín a podzemné vody kvartérnych sedimentov. Podzemné vody kryštalických hornín sú vzhľadom na charakter horninového prostredia viazané na jeho puklinovú priepustnosť.

Podzemné vody kvartérnych sedimentov majú z hydrogeologického hľadiska podstatne väčší význam a sú najväčším kolektorom podzemných vôd v oblasti. Výdatným zdrojom podzemnej vody sú kvartérne štrkopiesčité náplavy Ipľa lemujúce jeho tok a jeho prítoky. Tieto sedimenty tvoria veľmi priaznivé prostredie pre formovanie zásob podzemných vôd a sú prevažne veľmi vysoko zvodnené Podzemná voda v týchto náplavoch je v úzkej spojitosti s hladinou vody v povrchových tokoch. Priepustnosť štrkových sedimentov v údolnej nive Ipľa sa pohybuje rádovo 10^{-4} – 10^{-6} m.s^{-1}. Priamo v obci Málinec sa nachádza niekoľko hydrogeologických vrtov, ktorými bola zachytená úroveň hladiny podzemnej vody v hĺbke 2,7 - 4,4 m p. t. (http://apl.geology.sk/geofond/vrty/).

B.1.2.2 Biotické zložky

a) Fytogeografické zaradenie

Podľa fytogeografického členenia Slovenska patrí dotknuté územie do oblasti západokarpatskej flóry, obvodu predkarpatskej flóry *(Futák, 1980).* Podľa fytogeograficko-vegetačného členenia patrí vegetácia riešeného územia do bukovej zóny a kryštalicko-druhohornej oblasti do okresu Veporské vrchy, Stolické vrchy a Železnické predhorie *(Plesník, 2002).*

b) Potenciálna prirodzená vegetácia

Potenciálnu prirodzenú vegetáciu riešeného územia tvoria karpatské dubovo – hrabové lesy, dubové lesy na kyslých podložiach, bukové a jedľovo-bukové lesy, bukové lesy v horských polohách, podhorské bukové lesy a jaseňovo-brestovo-dubové lesy v povodiach veľkých riek (tvrdé lužné lesy). Potenciálna prirodzená vegetácia je predstavovanou vegetáciou rekonštruovanou do súčasných klimatických a prírodných pomerov *(Michalko et al., 1986).* Poznanie potenciálnej prirodzenej vegetácie územia je dôležité najmä z hľadiska rekonštrukcie, obnovy a ďalšieho prirodzeného vývoja vegetácie (lesnej aj nelesnej) s cieľom jej priblíženia sa či úplného prinavrátenia do prirodzeného stavu, aby sa tak zabezpečila ekologická stabilita územia. Táto pôvodná prirodzená vegetácia bola z rôznych dôvodov odstraňovaná pri novej výstavbe alebo poľnohospodárskymi aktivitami . Pôvodné lesné spoločenstvá sa čiastočne zachovali v podobe dubovo-hrabových lesov, dubových, bukových a jedľovo-bukových lesov a jaseňovo-jelšových lužných lesov. Lesné biotopy v obci v súčasnosti plnia významné krajinno-ekologické a stabilizačné funkcie v krajine. Ich zachovanie je nevyhnutné z hľadiska zachovania vysokej ekologickej stability územia.

c) Reálna vegetácia

Reálna vegetácia riešeného územia je veľmi odlišná od potenciálnej prirodzenej vegetácie, ktorá by sa v území nachádzala bez pôsobenia antropogénneho vplyvu. Bez antropogénneho vplyvu by v riešenom území prevládali karpatské dubovo-hrabové lesy a podhorské bukové lesy. V súčasnosti prevažnú časť riešeného územia stále zaberajú lesné porasty. Orná pôda je výraznejšie zastúpená v južnej časti k. ú. obce, v okolí zastavaného územia tiahnuc sa až po VN Málinec. Alúvium rieky Ipeľ tvorí široká dolina s aluviálnymi porastmi po oboch brehoch.

- ***Lesy - Ls***

Biotop Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy
kód Natura 2000:91E0
štruktúra a ekológia: Jaseňovo-jelšové lesy v užších údolných nivách potokov a menších riek ovplyvňovaných povrchovými záplavami alebo podmáčaných prúdiacou podzemnou vodou. Menej typickým stanovišťom sú svahové prameniská alebo terénne zníženiny, kde podzemná voda stagnuje blízko pod povrchom pôdy. Pôdy sú hlinité, stredne ťažké, niekedy oglejené, humózne, s dostatkom živín. Porasty sú spravidla viacposchodové, krovinové poschodie je druhovo bohaté. V bylinnej synúzii sa charakteristicky uplatňujú nitrofilné a hygrofilné druhy.

Biotop Ls 2.1Dubovo-hrabové lesy karpatské
kód Natura 2000:-
štruktúra a ekológia: Porasty duba zimného a hraba, najčastejšie s prímesou buka, menej ďalších drevín, na rôznorodých geologických podložiach a hlbších pôdach typu kambizemí s dostatkom živín. Podrast má „travinný“ charakter, výrazne sa uplatňuje *Carex pilosa*, prítomné sú mezofilné druhy, druhy typické pre bučiny, ako aj druhy dubín.

Biotop Ls 2.2 Dubovo-hrabové lesy panónske
kód Natura 2000:91G0
štruktúra a ekológia: Lesy s dominantným dubomletným. Vyskytujú sa na terasách pokrytých sprašovými hlinami, vo vyšších častiach alúvií(náplavové kužele), v nížinách a širších dnách kotlín v 1. lesnom vegetačnom stupni. Na svahoch pahorkatín pod panónskym vplyvom sú rozšírené zmiešané porasty duba zimného a duba letného s hojným hrabom. Pôdy oboch typov sú hlbšie, s dostatkom živín. Pre nenarušené porasty je typické dobre vyvinuté krovinové poschodie s teplomilnými druhmi. V druhovo bohatom bylinnom poschodí sú zastúpené mezofilné druhy,výrazne sa uplatňujú teplomilné dubinové prvky. Absentuje buk a niektoré druhy (*Carexpilosa, Galiumschultesii*) charakteristické pre dubovo-hrabové lesy karpatské.

Biotop Ls3.5.1 Sucho a kyslomilné dubové lesy
kód Natura 2000:-
štruktúra a ekológia: Zväčša odrastenejšie, acidofilné dubové lesy na minerálne chudobných silikátových horninách (kremence, ruly, žuly, granodiority, ryolity, prípadne aj andezity), stredne hlbokých až plytkých pôdach typu oligotrofných kambizemí, resp. rankrov. V drevinovej skladbe prevláda dub zimný, rôzne veľká je prímes borovice, v 2. lvs pristupuje buk. Bylinná synúzia má trávnatý charakter, na extrémnejších skalnatých miestach sú drobné kríčky, napr. *Lembotropis nigricans*, *Calluna vulgaris*. Bohato vyvinuté je poschodie machov a lišajníkov.

Biotop Ls 4 Lipovo-javorové sutinové lesy
kód Natura 2000:9180
štruktúra a ekológia: Azonálne, edaficky podmienené spoločenstvá zmiešaných javorovo-jaseňovo-lipových lesov na svahových, úžľabinových a roklinových sutinách. Vyskytujú sa na vápencovom podloží alebo na minerálne bohatších silikátových horninách. Veľkú diverzitu drevín zvyšuje prímes druhov z kontaktných zonálnych spoločenstiev. Krovinové poschodie je bohato vyvinuté V synúzii bylín sa dominantne uplatňujú nitrofilné a heminitrofilné druhy.

Biotop Ls 5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy
kód Natura 2000:9130
štruktúra a ekológia: Mezotrofné a eutrofnéporasty nezmiešaných bučín a zmiešaných jedľovo-bukových lesov spravidla s bohatým, viacvrstvovým bylinným podrastom tvoreným typickým ilesnými sciofytmi s vysokými nárokmi na pôdne živiny. Vyskytujú sa na rôznom geologickom podloží, miernejších svahoch s menším sklonom do 20°, na stredne hlbokých až hlbokých, štruktúrnych, trvalo vlhkých pôdach s dobrou humifikáciou (mulový moder), najmä typu kambizemí. Porasty sú charakteristické vysokým zápojom drevín, pri podhorských bučinách s chýbajúcim alebo slabo vyvinutým krovinovým poschodím. Pri hromadení bukového opadu je typická nízka pokryvnosť bylinnej vrstvy do 15 %.

Biotop Ls 5.2 Kyslomilné bukové lesy
kód Natura 2000:9110
štruktúra a ekológia: Acidofilné bukové porastysa nachádzajú v nižších polohách, na minerálne chudobných horninách (žuly, ruly, kremence, fylity, kryštalické bridlice, kyslé vulkanity, flyšové pieskovcea i.), sú floristicky chudobné, so stálou prímesou duba, miestami aj jedle. Pôdy sú väčšinou plytké, skeletnaté rankre. Vo vyšších polohách sú bukové a zmiešané smrekovo-jedľovo-bukové lesy na všetkých geologických podložiach, ale na pôdach minerálne nenasýtených, náchylných k podzolizácii. Krovinové poschodie je slabo vyvinuté, tvoria ho najmä zmladzujúce jedince hlavných drevín. V poschodí bylín prevažujú acidofilné a oligotrofné druhy, pokryvnosť typických bučinových druhov je nižšia.

Biotop Ls 7.4 Slatinné jelšové lesy
kód Natura 2000: -
štruktúra a ekológia: Porasty jelše lepkavej v terénnych zníženinách, kde spravidla celoročne stagnuje voda pri úrovni povrchu alebo sú zaplavené niekoľko mesiacov stojatou povrchovou vodou. Hlbšie slatinno-rašelinové pôdy (gleje, organozemné gleje) sú ťažké a málo prevzdušnené. Typickým fyziognomickým znakom sú tzv. barlovité korene jelší, obnažené nad pôdny povrch. Diferenciáciu bylinného poschodia ovplyvňuje členitosť mikroreliéfu. Suchomilnejšie druhy rastú na vyvýšeninách v okolí kmeňov a koreňov jelší, v depresiách naplnených vodou sa vyskytujú vlhkomilné druhy.

- ***Nelesné brehové porasty – Br***

Biotop Br5 Rieky s bahnitými až piesočnatými brehmi s vegetáciou zväzov *Chenopodionrubri*p.p. a *Bidention*p.p.
kód Natura 2000:3270
štruktúra a ekológia: Jedno- až dvojvrstvové prirodzené mezotrofnéterofytné spoločenstvá s neskoroletným optimom vývoja v druhej polovici vegetačného obdobia, ale aj spoločenstvá plazivých hemikryptofytov s jarným vývojom. Vyvíjajú sa na obnažených bahnitých a piesočnatých brehoch tečúcich vôd najmä v zátokách, kde pôsobí spätný tlak, alebo na miestach vzdialenejších od riečiska, kde nie je silný prúd vody. V závislosti od dĺžky obnaženia brehov sa nemusia vyvíjať každý 29 rok. Naplavené sedimenty sú pravidelne obohacované živinami, sú rôznej hrúbky (15 a viac cm) a rôznej veľkosti. V dôsledku toho aj porasty kopírujú veľkosť sedimentov, väčšinou sú maloplošné.

Biotop Br8 Bylinné brehové porasty tečúcich vôd
kód Natura 2000: -
štruktúra a ekológia: Spoločenstvá s monodominanciou tráv rodu *Glyceria, Leersia*a *Catabrosa.* Sprievodné druhy sú zo skupiny hygrofytov s plazivými a zakoreňujúcimi podzemkami. Biotopom sú prevažne nánosy v zátočinách a v meandroch potokov a menších riek na miestach s nižším prietokom vody. Vyžadujú trvalo zamokrené stanovištia. Nánosy pôdy sú piesčité, piesčitohlinité až hlinité s obsahom organických častíc. Preplavovanie substrátu a stály prísun živín sú predpokladom optimálneho vývoja spoločenstiev tohto zväzu. Kontaktnými biotopmi sú porasty zväzu *Oenanthion aquaticae*, mapovacia jednotka Vo8.Tvoria sa tiež prechody k biotopom bahnitých brehov alebo trstinových porastov zväzu *Phragmition communis*. Na spoločenstvá zväzu sa viažu niektoré druhy zo skupiny ohrozených a vzácnych taxónov, napr. *Apium repens*, *Callap alustris*, *Carex hordeistichos, Nasturtium officinale*a ďalšie.

- ***Vodné biotopy - Vo***

Biotop Vo1 Oligotrofné až mezotrofné stojaté vody s vegetáciou tried *Littorelletea uniflorae*/ alebo *Isoëto-Nanojuncetea*
kód Natura 2000:3130
štruktúra a ekológia: Štruktúrne jednoduché a druhovo veľmi chudobné rastlinné spoločenstvá plytkých, stojatých alebo mierne tečúcich vôd. Predpokladom vzniku porastov je striedanie litorálnej a limóznejekofázy pri poklese vodnej hladiny. Niektoré druhy vyžadujú vodné prostredie počas celej vegetačnej sezóny s hĺbkou niekoľko cm až dm, napr. Sparganium angustifolium. Viaceré rastliny vytvárajú tak submerzné, ako aj emerzné listy a môžu rásť aj na obnaženom substráte, napr. Eleocharis acicularis. Prevažujú vody chladné, najčastejšie oligotrofné, čiastočne mezotrofné, ktoré sa viažu skôr na boreálnu a subatlantickú časť Európy.

- ***Lúky a pasienky – Lk***

Biotop Lk1 Nížinné a podhorské kosné lúky
kód Natura 2000:6510
štruktúra a ekológia: Hnojené, jedno - až dvojkosné lúky s prevahou vysokosteblových, krmovinársky hodnotných tráv (*Arrhena therumelatius, Alopecurus pratensis, Trisetum flavescens, Anthox anthumodoratum, Festuca rubra*) a bylín. Ekologické spektrum ich výskytu je pomerne široké – vyskytujú sa od vlhkých stanovíšť až po suchšie stanovištia v teplejších oblastiach, s čím je úzko prepojená ich pomerne veľká variabilita. Ich zloženie sa mení podľa ekologickej charakteristiky stanovišťa a spôsobu obhospodarovania. Sú druhovo bohaté. Vyskytujú sa v alúviách veľkých riek, na svahoch, násypoch, na miestach bývalých polí, na zatrávnených úhoroch a v ovocných sadoch – na slabo kyslých až neutrálnych, stredne hlbokých až hlbokých, mierne vlhkých až mierne suchých pôdach s dobrou zásobou živín. Machové poschodie je slabo vyvinuté.

Biotop Lk2 Horské kosné lúky
kód Natura 2000:6520
štruktúra a ekológia: Často hnojené jedno- až dvojkosné hospodárske lúky v horských oblastiach a prirodzené nelesné spoločenstvá horských a vysokohorských nív s prevahou stredne vysokých tráv a širokolistých bylín. Vyskytujú sa na miestach s dlhotrvajúcou snehovou pokrývkou a s vysokými zrážkami v lete – časté sú na chladných severných svahoch. Pôdy sú pomerne dobre zásobené živinami, stredne zásobené bázami, mierne kyslé až kyslé, môžu byť aj plytkejšie a kamenisté.

Biotop Lk3a Mezofilné pasienky a spásané lúky - zväz *Cynosurion cristati* R.Tx. 1947, podzväz *Lolio-Cynosurenion* Jurko 1974
kód Natura 2000:-
štruktúra a ekológia: Svieže krátkosteblové, intenzívne spásané pasienky na hlbších, vodou a živinami dobre zásobených pôdach – tzv. „mätonohové pasienky“. Rozšírené sú od nížin po 58 stredný horský stupeň na rovinatých až mierne sklonených miestach v alúviách potokov a riek, v blízkosti napájadiel, na miestach oddychu zvierat a v niektorých rekultivovaných, intenzívne využívaných oplôtkoch (oplotené pasienky).

Svojím druhovým zložením sa im podobajú pravidelne košarované porasty v chladnejších horských oblastiach.

Biotop Lk3b Mezofilné pasienky a spásané lúky -podzväz*Polygalo-Cynosurenion* Jurko 1974
kód Natura 2000:-
štruktúra a ekológia: Extenzívne až polointenzívne, nízkosteblové, kvetnaté až monotónne (intenzívne spásané a hnojené stanovištia) pasienky a nehnojené, po kosbe spásané jednokosné lúky. Rozšírené sú v pahorkatinovom až horskom stupni na rôznych geologických substrátoch, na nezamokrených, plytkých až stredne hlbokých pôdach s nižším obsahom živín. Pôdna reakcia je slabo kyslá až kyslá. Stanovištia sú prevažne svahovité.

Biotop Lk3c Mezofilné pasienky a spásané lúky-zväz *Poionalpinae* Oberd. 1950
kód Natura 2000:-
štruktúra a ekológia: Vysokohorské, intenzívne ušliapavané nízkosteblové pasienky na vápencových horninách, v ktorých sa nachádzajú viaceré krmovinársky hodnotné druhy tráv známe z nižších polôh. Rozšírené sú prevažne na rovnejších miestach v okolí salašov a napájadiel, ostrovkovito ich však možno nájsť aj na teplejších, pred vetrom chránených strmších svahoch. Pôdy sú hlbšie, dostatočne vlhké, dobre zásobené živinami.

Biotop Lk5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach
kód Natura 2000:6430
štruktúra a ekológia: Kvetnaté vysokobylinné lúky s prevahou širokolistých bylín na celoročne vlhkých až mokrých stanovištiach v alúviách vodných tokov, v terénnych depresiách a na svahových prameniskách. V jarných mesiacoch môžu byť krátkodobo zaplavené. Vodný režim a živnosť pôd rozhodujúcim spôsobom ovplyvňujú mohutný vzrast a vysoký zápoj porastov. Porasty majú často mozaikovitý charakter a ich druhové zloženie je veľmi variabilné. Výrazné aspektotvorné druhy najmä v čase kvitnutia sú *Filipen dulaulmariasubsp. ulmaria, Geranium palustre*a *Lysimachia vulgaris*. Porasty sú len občasne alebo nepravidelne kosené. Môžu sa vyvinúť z pravidelne kosených lúčnych spoločenstiev podzväzu *Calthenion* (jednotka Lk7) po opustení pravidelného obhospodarovania. Ak nie sú kosené dlhší čas, prenikajú do nich vŕby, topole alebo jelše, ktoré naznačujú smer ďalšej sukcesie. Všetky tri typy v teréne často susedia a vytvárajú vegetačné komplexy.

Biotop Lk6 Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí
kód Natura 2000: -
štruktúra a ekológia: V minulosti pravidelne kosené, v súčasnosti málo využívané jedno- až dvojkosné vlhké lúky na podmáčaných alúviách vodných tokov, v okolí svahových a podsvahových prameníšk a v litorálnej zóne vodných nádrží za pásmom ostricových porastov. Porasty majú veľmi premenlivé druhové zloženie, ktoré závisí od stanovištných podmienok (vodný režim pôdy, obsah báz a ílovitých častí), klímy a spôsobu obhospodarovania. Väčšinou sú vysoké až stredne vysoké, bujné, druhovo pestré alebo v nich prevláda len jeden druh. Optimum rozšírenia majú v horských a podhorských oblastiach, kde sa veľmi často vyskytujú v mozaike s inými typmi vlhkých lúk, prípadne zaberajú menšie plochy v terénnych zníženinách mezofilných stanovíšť. Pre ich stanovištia je typická trvalo zvýšená hladina podzemnej vody. K presychaniu pôdneho povrchu dochádza len krátkodobo v lete alebo zriedkavo. Pôdy sú minerálneho alebo slatinného charakteru (nížiny), väčšinou bývajú oglejené.

Biotop Lk10 Vegetácia vysokých ostríc
kód Natura 2000: -
štruktúra a ekológia: Zväčša druhovo chudobné, jednovrstvové alebo viacvrstvové porasty s dominanciou vysokých ostríc a bylín. Biotopy vyžadujú zaplavenie, časť vývojového cyklu prežívajú po poklese vody pod povrch pôdy. V druhovej skladbe spoločenstiev prevládajú močiarne druhy, výskyt a vývoj hydrofytov a niektorých ďalších hygrofytov je podmienený záplavami, pričom pre jednotlivé spoločenstvá sú výška a trvanie záplav rôzne. Štruktúra pôd, ich reakcia, obsah živín, priebeh mikrobiálnej aktivity a oxidačno-redukčných procesov sú variabilné. Vzhľadom na odlišné floristické i ekologické vlastnosti, ako aj priebeh sukcesie sa dajú vymedziť dve samostatné podjednotkyna úrovni podzväzov.

- ***Rašeliniská – Ra***

Biotop Ra3 Prechodné rašeliniská a trasoviská
kód Natura 2000: 7140
štruktúra a ekológia: Prechodné rašeliniská vytvárajúce prechod medzi slatinami a vrchoviskami, ale patria sem aj na živiny chudobné slatiny. Veľmi vzácnym typom prechodných rašelinísk sú trasoviská, ktoré sú tvorené kobercami ostríc spojených rašelinníkmi a hnedými machmi, ktoré plávajú na vodnej hladine.

Biotop Ra7 Sukcesne zmenené slatiny
kód Natura 2000: -
štruktúra a ekológia: Jednotka predstavuje degradované štádiá rastlinných spoločenstiev slatín triedy *Scheuchzerio-Cariceteafuscae*, ktorých vývoj pri poklese hladiny podzemnej vody smeruje k vlhkomilným lúkam podhorského a horského stupňa alebo k bezkolencovým lúkam. Výrazný vplyv na ich ďalšie smerovanie má okrem zmien vodného režimu predovšetkým obhospodarovanie, najmä kosenie. Porasty sa vyskytujú na svahových a podsvahových prameniskách, v dolinách a údoliach, úpätiach a podmáčaných polohách svahov. Rastú najmä na kontakte so slatinnými lúkami, na minerálnych oglejených alebo častejšie organogénnych pôdach, mierne kyslých až mierne zásaditých. Viaceré spoločenstvá preferujú stanovištia s vyšším zastúpením bázických katiónov. Podzemná voda sa väčšiu časť roka nachádza blízko povrchu pôdy. Pri spoločenstvách zarastajúcich druhom *Molinia caerulea* môže v letnom období výrazne klesnúť. S poklesom hladiny podzemnej vody pod 40 cm sa vývoj slatín zastavuje a nastupujú spoločenstvá tejto jednotky.

- ***Krovinové a kríčkové biotopy – Kr***

Biotop Kr8 Vŕbové kroviny stojatých vôd
kód Natura 2000: -
štruktúra a ekológia: Uzavreté porasty krovitých vŕb, charakteristické bochníkovitým tvarom a sivou monotónnou farbou s dominanciou vŕb (*Salix cinerea, S. aurita*), dorastajúce do výšky 2 – 5 (7) m. V bylinnom poschodí, ak v porastoch nestagnuje voda, sa vyskytujú hygrofilné až mezické druhy.

- ***Teplo a suchomilné travinno-bylinné porasty – Tr***

Biotop Tr8 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte
kód Natura 2000: -
štruktúra a ekológia: Primárne spoločenstvá psice tuhej v subalpínskom až alpínskom vegetačnom stupni. Osídľujú pomerne hlboké, vlhké, humózne, piesčitohlinité, kyslé pôdy, chudobné na živiny. Druhotne prenikajú na odlesnené stanovištia v supramontánnom stupni. V súčasnosti ich možno nájsť v rôznych vývojových štádiách, ktoré sa vytvorili vplyvom dlhodobého pasenia (až stovky rokov) a sekundárnej sukcesie po jeho ukončení.

d) Charakteristika živočíšstva

Podľa zoogeografického členenia suchozemského (terestrického) biocyklu patrí dotknutá oblasť do palearktickej oblasti, eurosibírskej podoblasti, provincie listnatých lesov a do podkarpatského úseku *(Jedlička, Kalivodová, 2002).* Podľa zoogeografického členenia sladkovodného (limnického) biocyklu patrí dotknutá oblasť do pontokaspickej provincie a podunajského okresu *(Hensel, Krno, 2002).*

Prevažná časť riešeného územia je tvorená lesnými spoločenstvami. Lesné biotopy ako dubovo-hrabové lesy a dubové lesy, bukové a jedľovo-bukové lesy sú v riešenom území významne zastúpené, málo fragmentované a zachovalé. Na tieto biotopy je naviazaná fauna typická pre lesné prostredie ako napr. jeleň lesný (*Cervus elaphus),*diviak lesný*(Suss crofa*). Vyskytujú sa tu druhy ako jastrab krahulec (*Accipit ernisus*), králik zlatohlavý (*Regulus regulus*), sýkorka čiernohlavá (*Parus montanus*), sýkorka hôrna (*Poecile palustris*), kôrovník dlhoprstý (*Certhia familiaris*) a sojka škriekavá (*Garrulus glandarius*).

K poľnohospodársky využívanému územiu patrí najmä južná časť k.ú. obce, nachádzajúca sa v kontakte s intravilánom a prechádzajúca až k VN Málinec. Na takýto typ krajiny sú naviazané spoločenstvá druhov živočíchov tvoriacich typickú faunu poľnohospodárskej krajiny. Sú to druhy ako napr. hraboš poľný (*Microtusarvalis*), krt obyčajný (*Talpa europaea*) a stehlík obyčajný (*Carduelis carduelis*). Okolité trvalé trávne porasty (TTP) využívajú ako potravné teritórium niektoré druhy dravých vtákov.

Vo VN Málinec žijú pstruh potočný (*Salmotrutta* morpha *fario*), pstruh dúhový (*Oncorhynchus mykiss*) a ostriež zelenkastý (*Perca fluviatilis*). V okolí nájdeme druhy ako ropucha obyčajná (*Bufo bufo*), rak riečny (*Astacus astacus*), chrapkáč poľný(*Crex crex*), kačica divá (Anas*platyr hynchos*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), kormorán veľký (*Phalacrocorax carbo*), labuť veľká (*Gygnusolor*). Medzi zaujímavých migrantov zistených na tejto VN patria potáplica severská (*Gaviaarctica)*, potápka hnedá (*Tachybaptus ruficollis)*, potápka chocholatá (*Podiceps cristatus)*, kačica ostrochvostá (*Anasacuta)*, kačica chrapka (*Anas crecca)*, chocholačka sivá (*Aythya ferina)*, chocholačka vrkočatá (*Aythya fuligula)*, hlaholka severská (*Bucephala clangula)*, kalužiačik malý (*Actitis hypoleucos)*, kalužiak perlavý (*Tringao chropus)* a kulík riečny (*Charadrius dubius)*.

V obci Málinec v osade Dobrý Potok (štôlňa Izabela) sa zaznamenali počas rokov 1999-2004 a 2012-2016 štyri druhy netopierov - podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), podkovár veľký (*Rhinolophus ferrumequinum*), netopier veľký (*Myotis myotis*) a netopier brvitý (*Myotis emarginatus*) *(Urban, Druga, 2016).*

- *Výskyt druhov európskeho významu, chránených a ohrozených druhov živočíchov:*

Rosalia alpina, Bombina variegata, Rana temporaria, Columba oenas, Ficedula albicollis, Ficedula parva, Phoenicurus phoenicurus, Dendrocopus medius, Dendrocopus leucotos, Dryocopus martius, Picus canus. Scolopax rusticola, Strixaluco, S. uralensis, Glaucidium passerinum, Aegolius funereus, Bubo bubo, Accipiter gentilis, A. nissus, Bufo Bufo, Natrix natrix, *Crex crex, Cinclus cinclus, Alcedoathis, Neomys fodiens*, *Lutra lutra.*

B.1.2.3 Prírodné stresové javy

Stresové javy sú prírodné, antropogénne (človekom podmienené) a antropické (človekom priamo vyvolané) javy, ktoré aktívne alebo potenciálne ohrozujú životné prostredie človeka. Stresové javy a zdroje podstatne obmedzujú, príp. až znemožňujú využívanie územia na daný účel.

a) Seizmicita

Podľa mapy seizmických oblastí na území SR je riešené územie zaradené do oblasti s intenzitou seizmického ohrozenia 6 - 7° makroseizmickej intenzity v MSK-64. Uvedenému stupňu v území zodpovedá špičkové zrýchlenie na skalnatom podlaží 0,80 – 0,99 $m.s^{-2}$. V blízkom okolí neboli doteraz zistené žiadne znaky nestability územia v prirodzenom stave, preto je územie možno hodnotiť ako stabilné s pomerne nízkym rizikom seizmickej aktivity *(Atlas krajiny SR, 2002).*

b) Náchylnosť na vodnú eróziu

Potenciálna ohrozenosť poľnohospodárskej pôdy v riešenom území je stredná, silná až extrémna. Náchylnosť na vodnú eróziu predstavuje významný faktor rozvoja poľnohospodárstva, v dôsledku intenzívnej erózie pôdy sa znižuje kvalita a tým aj úrodnosť pôdy, dochádza k degradácii pôdy.

c) Náchylnosť na veternú eróziu

Veterná erózia je degradačným procesom, ktorý spôsobuje škody nielen na poľnohospodárskej pôde a výrobe, odnosom ornice, hnojív, osív a ničením poľnohospodárskych plodín, ale aj zanášaním komunikácií, vodných tokov, vytváraním návejov a znečisťovaním ovzdušia. Veterná erózia pôsobí rozrušovaním pôdneho povrchu mechanickou silou vetra (abrázia), odnášaním rozrušovaných častíc vetrom (deflácia) a ukladaním týchto častíc na inom mieste (akumulácia). Veterná erózia v riešenom území patrí medzi kategórie žiada až slabá erózia.

d) Náchylnosť pôdy na zhutnenie

Predstavuje dôležitý faktor rozvoja poľnohospodárstva, v dôsledku zhutňovania pôd sa zhoršujú podmienky pre vývoj koreňovej sústavy plodín, voda ostáva na povrchu pôdy alebo z nej po povrchu odteká. Väčšina územia je z hľadiska náchylnosti pôd na zhutnenie zaradená do ostatných poľnohospodárskych pôd bez kompakcie. Primárna a sekundárna náchylnosť na zhutnenie pôd je prítomná v niektorých častiach riešeného územia.

e) Povodne - riziká a ohrozenie, záplavy

V katastri obce pripadá do úvahy ohrozenie sídla záplavami v časti Stupník a na Mlynskej ulici, v prípade prívalových dažďov. Pre obec Málinec neboli však zatiaľ vypracované mapy povodňového ohrozenia, v ktorých by bola v predbežnom hodnotení povodňového rizika identifikovaná existencia potenciálne významného povodňového rizika..

f) Radónové riziko

Riešené územie patrí podľa mapy radónového rizika SR (www.geology.sk) medzi územia s nízkym a stredným radónovým rizikom. Väčšina územia patrí do stredného radónového rizika.

V súčasnosti je známe, že ožiarenie z radónu, resp. z jeho dcérskych produktov rozpadu je jedným z hlavných faktorov, ovplyvňujúcich zdravotný stav obyvateľstva. Obyvateľstvo je účinkom radónu vystavené predovšetkým v budovách. Zdrojom radónu v nich sú rádioaktívne prvky v podloží budov, v ich stavebnom materiáli a vo vode. Z toho najdôležitejšiu záťaž predstavuje radón v pôdnom vzduchu, vnikajúci do budov z podložia stavieb. Pred výstavbou obytných budov a pobytových miestností je povinnosťou investorov zabezpečiť stanovenie radónového rizika v súlade s § 47 ods.7 zák. č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 98/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarenia pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia. Základným princípom ochrany užívateľa objektu pred radónom je prerušenie jeho transportu a to úpravou podložia, odvetranie radónu z podložia, vytvorenie podtlaku v podloží voči interiéru, úpravou stavebnej konštrukcie, plynotesná realizácia prestupov, ventilačná vrstva, úpravou vnútorného vzduchu a vetranie.

g) Erózia pôdy

Pôdna erózia sa v našich pôdno-klimatických podmienkach najčastejšie vyskytuje ako vodná a veterná erózia pôdy. Samotný erózny proces zahrňuje čiastkové subprocesy, ktorými je pôdny materiál uvoľnený (dezintegrácia pôdneho povrchu), transportovaný (po pôdnom povrchu) a sedimentovaný (v svahových depresiách). Náchylnosť na vodnú eróziu predstavuje významný faktor rozvoja poľnohospodárstva, v dôsledku intenzívnej erózie pôdy sa znižuje kvalita a tým aj úrodnosť pôdy, dochádza k degradácii pôdy.

h) Svahové pohyby a deformácie

Podľa Atlasu máp stability svahov SR *(www.geology.sk)* je riešené územie súčasťou:

- *rajónu stabilných území:* územia prevažne stabilné, resp. územia s veľmi nízkym stupňom náchylnosti ku vzniku svahových deformácií (v morfologicky priaznivých územiach s nedostatočnou preskúmanosťou sa sporadická existencia svahových deformácií ako aj lokálny vznik nových svahových deformácií menších rozmerov nedajú vylúčiť).
- *rajónu potenciálne nestabilných území:* územia s doteraz nezaregistrovanými svahovými deformáciami, s priaznivou geologickou stavbou nevylučujúcou v prípade priaznivých morfologických pomerov občasný vznik svahových deformácii (najmä skupiny zosúvania a tečenia) vplyvom prírodných pomerov. Územia sú citlivé na negatívne antropogénne zásahy. V územiach s nedostatočnou preskúmanosťou je predpoklad existencie doteraz nezaregistrovaných svahových deformácií. Rajón zahŕňa aj územia postihnuté intenzívnou výmoľovou eróziou a územia ohrozené opadávaním úlomkov.

Podľa ŠGÚ DŠ sa v k. ú. Ipeľský Potok nachádzajú 2 územia potenciálnych svahových deformácií.

i) Výskyt inváznych rastlín

Aktuálny výskyt inváznych druhov rastlín a lokalít, ktoré by sa mali prioritne odstraňovať na území SR spracováva ŠOP SR a je dostupný na interaktívnej mape Slovenska *(http://maps.sopsr.sk/mapy/invazky/map.html).* Vlastník, správca alebo užívateľ pozemku je povinný odstraňovať invázne druhy rastlín zo svojho pozemku spôsobom, ktorý ustanoví ministerstvo všeobecne záväzným právnym predpisom, a starať sa o pozemok tak, aby sa zamedzilo ich opätovnému šíreniu. V riešenom území podľa mapovania bol zaznamenaný výskyt pohánkovca (krídlatky) *Fallopia sp*. na dvoch lokalitách a zlatobyle kanadskej *Solidago canadensis* na ďalších dvoch lokalitách, všetky lokality výskytu sa nachádzajú v blízkosti rieky Ipeľ.

B.1.3 KRAJINNÁ EKOLÓGIA, KRAJINÁRSKE HODNOTENIE ÚZEMIA

a) Krajinno-estetické hodnoty územia

Hodnotenie charakteristického vzhľadu krajiny na základe interpretácie zastúpenia a zoskupenia prvkov súčasnej krajinnej štruktúry. Vizuálne hodnotíme vnímateľný obraz javov a stavov krajiny: veľkosť, formy a tvary, farby, látková povaha (krajinotvorné prvky), vonkajšie členenie, rozmanitosť a bohatstvo zmien prvkov, priestorové usporiadanie a kompozícia krajinotvorných prvkov, pričom prvkom priraďujeme kategórie: prvky rušivo pôsobiace, harmonické až neutrálne.

Tab. č.6 *Pôsobenie prvkov SKŠ v krajine, k. ú. Málinec, Ipeľský Potok*

Pôsobenie prvkov v krajine	**Prvky SKŠ**
rušivo pôsobiace prvky	priemyselné areály, poľnohospodárske areály, plochy vodohospodárskej technickej vybavenosti, orná pôda, dopravné línie, trasy a plochy, plochy občianskej vybavenosti, obytné plochy
harmonicky pôsobiace prvky	sídelná vegetácia, nelesná drevinová vegetácia (NDV), vodné toky a plochy, lesná vegetácia, sprievodná vegetácia líniových objektov, ovocný sad, trvalé trávne porasty (TTP)
neutrálne pôsobiace prvky	plochy rekreačno oddychové, cintoríny

K harmonickejšiemu pôsobeniu prvkov SKŠ, ktoré momentálne patria medzi rušivo pôsobiace, by prispelo zvyšovanie podielu sídelnej vegetácie a sprievodnej vegetácie v okolí líniových stavieb a priemyselných areálov. V poľnohospodárskej krajine zvýšiť podiel zelene poľnohospodárskej krajiny (TTP, NDV) ako sú napr. remízky, medze a vetrolamy. Je potrebné dodať, že obec Málinec si zachováva prírodný charakter a podiel harmonicky a neutrálne pôsobiacich prvkov výrazne prevyšuje tie ktoré sú rušivo pôsobiace.

b) Krajinnoekologická stabilita územia, koeficient ekologickej stability

Ekologická stabilita je schopnosť ekologických systémov pretrvávať aj počas pôsobenia rušivého vplyvu, uchovávať a reprodukovať svoje podstatné charakteristiky i v podmienkach narúšania zvonku *(Míchal, 1994).* Vyhodnotenie ekologickej stability z hľadiska krajinnoekologickej praxe je založené na jednotlivých krajinných prvkoch a ich ekologickej významnosti (*Reháčková, Pauditšová, 2007):*

$$\text{KES} = \sum_{1}^{n} \frac{pi.si}{p}$$

, kde *KES* je koeficient ekologickej stability, *(pi)* je rozloha jednotlivých prvkov krajinnej štruktúry (ha), *(si)* je stupeň ekologickej významnosti, *(p)* celková rozloha skúmaného územia (ha) a *(n)* je celkový počet prvkov krajinnej štruktúry. Priraďovanie hodnôt pre stupeň ekologickej významnosti *(si)* ku krajinným prvkom je upravené podľa práce Reháčková a Pauditšová (2007). Hodnoty koeficientu sa pohybujú v rozmedzí 1,0 - 1,49 pre územie s veľmi nízkou stabilitou, 1,5 – 2,49 pre územie s nízkou stabilitou, 2,5 – 3,49 so strednou stabilitou, 3,5 – 4,49 s vysokou stabilitou a 4,5 – 5,0 s veľmi vysokou ekologickou stabilitou. Výpočet KES riešeného územia stanovil **hodnotu koeficientu na 4,09.** Z toho vyplýva, že riešené územie má vysokú ekologickú stabilitu. Celkový stupeň ekologickej stability má hodnotu 4 – krajina s vysokou ekologickou stabilitou. Pre takýto typ krajiny je vhodná realizácia manažmentových opatrení.

c) Krajinnoekologická významnosť územia

V zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny môžeme za ekologicky významné segmenty krajiny považovať najmä chránené územia a územia siete Natura 2000, biotopy národného a európskeho významu, prvky ÚSES (biocentrum, biokoridor, genofondová lokalita) a iné významné krajinné prvky, ktoré utvárajú charakteristický vzhľad krajiny (napr. významné krajinné dominanty), alebo prispievajú k jej ekologickej stabilite (napr. lokality výskytu chránených druhov, genofondové lokality a ostatné významné biotopy).

Významný krajinný prvok (ktorým sa rozumie taká časť územia, ktorá utvára charakteristický vzhľad krajiny alebo prispieva k jej ekologickej stabilite, najmä les, rašelinisko, brehový porast, jazero, mokraď, rieka, bralo, tiesňava, kamenné more, pieskový presyp, park, aleja, remíza) možno užívať len takým spôsobom, aby nebol narušený jeho stav a nedošlo k ohrozeniu alebo k oslabeniu jeho ekologicko-stabilizačnej funkcie.

Ekologicky významné segmenty krajiny v území sú:

- všetky prvky RÚSES a ekologicky významné segmenty navrhované v RÚSES
- biotopy národného a európskeho významu
- ochranné lesy a lesy osobitného určenia
- rieka Ipeľ a jej brehové porasty – alúvium rieky Ipeľ (III) úsek Málinec – Rovňany je široká dolina Ipľa s aluviálnymi porastmi a jelšovými porastmi po brehoch rieky
- VN Málinec – popri vodohospodárskej funkcii plní aj krajinno-ekologickú a ekostabilizačnú funkciu, predstavuje významný vodný prvok v území

Významné krajinné prvky v území sú:

- potok Šťavica
- prítoky Chocholná a Smolná
- vetrolamy v poľnohospodárskej krajine
- ovocné sady
- kosné lúky a pasienky

V zastavanom území obce sa nachádzajú tieto významné krajinno-ekologické prvky:

- parčík pri evanjelickom kostole
- chránené stromy – stromoradie maklúr oranžových (*Maclura pomifera*), ktoré sú pozostatkom zakladateľov bývalých sklární. Tento druh dreviny pochádza zo Severnej Ameriky. Málinské maklury sú chránené od roku 1996.
- platany – platany vysadené v okolí bývalých sklární
- brezová alej - nachádzajúca sa pred objektom bývalých sklární
- potok v obci s pobytovou zelenou plochou – preteká centrálnou časťou obce a predstavuje významný vodný prvok v zastavanom území obce
- cintoríny – priamo v obci sa nachádzajú dva cintoríny
- zamokrené spoločenstvo pri kanáli

Krajinno – ekologický plán je spracovaný osobitne krajinným ekológom Ing. Milan Hodasom s kolektívom a výstupy z neho sú zapracované do návrhu UPN-O Málinec.

B.2 VÄZBY VYPLÝVAJÚCE Z RIEŠENIA A ZO ZÁVÄZNÝCH ČASTÍ ÚZEMNÉHO PLÁNU REGIÓNU

V rámci Slovenska patri obec Málinec do Banskobystrického samosprávneho kraja, ktorého územný rozvoj sa riadi platným Územným plánom veľkého územného celku Banskobystrického kraja.

Pri riešení ÚPN-O Málinec bol rešpektovaný Územný plán veľkého územného celku Banskobystrického kraja schválený Vládou SR č.394/1998 dňa 09.06.1998, záväzná časť Územného plánu veľkého územného celku Banskobystrického kraja bola vyhlásená nariadením vlády SR č.263/1998 zo dňa 18.08. 1998 a jeho Zmeny a doplnky, Všeobecne záväzné nariadenie Banskobystrického samosprávneho kraja č.4/2004, ktorým sa vyhlasujú Zmeny a doplnky záväznej časti ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, schválené uznesením ZBBSK č.611/2004 zo dňa 16. decembra 2004, Všeobecne záväzné nariadenie BBSK č. 6/2007, ktorým sa vyhlasujú Zmeny a doplnky záväznej časti ÚPN VÚC Banskobystrický kraj - Zmeny a doplnky č.1/2007, schválené uznesením ZBBSK č.222/2007 zo dňa 23.augusta 2007, Všeobecne záväzné nariadenie BBSK č. 14/2010, ktorým sa vyhlasuje záväzná časť ÚPN VÚC Banskobystrický kraj - Zmeny a doplnky 2009, schválené uznesením ZBBSK č.94/2010 zo dňa 18.júna 2010, Všeobecne záväzné nariadenie BBSK č.27/2014, ktorým sa vyhlasuje záväzná časť ÚPN VÚC Banskobystrický kraj - Zmeny a doplnky 2014, schválené uznesením ZBBSK č. 84/2014 zo dňa 5. decembra 2014, Záväzná časť ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, vyhlásená nariadením vlády Slovenskej republiky č.263/1998 Z. z. v znení VZN BBSK č.4/2004, č.6/2007, č.14/2010 a č.27/2014 - úplné znenie..

Riešeného územia sa dotýkajú nasledovné body (číslovanie je totožné s číslovaním v záväznej časti ÚPN VÚC Banskobystrického kraja, vyhlásená nariadením vlády Slovenskej republiky č.263/1998 Z. z. v znení VZN BBSK č.4/2004, č.6/2007, č.14/2010 a č.27/2014 - úplné znenie):

I.ČASŤ - ZÁVÄZNÉ REGULATÍVY FUNKČNÉHO A PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA ÚZEMIA

1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry

1.1. podporovať v strednej časti Slovenskej republiky, v záujme vytvorenia celoštátne homogénneho a medzinárodne konkurenčného sídelného prostredia, rovnomerne rozložený systém osídlenia miest a vytvorenie vzájomného prepojenia žilinsko-martinského a banskobystricko-zvolenského ťažiska osídlenia s tým aby sa v južnej časti Slovenska podporilo vytvorenie lučenecko-rimavskosobotského ťažiska osídlenia.

1.2. podporovať rozvoj sídelných centier , ktoré tvoria terciárne centrá osídlenia, rozvojové centrá hospodárskych, obslužných a sociálnych aktivít ako pre priliehajúce zázemia, tak pre príslušný regionálny celok hierarchickým systémom pozostávajúcim z nasledovných skupín centier:

1.2.7. podporovať rozvoj centier štvrtej skupiny: Tornaľa, Žarnovica, Dudince, Hriňová, Poltár, Tisovec,

1.5. podporovať ťažiská osídlenia ako rozvojové sídelné priestory vytváraním ich funkčnej komplexnosti so zohľadnením ich regionálnych súvislostí.

1.7. v oblasti rozvoja vidieckeho priestoru a vzťahu medzi mestom a vidiekom

1.7.1. podporovať vzťah urbánnych a rurálnych území v novom partnerstve založenom na integrácii funkčných vzťahov mesta a vidieka a prírodných, kultúrno-historických a urbanisticko-architektonických daností, pričom pri ich rozvoji zohľadniť koordinovaný proces prepojenia sektorových strategických a rozvojových dokumentov,

1.7.2. zachovať pôvodný špecifický ráz vidieckeho priestoru, vychádzať z pôvodného charakteru zástavby a historicky utvorenej okolitej krajiny, zachovať historicky utváraný typ zástavby obcí a zohľadňovať národopisné špecifiká jednotlivých regiónov,

1.7.3. pri rozvoji vidieckych oblastí zohľadňovať a rešpektovať ich ekonomické danosti, špecifické prírodné a krajinné prostredie a pri rozvoji jednotlivých činností dbať na zamedzenie, resp. obmedzenie možných negatívnych dôsledkov týchto činností na krajinné a životné prostredie vidieckeho priestoru,

1.7.4. vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centrám podporou výstavby verejného dopravného a technického vybavenia obcí tak, aby vidiecke priestory vytvárali kultúrne a pracoviskovo rovnocenné prostredie s urbánnym prostredím a dosahovali skĺbenie tradičného vidieckeho prostredia s požiadavkami na moderný spôsob života,

1.7.5. vytvárať ekonomické a územnotechnické podmienky pre zachovanie charakteristického rozptýleného osídlenia v južnej a centrálnej časti územia Banskobystrického kraja ako špecifického a rovnocenného typu sídelnej urbanistickej štruktúry Slovenska.

2. V oblasti hospodárstva

2.1. Vytvárať územno-technické predpoklady pre rozvoj hospodárskych aktivít v území vrátane zariadení na nakladanie s odpadmi a považovať ich za prioritný podnet pre jeho komplexný rozvoj,

2.1.1. prednostne sa zamerať na rozvoj pracovných príležitostí v okresoch, kde dlhodobo miera nezamestnanosti presahuje 20%, a to najmä v okresoch Rimavská Sobota, Veľký Krtíš, Žarnovica, Lučenec, Poltár a Revúca,

2.1.2. podporovať prednostné využívanie existujúcich priemyselných a poľnohospodárskych areálov formou ich rekonštrukcie, revitalizácie a zavádzaním nových technológií, šetriacich prírodné zdroje, ktoré znížia množstvo vznikajúcich odpadov a znečisťovanie životného prostredia, prípadne budú odpady zhodnocovať,

2.2. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo

2.2.1. rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond, podporovať jeho využívanie v celom jeho rozsahu a poľnohospodársku pôdu v kategóriách zodpovedajúcich pôdno-ekologickej rajonizácii a typologicko-produkčnej kategorizácii, v súlade s platnou legislatívou

2.2.2. v chránených územiach zavádzať osobitný režim hospodárenia (chránené územia podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, ochranné pásma vodárenských zdrojov) v zmysle platnej legislatívy,

2.2.4. rešpektovať lesné pozemky a ich ochranné pásmo ako limitujúci prvok pri územnom rozvoji krajiny,

2.2.5. v chránených územiach uplatňovať ekologické princípy hospodárenia,

2.2.6. zabezpečiť ochranu najkvalitnejších a najprodukčnejších poľnohospodárskych pôd v kraji a ochranu viníc Stredoslovenskej vinohradníckej oblasti pred ich zástavbou,

2.2.7. vytvárať podmienky a podporovať opatrenia zamerané na elimináciu erózie poľnohospodárskych a lesných pôd,

2.2.8. vytvárať podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva v horských oblastiach s podporou tradičného pastevného chovu hospodárskych zvierat,

2.2.9. vytvárať podmienky a podporovať rozvoj priemyselných parkov, technologických parkov obchodných, skladovacích priestorov mimo poľnohospodárskych pôd chránených zákonom a na nepoľnohospodárskych pôdach (brownfields),

2.2.10. stabilizovať výmeru najkvalitnejších pôd a ich ochranu uskutočňovať ako ochranu hospodársko-sociálneho potenciálu štátu aj ako súčasť ochrany prírodného a životného prostredia.

2.3. Priemysel, ťažba a stavebníctvo

2.3.1. pri rozvoji priemyslu podporovať a uprednostňovať princíp rekonštrukcie, sanácie a intenzifikácie využívania existujúcich priemyselných zón, areálov a plôch, prípadne aj objektov,

2.3.3. utvárať územnotechnické predpoklady na:

e) podstatné zvýšenie ťažby a spracovania tehliarskych a keramických surovín najmä v južných okresoch Banskobystrického kraja - v okresoch Lučenec, Poltár, Revúca a Rimavská Sobota,

2.4. Regionálny rozvoj

2.4.3. revitalizovať územia existujúcich priemyselných areálov,

2.4.4. vytvárať územno-technické podmienky pre rozvoj malého a stredného podnikania,

2.4.5. podporovať rozvoj výrob a služieb založených na využití domácich zdrojov,

2.4.8. zabezpečiť dostupnosť trhov a vytvorenie rovnocenných podmienok pre podnikanie dobudovaním výkonnej technickej a dopravnej infraštruktúry,

2.4.9. zabezpečiť v záujme rozvoja vidieka v horských a podhorských oblastiach so sťaženými prírodnými podmienkami primeranú životnú úroveň a zlepšenie kvality života vidieckeho obyvateľstva prostredníctvom podpory vybraných centier s využitím ich prírodného, demografického a kultúrno-historického potenciálu v prospech rozvoja vidieckych oblastí.

3. V oblasti rozvoja rekreácie a turistiky

3.1. Usmerňovať vytváranie funkčno-priestorového systému cestovného ruchu kraja v súlade s Regionalizáciou cestovného ruchu SR. Uplatňovať navrhnutú štruktúru druhov a foriem turizmu a jeho priestorových a funkčných jednotiek. Ako nový článok systému akceptovať turistické centrá, turistické aglomerácie a turistické parky

3.1.1. vypracovať a konsenzuálne prijať Generel cestovného ruchu v Banskobystrickom samosprávnom kraji, ako základného dokumentu rozvoja aktivít a tvorby manažmentu cestovného ruchu, obsahujúceho rozvojové a urbanistické štúdie regiónov cestovného ruchu:

- č. 12. Ipeľského,

pre podrobnejšie usmernenie tých častí územia, o ktorých nepojednáva záväzná časť ÚPN VÚC Banskobystrický kraj v regulatívoch 3.1.2. až 3.1.7.

3.1.2. podporovať vypracovanie a schválenie legislatívnych noriem zameraných na manažment cestovného ruchu v SR na všetkých úrovniach – od celoštátnej až po jednotlivé obce,

3.1.3. rešpektovať navrhnuté územné členenie na regióny a subregióny cestovného ruchu,

3.1.6. pre dosiahnutie strategického cieľa a špecifických cieľov rozvoja cestovného ruchu v kraji je v plánovaní a regulácii územného rozvoja potrebné za prioritné považovať:

- cyklomagistrály:

009 Ipeľská cyklomagistrála (prameň Ipľa - Lučenec)

- vodná turistická trasa: rieky Hron a Ipeľ

3.1.9. vytvárať územnotechnické podmienky pre vodnú turistiku.

3.2. Udržiavať a skvalitňovať podmienky a vybavenosť pre krátkodobú vnútromestskú a prímestskú rekreáciu:

3.2.1. zabezpečiť ochranu plošného rozsahu existujúcej verejnej zelene a parkov v sídlach a budovaním nových plôch zelene zabezpečiť zvyšovanie jej podielu na jedného obyvateľa a kvality životného prostredia,

3.3. Utvárať územno-technické predpoklady na rozvoj všetkých aktuálnych foriem domácej a medzinárodnej turistiky v sídlach a rekreačných útvaroch modernizáciou jestvujúcej a budovaním novej

obslužnej, relaxačnej a športovej vybavenosti v zastavanom území a nadväzujúcich priestoroch, na významných medzinárodných a regionálnych cestných trasách kraja a na cykloturistických trasách všetkých kategórií.

3.4. Rozvíjať komplexnosť a kvalitu vybavenosti všetkých turisticky atraktívnych miest, obcí a stredísk cestovného ruchu

3.4.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia a jeho okolia,

3.4.2. nové zariadenia a služby v lokalitách rekreácie a cestovného ruchu mimo zastavaných území miest a obcí, umiestňovať prednostne do už zastavaných lokalít,

3.4.3. priestor voľnej krajiny využívať predovšetkým na športové, relaxačné, poznávacie a iné pohybové aktivity,

3.6. Rozvoj vybavenosti pre rekreáciu a turizmus v nových, doteraz neurbanizovaných lokalitách a v strediskách cestovného ruchu umožniť len v súlade so schváleným programom, alebo plánom rozvoja obce, mesta, alebo regiónu a len na základe schválenej územnoplánovacej dokumentácie. Na územiach s 3. až 5. stupňom ochrany a v územiach európskeho významu podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, nezakladať nové lokality a strediská rekreácie, športu a turizmu.

3.8. Viazať lokalizáciu služieb zabezpečujúcich proces rekreácie a turizmu prednostne do zastavaného územia sídiel s cieľom zamedziť neodôvodnené rozširovanie rekreačných útvarov vo voľnej krajine, pričom využiť aj obnovu a revitalizáciu historických mestských a vidieckych celkov a objektov kultúrnych pamiatok.

3.10. Vytvárať podmienky pre rozvoj špecifickej vybavenosti centier cestovného ruchu nadregionálneho a regionálneho významu:

3.10.1. Ipeľský región CR (12) – Krupina, Veľký Krtíš, Dolná Strehová, Fiľakovo, Poltár, Kokava nad Rimavicou,

3.15. Vytvárať územno-technické podmienky pre realizáciu cykloturistických trás regionálneho, nadregionálneho a celoštátneho významu, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.

3.16. Využiť bohatý kultúrno-poznávací potenciál územia na rozvoj poznávacieho a rekreačného turizmu.

3.17. Zabezpečiť podmienky pre vytvorenie komplexného informačného systému regiónu ako neoddeliteľnej súčasti rozvoja cestovného ruchu a informovanosti o atraktivitách Banskobystrického kraja, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.

3.18. Podporovať rozvoj všetkých druhov turizmu v súlade s ochranou prírody a krajiny.

4. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody a pôdneho fondu

4.1. Rešpektovať územné vymedzenie a podmienky ochrany a využívanie všetkých vyhlásených chránených území v kategóriách chránená krajinná oblasť, národný park, národná prírodná rezervácia, prírodná rezervácia, národná prírodná pamiatka, prírodná pamiatka, chránený areál, chránený krajinný prvok a ich ochranných pásiem, chránené vtáčie územie, územie európskeho významu, navrhované územia európskeho významu a národného významu, biotopy chránených rastlín a živočíchov.

4.2. Rešpektovať pri organizácii, využívaní a rozvoji územia význam a hodnoty jeho prírodných daností. V chránených územiach (európska sústava chránených území NATURA 2000 vrátane navrhovaných, národná sústava chránených území, chránené územia vyhlásené v zmysle medzinárodných dohovorov),v prvkoch územného systému ekologickej stability, v NECONET, v biotopoch európskeho významu, národného významu regionálneho významu a v biotopoch druhov európskeho, národného a regionálneho významu zosúladiť využívanie územia s funkciou ochrany prírody a krajiny s cieľom udržania resp. dosiahnutia priaznivého stavu druhov, biotopov a častí krajiny.

4.3. Rešpektovať návrhy na začlenenie územia Krupinskej planiny, Poiplia, Kremnických vrchov, Balockých vrchov a Drienčanskeho krasu do kategórie chránená krajinná oblasť a maloplošných chránených území v kategóriách národná prírodná rezervácia, prírodná rezervácia, národná prírodná pamiatka, prírodná pamiatka, chránený areál, chránený krajinný prvok.

4.4. Uplatňovať pri hospodárskom využívaní území chránených podľa zákona o ochrane prírody a krajiny diferencovaný spôsob hospodárenia a uprednostňovať biologické a integrované metódy ochrany územia,

4.4.2. rešpektovať hlavnú biologickú, ekologickú a environmentálnu funkciu lesov s druhoradým, alebo podradným drevoprodukčným významom, ktoré sú v kategóriách ochranné lesy, lesy osobitného určenia mimo časti lesov pod vplyvom imisií zaradených do pásiem ohrozenia a lesy vo všetkých vyhlásených a navrhovaných chránených územiach kategórií chránený areál, národný park a v územiach vymedzených biocentier,

4.5. Rešpektovať platné územné systémy ekologickej stability.

4.6. Rešpektovať, pri umiestňovaní činností do územia, hodnotovo-významové vlastnosti krajiny integrujúce v sebe prírodné a kultúrne dedičstvo, nerastné bohatstvo, vrátane energetických surovín, zohľadňovať ich predpokladané vplyvy na životné prostredie, na charakteristický vzhľad krajiny a realizáciou vhodných opatrení dosiahnuť odstránenie, obmedzenie alebo zmiernenie prípadných negatívnych vplyvov, ako aj elimináciu nežiaducich zmien v charakteristickom vzhľade krajiny.

4.7. Uplatňovať pri hospodárskom využívaní území začlenených medzi prvky územného systému ekologickej stability podmienky ustanovené platnou legislatívou:

4.7.1. zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny pre kategórie a stupne ochrany chránených území,

4.7.2. zákonom o lesoch,

4.7.3. zákonom Národnej rady Slovenskej republiky c. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona c. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, pre poľnohospodárske ekosystémy v kategóriách podporujúcich a zabezpečujúcich ekologickú stabilitu územia (trvalé trávne porasty),

4.7.5. podporovať využívanie prostriedkov z Programu rozvoja vidieka na roky 2007 – 2013 na obnovu ekologickej stability lesných ekosystémov (najmä obnovu prirodzeného drevinového zloženia) a obnovu a primerané využívanie poloprirodzených trvalých trávnych porastov,

4.8. Zosúlaďovať trasovanie dopravnej a technickej infraštruktúry s prvkami ekologickej siete tak, aby bola maximálne zabezpečená ich vodivosť a homogénnosť ich vhodným trasovaním, prípadne budovaním funkčných ekoduktov.

4.9. Eliminovať systémovými opatreniami stresové faktory pôsobiace na prvky územného systému ekologickej stability (znečisťovanie prostredia, eutrofizáciu, fragmentáciu krajiny, šírenie inváznych druhov organizmov, bariérový efekt dopravných koridorov a priečnych prekážok v tokoch…).

4.10. Rešpektovať poľnohospodársku pôdu a lesné pozemky ako limitujúci faktor urbanistického rozvoja územia, osobitne chrániť poľnohospodársku pôdu s veľmi vysokým až stredne vysokým produkčným potenciálom, poľnohospodársku pôdu, na ktorej boli vybudované hydromelioračné zariadenia a osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti (produkčné sady a vinice).

4.11. Zabezpečovať nástrojmi územného plánovania ekologicky optimálne využívanie územia, rešpektovanie, prípadne obnovu funkčného územného systému ekologickej stability, biotickej integrity krajiny a biodiverzity na úrovni regionálnej a lokálnej.

4.12. Zabezpečovať zachovanie a ochranu všetkých typov mokradí, revitalizovať vodné toky a ich brehy vrátane brehových porastov a lemov, zvýšiť rôznorodosť príbrežnej zóny (napojenie odstavených ramien, zachovanie sprievodných brehových porastov) s cieľom obnoviť integritu a zabezpečiť priaznivé existenčné podmienky pre biotu vodných ekosystémov s prioritou udržovania biodiverzity a vitality brehových porastov vodných tokov.

4.13. Zabezpečovať zvýšenie ekologickej stability a obnovu biologickej rozmanitosti v územiach krajinných segmentoch a narušeným prírodným a životným prostredím.

4.15. Zabezpečiť ochranu všetkých vodných zdrojov v rozsahu ich vymedzených ochranných pásiem na území kraja využívaných na hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.

4.17. Zabezpečovať trvalo ochranu krajiny v zmysle Európskeho dohovoru o krajine smerujúcu k zachovaniu a udržaniu významných alebo charakteristických čŕt krajiny vyplývajúcich z jej historického dedičstva a prírodného usporiadania alebo ľudskej aktivity.

4.18. Pri plánovaní a budovaní vodných stavieb používať riešenia, ktoré nezhoršujú stav vôd.

5. V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva

5.1. Rešpektovať pamiatkový fond a kultúrne dedičstvo, vo všetkých okresoch Banskobystrického kraja predovšetkým chrániť najcennejšie objekty a súbory objektov zaradené, alebo navrhované na zaradenie do kategórie pamiatkových území pamiatkových rezervácií a pamiatkových zón, pamiatkových objektov a nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, vrátane ich vyhlásených ochranných pásiem, chrániť ich a využívať v súlade s ustanoveniami zákona o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov.

5.4. Utvárať podmienky na ochranu pamiatkového fondu a spolupracovať s orgánmi štátnej správy na úseku ochrany pamiatkového fondu pri záchrane, obnove a využívaní nehnuteľných kultúrnych pamiatok, pamiatkových území a ich ochranných pásiem v súlade s ustanoveniami zákona o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov:

5.4.5. podporovať iniciatívu obcí na vytváranie a odborné vedenie evidencie pamätihodností jednotlivých obcí ako významného dokumentu o kultúrnom dedičstve a histórii špecifických regiónov na území Banskobystrického kraja.

5.5. Zabezpečiť osobitnú pozornosť a zvýšenú ochranu evidovaným, známym a predpokladaným archeologickým náleziskám a lokalitám, v súlade s ustanoveniami zákona NR SR c. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu.

5.6. Podporovať dodržiavanie zásad ochrany pamiatkových území vedených v registri Pamiatkového úradu Slovenskej republiky v územiach historických jadier miest a obcí nepodliehajúcich ochrane pamiatkového fondu zo zákona, ako aj v častiach územia so zachovanou historickou urbanistickou štruktúrou a historickým stavebným fondom.

5.8. Podporovať ochranu

- hodnotných objektov a zachovaných urbanistických štruktúr miest a obcí z obdobia 19. a 20. storočia,

5.11. Vytvárať podmienky pre ochranu a obnovu objektov pamiatkového fondu vo voľnej krajine (objektov hradov, kaštieľov a ich ruín) pri zachovaní ich pamiatkových hodnôt ako súhrnu významných historických, krajinných, spoločenských, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných, alebo umelecko-remeselných hodnôt. Vytvárať podmienky pre obnovu pamätihodností miest a obcí vo voľnej

krajine ako nenahraditeľných prvkov pre zachovanie cieľovej kvality krajiny a historických panorám v krajine v súlade s Európskym dohovorom o krajine.
5.12. Rešpektovať typické formy a štruktúry osídlenia charakterizujúce jednotlivé špecifické regióny kraja vo vzťahu k staviteľstvu, ľudovému umeniu, typickým formám hospodárskych aktivít a väzbám s prírodným prostredím, v súlade so súčasnou krajinnou štruktúrou v jednotlivých regiónoch a s ustanoveniami Európskeho dohovoru o krajine.
5.13. Uplatňovať a rešpektovať typovú a funkčnú charakteristiku sídiel mestského, malomestského a rôznych foriem vidieckeho osídlenia, vrátane typického rozptýleného osídlenia strednej a južnej časti územia kraja.
5.14. Rešpektovať pri rozvoji územia význam a hodnoty jeho kultúrno-historických daností v nadväznosti na všetky zámery v sociálno-ekonomickom rozvoji.
5.15. Podporovať spracovanie pasportizácie historických krajinných štruktúr na území Banskobystrického kraja a vypracovanie manažmentu ich ochrany a využívania s cieľom ich ochrany a prezentácie.
5.16. V súlade s platnou legislatívou požadovať v podrobnejších dokumentáciách miest a obcí na území Banskobystrického kraja rešpektovanie zásad ochrany pamiatkových rezervácií, pamiatkových zón a ochranných pásiem pamiatkových území a areálov národných kultúrnych pamiatok a ich ochranných pásiem, na zachovanie údržbu a regeneráciu:

- historického pôdorysu a parcelácie,
- objektovej skladby,
- výškového a priestorového usporiadania objektov,
- charakteristických pohľadov, siluety a panorámy,
- archeologických nálezísk a ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia.

6. V oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry

6.1. v oblasti rozvoja cestnej infraštruktúry

6.1.23. preferovať vedenie cestných trás zaťažených intenzívnou dopravou mimo zastavaného územia obcí, územia evidovaných vodných zdrojov a ich ochranných pásiem, pripravovaných vodných diel a chránených území, vytvárať podmienky pre postupnú realizáciu tunelových úsekov navrhovaných dopravných trás v horských úsekoch,

6.1.38. pri rekonštrukcii ciest II. a III. triedy rezervovať priestor pre realizáciu súbežných cyklistických trás,

6.1.47. zabezpečiť pre cesty I., II. a III. triedy územnú rezervu pre ich výhľadové šírkové usporiadanie,

6.9. V oblasti rozvoja infraštruktúry cyklistickej dopravy

6.9.1. podporovať rozvoj nemotorovej, predovšetkým cyklistickej dopravy,

6.9.2. podporovať tvorbu plánovacích a strategických dokumentov integrujúcich cyklistickú dopravu na regionálnej úrovni,

6.9.3. podporovať tvorbu projektových dokumentácií a generelov pre cyklistickú dopravu a realizáciu cyklistickej infraštruktúry,

6.9.4. podporovať využívanie pozemkov a lesných ciest vo vlastníctve štátu a samospráv na budovanie cyklistických ciest a cykloturistických trás.

7. V oblasti rozvoja nadradenej technickej infraštruktúry

7.1. Vodné hospodárstvo:

7.1.1. rezervovať priestor pre výhľadový hlavný prívod pitnej vody a súvisiace stavby pre jednotlivé oblastné a skupinové vodovody Stredoslovenskej a Východoslovenskej vodárenskej sústavy,

7.1.2. zabezpečiť dostatok zdrojov pitnej vody pre ďalší rozvoj rozšírením úpravne vody Málinec, výstavbou povrchového vodného zdroja vodárenskej nádrže Hronček na Kamenistom potoku a napojením prebytkov vodných zdrojov Dolná Lehota,

7.1.8. vytvárať územnotechnické predpoklady na úpravu a revitalizáciu vodných tokov v čiastkových povodiach Hrona, Ipľa a Slanej; úpravy na vodných tokoch realizovať tak, aby neboli dotknuté záujmy ochrany prírody a krajiny v súlade s platnou legislatívou,

7.1.9. rezervovať priestor pre výhľadové malé vodné nádrže, poldre a stavby súvisiace s ochranou pred povodňami a transformáciou povodňovej vlny podľa Plánov manažmentu povodí a schválených ÚPN obcí,

7.1.10. zabezpečiť vypúšťanie komunálnych odpadových vôd výstavbou verejnej kanalizácie s ČOV (prípadne iné vhodné spôsoby odvádzania komunálnych odpadových vôd)) v aglomeráciách nad 10.000 ekvivalentných obyvateľov do 31.12.2010 a v aglomeráciách od 2.000 - 10.000 ekvivalentných obyvateľov, ktoré nemajú vybudovanú verejnú kanalizáciu, a v aglomeráciách menších ako 2.000 EO, v ktorých je vybudovaná verejná kanalizácia bez primeraného čistenia do 31.12.2015 v súlade s platnou legislatívou, ktorou sa ustanovujú požiadavky na kvalitu a kvalitatívne ciele povrchových vôd a limitné hodnoty ukazovateľov znečistenia odpadových vôd a osobitných vôd,

7.1.11. postupne znižovať zaostávanie rozvoja verejných kanalizácií s ČOV za rozvojom verejných vodovodov:

b) prioritnou výstavbou kanalizácií s ČOV v obciach ležiacich v ochranných pásmach vodárenských zdrojov, ochranných pásmach prírodných liečivých zdrojov a prírodných minerálnych zdrojov, prípadne v ich blízkosti,

7.1.12. v súlade s Plánmi manažmentu povodí zabezpečiť ochranu pred povodňami realizáciou preventívnych opatrení v povodiach, ktoré spomalia odtok vôd z povodia do vodných tokov a zvýšia retenčnú kapacitu územia, výstavbu retenčných nádrží a poldrov, ochranných hrádzí, protipovodňových línií a zariadení na prečerpávanie vnútorných vôd, úpravu vodných tokov a ich nevyhnutnú opravu a údržbu, obnovu inundačných území,

7.1.13. v zmysle platnej legislatívy zabezpečiť stanovenie rozsahu inundačných území tokov a pri ich využívaní rešpektovať ustanovenia platnej legislatívy o ochrane pred povodňami,

7.1.14. akceptovať pásma ochrany verejných vodovodov a verejných kanalizácií v súlade s platnou legislatívou o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách, pásma ochrany vodárenských zdrojov v súlade s vodným zákonom, ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov a prírodných minerálnych zdrojov v súlade so zákonom o prírodných liečivých vodách, prírodných liečivých kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o regulácii v sieťových odvetviach,

7.1.15. rešpektovať Plány manažmentu povodia, základných nástrojov na dosiahnutie cieľov vodného plánovania v správnych územiach povodí (čiastkových povodí Hron, Ipeľ, Slaná), ktoré určujú úlohy:

- v oblasti nakladania s povrchovými a podzemnými vodami s cieľom ich udržateľného využívania,
- na zlepšovanie stavu útvarov povrchovej a podzemnej vody vrátane vodných ekosystémov,
- na zabránenie ďalšieho zhoršovania stavu vôd a zabezpečenie ich dobrého stavu,
- pri ochrane pred povodňami a na zabránenie škodlivých účinkov vôd,

7.1.16. koordinácia Plánov manažmentu povodia čiastkového povodia Ipľa s Maďarskou republikou v rámci medzinárodného povodia, vyplývajúca zo Smernice 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady ustanovujúcej rámec pre činnosť Spoločenstva v oblasti vodnej politiky (RSV), ktorá nevníma vodu len ako zdroj vody na uspokojovanie potrieb spoločnosti, ale i ako biotop pre živočíchy a rastliny závislé na vode, a predstavuje ochranu všetkých druhov vôd a ochranu vodných ekosystémov, suchozemských ekosystémov a mokradí závislých na vode realizáciou opatrení na dosiahnutie cieľov do roku 2015,

7.1.17. pri zabezpečovaní zásobovania obyvateľstva pitnou vodou uprednostniť zásobovanie pitnou vodou z podzemných zdrojov pred vodárenskými nádržami a povrchovými zdrojmi pitnej vody,

7.1.18. odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd v rekreačných oblastiach, kde to terénny reliéf neumožňuje inak, zabezpečiť budovaním tlakových kanalizačných systémov,

7.2. Zásobovanie elektrickou energiou:

7.2.1. rezervovať priestor pre objekty výhľadovej Prečerpávacej vodnej elektrárne PVE Ipeľ v katastrálnom území Ďubákovo a v katastrálnom území Málinec a rezervovať priestor pre vybudovanie 400 kV zapuzdrenej rozvodne pri navrhovanom vodnom diele PVE IPEĽ,

7.2.3. rezervovať koridor na výstavbu vedenia ZVN 2x400 kV v trase Rz Horná Ždaňa - Rz Medzibrod - Rz Prečerpávacia vodná elektráreň Ipeľ (PVE Ipeľ) - Rz Rimavská Sobota,

7.2.11. pri budovaní, plánovaní a rekonštruovaní nadzemného elektrického vedenia používať také technické riešenie, ktoré bráni usmrcovaniu vtákov podľa platnej legislatívy o ochrane prírody a krajiny,

7.2.12. v priestorovom usporiadaní rešpektovať určené ochranné pásma a bezpečnostné pásma jestvujúcich a navrhovaných elektrických vedení a transformačných staníc v zmysle platnej legislatívy,

7.2.13. MVE umiestňovať len v lokalitách s technicky využiteľným hydroenergetickým potenciálom pri zohľadnení environmentálnych aspektov a iných oprávnených záujmov v území, vrátane zachovania podmienok plavby na vodných cestách.

7.2.14. MVE umiestňovať výlučne na existujúcich vodohospodárskych stavbách a bariérach vodných tokov s podmienkou ich spriechodnenia pre ryby a ostatné vodné organizmy.

7.3. Zásobovanie plynom a teplom

7.3.1. prednostne využívať zemný plyn na zásobovanie lokalít teplom, s cieľom znížiť miestnu záťaž znečistenia ovzdušia,

7.3.2. ekologizovať výrobu a spotrebu tepla a podľa možností využívať miestne zdroje energie,

7.3.3. v priestorovom usporiadaní rešpektovať určené ochranné pásma a bezpečnostné pásma jestvujúcich a navrhovaných plynovodov, teplovodov a produktovodov,

7.3.5. podporovať rozvoj využívania obnoviteľných zdrojov energie (biomasy, slnečnej, veternej a geotermálnej energie), ako lokálnych doplnkových zdrojov k systémovej energetike, s uprednostnením sídiel bez perspektívy zásobovania zemným plynom,

7.3.8. podporovať v oblastiach s podhorskými obcami využitie miestnych energetických zdrojov pre potreby obyvateľov a služieb,

7.4. Pošta a telekomunikácie

7.4.2. rezervovať priestor pre výhľadové trasy diaľkových optických káblov,

7.4.3. v priestorovom usporiadaní rešpektovať určené ochranné pásma a bezpečnostné pásma jestvujúcich a navrhovaných telekomunikačných vedení v zmysle platnej legislatívy.

7.5. Návrh nových zariadení technickej infraštruktúry pokiaľ je to priestorovo možné, realizovať mimo pamiatkových území a ochranných pásiem pamiatkových území a nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, v súlade so zásadami ich ochrany v zmysle zákona o ochrane pamiatkového fondu.

7.6. Odpadové hospodárstvo

7.6.1. budovať integrovaný systém nakladania s odpadmi v zmysle návrhov v smernej časti územného plánu, vytvárať vhodné územno-technické predpoklady pre rozvoj a budovanie potrebnej kapacity zariadení na znehodnocovanie a zneškodňovanie odpadov,

7.6.2. v podrobnejších dokumentáciách, napríklad v územných plánoch obcí, zabezpečiť lokality pre výstavbu zariadení súvisiacich s budovaním systému na triedenie, recykláciu, zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov.

8. V oblasti sociálnej infraštruktúry

8.2. Zdravotníctvo:

8.2.1. vytvárať územno-technické predpoklady na rovnomerné pokrytie územia zariadeniami základnej zdravotnej starostlivosti, jej zameranie postupne preorientovať na prevenciu a na včasnú diagnostiku závažných ochorení,

8.2.3. podporovať malé a stredné podnikanie v oblasti zdravotníctva, predovšetkým v oblastiach vzdialenejších od sídelných centier,

8.3. Sociálna pomoc:

8.3.1. rozširovať sieť a štruktúru zariadení sociálnej starostlivosti a sociálnych služieb podľa potrieb okresov paralelne s narastaním podielu občanov odkázaných na sociálnu pomoc a občanov v dôchodkovom veku, ako aj občanov so zdravotným postihnutím, najmä občanov s ťažkým zdravotným postihnutím,

8.3.4. podporovať vytvorenie siete domácej ošetrovateľskej starostlivosti a starostlivosti o dlhodobo chorých a zdravotne ťažko postihnutých.

8.4. Kultúra:

8.4.3. podporovať inštitucionálny rozvoj a aktivity mimovládnych organizácií a záujmových združení v oblasti kultúry,

8.4.4. podporovať tvorivé a vzdelávacie aktivity obyvateľstva, prepojiť ponuky kultúrnych inštitúcií na výchovne–vzdelávací program škôl.

9. V oblasti ochrany a tvorby životného prostredia

9.1. Podpora realizácie národných, regionálnych a lokálnych programov zameraných na znižovanie produkcie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, ich podrobné rozpracovanie a realizácia v podmienkach Banskobystrického kraja, realizovať a implementovať všetky environmentálne programy a následne ich premietnuť do dokumentácii na nižších úrovniach.

9.2. Plniť opatrenia vyplývajúce zo schválených programov na zlepšenie kvality ovzdušia a akčných plánov na zlepšenie kvality ovzdušia v oblastiach riadenia kvality ovzdušia Banskobystrického kraja a opatrenia vyplývajúce z Programu hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2007-2013.

9.3. Ochranu vôd realizovať v zmysle platnej legislatívy ako:

9.3.1. ochranu v chránených vodohospodárskych oblastiach Veľká Fatra, Nízke Tatry - západná časť, Nízke Tatry - východná časť, Horné povodie Ipľa, Rimavice a Slatiny, Muránska planina, Horné povodie Hnilca podľa § 31 zákona c. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady c. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) a NV SSR c.13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd,

9.3.2. ochranu vodárenských tokov a ich povodí podľa vyhlášky MP SR c. 525/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú vodárenské toky, ich povodia a vodohospodársky významné toky

9.3.3. ochranu vodárenských zdrojov podľa § 32 zákona c. 364/2004 Z. z. o vodách,

9.3.8. zabezpečiť minimálne dvojstupňové čistenie komunálnych odpadových organicky znečistených priemyselných odpadových vôd vypúšťaných do povrchových tokov, v súlade s kvalitatívnymi cieľmi povrchových vôd a limitnými hodnotami ukazovateľov znečistenia v zmysle platnej legislatívy,

9.3.9 rešpektovať platnú legislatívu ktorou sa ustanovujú požiadavky na vodu určenú na ľudskú spotrebu a kontrolu kvality vody určenej na ľudskú spotrebu a podrobnosti o požiadavkách na kvalitu vody kúpalísk, vody na kúpanie a jej kontrolu a na kúpaliská.

9.6. Vytvárať vhodné stimulačné nástroje na podporu separovania, recyklácie a celkového znižovania produkcie odpadu na území kraja, podporovať zavádzanie „BAT“ technológií v procese riadenie odpadového hospodárstva na úrovni kraja.

9.7. Zabezpečiť postupnú, k životnému prostrediu šetrnú sanáciu a rekultiváciu nevyhovujúcich skládok odpadu a sanáciu resp. minimalizáciu dopadov starých environmentálnych záťaží, s uprednostnením lokalít s významom z hľadiska udržania kvality a ekologickej stability územia.

9.10. V rámci spracovania nižších stupňov územnoplánovacej dokumentácie (ÚPN O, ÚPN Z) v jednotlivých oblastiach, podľa účelu ich využitia, určiť stupeň radónového rizika.

11. V oblasti záujmov obrany štátu

11.5. Pri prerokovaní územných plánov spracovaných v „Záujmových katastrálnych územiach“ vždy vyžadovať stanovisko Ministerstva obrany SR.

12. V oblasti civilnej ochrany

12.1. V záujme plnenia úloh a opatrení civilnej ochrany obyvateľstva v oblastiach sídelného rozvoja a priemyselných parkov rešpektovať povinnosť výstavby ochranných stavieb pre ukrytie obyvateľstva, zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti v súlade s platnou legislatívou.

12.2. Ochranné stavby pre ukrytie obyvateľstva, zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti navrhovať podľa Analýzy územia z hľadiska možných mimoriadnych udalosti a budovať ich v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov na úseku civilnej ochrany obyvateľstva.

II. ČASŤ - VEREJNOPROSPEŠNÉ STAVBY

Verejnoprospešné stavby spojené s realizáciou uvedených záväzných regulatívov sú tieto:

5. Zásobovanie pitnou vodou

5.3. Zásobovanie pitnou vodou regiónu Novohrad,

5.26. Málinec rekonštrukcia úpravne vody,

5.62. Rekonštrukcia oblastného vodovodu Málinec - Poltár (DN 800 oceľ),

7. Odtokové pomery

7.66. Málinec, úprava Málinského potoka, rkm 0,300 – 0,600,

7.84. Ostatné stavby súvisiace s ochranou pred povodňami a transformáciou povodňovej vlny a sprietočnením tokov pre zabezpečenie pozdĺžnej kontinuity,

8. Zásobovanie elektrickou energiou

8.2. rezervovať koridor pre plánované 2x400 kV vedenia ZVN PVE Ipeľ - Medzibrod - Horná Ždaňa,

Na uskutočnenie verejnoprospešných stavieb je možné, podľa platného znenia stavebného zákona, pozemky, stavby a práva k nim vyvlastniť, alebo vlastnícke práva k pozemkom a stavbám obmedziť.

B.3 ZÁKLADNÉ DEMOGRAFICKÉ, SOCIÁLNE A EKONOMICKÉ ROZVOJOVÉ PREDPOKLADY OBCE

B.3.1 DEMOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

Obec patrila koncom 19. a zač. 20. storočia k demograficky silným obciam, vzhľadom na rozvinutý sklársky priemysel a začali sa do nej prisťahovávať rodiny nielen zo Slovenska, ale aj z Maďarska, sklárske rodiny z Čiech a Sliezska a tiež Židia - v tomto období mala obec najviac obyvateľov. Postupne vzhľadom na obmedzenie výroby a vývozu, ako aj vojnové roky nastal úbytok obyvateľstva - najväčší úbytok nastal v r.1940 - 1950., kedy prišla obec o takmer 5.000 obyvateľov. Povojnový rozvoj obce trval do 90-tych rokov 20.storočia. Bol založený na pracovných príležitostiach jednak v obci ako aj v blízkom okresnom meste Poltár, vzhľadom na sklársky priemysel. Po utlmení sklárskej výroby počet obyvateľov obce viac-menej stagnuje. Pre potreby ÚPN-O sú dôležité údaje o počtoch obyvateľov z posledného obdobia (obecná štatistika, údaje zo SODB 2001 a 2011).

Retrospektívny vývoj počtu obyvateľstva obce

Po roku 1989 nastalo postupné spomalenie demografického vývoja, zmenilo sa reprodukčné správanie sa obyvateľstva – znížila sa pôrodnosť, zvyšuje sa pohyb obyvateľstva. Vývoj počtu obyvateľov odráža vplyv viacerých faktorov - najmä vekovú skladbu obyvateľov, rovnováhu v počte mužov a žien, počet pracovných príležitostí v obci a v prijateľnej dochádzkovej vzdialenosti, dostatok disponibilných plôch pre rozvoj obce, ale aj bytovú, hospodársku a sociálnu politiku štátu.

Obec Málinec mala pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov v r. 2011 1.416 obyvateľov, pri sčítaní k v roku 2001 mala obec 1.458 trvale bývajúcich obyvateľov.

Katastrálne územie obce má rozlohu 50,0 km^2. Hustota osídlenia v r. 2019 bola 29,98 obyv./km².

Tab. č. 7 Retrospektívny vývoj počtu obyvateľov

Rok (k 31.12.)	**Počet obyvateľov**	
	obecná štatistika	*údaje poskytnuté ŠÚ SR*
1897	5.319	
1910	6.341	
1940	7.635	

Rok (k 31.12.)	**Počet obyvateľov**	
	obecná štatistika	*údaje poskytnuté ŠÚ SR*
1950	2.973	
1980	1.637	
1991	1.695	
2001	1.458	
2010	1.427	
2011	1.416	*1.519*
2014	1.406	*1.504*
2015	1.401	*1.487*
2016	1.395	*1.485*
2017	1.398	*1.494*
2018	1.397	*1.494*
2019	1.405	*1.504*
2020	1.403	*1.496*

Pozn. Tabuľka bola spracovaná bez korekcií s použitím údajov z obecnej štatistiky obce Málinec, 2020. Údaje nie sú zhodné s údajmi ŠÚ SR. *Údaje z databázy ŠÚ SR sú s odchýlkou (od r.2011) v priemere 80-100 ľudí za rok, odchýlka je spôsobená neaktualizovaním databázy vzhľadom na miesto úmrtia trvale bývajúcich obyvateľov.*

Od r.2001 počet obyvateľov obce mierne klesal až po rok 2019, kedy začal mierne stúpať, v priemere o 2-3 obyvateľov /rok.

Tab. č. 8 Pohyb obyvateľstva za posledné obdobie od r.2010 (zdroj: obecná štatistika, 2020)

rok	**narodení**	**zomrelí**	**prirodzený prírastok/ úbytok**	**prisťahovaní**	**vysťahovaní**	**migračné saldo**	**celkový prírastok/ úbytok**	**počet obyvateľov k 31.12.**
2010	13	-22	-9	4	-17	-13	-22	1.427
2011	11	-18	-7	19	-23	-4	-11	1.416
2012	17	-14	+3	15	-10	+5	+8	1.424
2013	12	-14	-2	16	-12	+4	+2	1.426
2014	12	-24	-12	27	-35	-8	-20	1.406
2015	9	-12	-3	27	-29	-2	-5	1.401
2016	14	-17	-3	18	-21	-3	-6	1.395
2017	22	-17	+5	20	-22	-2	+3	1.398
2018	11	-16	-5	24	-20	+4	-1	1.397
2019	13	-10	+3	30	-25	+5	+8	1.405
Spolu	134	164	-30	200	-214	-14	-44	

Pozn. Tabuľka bola spracovaná bez korekcií s použitím údajov *obecnej štatistiky obce Málinec, r.2020*

V období rokov 2010 – 2018 počet obyvateľov obce mierne klesal prirodzeným úbytkom (priemerne 3,0 obyv/rok) aj záporným migračným saldom (priemerne-1,0 obyv/rok). v r. 2018 sa tento vývoj zastavil a počet obyvateľov v r.2019 mierne stúpol o 8 (prirodzeným prírastkom o +3 obyv. a kladným migračným saldom o +5 obyv.). Vzhľadom na tento fakt predpokladáme, že v návrhovom období stúpne záujem ľudí o bývanie v obci.

Tab. č.9 Vývoj zloženia obyvateľstva obce podľa charakteristických vekových skupín, index vitality

	Počet obyvateľov	Predproduk.vek		Produktívny vek		Poprodukt. vek		nezistený		Index vitality
		Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%	
SDĽB 1991	1.695	391	23,06	931	54,93	373	22,01	-	-	104,8
SODB 2001	1.461	292	20,00	859	58,80	301	20,60	9	0,6	97,0
2011 obec. štatistika	1.416	260	18,36	882	62,28	274	19,35	-	-	94,9

*Tabuľka bola spracovaná s použitím zo zdroja: *ŠÚ SR, SODB 1991, 2001 a obecná štatistika obce Málinec, 2011*

Z tabuľky je zrejmé, že sa postupne znižuje podiel obyvateľov v predproduktívnom veku, mierne sa znižuje aj počet obyvateľov v poproduktívnom veku a mierne sa zvyšuje podiel obyvateľov v produktívnom veku. Je to spôsobené tým, že na trhu práce sú momentálne zastúpené silné ročníky obyvateľov (50-70te roky 20.stor.).

Tab. č.10 Veková štruktúra obyvateľstva vo vyšších územných celkoch

Veková skupina	Málinec		Okres Poltár		Slovenská republika	
	poč. obyv	v %	poč. obyv.	v %	poč. obyv.	v %
Predprodukt.vek	260	18,36	3.312	14,70	826.516	15,30
Produktívny vek	882	62,28	16.044	71,20	3.886.327	72,00
Poprodukt. Vek	274	19,35	3.189	14,10	682.873	12,70
Nezistený	-	-	6	0,00	1.320	0,00
Spolu	1.416	100,0	22.545	100,0	5.397.036	100,0
Index vitality	94,9		103,9		121,0	
Priemerný vek	37,59		40,05		38,94	

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov o počte obyvateľov a vekovej skladbe zo zdroja: *Štatistický úrad SR - SODB 2011 a obecná štatistika obce Málinec, 2011*

Z uvedených údajov vyplýva, že v obci Málinec žije obyvateľstvo s vyšším priemerným vekom v porovnaní s okresom Poltár a s približne rovnakým ako v SR. Vyplýva to z výpočtu indexu vitality a z toho, že zastúpenie predproduktívneho veku má relatívne vyššie. Z hľadiska typu populácie predpokladáme, že v návrhovom období do roku 2041 index vitality zostane v pásme ubúdajúceho typu populácie prirodzeným prírastkom.

Základné údaje o obyvateľstve

Tab. č. 11 Veková štruktúra obyvateľstva v obci k 31.12.2011

Obec	Počet trvale bývajúcich obyvateľov			Veková štruktúra obyvateľov					
	Celkom	Muži	ženy	0 – 14	15-64 muži	15-64 ženy	65+ muži	65+ ženy	nezist.
Málinec	1.416	746	670	259	516	482	68	91	-

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov o počte obyvateľov a vekovej skladbe zo zdroja: *obecná štatistika obce Málinec r. 2011*

Tab. č.12 Veková štruktúra obyvateľstva v obci k 30.06.2020

Obec	Počet trvale bývajúcich obyvateľov			Veková štruktúra obyvateľov					
	Celkom	Muži	ženy	0 – 14	15-64 muži	15-64 ženy	65+ muži	65+ ženy	nezist.
Málinec	1.403	694	709	209	518	467	81	128	-

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov o počte obyvateľov a vekovej skladbe zo zdroja: *obecná štatistika obce Málinec, 2020*

Podiel žien z trvale bývajúceho obyvateľstva je 50,5 %.

K 30.06.2020 sa veková štruktúra obyvateľstva obce oproti sčítaniu v r.2011 zhoršila, index vitality sa mierne zvýšil na 100,0 (v predproduktívnom veku bolo v obci 209 obyvateľov, v produktívnom veku 998 obyvateľov a v poproduktívnom veku 159 obyvateľov).

Index maskulinity

K 30.06.2020 bol počet mužov v obci 694 a žien 709 *(zdroj: obecná štatistika)*. V prepočte na 1000 mužov v obci pripadá 1022 žien, čo sa nepokladá za výrazné porušenie početnej rovnováhy medzi mužmi a ženami.

Obyvateľstvo podľa národností

V obci je najviac zastúpená obyvateľstvo slovenskej národnosti, v menšej miere rómskej, a v min. miere českej, maďarskej, rusínskej, ukrajinskej, ruskej.

Štruktúra obyvateľstvo podľa vierovyznania

V obci je veriacich okolo 80%, najviac je zastúpená evanjelická cirkev a. v. a rímskokatolícka cirkev, v minimálnej miere má v obci zastúpenie aj gréckokatolícka, pravoslávna, evanjelická cirkev metodistická, reformovaná kresťanská cirkev, cirkev československá husitská, Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia. Zhruba 20% ľudí je bez vyznania alebo s nezisteným vyznaním.

Prognóza demografického vývoja

V Banskobystrickom kraji sa v období do roku 2015, podľa projekcie obyvateľstva do r.2015 (ÚPN VÚC BBK, 1998), očakáva viac-menej prirodzený pokles počtu obyvateľov a mierny migračný zisk, zároveň sa predpokladá postupné zhoršovanie vekovej skladby obyvateľstva. V súčasnosti predpokladáme zmenu typu populácie zo stabilizovanej až stagnujúcej (index vitality v rozmedzí 120 – 200) na ubúdajúcu (index vitality menší ako 120).

Vzhľadom na vhodné prostredie pre bývanie, je v obci záujem o výstavbu nových rodinných domov, čo sa prejavuje aj kladným migračným saldom, za posledné 2 roky pribudlo prisťahovaním priemerne ročne 4,5 obyvateľov. Predpokladáme záujem o prisťahovalectvo ľudí v dôchodkovom veku z väčších miest, vzhľadom na pokojnejšie a lacnejšie životné podmienky. Potrebné je vytvoriť najmä dobré podmienky pre bytovú výstavbu a dobudovanie vybavenosti na zodpovedajúcu úroveň.

Na základe vyhodnotenia uvedených východísk ***predpokladáme nasledovný vývoj počtu obyvateľov obce :***

Rok	Počet obyvateľov	%
2020	1.403	100,0
2030	1.490	106,2
2041	**1.570**	**111,9**

B.3.2 EKONOMICKÁ AKTIVITA A NEZAMESTNANOSŤ

V súčasnej dobe má SR priaznivý ekonomický rast, čo sa prejavuje aj znižovaním nezamestnanosti.

Ku dňu sčítania (SODB, 2011) bolo v obci evidovaných 62 podnikateľov (FO), 54 živnostníkov, 3 osoby mali slobodné povolanie a bolo tu 5 samostatne hospodáriacich roľníkov. V r.2011 bolo v obci evidovaných 30 právnických osôb, z toho 25 neziskových; v r.2019 to bolo 29 PO, z toho 14 neziskových.

Tab. č. 13 Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie

	r.2015	r.2016	r.2017	r.2018	r.2019
muži	148	125	91	68	67
ženy	113	95	66	48	61
Spolu	261	220	157	116	128

*Tabuľka bola spracovaná s použitím zo zdroja: *ŠÚ SR, 2020*

Najvyšší počet uchádzačov o zamestnanie bol v rokoch 2015-2017, v poslednom roku je počet uchádzačov o zamestnanie relatívne stagnujúci a pomerne nízky. Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v obci kopíruje vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie na celonárodnej úrovni.

V r.2019 bolo v obci evidovaných 128 uchádzačov o zamestnanie, čo predstavuje 19,16 % z ekonomicky aktívnych obyvateľov..

K 31.12.2011 z 668 obyvateľov v produktívnom veku bolo ekonomicky aktívnych 63,1 %. Počet evidovaných nezamestnaných k tomuto dátumu bol 299 obyvateľov. Podľa týchto údajov k 31.12.2011 vychádza miera nezamestnanosti 44,76 %. Pre mieru nezamestnanosti je to však nepresný údaj z toho dôvodu, že nie všetci ekonomicky aktívni a zároveň nepracujúci sú v evidencii na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny.

Tab. č. 14 Štruktúra pracovných príležitostí

	spolu	%	primárny sektor	%	sekundárny sektor	%	terciárny sektor	%
obyvatelia	1.413							
Ekonomicky aktívny (EA)	668	44,01 z trvale bývajúcich						
Odchádza z obce	146	21,9 zEA	3	2,1	49	33,6	94	64,3

*Tabuľka bola spracovaná s použitím zo zdroja: *ŠÚ SR, SODB 2011*

Z celkového počtu 668 ekonomicky aktívnych obyvateľov, 146 (21,9% z ekonomicky aktívnych) odchádzalo za prácou mimo obec.

Primárny sektor je v obci zastúpený v minimálnom rozsahu.

Sekundárny sektor patrí v obci medzi najväčších zamestnávateľov, spolu s *terciárnym sektorom.*

Obec Málinec môžeme charakterizovať ako obec s priemernou podnikateľskou aktivitou. V ďalších rokoch predpokladáme mierne navýšenie počtu pracovných príležitostí najmä vo všetkých 3 sférach.

B.3.3 CHARAKTERISTIKA BYTOVÉHO A DOMOVÉHO FONDU

Podľa výsledkov sčítania v roku 2001 bolo v obci celkovo 509 domov, z toho trvale obývaných 350, čo predstavuje len 68,8% z celkového počtu. Ku dňu sčítania v r.2011 bolo na území obce Málinec celkovo 499 domov, z toho 342 trvale obývaných, t.j. 68,5%.

V r.2001 bolo ku dňu sčítania v obci celkovo 667 bytov, z toho trvale obývaných 494 , t.j. 74,1 % a v r.2011 podľa výsledkov sčítania bolo v obci celkovo 671 bytov, z toho 508 trvale obývaných, t.j. 75,7%.

Z celkového počtu 508 trvalo obývaných bytov bolo 313 v rodinných domoch, 117 vlastných bytov v bytových domoch, 33 obecných bytov a iných bytov bolo 32. Neobývaných bytov z celkového počtu bolo 161 (23,9 %).

V obci sa nachádzajú individuálne formy bývania ako aj hromadné formy bývania (22 BD).

Na jeden trvale obývaný byt pripadalo v r.2011 v priemere 2,78 obyv.

Tab. č. 15 Obývané domy a byty

Obec	Domy spolu	Trvalo obývané domy			Neobývané domy	Byty spolu	Trvale obývané byty			Neobývané byty
		spolu	z toho				spolu	Z toho		
			RD	BD				RD	BD	
Málinec	499	342	313	26	156	671	508	313	159	161

*Tabuľka bola spracovaná s použitím zo zdroja: *ŠÚ SR a obecnej štatistiky obce Málinec, 2020*

Tab. č. 16 Vývoj domového a bytového fondu

Rok	Trvale obývané domy		Trvale obývané byty	
	Počet domov	Index rastu	Počet bytov	Index rastu
1980	436	100,0	505	100,0
1991	411	94,3	530	105,0
2001	350	80,3	494	97,8
2011	342	78,5	508	100,6

*Tabuľka bola spracovaná s použitím zo zdroja: *ŠÚ SR, SODB 2011*

Tab. č.17 Neobývané byty podľa dôvodu neobývanosti

Podľa dôvodu neobývanosti	Počet bytov	%
Zmena vlastníkov	10	6,2
Určený na rekreáciu	103	64,0
Nespôsobilý na bývanie	18	11,2
Z iných dôvodov	30	18,6
Spolu	161	**100,0**

*Tabuľka bola spracovaná s použitím zo zdroja: *ŠÚ SR, SODB 2011*

Z uvedeného vyplýva, že najviac neobývaných bytov v počte 103, t.j. 64% z celkového počtu neobývaných bytov bolo prestavaných na rekreačné účely. Nespôsobilých na bývanie bolo 18 bytov, t.j. 11,2%.

Tab. č. 18 Štruktúra trvalo obývaných bytov podľa veľkosti

Veľkosť bytu podľa obyt.miestností	Počet bytov	%
1 obytná miestnosť	39	7,7
2 obytné miestnosti	114	22,5
3 obytné miestnosti	213	41,9
4 obytné miestnosti	58	11,4
5 a obytných miestností	82	16,1
Nezistené	2	0,4
Spolu	**508**	**100,0**

*Tabuľka bola spracovaná s použitím zo zdroja: *ŠÚ SR, SODB 2011*

V obci Málinec prevládajú 3 izbové byty, ktoré tvoria 41,9% z celkového počtu všetkých bytov. Pomerne veľké percentuálne zastúpenie majú však aj 2 izbové byty 22,5%. Byty s 1 obytnou miestnosťou tvoria okolo 7,7%.

Tab. č. 19 Trvalo obývané byty podľa veľkosti obytnej plochy v m^2

Ukazovateľ	Počet bytov	%
Počet bytov s obytnou plochou < 40 m^2	83	16,3
Počet bytov s obytnou plochou 40 - 80 m^2	390	76,7
Počet bytov s obytnou plochou 81 - 100 m^2	16	3,2
Počet bytov s obytnou plochou 100 + m^2	17	3,4
Nezistené	2	0,4
Spolu	**508**	**100,0**

*Tabuľka bola spracovaná s použitím zo zdroja: *ŠÚ SR, SODB 2011*

Je možné konštatovať, že v obci Málinec sú najviac zastúpené byty veľkostnej kategórie 40 - 80 m^2 v počte 319, t.j.76,7%.

Tab. č. 20 Charakteristika bytového fondu v obci

Ukazovateľ (trvalo obývaný byt)	
Počet osôb na 1 byt v r.1980	3,24
Počet osôb na 1 byt v r.1991	3,20
Počet osôb na 1 byt v r.2001	2,95
Počet osôb na 1 byt v r.2011	2,78

*Tabuľka bola spracovaná s použitím zo zdroja: *ŠÚ SR, SODB 2011*

Na 1 trvale obývaný byt pripadalo v Málinci pri sčítaní v r.2011 - 2,78 obyvateľa (3,24 obyvateľa na 1 trvale obývaný byt pri sčítaní v roku 1980). Koeficient obývanosti v obci sa oproti roku 201 zlepšil o 0,17 osoby.

V najbližších rokoch predpokladáme v súlade so všeobecným trendom vo vyspelých štátoch a prognózami **znižovanie koeficientu obývanosti v obci nasledovne:**

v roku 2011 ..... 2,78 obyv./ 1 byt
v roku 2030 ..... 2,66 obyv. / 1 byt
v roku 2041 ..... 2,54 obyv./ 1 byt

Záujem o bytovú výstavbu v obci pretrváva. Predpokladáme, že v návrhovom období do roku 2041 sa bude potreba nových bytov v obci uspokojovať predovšetkým výstavbou rodinných domov, sčasti aj bytových domov.

B.3.4 SÚČASNÝ DOPYT PO BYTOCH

Obecný úrad eviduje žiadosti na výstavbu nových rodinných domov. Ročne vydá obec priemerne 3 nové stavebné povolenia (2013 - 3, 2014 - 3, 2015 - 2, 2016 - 1, 2017 - 2, 2018 – 2, 2019 - 5) a skolauduje priemerne 3 nové domy (2013 - 5, 2014 - 6, 2015 - 3, 2016 - 0, 2017 - 1, 2018 – 2, 2019 - 3). Predpokladáme, že v návrhovom období do roku 2041 sa bude výstavba nových bytov realizovať jednak formou rodinných, ale aj bytových domov.

Z hľadiska nákladov na technickú infraštruktúru je najvýhodnejšou formou využitie jednak prieluk medzi jestvujúcou zástavbou pozdĺž existujúcich komunikácií a intenzifikácia súčasných obytných plôch, jednak plochy priamo nadväzujúce na obytné územie.

V obci sa nachádza 26 bytových domov, so 159 bytmi. Obec má záujem aj o výstavbu nájomných bytov.

Pre predpokladaný počet 1.570 obyvateľov obce v roku 2041 a pre dosiahnutie obývanosti 2,54 obyvateľa/1 byt **je v roku 2041 potrebný celkový počet 618 trvale obývaných bytov.** Pri zachovaní súčasného podielu trvale neobývaných bytov (23,9%) **je potrebných v obci celkom 765 bytov, t.j. do roku 2041 je potrebné postaviť v obci približne 94 nových bytov.**

Na základe predpokladu, že k cieľovému roku 2041 budú niektoré lokality len rozostavané, je v územnom pláne potrebné pripraviť obytné plochy väčšie o primeranú urbanistickú rezervu.

B.4 RIEŠENIE ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA A ŠIRŠIE VZŤAHY, DOKUMENTUJÚCE ZAČLENENIE RIEŠENEJ OBCE DO SYSTÉMU OSÍDLENIA

B.4.1 FUNKCIA A POLOHA OBCE V SÍDELNEJ ŠTRUKTÚRE

Z hľadiska koncepcie osídlenia (*KURS 2011*), je obec súčasťou hlavnej oblasti cezhraničnej spolupráce druhého stupňa a nachádza sa v blízkosti rozvojovej osi Lučenec – Rimavská Sobota. Z hľadiska širších územných vzťahov je súčasťou Banskobystrického samosprávneho kraja.

Z hľadiska širších územných väzieb v rámci Banskobystrického kraja, obec Málinec leží v severnej časti okresu Poltár, v Ipeľskej brázde v Slovenskom Rudohorí, v blízkosti okresného mesta Poltár cca 13 km, a od mesta Lučenec je vzdialená cca 27 km. Nachádza sa v doline rieky Ipeľ na jej hornom toku, ktoré je ohraničené úbočiami Veporskej časti Slovenského Rudohoria s vrchmi Hrad a Saské na západnej strane, Zámok a Homračka na severe a Brložno na východe, na južnú stranu je dolina otvorená. Územie sa nachádza pri severnej hranici historického Novohradu, ktorý sa rozprestiera od obce Látky na severe, po južný okraj Nógradskej župy v susednej Maďarskej republike a od Turieho poľa na západe, po východnú hranicu Šurického chotára na východe.

Územie sa rozprestiera v nadmorských výškach od 279 m n. m. až po 914 m n. m. Stred obce leží v nadmorskej výške 290 m n. m.

Vymedzené katastrálne územia hraničia: zo severu s k. ú. obce Látky a Kokava nad Rimavicou, z východu s k. ú. obce Šoltýska, Ďubákovo, Krná a Hradište, z juhu s k. ú. obce Ozdín, zo západu s k. ú. obce Cinobaňa a Látky.

Riešené územie má dobré dopravné napojenie na okresné mesto Poltár a tým aj na hlavné cestné trasy Slovenska a to cestou č. III/2715 spájajúcu obec s mestom Poltár, z nej na cestu I/16 - Zvolen – Lučenec - Rožňava – Košice. Na trase Zvolen, Lučenec, Rožňava a Košice sa počíta s vybudovaním rýchlostnej cesty R2, ktorej niektoré úseky sú už v prevádzke. Zo Zvolena je možnosť napojenia na rýchlostnú cestou R1 – Banská Bystrica - Trnava. Smerom severným sa za miestnou časťou Vlčovo napája na cestu II/526.

Najbližšia železničná stanica sa nachádza v meste Poltár a pre rýchliky v meste Lučenec. Regionálne letisko sa nachádza v Lučenci - Boľkovce, regionálne letisko pre medzinárodnú dopravu v Sliači, v Poprade a Košiciach.

V k. ú. leží Vodná nádrž Málinec. Celé územie má význam z hľadiska vodného hospodárstva, poľnohospodárstva, rekreácie ako aj zachovania prírodných hodnôt.

Poloha na rozvojových osiach

Obec Málinec možno identifikovať, v rámci Banskobystrického kraja, v blízkosti zvolensko-juhoslovenskej rozvojovej osi 1. stupňa: Zvolen – Lučenec – Rimavská Sobota – Rožňava - Košice, prechádzajúca dolinou južne popod mesto Poltár v smere Z – V a zároveň okrajovo spadá do hlavnej oblasti cezhraničnej spolupráce druhej úrovne.

Vzťah k sídelným centrám

Sídelná štruktúra územia kraja pozostáva z 516 administratívnych sídel, so 24 centrami s nasledovným významom:

- Poltár - centrum osídlenia 4. skupiny, regionálneho významu

B.4.2 ZÁUJMOVÉ ÚZEMIE

Záujmové územie je územie priľahlé k územiu obce, v ktorom prevládajú súčasné alebo výhľadové vzťahy k obci a ktorého usporiadanie je potrebné riešiť vo vzájomnej funkčnej a technickej súvislosti s územím obce. Z hľadiska funkčných a technických súvislostí je za takéto územie možné pokladať:

- Územie susedných obcí Rovňany, Hradište, Ozdín, Krná, Ďubákovo, Šoltýska a Kokava nad Rimavicou, ktoré sú s obcou Málinec prepojené sústavou sietí dopravnej (cesty) a technickej infraštruktúry (vodovod, kanalizácia, elektrina, plyn, spoje, ap.). Vzhľadom na možnú cykloturistiku a turistiku, aj obce Kotmanová, Cinobaňa. Obyvatelia obce využívajú niektoré služby, ktoré sa nachádzajú v meste Poltár, prípadne Lučenec (zdravotnícke služby, sociálne služby, a pod.)

B.5 NÁVRH URBANISTICKEJ KONCEPCIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA ÚZEMIA

B.5.1 ZHODNOTENIE MOŽNOSTÍ ROZVOJA OBCE

Obec leží v tesnej blízkosti mesta Poltár, v blízkosti rozvojovej osi Lučenec – Rimavská Sobota. Vlastné zastavané územie obce leží v juhozápadnej časti k. ú., v údolnej nive rieky Ipeľ, na jej hornom toku. V strednej časti k. ú. sa nachádza vodné nádrž Málinec, ktorá je povrchovým zdrojom pitnej vody a jej poloha je limitom hlavne pre rozvoj rekreácie. Možnosti rozvoja obce sú dané jej geografickou polohou, technickými a prírodnými limitmi..

Celé územie má význam z hľadiska vodného hospodárstva, poľnohospodárstva, rekreácie ako aj zachovania prírodných hodnôt. Obec má, vzhľadom na svoju polohu ako aj terénne danosti, dobré predpoklady hlavne pre rozvoj vidieckeho bývania a rekreácie v rámci lazníckeho osídlenia. Plochy pre doplnenie urbanistickej štruktúry sa nachádzajú v malej miere v rámci zastavaného územia, vo väčšej v priamom dotyku s ním.

B.5.2 URBANISTICKÁ KONCEPCIA PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA A FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA ÚZEMIA

B.5.2.1 Súčasný stav

V urbanistickej štruktúre je jasne rozoznateľný historický vývoj. Miestne prírodné podmienky v minulosti určili situovanie a počiatočnú formu osady ako aj komunikačnú väzbu s jeho vzdialenejším aj bližším okolím, predovšetkým riekou Ipeľ, poľami a pastvinami. Obec vznikla na pravom brehu rieky Ipeľ a cesty, spájajúca Málinec s obcou Ozdín.

Pôdorys určila prírodná poloha miesta podľa údolnej osi, kadiaľ pretekala rieka Ipeľ a pozdĺž cesty, spájajúcu Málinec s obcou Ozdín. Dnes v trase tejto cesty vedie cesta III/2715, okolo ktorej sa sústredil aj vývoj obce.

Málinec je typ hromadnej cestnej dediny. V urbanistickej štruktúre je jasne rozoznateľný historický vývoj. Najstaršia časť obce je založená okolo námestia šošovkovitého pôdorysu so západovýchodným smerovaním. Osou námestia preteká potok a je tu situovaná historická zvonica. Pôvodná parcelácia v najstaršej, centrálnej časti zastavaného územia, je dodnes pomerne dobre zachovaná i s časťou pôvodnej zástavby. Túto pôvodnú štruktúru na severnom a južnom okraji dopĺňa pravidelná, novšia urbanistická štruktúra, ktorá je charakterizovaná stavbami umiestnenými na novšie severozápadné ulice, napájajúce sa na cestu III. triedy. V k. ú. Ipeľský Potok pozorujeme rozptýlenú, tzv. laznícku zástavbu.

V najstaršej časti obce je dodnes dobre identifikovateľná typická zástavba domov priečeliami smerovanými k uliciam, súčasťou ktorých bol dvor a ostatné hospodárske príslušenstvo. Obydlia (domy, hospodárstva) zodpovedali klimatickým pomerom a stavebnému materiálu, ktorý bol "po ruke" (najstaršie stavby - drevo, novšie - kameň, tehla, ap.) a boli postavené tesne vedľa seba, so záhradou pred domom, oplotené od ulice dreveným plotom. Domy boli spravidla troj, resp. štvor priestorové (pitvor - niekedy rozdelený na pitvor + kuchynku a 2 obytné miestnosti), jednopodlažné, prestrešené šikmou valbovou strechou.

Po vojne, a neskôr hlavne v 70-tych rokoch 20.stor., sa začala uskutočňovať výstavba nových rodinných domov, najprv v blízkosti pôvodnej zástavby a výstavbou nových ulíc. V blízkosti zástavby rodinných domov bol v 50-tych rokoch 20.stor. situovaný hospodársky dvor, situovaný severnej časti zastavaného územia obce. Nové domy sú väčšinou štvorcového pôdorysu so šikmou sedlovou alebo valbovou strechou a pri niektorých stavbách občianskej vybavenosti a hromadnej bytovej výstavby sa stretávame s použitím plochých striech.

Obec tvorí v krajine svojou kompaktnou zástavbou ucelený priestorový útvar, ktorý v rámci starej urbanistickej štruktúry nedisponuje dostatočným potenciálom na ďalšiu výstavbu.

B.5.2.2 Navrhovaný stav

Návrh vychádza z obmedzených možností rozvoja v rámci urbanistickej štruktúry v súčasne zastavanom území, dopĺňa však rozvojové plochy v priamom dotyku s ním. Urbanistický návrh smeruje k vytvoreniu priestorovo prehľadnej a hierarchizovanej štruktúry sídla s funkčným a priestorovým zjednotením jednotlivých častí do jedného sídelného celku.

Za hlavnú kompozičnú os je treba považovať urbanistickú štruktúru okolo ulice Lipová s centrálne pretekajúcim potokom Málinec, sčasti vedeným popod zem, vedúcej cez stred obce z východu na západ, kde vyvrcholí ťažiskovým centrálnym priestorom obce - Námestím SNP. Za vedľajšiu kompozičnú priečnu os je možné považovať urbanistickú štruktúru okolo cesty III/2715 od námestia po poštu a obchod.

Za výškové a priestorové dominanty urbanistickej štruktúry je možné považovať hmoty obidvoch kostolov.

V rámci urbanistickej štruktúry môžeme jasne definovať *hlavný centrálny ťažiskový priestor* - Námestie SNP. Za kostru verejného priestoru môžeme považovať ulicu Lipová a Hlavná a časť ulice Kostolná. Na hlavnej osi navrhujeme umiestniť zmiešané funkcie bývania a občianskej vybavenosti, so zastúpením plôch verejnej zelene. Na posilnenie významu a zatraktívnenie ťažiskového priestoru centra obce, navrhujeme doplniť plochy zmiešaných území vybavenosti a bývania, čím dôjde k posilneniu a vyzdvihnutiu centra obce.

V urbanistickom riešení nevytvárať polycentrický systém obce, ktorý nie je vhodný pre obec tejto veľkosti. V rámci vytypovaných plôch vytvoriť podmienky pre formovanie kvalitných verejných priestorov ako miest pre spoločenské kontakty obyvateľov, ich každodenný relax a oddych. Stvárnenie verejných priestorov a ich mierka by mali zodpovedať charakteru malého vidieckeho sídla.

V rámci formovania urbanistickej štruktúry je potrebné vychádzať z drobnej mierky vidieckej zástavby, charakteristickým prvkom obce by mala zostať drobná zástavba rodinných domov a občianskej vybavenosti. Nová zástavba by mala rešpektovať existujúce prostredie a okolitú zástavbu, s použitím súčasných výrazových architektonických prvkov. Je potrebné zachovať hodnoty urbánneho, prírodného a krajinného prostredia, eliminovať v čo najväčšej možnej miere negatívny dopad jednotlivých činností v území, vytvárať podmienky pre koordináciu vidieckeho prostredia a moderného spôsobu života.

Urbanistický charakter obce v rámci krajiny by mal byť zachovaný, panoráma by nemala by byť narušená ďalšími výškovými dominantami. Dôležitá je harmonizácia urbanistickej štruktúry s okolitým krajinným prostredím. Na vyvýšených, pohľadovo exponovaných polohách je potrebné zabezpečiť nenarušenie súčasnej sídelnej štruktúry nevhodnou schématickou zástavbou.

V rámci formovania urbanistickej štruktúry navrhujeme väčšie zapojenie prírodných štruktúr zelene do organizmu obce pri zachovaní prírodných krajinných prvkov, tzn. "vtiahnuť" exteriérovú zeleň do interiéru obce a vytvoriť zelenú, navzájom poprepájanú, infarštruktúru.

B.6 NÁVRH FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA OBCE S URČENÍM PREVLÁDAJÚCICH FUNKČNÝCH ÚZEMÍ, VRÁTANE URČENIA PRÍPUSTNÉHO, OBMEDZUJÚCEHO A ZAKAZUJÚCEHO FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA

B.6.1 SÚČASNÝ STAV

Z hľadiska **funkčného využívania** pozemkov prevažnú časť súčasného zastavaného územia tvorí *obytné územie* s nízkopodlažnou zástavbou, sčasti aj so zástavbou bytových domov, prevažne 4 podlažných.. Pozdĺž komunikácií - miestnych a cesty III. triedy - môžeme pozorovať obojstrannú súvislú zástavbu 1 – 2 podlažnými rodinnými domami, v ostanej časti obce je urbanistická štruktúra viac rozvoľnená. Prevažnú časť bytového fondu tvoria domy v dobrom a vyhovujúcom stavebno-technickom stave. Výškové zónovanie zástavby je pomerne vyrovnané, v území sa nachádzajú 2 výškové dominanty.

V rámci organizmu obce nachádzame štruktúry občianskej vybavenosti v primeranom rozsahu, ktoré sú zastúpené hlavne v centrálnej časti obce - obecným úradom, základnou školou, Spoločenským domom, predajňami, pohostinským zariadením, neďaleko centra sa nachádza materská škola, pošta, komunitné a integrované sociálne centrum, hasičská zbrojnica.

Športová funkcia je v zastavanom území zastúpená športovým areálom, kde sa nachádza plocha futbalového ihriska, bežecká dráha, menšie futbalové ihrisko s bránkami a multifunkčné ihrisko. Areál sa nachádza v severnej časti obce pri areáli poľnohospodárskeho družstva. V areáli školy sa nachádza ihrisko pre potreby školy.

Z hľadiska rekreačnej funkcie k. ú. vedie niekoľko cykloturistických trás a turistických chodníkov. Niektoré objekty sú využívané na rekreačný účel, hlavne v časti okolo vodného diela.

Plochy výroby sú v štruktúre sídla najvýznamnejšie zastúpené areálom poľnohospodárskeho družstva, nachádzajúce sa v severnej časti zastavaného územia obce a plochou areálu bývalých sklární v juhovýchodnej časti obce pri ČOV.

Plochy zelene reprezentuje najmä sprievodná zeleň cesty III/2715, meandrujúcich vodných tokov rieky Ipeľ a potokov vtekajúcich do rieky a ich drevitá zeleň. Plochy zelene sú doplnené v z. ú. plochou pred Evanjelickým kostolom a farou, plochou chránených stromov - maklúry a platany, parčíkom v centre obce na ulici Lipová, brezovou alejou, vzrastlou zeleňou pri bytových domoch, pri ihrisku, v okolí školy, v malej miere na starom cintoríne. Za areálom komunitného a integrovaného centra sa nachádza verejný parčík. Súkromná zeleň je v území zastúpená záhradami rodinných domov. verejná zeleň absentuje na novom cintoríne vo východnej časti z.ú.

Plochy technickej infraštruktúry sú v obci zastúpené úpravňou pitnej vody z Vodnej nádrže Málinec, ktorá slúži ako hlavný zdroj pitnej vody pre región, nachádzajúcej sa v juhozápadnej časti obce a obecnou ČOV, nachádzajúcej sa v juhovýchodnej časti obce pri areáli bývalých sklární.

Plochy poľnohospodárskej krajiny, nadväzujúce na zastavané územie, sa využívajú na poľnohospodárske účely – poľnohospodárska pôda, sady, lúky a pasienky.

Z hľadiska funkčného členenia plôch je územie v prevažnej miere monofunkčné - prevažujú obytné plochy s výstavbou rodinných domov a k nim prislúchajúcimi záhradami a hospodárskymi objektmi. Výškové zónovanie zástavby je vyrovnané.

B.6.2 NAVRHOVANÝ STAV

Návrh rozvoja funkčných plôch zodpovedá súčasnému využitiu územia a nadväzuje naň, zároveň zohľadňuje všetky požiadavky a obmedzenia vyplývajúce z platnej legislatívy tak, aby územie obce bolo využité čo najoptimálnejšie.

Rozvoj obytnej funkcie

je navrhnutý hlavne v priamej nadväznosti na z. ú., najmä v severnej a južnej časti, tak aby sa skompaktnilo urbanizované územie. Min. je možnosť doplnenia prieluk urbanistickej štruktúry v hraniciach zastavaného územia obce.

Rozvoj občianskej vybavenosti

je navrhnutý na funkčne zmiešanom území (bývanie a občianska vybavenosť) v centrálnom ťažiskovom priestore hlavnej urbanizačnej osi, ako aj v zmiešaných územiach výroby a občianskej vybavenosti na plochách v severozápadnej resp. juhovýchodnej časti z. ú., ďalej aj v plochách navrhovanej novej výstavby v rámci prízemia domov (rodinných, bytových) resp. v samostatných objektoch občianskej vybavenosti.

Rozvoj plôch výroby

sekundárneho charakteru je navrhnutý v rámci zmiešaných území výroby a občianskej vybavenosti na plochách v severozápadnej resp. juhovýchodnej časti z. ú. Prvovýroba je stabilizovaná v areáli salaša, jej rozvoj je navrhnutý v plochách malých fariem , severozápadne od rieky Ipeľ.

Rozvoj športovej vybavenosti

navrhujeme jej doplnenie v existujúcom športovom areáli, v areáli školy a ďalej formou ihrísk pre rôzne vekové kategórie detí v lokalitách navrhovaných na bývanie, ako aj v plochách navrhovanej verejnej zelene.

Rozvoj rekreačnej a oddychovej funkcie

rekreačná funkcia je stabilizovaná v OP Vodnej nádrže Málinec, vzhľadom na obmedzenia z toho vyplývajúce, nie je v tomto území možný ďalší rozvoj. Rozvoj oddychovej funkcie navrhujeme pri rieke Ipeľ na severozápad od z. ú. formou plôch pre nenáročné rodinné športovanie, bez výstavby a parkovania.

Rozvoj plôch zelene

je navrhnutý pri rieke Ipeľ, v rámci navrhovaného obytného územia, v rámci hlavnej kompozičnej osi.

Plochy izolačnej zelene sú navrhnuté ako hygienický filter, medzi navrhovaným zmiešaným územím výroby a občianskej vybavenosti a obytným územím. V rámci zachovania ekologickej stability je potrebné akceptovať brehovú zeleň pozdĺž vodných tokov.

B.6.3 PRÍPUSTNÉ, OBMEDZUJÚCE A ZAKAZUJÚCE VYUŽÍVANIE ÚZEMIA

B.6.3.1 Prípustné využívanie územia

a) v rámci obytného územia sa pripúšťa umiestňovanie neprevládajúcej doplnkovej občianskej vybavenosti, nevýrobných služieb, rekreačných a športových plôch a objektov, pri dodržaní podmienok príslušnej legislatívy, vrátane noriem a predpisov, či hygienického obmedzovania okolitej výstavby,
b) laznícka a chalupárska rekreácia v OP II. a III. stupňa VN Málinec, bez ďalšieho rozvoja,
c) dobudovanie siete bežeckých, peších príp. multifunkčných trás, prepojených do susedných k. ú.

B.6.3.2 Obmedzujúce využívanie územia

a) v území zachovať a nenarúšať charakteristické pohľady, siluety a panorámy,
b) v rámci obytného územia sa pripúšťa chov drobných hospodárskych zvierat a spoločenských zvierat pri dodržaní hygienických podmienok a všeobecne platných noriem, v obvyklom množstve, aby nedochádzalo k zdroju k vytváraniu zdroja hygienického znečistenia a obmedzeniu funkcie bývania na okolitých pozemkoch,
c) rešpektovať výškové zónovanie a mierku okolitého prostredia,
d) v prípade umiestnenia aj funkcie drobnej občianskej vybavenosti v stavbách s bývaním (bytových domoch a rodinných domoch) akceptovať podmienku umiestnenia len prevádzok služieb nevýrobného charakteru a takých funkcií, ktoré nebudú mať negatívny vplyv na pohodu a kvalitu bývania a ktoré nebudú zdrojom akýchkoľvek škodlivých faktorov pracovného a životného prostredia,
e) v rámci územia obce umiestniť výrobu len na to vymedzených plochách,
f) vodná nádrž Málinec s OP I. - III. stupňa.

B.6.3.3 Zakazujúce využívanie územia

a) nie je dovolené umiestniť novú obytnú zástavbu vo voľnej krajine a je neprípustné vytvárať nové izolované urbanistické celky,
b) na vyvýšených, pohľadovo exponovaných polohách je zakázané narušenie súčasnej sídelnej štruktúry nevhodnou schématickou zástavbou a umiestňovanie nových dominánt,
c) v obytnom území nie je prípustný veľkochov hospodárskych zvierat a je vylúčený chov kožušinových zvierat, okrem spoločenských zvierat a králikov,
d) v obytnom území je neprípustné umiestňovať žiadne závadné výrobné a iné prevádzky, služby a funkcie, ktoré budú mať negatívny vplyv na kvalitu bývania a zaťažovali by využívanie územia, najmä aktivitami produkujúcimi nadmerný hluk, zápach, prašnosť a ktoré by si vyžadovali pravidelnú alebo aj občasnú dopravnú obsluhu územia vozidlami s hmotnosťou nad 12,0 t (kategória N2) alebo funkcie spôsobujúce estetické závady v území; služby v obytnom území umiestňovať zásadne len tie, ktoré majú charakter osobných služieb, ktoré svojimi vplyvmi v žiadnom prípade neohrozia zdravé bývanie a pohodu bývania,
e) na plochách zmiešaného územia v areáli bývalých sklární je zakázané umiestniť veľkovýrobu, vzhľadom na ochranu priľahlého obytného územia.

Prípustné, obmedzujúce a zakazujúce využívanie územia je bližšie špecifikované a zaregulované v časti Záväzná časť riešenia a verejnoprospešné stavby.

B.7 NÁVRH RIEŠENIA BÝVANIA, OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI SO SOCIÁLNOU INFRAŠTRUKTÚROU, VÝROBY A REKREÁCIE

B.7.1 NÁVRH RIEŠENIA BÝVANIA

Plochami pre bývanie sú v zmysle vyhl.č.55/2001 Z.z. plochy, ktoré sú určené pre obytné domy a k nim prislúchajúce nevyhnutné zariadenia, napr. garáže, stavby občianskeho vybavenia, verejné dopravné a technické vybavenie, zeleň a detské ihriská. Pre riešenie funkcie bývania sú v schválenom zadaní obsiahnuté nasledovné požiadavky:

- ✓ plochy, potrebné na bývanie navrhnúť v rozsahu, vyplývajúcom z predpokladaného počtu obyvateľov obce a vývoja obývanosti bytového fondu - uvedený rozsah obytných plôch zväčšiť o primeranú urbanistickú rezervu,
- ✓ s prihliadnutím na doterajší vývoj a všeobecné trendy uvažovať s postupným znižovaním koeficientu obývanosti, t.j. počtu obyvateľov, pripadajúcich na jeden trvale obývaný byt z 2,78 pri sčítaní v roku 2011 na 2,54 obyv./1 byt v r.2041,
- ✓ bytovú výstavbu orientovať prednostne na využiteľné prieluky v rámci z. ú. obce i mimo neho, plochy s vybudovanou alebo ľahko dostupnou dopravnou a technickou infraštruktúrou a voľné plochy v kontakte so súčasnými obytnými plochami,
- ✓ návrhom jednoznačných funkčných a priestorových regulatívov a limitov vylúčiť možné kolízie pri využití územia a zabezpečiť vytváranie harmonického obytného prostredia.

Celková potreba bytov, návrh novej bytovej výstavby

Podľa základných demografických údajov pre predpokladaný počet 1.570 obyvateľov obce v roku 2041 a pre dosiahnutie obývanosti 2,54 obyvateľa/1 byt **je v roku 2041 potrebný celkový počet 618 trvale obývaných bytov.** Pri zachovaní súčasného podielu trvale neobývaných bytov (23,9%) **je potrebných v obci celkom 765 bytov, t.j. do roku 2041 je potrebné postaviť v obci približne 94 nových bytov.**

Na základe predpokladu, že k cieľovému roku 2041 budú niektoré lokality len rozostavané, je v územnom pláne potrebné pripraviť obytné plochy aj s primeranou urbanistickou rezervou.

Vzhľadom na zachovanie vidieckeho charakteru obce, terénne danosti a charakteru urbanistickej štruktúry navrhujeme nízkopodlažnú zástavbu rodinnými, resp. bytovými domami. Z hľadiska pôsobenia sídla v rámci krajiny je potrebné zachovať jeho súčasný charakter a nepripustiť nevhodnú, krajine neprirodzenú štruktúru zástavby (pravouhlú, schématickú).

Rozvoj plôch pre výstavbu rodinných domov v **návrhovom** období do r.2041, vychádzajúci zo Zadania, je možné rozčleniť na:

a) plochy v rámci z. ú. obce, vytýčenému k 1.1.1990- doplnenie stavebných prieluk:
   a1) doplnenie stavebných prieluk - IBV - v starej zástavbe :
   BI03 - 3 RD
   BI05 - 5 RD
   BI06 - 12 RD
   BI07 - 4 RD
   a2) nová zástavba IBV :
   BI08 - 3 RD
   BI09 - 8 RD
   BI13 - 6 RD

Spolu je v z. ú. možné umiestniť cca 41 nových stavebných pozemkov. V centrálnej časti obce je predpoklad úbytku bytového fondu, vzhľadom na návrh zmiešanej funkcie - bývanie + OV.

b) plochy mimo z. ú. obce:
   b1) nová zástavba IBV:
   BI01 - 14 rodinných domov
   BI11 - 36 RD
   BI12 - 6 RD
   b2) nová zástavba HBV
   BH01 - 2 BD, á=12 b.j., spolu 24 bytov
   b3) malé farmy
   MF01 - 3 farmy

Na navrhovaných plochách je spolu možné umiestniť viac RD a BD (celkovo 121 b. j.) ako vzhľadom na reálnu potrebu k r.2041 (94). Obec sa nachádza v bezprostrednej blízkosti okresného mesta, a je reálny predpoklad, že keď budú vytvorené podmienky pre rozvoj obytne funkcie, tak stúpne počet záujemcov o výstavbu ako aj vzhľadom na to, že niektoré lokality budú v návrhovom období len rozostavané.

B.7.2 NÁVRH RIEŠENIA OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI SO SOCIÁLNOU INFRAŠTRUKTÚROU

Vzhľadom na charakteristiku zariadení občianskej vybavenosti, môžeme ich zaradiť do nasledujúcich jednotlivých skupín:

B.7.2.1 Sociálna infraštruktúra

Školstvo a výchova

- ✓ *Materská škola*

Nachádza sa v samostatnej budove neďaleko centra obce v samostatnom areáli, vo vlastníctve obce. Vykurovanie objektu je tuhým palivom (drevo). V MŠ v súčasnosti fungujú 2 triedy s kapacitou 45 detí, obec má záujem o navýšenie kapacity na 60 detí. Stravovanie je zabezpečené dodávateľsky. MŠ má 6 zamestnancov. Budovu zariadenia obklopuje záhrada s trávnatým povrchom, detským ihriskom, okrasnými drevinami, listnatými a ihličnatými stromami

Stavebnotechnický stav objektu je plne vyhovujúci. *Pozemok je plošne vyhovujúci aj pre zvýšenie kapacity škôlky. Vzhľadom na energetické úspory, uvažovať o zmene systému vykurovania (plyn).*

- ✓ *Základná škola*

V obci sa nachádza plnoorganizovaná základná škola, ktorú navštevujú žiaci 1. – 9. ročníka. Škola leží uprostred obce vedľa Spoločenského domu, v samostatnom areáli, vo vlastníctve obce. Areál pozostáva z vlastnej školy, telocvične, jedálne s kuchyňou a športoviska. Zo školskej jedálne obec rozváža stravu seniorom. Organizácia vyučovania je zabezpečená v 12 triedach, (z toho 4 triedy 1.- 4. ročník, 5 tried 5. - 9. ročník a 1 trieda špeciálna trieda pre žiakov s mentálnym postihnutím pre 5. - 9. ročník) a 2 oddelenia Školského klubu detí. Škola má 10 tried a 2 špecializované učebne – multimediálnu a dielňu. Škola má kapacitu 240 detí, v súčasnosti školu navštevuje 122 žiakov. V škole pracuje 20 pedagogický zamestnancov a 10 nepedagogických zamestnancov. Budovy a pozemky sú vo vlastníctve obce. Vykurovanie objektu je plynom.

Pozemok školy je plošne aj kapacitne vyhovujúci aj pre návrhové obdobie. V návrhovom období areál doplniť atletickým vybavením (napr. pre skok do výšky, skok do diaľky, vrhačský sektor, uzatvorená bežecká dráha dl.250 m, ap.).

Zdravotníctvo

- ✓ *Zdravotné stredisko s ambulanciami lekárov*

V obci Málinec sa nachádza zdravotné stredisko, ktoré zabezpečuje základnú zdravotnícku starostlivosť. Nachádza sa neďaleko centra v samostatnom objekte, pri evanjelickom kostole. V obci poskytuje služby obvodný lekár a detský lekár - 2 x týždenne. Za vyššou zdravotnou starostlivosťou a špecializovaným zdravotníckym vyšetrením dochádzajú obyvatelia do polikliník, resp. do súkromných ambulancií v meste Poltár a obci Cinobaňa a nemocnice s poliklinikou v Lučenci. Nemocnica poskytuje zdravotnú starostlivosť pre spádovú oblasť, tak isto v oblasti záchrannej zdravotnej služby, do ktorej spadá aj obec Málinec.

Tento stav je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

- ✓ Lekáreň

V obci Málinec sa momentálne nenachádza lekáreň. Obec v súčasnosti uvažuje zrekonštruovať prízemie Spoločenského domu a umiestniť tu lekáreň.

Sociálna starostlivosť

V budove Starej školy, vo vlastníctve obce Málinec, na ul. Školská sa nachádzajú priestory pre:

- Integrované sociálne centrum
- Komunitné centrum
- fitness centrum
- klub dôchodcov

Budova je umiestnená na veľkom pozemku. V exteriéri zariadenia sa nachádza priestranný dvor s okrasnou záhradkou a oddychovou zónou so záhradným nábytkom a detským ihriskom. Súčasťou pozemku sú aj parkovacie plochy.

- ✓ Integrované sociálne centrum

V obci sa nachádza Integrované sociálne centrum s celodennou a celoročnou prevádzkou. Toto zariadenie zabezpečuje starostlivosť pre osoby odkázané na zdravotnú a sociálnu starostlivosť, služby určené pre deti s fyzickým a psychickým postihnutím, rôzneho vekového zloženia. Zriadovateľom je Mikroregión Hornohrad. Momentálne sa tu nachádza 12 klientov, o ktorých sa stará 8 zamestnancov.

Centrum sídli v časti budovy starej školy, je jednopodlažné. Klienti sú umiestnení v 2 trojlôžkových a 2 dvojlôžkových izbách. V budove je situovaná rehabilitačná miestnosť, v ktorej je vírivá vaňa a športovo – relaxačné zariadenia. Nachádza sa tu aj spoločenská miestnosť s kuchynkou a sociálne zariadenia. Svoje voľnočasové aktivity klienti uskutočňujú v keramickej a tkáčskej dielni.

V zariadení sa nachádzajú aj ostatné prevádzkové priestory ako sú sociálne zariadenia 3 toalety a 2 kúpeľne, kancelárske priestory, sklady a kotolňa.

Tento stav je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

- ✓ Komunitné centrum

Sídli v časti budovy Starej školy. Poslaním komunitného centra je poskytovať sociálne a komunitné služby bez rezidencie a prispieť k sociálnemu začleňovaniu osôb sociálne vylúčených na individuálnej, ako aj na lokálnej úrovni. V komunitnom centre pracujú 3 zamestnanci a kapacita zariadenia je 30 klientov.

Tento stav je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

- ✓ Klub dôchodcov

Má dlhoročnú tradíciu - spoločenská miestnosť s kapacitou 46 stoličiek.

Tento stav je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

Navrhujeme:

- *v rámci územia budovy Starej školy riešiť umiestnenie zariadenia sociálnej starostlivosti s dennou alebo pobytovou formou (dom sociálnych služieb, dom opatrovateľskej služby, denný stacionár pre starších spoluobčanov, ap.)*

B.7.2.2 Obchod a služby

Maloobchod

V obci sa v súčasnosti nachádza niekoľko maloobchodných predajní potravinového a zmiešaného tovaru.

Navrhujeme:

- *vzhľadom na nárast obyvateľstva, je potrebné doplniť maloobchodnú sieť v rámci plôch zmiešaného územia (bývanie + OV) v centre obce, príp. v rámci obytného územia*

Stravovanie a ubytovanie

V obci sa nachádzajú 3 pohostinské zariadenia, nenachádza sa tu žiadne ubytovacie zariadenie. V obci chýba reštauračné zariadenie s možnosťou stravovania, stravovacie služby čiastočne nahrádza školská jedáleň. V obci sa nachádza muštáreň vo dvore bývalej Starej školy a je vo vlastníctve obce.

Navrhujeme:

- *doplniť ubytovacie a stravovacie služby v rámci plôch zmiešaného územia (bývanie + OV) v centre obce*

Pošta

V obci Málinec sa nachádza prevádzka Slovenskej pošty. Pošta sídli vo vlastnej budove na ulici Hlavná a celkový počet zamestnancov je 3.

Tento stav je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

Trhové miesto, trhovisko

V obci sa nachádza miesto na príležitostný predaj rôzneho druhu, na tento účel slúži najmä plocha pred obecným úradom, na Nám. SNP. Na trhový predaj prenajíma priestory aj v kultúrnom dome.

Tento stav sa javí ako vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

Výrobné a nevýrobné služby

V obci sídli viacero fyzických osôb, právnických osôb a živnostníkov zameraných v oblasti reklamných služieb – 2, stavebných prác – 6, výroby – 7, kadernícke a kozmetické služby – 2, služby súvisiace s krajinnou úpravou – 1, služby súvisiace so správou nehnuteľností – 16, účtovnícke služby – 6, služby IT – 1, stolárska výroba - 1, oprava elektrických prístrojov - 1, obchod, služby a sprostredkovateľská činnosť - 19, poľnohospodárstvo a chov hospodárskych zvierat – 8, služby poskytované v lesníctve – 8, služby pre tlač – 1 a služby súvisiace s opravou motorových vozidiel a doprava – 2.

V k. ú. obce vykonávajú svoju činnosť aj súkromne hospodáriaci roľníci v obmedzenom rozsahu, na vlastnej pôde. Nachádza sa tu aj salaš.

Obec prevádzkuje muštáreň, sušiareň ovocia a práčovňu.

Služby poskytované obcou:

Obec Málinec má schválenú vnútornú smernicu - cenník služieb za služby poskytované Obecným úradom v Málinci, schválenú uznesením č.7/2019, zo dňa 21.11.2019. Obec poskytuje služby, napr.:

- miestneho rozhlasu, kopírovanie, knižničné, pohrebné a cintorínske, prenájom dopravných mechanizmov(traktor), prenájom priestorov v Spoločenskom dome a zapožičiavanie inventára, pranie prádla v obecnej práčovni, služby muštárne, prenájom inventára OcÚ (prívesný vozík, rebríky, miešačka, elektrocentrála,, búracie, vŕtacie kladivo, vibračná doska), požičiavanie zdravotníckych pomôcok (invalidný vozík, rolátor)

- terénnu sociálnu prácu - v obci vykonáva 1 terénny sociálny pracovník a 1 asistent, cieľom je poskytnúť odbornú pomocnú ruku všetkým obyvateľom obce, ktorí sa ocitnú v nepriaznivej sociálnej situácii a nie sú schopní nájsť riešenie svojho sociálneho problému, najčastejšie ide o osoby ohrozené sociálnym vylúčením, marginalizované rómske komunity, zdravotne postihnutí obyvatelia, deti a funguje tu aj terénna opatrovateľská služba
- poskytovanie stravovania dôchodcom - rozvoz stravy zo školskej jedálne

Navrhujeme:
- *podporiť postupnú transformáciu areálu bývalých sklární na areál občianskej vybavenosti a nezávadných výrobných a nevýrobných služieb*
- *doplniť ďalšie služby, súvisiace s rozvojom cestovného ruchu*
- *v rámci zmiešaného a obytného územia uvažovať o službách nevýrobného charakteru*

B.7.2.3 Ostatná vybavenosť

Kultúra

- ✓ Obecná knižnica
  V obci funguje obecná knižnica, nachádzajúca sa v centrálnej polohe na Hlavnej ulici, ktorej priestory sú rozdelené podľa druhu na náučnú literatúru, detskú literatúru, beletriu a spoločensko-politickú literatúru. V súčasnosti má 11.000 zväzkov, nemá k dispozícii internet.
- ✓ Spoločenský dom
  Bol postavený v r.1987. Nachádza sa v centre obce, v jej vlastníctve. Umiestnené sú v ňom :kino – 268 miest na sedenie – pôvodné, nie je digitalizované, sobášna miestnosť + prípravná miestnosť, 3 izbový byt, archív, kotolňa, lekáreň - v realizácii
- ✓ Kostoly
  Na území sa nachádza:
  - Kostol evanjelický a. v. z roku 1975, ktorého veža pochádza z roku 1820, kapacita je 337 miest na sedenie, v blízkosti je aj fara,
  - Rímskokatolícky Farský kostol „Najsvätejšej trojice“, ktorý pochádza z r. 1994. Nahradil kostol v dedinke Hámor, ktorý bol odstránený. Fara v obci patrí medzi najstaršie fary na území breznickej farnosti, ktorá sa spomína už v roku 1397. Kapacita je 170 miest na sedenie,
  - Kaplnka v Dobrom Potoku bola postavená svojpomocne obyvateľmi Ipeľskej doliny v roku 1932.
- ✓ Múzeum
  Obec prezentuje tradičné bývanie a remeslá v drevenici z polovice 19. storočia v centre obce.

Tento stav je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

Záujmové združenia

Medzi najstaršie záujmové združenia a organizácie v obci patrí: Telovýchovná jednota Málinec – pod ňou je zaregistrovaný futbalový klub TJ Málinec a stolnotenisový klub, Klub dôchodcov, Dobrovoľný hasičský zbor - 53 členov, Mladí záchranári civilnej obrany, Slovenský Červený kríž, Únia žien, folklórna skupina Málinčok, Zväz mladých ....

Obec je súčasťou združení – Združenie miest a obcí Novohradu, Mikroregión Hornohrad, Partnerstvo pre rozvoj regiónu Poltár, Občianske združenie Miestna akčná skupina (MAS) Hornohrad, Združenia obcí pre likvidáciu odpadu Poltár, Oblastná organizácia cestovného ruchu.

Významné kultúrno-spoločenské podujatia:

Hornohradské športové dni, Veľkonočný, Jánsky, Michalský a Vianočný jarmok, výstup na vrch Jasenina, Deň prezentácie MR Hornohrad, Hornohradský cyklomaratón, Obecná zabíjačka, Deň matiek, športové súťaže o putovný pohár starostu obce vo futbalovom turnaji, Stretnutie rodákov, jubilantov a seniorov, Pochovávanie basy – fašiangová slávnosti, súťaž požiarnych družstiev, Stavanie mája, spomienka na SNP, Jánske dni, Mesiac úcty k starším, Mikuláš v Materskej a Základnej škole, pečenie a zdobenie medovníkov, Štefanská zábava a Rozlúčka so starým rokom – Spoločný Silvester na námestí obce, súťaž o najlepšiu hornohradskú klobásu v rámci mikroregiónu Hornohrad.

Telovýchova a šport

V obci sa nachádza vybudovaný športový areál, ktorý ponúka záujemcom širokého okolia priestor pre športové aktivity. V areáli sa nachádza futbalové ihrisko, ktoré bolo vybudované v roku 1978 a následne pribudlo aj multifunkčné ihrisko. V rámci areálu je vybudovaná tribúna a príslušná vybavenosť so šatňami a sociálnymi zariadeniami. Na poschodí sa nachádzajú sociálne byty - 6, vo vlastníctve obce, na prízemí je situovaný 1 sociálny byt.

Obyvatelia majú v obci celkom dobré možnosti športového vyžitia. K dispozícii je :
- futbalové ihrisko, umiestnené v športovom areáli – hracia plocha 69x104 m s trávnatým povrchom; na východnej strane sú tribúny so šatňami a WC a na severnej strane ihrisko s polovičnou plochou.

- viacúčelové ihrisko umelým trávnikom s rozmermi 40x20 m, v blízkosti futbalového ihriska, s osvetlením
- viacúčelové ihrisko s rozmermi 40x25 m, v areáli základnej školy, s osvetlením
- školská telocvičňa slúži aj pre potreby obyvateľov
- fitness centrum
- lyžiarsky vlek – malý vlek s dĺžkou 300 m, ktorý je mimo prevádzky
- detské ihrisko v areáli škôlky a v ploche verejnej zelene pri komunitnom centre
- cyklistické a turistické trasy:
  - cyklistická trasa č. 009 Cyklomagistrála Poiplia: Lučenec – Halič - Tomášovce - Veľká Ves - Kalinovo – Breznička – Poltár – Rovňany – Málinec – Grapa križovatka – Polianky rázc., vedúca po hlavnej ceste III/2715 v katastrálnom území v dĺžke cca 15 km z celkovej dĺžky 55 km.
  - turistické trasy: červená značka – Málinec – Brložno
    modrá značka – Málinec – Šutova jama

Navrhujeme:

- *v rámci športového areálu vybudovať ďalšie športoviská, napr. polyfunkčné ihrisko, ap.*

Správa a riadenie

Zo zariadení verejnej správy v obci sú :

- ✓ *Obecný úrad* je umiestnený v centre obce, v samostatnej budove na Námestí SNP, priestor je kapacitne postačujúci. Obec zamestnáva okrem starostu, 26-ich zamestnancov. V objekte sa nachádzajú 4 kancelárie, zasadacia miestnosť s kapacitou 25 stoličiek, kuchynka, WC, kotolňa. *Priestory obecného úradu sú plošne vyhovujúce, objekt nie je vo vyhovujúcom stavebnotechnickom stave,* v r.2008 boli vymenené okná a dvere, strešná krytina. Je potrebná rekonštrukcia fasády a vhodný dominantný vstup do objektu, zateplenie a vyregulovanie kúrenia.
- ✓ *Zariadenie požiarnej ochrany* - v obci sa nachádza požiarna zbrojnica v samostatnej budove pri rieke Ipeľ, postavenej v r.1973. V r.2020 bola opravená strecha, vymenené okná, brány na ovládanie, vnútorné priestory vystierkované, vybudované sociálne zariadenie + sprchový kút, zateplenie + nová fasáda, *Priestory sú plošne vyhovujúce*. Na budove sa nenachádza požiarna siréna.

Tento stav je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

Cintorín a dom smútku

V obci sa nachádza 5 cintorínov:

- ✓ Cintorín Málinec - nachádza sa na západnom okraji, neďaleko centra obce, za školským areálom. Je na ňom evidovaných 1.423 hrobových miest, z toho 1.082 - jednohroby, 341 - dvojhroby. V areáli cintorína sa nachádza dom smútku s kapacitou 155 miest na sedenie. Je v dobrom technickom stave. V blízkosti sa nachádza plocha pre odstavenie vozidiel.
- ✓ Cintorín Málinec - Huta - je situovaný na juhovýchodnom okraji z. ú. obce, v časti Stupník. V súčasnosti je na ňom evidovaných 434 hrobových miest, 327 - jednohroby, 107 - 2 hroby. V blízkosti vstupu sa nachádza plocha pre odstavenie vozidiel.
- ✓ Cintorín Málinec časť Dobrý Potok – nepochováva sa z dôvodu II. ochranného pásmo VN Málinec, nachádza sa tu cca 100 hrobov, starých, ktoré sú už skoro zarovnané s terénom, neudržiavané.
- ✓ Cintorín Málinec časť Ipeľ – nepochováva sa z dôvodu II. ochranného pásma VN Málinec, nachádza sa tu cca 70 hrobov, starých, ktoré sú už skoro zarovnané s terénom, neudržiavané.
- ✓ Cintorín Málinec časť Vlčovo – nepochováva sa z dôvodu II. ochranného pásma VN Málinec, nachádza sa tu cca 50 hrobov, starých, ktoré sú už skoro zarovnané s terénom, neudržiavané

  Podľa štatistických údajov priemerne ročne zomrie okolo 15 ľudí. Pre návrhové obdobie do r.2041 bude potrebných okolo 300 nových hrobových miest.

Kapacita cintorínov je pre návrhové obdobie postačujúca, cintoríny-hlavne v časti Huta - majú dostatočnú plošnú rezervu.

Zberné zariadenie - zberný dvor, kompostovisko

Obec má vybudovaný:

- ✓ zberný dvor na biologicky rozložiteľný odpad rastlinného pôvodu v lokalite Stupník, v blízkosti ČOV, ktorý slúži pre všetkých obyvateľov ako aj podnikateľov a inštitúcie v obci, ktorí sem nosia hlavne veľký odpad zo záhrad (konáre, trávu, lístie, kvety, ap.),
- ✓ zberný dvor na separovaný odpad na ulici Sklárska, pod novým cintorínom,

Na území obce sa nachádza 17 zberných miest s nádobami na separovaný odpad (papier, sklo, plasty, bioodpad). Každý rodinný dom na kompostér na záhradný odpad. *Tento stav sa javí ako vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.*

Navrhujeme:

- *v nových rozvojových lokalitách rezervovať územie pre umiestnenie nádob na separovaný odpad*

B.7.3 NÁVRH RIEŠENIA VÝROBY

Hospodárska základňa bola v minulosti reprezentovaná Poľnohospodárskym družstvom, ktoré neskôr po transformovaní na spoločnosť s ručením obmedzeným v dôsledku nepriaznivých podmienok v poľnohospodárstve zaniklo. Na území obce mala sídlo skláreň, ktorá v r.2003 zanikla. V súčasnosti sa areál mení na polyfunkčnú zónu, budovy v areáli sú rozpredané súkromníkom a nachádza sa tu: drevovýroba, obchod so zmiešaným tovarom, zmrzlináreň, pohotovostné ubytovanie pre šoférov. Bývalá administratívna budova sklární je nevyužívaná a chátra.

Hospodárska základňa obce nie je vzhľadom k jej vidieckemu charakteru príliš rozvinutá, zastúpený je hlavne sekundárny a terciárny sektor, v ktorých je najväčší počet pracovných príležitostí. V min. miere je zastúpený primárny sektor.

B.7.3.1 Primárny sektor - poľnohospodárstvo

Organizácia poľnohospodárskej výroby

- Areál poľnohospodárskeho družstva

Nachádza sa na severozápadnom okraji obce, za areálom športu. V súčasnosti je využívaný v min. miere na pôvodnú funkciu. Viaceré objekty bývalého poľnohospodárskeho družstva sú odkúpené a zmenené na inú funkciu, niektoré sú v nevyhovujúcom stavebnotechnickom stave. Nachádzajú sa tu 2 prevádzky, ktoré sa zaoberajú spracovaním dreva – 2 píly a 2 poľnohospodárske subjekty – venujú sa chovu hovädzieho dobytka - 46 ks, v menšom množstve oviec - 9ks, kôz - 4 ks a ošípaných - 7 ks, zvieratá sú ustajnené v areáli.

- Salaš

Na severovýchod od z. ú. obce sa nachádza salaš - ustajnených tu je 430 oviec. V blízkosti je situované obytné územie, kde je umiestnený aj RD majiteľov salaša. V rámci salaša sú zamestnaní 3 ľudia, ponúkajú predaj mlieka, jahniat a teliat.

Poľnohospodársku pôdu v k. ú. obhospodarujú AGROJUH s.r.o. (obhospodarujú 5,28ha), spoločnosť Klas Rovňany s.r.o. (obhospodarujú 11,12ha), REAL AGRO s.r.o. (obhospodarujú 7,5ha). V rastlinnej výrobe pestujú: obilniny, kukuricu, repku olejnú, slnečnicu, viacročné krmoviny.

V k. ú. obce sa nachádzajú ovocné sady, ktoré sa nachádzajú mimo z. ú. obce, najväčšie sa nachádzajú na západnej strane z. ú. obce a menšie na východnej strane z. ú. obce.

V k. ú. obce vykonávajú svoju činnosť samostatne hospodáriaci roľníci v počte 10, ktorý sa zaoberajú

- zmiešaným hospodárstvom
- chovom oviec a kôz
- chovom dojníc
- chovom ostatného dobytka a byvolov
- pestovaním obilnín (okrem ryže), strukovín a olejnatých semien
- pestovaním ostatných netrvácnych plodín

Vzhľadom k prírodným podmienkam, polohe obce a rozvojovým prioritám (orientácia na rekreačné aktivity a bývanie v blízkosti Poltára a Lučenca) nepredpokladáme obnovenie intenzívnej živočíšnej výroby v areáli hospodárskeho dvora.

Navrhujeme:

- *areál poľnohospodárskeho družstva pretransformovať na areál výroby a služieb, časť areálu zachovať pre poľnohospodársku prvovýrobu pri dodržaní všetkých podmienok vzťahujúcich sa k chovu, v prípade navýšenia kapacity chovaných zvierat je potrebné spracovať posúdenie vplyvu na priľahlé obytné územie (EIA),*
- *zachovať, príp. rozšíriť areál v lokalite Salaš na poľnohospodársku prvovýrobu - chov a predaj deklarovaných zvierat (ovce, jahňatá) pri dodržaní všetkých podmienok vzťahujúcich sa k chovu*
- *v časti územia v lokalite Nad Salašom a Stráň umiestniť malé rodinné farmy, vzhľadom na zvýšený záujem obyvateľov o funkciu bývania spojenú s poľnohospodárskym samozásobiteľstvom plodinami a chovom hospodárskych úžitkových zvierat,*
- *v území zachovať existujúce plochy sadov, ovocné dreviny obnoviť.*

B.7.3.2 Primárny sektor - lesné hospodárstvo

Lesy sú základnou a nenahraditeľnou zložkou životného prostredia, kde plnia niekoľko významných funkcií. Okrem produkcie žiadanej drevnej hmoty zabezpečujú plnenie dôležitých celospoločenských pohľadávok, z ktorých sú najdôležitejšie: vodohospodárska, pôdoochranná, prírodoochranná a pod..

Katastrálne územie obce Málinec je organizačne začlenené do Lesného celku Lesy Málinec (kód EF042).

Lesný celok je v zmysle priestorovej úpravy lesa definovaný ako územne ucelená časť lesov, pre ktoré sa vyhotovuje program starostlivosti o lesy. V podmienkach obce Málinec to znamená, že lesy patriace

do jeho katastrálneho územia sú spravované a obhospodarované pokynmi programu starostlivosti o lesy (PSoL) platnom na obdobie rokov 2013 – 2022 .

Vlastníctvo a užívanie lesov
Štruktúra vlastníckych a užívacích vzťahov je nasledovná:

A. Vlastníctvo
- súkromné – fyzické osoby v podielovom spoluvlastníctve na časti ako spoločné nehnuteľnosti podľa zákona č. 97/2013 Z. z. o pozemkových spoločenstvách
  - fyzické osoby mimo spoločných nehnuteľností,
  - právnické osoby,
- štátne (vo vlastníctve Slovenskej republiky)

B. Užívanie (obhospodarovanie) lesov vykonávajú právnické osoby:
- Pozemkové spoločenstvá založené podľa zákona č. 97/2013 Z. z. o pozemkových spoločenstvách (Lesná spoločnosť SMOLNO Látky, Urbárska lesná spoločnosť pozemkové spoločenstvo Málinec)
- Fyzické osoby (Martin Kancko, Ján Čáni, Stanislav Gregor)
- Právnické osoby mimo pozemkových spoločenstiev (Lesy SR š. p. Banská Bystrica, KAM Rent s.r.o., JMM s.r.o., GL PLUS s.r.o., MK & MK HOLZ s.r.o.)

Kategorizácia lesov

Celková výmera katastrálneho územia Málinec podľa údajov ÚGKN zverejnených na stránke „katasterportal.sk“ je 3152,8446 ha, z toho výmera lesných pozemkov je 1693,0426 ha. Lesnatosť teda predstavuje 53,70%.

Z celkovej výmery lesných pozemkov tvoria lesné porasty (pozemky porastené lesnými drevinami) 1628,68 ha a pozemky bez lesných porastov 64,36 ha. Charakteristika jednotlivých druhov lesných pozemkov je uvedená v nasledujúcich kapitolách.
Lesné porasty sa delia na kategórie:
Lesy hospodárske – výmera 881,52 (54,12%)
- funkčné typy: A produkčný, t. zn. produkcia drevnej hmoty

Lesy ochranné – výmera 238,32 ha (14,63%), funkčný typ : GB vodoochranný protierózny, AB produkčný protierózny
Lesy osobitného určenia – výmera 508,84 ha (31,24 %), funkčný typ G vodoochranný

Tab. č. 21 Členenie lesov podľa kategórií a subkategórií v zmysle vyhlášky č. 453/2006 o hospodárskej úprave lesov a ochrane lesa

Kategória lesa	Subkategória	Výmera v ha
Ochranné	a) Lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach	41,90
	d) Ostatné lesy s prevažujúcou ochranou pôdy	196,42
Hospodárske		881,52
Osobitného určenia	a Lesy v ochranných pásmach vodárenských zdrojov	508,84
Spolu		**1.628,68**

Výsledky doterajšieho hospodárenia

Lesy boli využívané predovšetkým na produkciu dreva, t.zn. v mladších porastoch výchovnými zásahmi prebierky a prečistky, v starých – rubných porastoch obnovnými zásahmi, po ktorých nezriedka vznikali holé plochy následne obnovované umelým zalesňovaním v kombinácii s prirodzenou obnovou. Podľa pôvodu tak v riešenom území vznikli lesné porasty semenného pôvodu. Obhospodarovanie lesov prebiehalo v intenciách štátnej lesníckej politiky, ktorej ciele a zámery boli v minulosti premietnuté do príslušnej legislatívy, konkrétne v zákone SNR č. 100/1977 Zb. o hospodárení v lesoch a štátnej správe lesného hospodárstva, neskôr v zákone NR SR č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov. V riešenom území sa nachádzajú v prevažnej miere lesné pozemky s menej výraznou ale aj výraznou konfiguráciou terénu, dobre prístupné lesnou dopravnou sieťou. Lesy v riešenom území plnia širokú škálu funkcií, preto sú zaradené do kategórie lesov hospodárskych, ochranných aj lesov osobitného určenia. Vzhľadom na dobrú sprístupnenosť sú tu vytvorené dobré možnosti lesníckeho obhospodarovania. Ochranné lesy, ktorých prvoradou funkciou je ochrana pôdy pred eróziou (zosuvom) sú vyhlásené na obmedzenej ploche len na najviac exponovaných stanovištiach. V hospodárskych lesoch sú zrejmé znaky intenzívneho hospodárenia, ktoré súviselo najmä s modernizáciou lesnej techniky a zavádzaním nových ťažbových technológií a výstavbou lesnej dopravnej siete najmä po druhej svetovej vojne. Dôkazom intenzifikácie lesného hospodárstva v povojnovom období je najmä súčasný podiel jednotlivých vekových

tried z celkovej výmery lesných porastov. Podiel vekových tried od 1. po 6. je pomerne vyrovnaný, čo svedčí o dlhodobom systematickom obhospodarovaní lesných porastov bez výraznejšieho vplyvu škodlivých činiteľov. Porasty sa vyznačujú značnou stabilitou a odolnosťou vďaka pestrému drevinové zloženiu s prevahou listnáčov. Pri obnove lesov sa postupne prechádzalo od holorubného hospodárskeho spôsobu, pre ktorý je typické zakladanie obnovných prvokov s viac menej pravidelným obdĺžnikovým tvarom a následným umelým zalesňovaním k jemnejším - prírode blízkym spôsobom hospodárenia využívajúcim viac prirodzené zmladenie lesných porastov. V súčasnosti predstavuje podiel prirodzenej obnovy lesov v k. ú. Málinec cca 70% z celkovej obnovovanej plochy lesných porastov Medzníkom v doterajšom obhospodarovaní lesov bola prvá polovica 90 – tych rokov 20. storočia, kedy bola dokončená vodná nádrž Málinec. V jej bezprostrednom okolí boli ihneď po jej dokončení umelo zakladané lesné porasty s cieľom zabezpečiť kvalitu vody v nádrži. Tomuto cieľu boli podriadené všetky úkony lesníckej prevádzky od drevinového zloženia, priestorovej a plošnej štruktúry porastov až po ťažbovo - dopravné technológie. Na zalesnenie pozemkov v 1. pásme hygienickej ochrany sa použil predovšetkým smrek, čím sa zvýšil podiel ihličnanov v riešenom území až na takmer 20%. Preto v posudzovanom území prevládajú lesné porasty s vekom do 20 rokov. Všetky lesy v blízkosti vodnej nádrže boli vyhlásené za lesy osobitného určenia s osobitným režimom hospodárenia. V lesoch ochranných bolo a je hospodárenie vykonávané s ohľadom na ich špecifické poslanie, t. zn. s cieľom zabezpečiť stálu existenciu lesného porastu zabezpečujúceho mimoprodukčné plnenie funkcií lesov. Vzhľadom k tomu, že sa v prevažnej miere jedná o porasty na extrémnych (neprístupných) stanovištiach, hospodárska činnosť človeka tu bola len minimálna, resp. žiadna. Z uvedeného dôvodu tieto porasty dosahujú vysoký vek (100 a viac rokov). Výsledky doterajšieho hospodárenia možno znázorniť prostredníctvom jednotlivých ukazovateľov, ktoré vypovedajú o charakteristike lesa a lesného hospodárenia v riešenom území. Sú to predovšetkým drevinová skladba, štruktúra ťažieb dreva a zalesňovania a veková štruktúra.

Tab. č.22 Drevinové zloženie lesných porastov

Drevina	Výmera v ha	Zastúpenie v %
Buk	749,19	46,00
Dub	225,57	13,85
Smrek	244,14	14,99
Agát	58,47	3,59
Breza	55,70	3,42
Javor	42,67	2,62
Smrekovec	35,67	2,19
Ostatné	217,27	13,34
Spolu	**1.628,68**	**100,00**

Tab. č.23 Drevinové zásoby v m^3

Dreviny	Zásoby (m^3)
Ihličnaté	68.208
Listnaté	308.405
Spolu	**376.613**

Tab. č.24 Ročná ťažba dreva podľa druhu drevín a druhu ťažby v m^3

Dreviny	Obnovná ťažba	Výchovná ťažba	Spolu
Ihličnaté	465,50	893,40	1.358,90
Listnaté	6.191,90	610,40	6.802,30
Spolu	**6.657,40**	**1.503,80**	**8.161,20**

Tab. č.25 Prehľad zalesňovania podľa drevín a kategórií lesov v ha

Kategória lesa	Skupina drevín	Zalesnenie spolu (ha)	Z toho očakávané prirodzené zmladenie (ha)
Hospodárske	Ihličnaté	16,69	0,57
	Listnaté	172,35	130,59
Ochranné	Ihličnaté	0,03	0,03
	Listnaté	17,49	17.37
Osobitného určenia	Ihličnaté	5,40	0,10
	Listnaté	73,61	52,87
Spolu		**285,57**	**201,53**

Tab. č.26 Výmera lesných porastov podľa vekových tried (veková štruktúra porastov)

Veková trieda (výmera v %/ha)								
0-20	**21-40**	**41-60**	**61-80**	**81-100**	**101-120**	**121-140**	**141+**	**Spolu**
23,41	14,43	15,62	14,72	20,22	10,45	1,02	0,11	100
381,32	235,03	254,53	239,74	329,31	170,28	16,60	1,87	1628,68

Mimoprodukčné využitie lesov

Lesné pozemky s lesnými porastmi zabezpečujú tieto mimoprodukčné funkcie:

- ochranu pôdy (výmole, kamenité svahy, svahy s eróznymi zosuvmi) ,
- ochranu kvality vody (ochranné pásmo I. stupňa vodárenského zdroja),
- zdravotno-rekreačnú a oddychovú funkciu na celej výmere.

Lesné pozemky bez lesných porastov zabezpečujú:

- protipožiarnu funkciu (lesné cesty a lesné sklady) ,
- poľovnícku funkciu – sú významné z hľadiska obhospodarovania poľovnej zveri (lúčky pre zver, pozemky špecifického zamerania, iné lesné pozemky, neúrodné lesné pozemky),
- ochranné pásma elektrovodov.

B.7.3.3 Sekundárny sektor

V časti areálu bývalého poľnohospodárskeho družstva - na západ od športového areálu - sa nachádzajú výrobné prevádzky súvisiace so spracovaním dreva - 2 píly, časť areálu - na západ od obytného územia - sa postupne transformuje na areál výroby a služieb, nachádzajú sa tu aj subjekty , ktoré sa zaoberajú živočíšnou výrobou (chov oviec, hovädzieho dobytka a ošípaných).

V obci, na juhozápadnom okraji z. ú. sa nachádza areál úpravne vody, ktorý bol vybudovaný v súvislosti s vodárenskou nádržou Málinec. Úpravňa vody upravuje vodu pre skupinový vodovod, z ktorého sú zásobované okresy Poltár, Lučenec a Rimavská Sobota. Kapacita úpravne je 280 l/s. *Zámer je zvýšenie o 280 l/s na 560 l/s., čo je kapacitný odber z vodárenskej nádrže.* V areáli pracuje 25 zamestnancov.

Ďalej sa tu sídli Správa nádrže Málinec, ktorú prevádzkuje SVP, š.p. - OZ Povodie Hrona, závod Lučenec, ktorá sídli priamo pri hrádzi vodného diela. Zamestnaných je tu 25 ľudí.

Na území obce má sídlo Lesná správa, s počtom 30 zamestnancov

V obci sídli viacero fyzických osôb, právnických osôb a živnostníkov zameraných v oblasti stavebných prác – 6, výroby – 7, stolárska výroba - 1, poľnohospodárstvo a chov hospodárskych zvierat – 8, lesná výroba – 8.

Obec prevádzkuje muštáreň a sušiareň ovocia.

Navrhujeme:

- *areál poľnohospodárskeho družstva pretransformovať na areál výroby a služieb, časť areálu zachovať pre poľnohospodársku prvovýrobu*
- *zachovať a dobudovať areál úpravovne vody*
- *vo výrobných areáloch neumiestňovať prevádzky produkujúce hluk, prach, pach, emisie, ap., ktoré by mohli negatívne pôsobiť na zdravie obyvateľov, zhoršenie podmienok bývania a životného prostredia v obci*
- *v z. ú. nepripustiť hlučné a nehygienické prevádzky náročné na dopravu a parkovanie,*
- *výrobné územia odčleniť od bývania vhodnou izolačnou zeleňou*

B.7.3.4 Terciárny sektor

Je v obci rozvinutý na bežnej úrovni - predstavuje ho občianska vybavenosť - obecný úrad, školstvo, obchody a služby, zdravotná a sociálna sféra - komunitné a integrované centrum, ap.. *V terciárnom sektore* je najväčším zamestnávateľom základná škola.

V obci sídli viacero fyzických osôb, právnických osôb a živnostníkov zameraných v oblasti reklamných služieb – 2, kadernícke a kozmetické služby – 2, služby súvisiace s krajinnou úpravou – 1, služby súvisiace so správou nehnuteľností – 16, účtovnícke služby – 6, služby IT – 1, oprava elektrických prístrojov - 1, obchod, služby a sprostredkovateľská činnosť - 19, služby pre tlač – 1 a služby súvisiace s opravou motorových vozidiel a doprava – 2.

Predpokladáme zvýšenie pracovných príležitostí najmä službách (výrobných, resp. nevýrobných).

B.7.4 NÁVRH RIEŠENIA REKREÁCIE A CESTOVNÉHO RUCHU

B.7.4.1 Širšie súvislosti

V Koncepcii rozvoja cestovného ruchu Banskobystrického samosprávneho kraja na r.2016 - 2021 sa uvádza:

Cestovný ruch má prierezový charakter a jeho rozvoj musí byť koordinovaný a systematický, aby zabezpečil harmonický a trvalo udržateľný rozvoj Banskobystrického samosprávneho kraja. Ako jedno z nosných hospodárskych aktivít napomáha k vytváraniu nových pracovných príležitostí, k riešeniu zložitej sociálno–ekonomickej situácie kraja a vyrovnávaniu regionálnych disparít. Strategické ciele cestovného ruchu v kraji na obdobie do roku 2021 vychádzajú z potenciálu cestovného ruchu, jeho vývoja na Slovensku a z koncepčných dokumentov prijatých na medzinárodnej, regionálnej i národnej úrovni.

Vízia rozvoja cestovného ruchu v BBSK:

"Vytvoriť v Banskobystrickom samosprávnom kraji atraktívnu turistickú destináciu s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť kraja v porovnaní s ostatnými regiónmi Slovenska a krajinami Strednej Európy a vytvárania nových pracovných príležitostí. Pri rešpektovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja má cestovný ruch prispieť k rovnovážnemu regionálnemu rozvoju, k rovnováhe medzi hospodárskym úspechom, ekologickou únosnosťou a kvalitou života miestneho obyvateľstva".

Strategické ciele cestovného ruchu v BBSK:

1) Podporovanie vytvárania organizácií cestovného ruchu vo významných turistických regiónoch s cieľom rozvoja trvalo udržateľného cestovného ruchu
2) Podporovanie budovania infraštruktúry cestovného ruchu v Banskobystrickom samosprávnom kraji
3) Zintenzívnenie marketingových aktivít trvalo udržateľnej destinácie – Banskobystrický samosprávny kraj
4) Rozšírenie informovanosti verejnosti o turistických atraktivitách kraja

Vidiecky cestovný ruch a pobyt vo vidieckej krajine

Vidiecky cestovný ruch je na Slovensku stále relatívne novou formou cestovného ruchu hlavne v horských a podhorských oblastiach. Jeho nosné aktivity viazané na prírodný potenciál územia sú značne odlišné podľa toho, či sa odohrávajú:

- v horskej, prevažne lesnej krajine,
- v horskej a podhorskej zmiešanej poľnohospodársko-lesnej krajine,
- v podhorskej a nížinnej, výrazne agrokultúrnej krajine.

Rozvoj vidieckej turistiky a agroturistiky je perspektívnou oblasťou pre rozvoj ekonomických aktivít v prevažnej miere vo vidieckych sídlach s ukážkami lazníckeho osídlenia nachádzajúcich sa na území kraja. Vidiecky cestovný ruch sa môže stať pre kraj ťažiskovou ekonomickou disciplínou s možnosťou pomáhať vytvárať sekundárne pracovné príležitosti. Ponuka cestovného ruchu v kraji je zameraná okrem iných aktivít aj na spoznávanie kultúrno-historických pamiatok a ľudových tradícií.

Pre podporu rozvoja vidieckej turistiky je potrebné:

- zintenzívniť spoluprácu medzi miestnou samosprávou v mikroregiónoch, miestnymi akčnými skupinami a oblastnými organizáciami cestovného ruchu,
- zvýšiť motiváciu pre tvorbu ubytovacích kapacít na súkromí v cestovnom ruchu na národnej úrovni,
- sprehľadniť a zjednodušiť legislatívne prostredie pre začínajúcich a pôsobiacich podnikateľov na vidieku v cestovnom ruchu na národnej úrovni,
- sprístupňovať a podporovať rozvoj turistických atraktivít v obci, resp. území,
- zvýšiť propagáciu existujúcich regionálnych produktov na nadregionálnej a národnej úrovni.

Cykloturistika

Územie Banskobystrického kraja svojim členitým terénom dáva predpoklady pre budovanie cykloturistických trás v priestore národných parkov, chránených krajinných oblastí a ďalších atraktívnych oblastí. Cykloturistika, prevažne cestná, na miestnych okruhoch aj horská, patrí medzi najdôležitejšie dynamické formy športového cestovného ruchu. Cykloturistika je veľkou rezervou pre rozvoj vidieckych oblastí, vytvorenie nových pracovných príležitostí a odstránenie regionálnych disparít aj v menej rozvinutých regiónoch Banskobystrického samosprávneho kraja.

Zámerom Banskobystrického samosprávneho kraja je podpora a koordinovanie aktivít pre zabezpečenie bezpečnosti cyklistov na komunikáciách a ich oddelenie od frekventovaných komunikácií s cieľom zamedzenia častých nehôd cykloturistov.

Cieľom budovania doplnkovej cyklistickej infraštruktúry je zatraktívnenie dotknutého regiónu a vytvorenie podmienok pre využívanie cykloturistiky ako špecifickej formy cestovného ruchu za účelom dopravy, oddychu, voľnočasových aktivít pre miestne obyvateľstvo, návštevníkov priľahlých oblastí, ale aj celého regiónu. Naplnenie vytýčeného cieľa smeruje k zabezpečeniu komplexu poskytovaných služieb a k zvýšeniu ich štandardu. Popri cyklotrasách sa vybuduje aj sieť obslužných zariadení, akými sú odpočívadlá a lavičky, informačné tabule s detailnými popismi atraktivít nachádzajúcich sa v území vedenia cyklotrasy.

V prílohe č.1 Potenciál CR v okresoch BBSK ku Koncepcii rozvoja cestovného ruchu Banskobystrického samosprávneho kraja na r.2016 - 2021 sa uvádza pre ***okres Poltár****:*

Okres Poltár leží vo východnej časti Banskobystrického kraja. Územie je tvorené Lučeneckou kotlinou, ktorá sa rozprestiera až po mesto Poltár. Rozlohou a počtom obyvateľov patrí medzi najmenšie okresy Slovenska. Susedí s okresom Rimavská Sobota, Detva, Lučenec a Brezno a cez jeho územie preteká rieka Ipeľ. Južnú a strednú časť okresu tvorí Lučenecká kotlina s rázom poľnohospodárskej krajiny s dominantným vidieckym osídlením. Zasahuje až po okresné mesto Poltár. Stolické vrchy a Revúcka vrchovina sa nachádzajú v severnej časti okresu. Medziokresné väzby sú značné s okresom Lučenec v priestore Kalinovo – Lučenec a Cinobaňa – Lovinobaňa, s okresom Rimavská Sobota v smere Hrnčiarske Zalužany – Ožďany, Kokava nad Rimavicou a s okresom Detva v oblasti Kokava Línia – Háj.

Región disponuje dobrým potenciálom na rozvoj cestovného ruchu regionálneho a celoštátneho významu. Prírodné danosti dávajú predpoklady pre rozvoj podhorskej a horskej turistiky, vidieckej turistiky a zimnej rekreácie. Východiskovým strediskom zimných športov je lyžiarske stredisko Kokava Línia – Háj s možnosťou umelého zasnežovania a s upravovanými svahmi. Na letnú rekreáciu spojenú s pobytom pri vode je predurčená vodná nádrž Uhorské. Uhorské bolo v minulosti turistami obzvlášť vyhľadávanou oblasťou s veľmi dobrými podmienkami na turistiku a rekreáciu. Návštevníci regiónu môžu stráviť príjemné chvíle oddychu na vybudovanom modernom mestskom kúpalisku v Poltári.

Na území okresu sa nachádzajú maloplošné chránené územia, prírodná rezervácia Hrabovo a chránené areály Jasenina, Kúpna hora a Pod šťavicou. Jedinečné chránené územie Rovnianska gaštanica pri obci Rovňany bolo vyhlásené za chránené v roku 1990. Nachádza sa tu areál s viac ako 100 starými stromami jedlých gaštanov, vek ktorých sa pohybuje v rozmedzí 200 – 250 rokov.

Okres má veľmi dobré podmienky na rozvoj cykloturistiky. Prechádza ním Ipeľská, Rudohorská a Novohradská cyklomagistrála, popri ktorých je však potrebné vybudovať sieť obslužných zariadení. Zámerom Banskobystrického samosprávneho kraja je využiť bývalý železničný zvršok v úseku Rimavská Sobota - Poltár na vybudovanie cyklotrasy v spolupráci s dotknutými mestami a obcami.

Významný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu má sklárska výroba. Mnohé umelecké sklárske výrobky sa nachádzajú v rôznych múzeách a európskych galériách. Mesto Poltár je známe aj výrobou šamotových tehál, trativodov a kachličiek. Turisticky vyhľadávanou atrakciou je stredoveký Turecký most cez rieku Ipeľ, tretí najstarší most na Slovensku. Príležitosťou pre zatraktívnenie regiónu je organizovanie kultúrno-spoločenských podujatí s využitím tradícií regiónu.

Obec Málinec patrí do Oblastnej organizácie CR Turistický Novohrad a Podpoľanie, ktorá bola založená na podporu cestovného ruchu v marci r.2012.

B.7.4.2 Rekreačné využitie katastrálneho územia obce

Obec je súčasťou turisticky atraktívneho regiónu Novohrad, ktorý má potenciál pre milovníkov prírody, nenáročnej vidieckej turistiky, agroturistiky, cykloturistiky, resp. turistiky záľub. Nenachádza sa tu žiadne zariadenie CR, napriek tomu, že obec je pomerne atraktívna pre návštevníkov, má dobré podmienky pre turistiku a cykloturistiku.

Rozvoj rekreačnej funkcie v území, ktorého prírodné krajinno-estetické a ekologické faktory by to umožňovali, je obmedzený, vzhľadom na rezervoár pitnej vody - vodnú nádrž Málinec a jej ochranné pásma.

Ubytovacie zariadenia, rekreačné chaty a chalupy

V k. ú. sa nachádza 9 lazníckych osád, 7 osád je trvalo obývaných, zvyšok je využívaných na rekreačné účely. Na rekreáciu je využívaných 75 chát, umiestnených väčšinou v OP Vodnej nádrže Málinec, kde už nie je možný ďalší rozvoj. Na hranici k. ú. Ipeľský potok v lokalite Kokava - Línia sa nachádza Chata Ipeľ, ktorá slúži na ubytovanie a stravovanie ako penzión. V chate sa nachádza 80 lôžok v 2, 3 a 4 lôžkových izbách, reštaurácia s kapacitou 70 stoličiek a letná terasa s kapacitou 20 stoličiek. V exteriéri sa nachádzajú 2 vonkajšie bazény (s rozmermi 6,0 x 2,5 m), multifunkčné ihrisko, altánok, pódium pre kultúrno-spoločenské aktivity. Zariadenie je využívané počas celého roka, hlavne pre detské tábory.

Tento stav sa javí ako dostatočný aj pre návrhové obdobie. Predpokladáme využitie časti pôvodného bytového fondu v lazníckych osadách pre chalupársku rekreáciu.

Rekreačné a oddychové plochy

V zastavanom území obce nie sú takmer žiadne rekreačné a oddychové miesta. Nachádzajú sa tu však plochy, ktoré by sa dali využiť na oddychovú funkciu s pohybovými aktivitami pre deti aj dospelých, ako rekreačná zeleň s oddychovými zákutiami, ap.

Navrhujeme:

- *v lokalite medzi riekou Ipeľ a bytovými domami na ul. Mlynská, v prijateľnej dochádzkovej vzdialenosti, dobudovať plochy pre oddych a rekreáciu v zeleni s integrovanými plochami pre nenáročné rodinné športové aktivity - piknikové posedenia, športoviská pre streetbal, plážový volejbal, petang, bowling, vonkajší šach, minigolf, spikeball, kanjam, slackline, ap.*
- *v novonavrhovaných rozvojových územiach pre výstavbu RD situovať ihriská pre hry detí a mládeže rôznych vekových kategórií*

Multifunkčné rekreačné trasy a chodníky (greenways)

Katastrálne územie svojimi prírodnými danosťami poskytuje pomerne dobrú možnosť vytvárania náučných chodníkov alebo chodníkov zdravia. V území sa nachádza Náučný chodník Ipeľ – spája katastrálne územia Kokava nad Rimavicou, Málinec a Šoltýska.

Navrhujeme:

- *v časti poľnohospodárskej krajiny, na ploche lúk a pasienkov vytvoriť nenáročné multifunkčné vychádzkové trasy, s možnosťou umiestnenia oddychových miest popri nich, uvažovať s využitím existujúcich poľných ciest s nenarušením existujúcich chránených lokalít a ostatných biotopov*
- *vytvoriť sezónne trasy letných a zimných bežeckých tratí vo voľnej krajine, ktoré sú totožné s navrhovanými vychádzkovými multifunkčnými trasami pre letnú sezónu, popr. s cyklistickými trasami*
- *pre zatraktívnenie multifunkčných trás a chodníkov je potrebná úprava ich značenia a dovybavenie mapovými podkladmi, príp. doplnením vyhliadkovými miestami*

Cykloturistika, turistika

Celé riešené územie je atraktívnou krajinou s predpokladmi rozvoja cykloturistiky a turistiky. Čiastočne odlesnený hrebeň Brložnej a Jasenice s krásnymi, ďalekými výhľadmi na masív Poľany, Veporské vrchy, Slovenské Rudohorie a do Rimavskej a Lučeneckej kotliny je zaujímavý a príťažlivý pre poldenné aj celodenné pešie túry a cyklotúry. Chodníky sú označené turistickými značkami - sú to stredne náročné trasy vzhľadom na to, že je tu dosť veľké prevýšenie na pomerne krátkom úseku. Sú vhodné na víkendovú rodinnú turistiku.

Cez obec prechádza značkovaná nadregionálna cykloturistická trasa č.009 Ipeľská cyklomagistrála (prameň - Lučenec), červená v celkovej dĺžke 54 km.

Navrhujeme:

- *vytvoriť siete služieb pre cyklistov*
- *vytvoriť systém starostlivosti o cyklistické trasy (informačné tabule,...)*

Rieka Ipeľ

Je zaujímavým vodným prvkom v území. V súlade so záväznou časťou ÚPN VÚC BBSK ju navrhujeme využiť ako vodnú turistickú trasu.

Navrhujeme:

- *v území dobudovať rekreačný chodník popri rieke Ipeľ s oddychových miestami popri ňom s prvkami drobnej architektúry*

Štôlňa Izabela

V rámci zmeny rázu krajiny Ipeľskej doliny, ktorú spôsobilo vybudovanie Málinskej priehrady, si zaplavenie údolia vyžiadalo vyhĺbenie banskej štôlne. Štôlňa Izabela z roku 1979 je dlhá niekoľko desiatok metrov a vo vnútri má koľajnice. Jej existencia je pre mnohých ľudí záhadou. Skutočnosť je taká, že štôlňa neslúži na banskú činnosť, ale ide o štôlňu na monitorovanie seizmickej aktivity. Seizmická aktivita je teda v tejto lokalite monitorovaná kvôli nižšie položenej Málinskej priehrade a taktiež aj kvôli v budúcnosti plánovanej prečerpávacej vodnej elektrárni Ipeľ s dolnou nádržou pri Ipeľskom Potoku a s hornou nádržou v obci Ďubákovo.

Pre zvýšenie atraktivity rekreačného potenciálu územia :

- plochy, navrhované v rámci územia na rekreačné a oddychové aktivity obyvateľov rôznych vekových kategórií (extenzívne aj intenzívne) ako aj rekreačnú zeleň s oddychovými zákutiami, zapojiť do siete zelenej infraštruktúry voľnej krajiny

B.8 VYMEDZENIE ZASTAVANÉHO ÚZEMIA OBCE

Zastavané územie obce (z. ú.) je vymedzené hranicou zastavaného územia k 1.1.1990 a hranicou súčasne zastavaného územia obce po 1.1.1990. Územný plán obce Málinec navrhuje rozšírenie súčasne zastavaného územia o navrhované funkčné plochy v nadväznosti na súčasné zastavané územie - hranice zastavaného územia sú vyznačené v grafickej časti dokumentácie (výkres č.2, č.3).

B.9 VYMEDZENIE OCHRANNÝCH PÁSIEM A CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ PODĽA OSOBITNÝCH PREDPISOV

Z hľadiska hygienického a technického je potrebné v riešenom území rešpektovať tieto ochranné a bezpečnostné pásma:

Tab. č.27 Ochranné a bezpečnostné pásma v k. ú. obce

Názov ochranného, resp. bezpečnostného pásma	
PHO I., II. a III. stupňa vodárenských zdrojov (VN Málinec)	Výkres č.1, č.2
CHVO Horné povodie Ipľa, Rimavice a Slatiny	Výkr. č.1, č.2, podľa platnej legislatívy
400 kV vedenie - vzdušné - výhľad (od krajného vodiča)	35 m
VN-vzdušné vedenie – 22 kV (od krajného vodiča, na obe strany)	10 m
VN-kábelové vedenie - 22 kV (podzemné)	1,0 m
VN- vedenie závesné - 22 kV	1,0 m
transformačná stanica VN/NN stožiarová (od konštrukcie)	10,0 m
transformačná stanica VN/NN kiosková	bez ochranného pásma
vodovod, kanalizácia do DN 500 (OP na každú stranu od vonkajšieho obrysu)	1,5 m
vodovody,kanalizácia nad DN 500 (OP na každú stranu od vonkajšieho obrysu)	2,5 m
podzemné telekomunikačné vedenia (na každú stranu)	1,5 m
ochranné a bezpečnostné pásma plynovodov	podľa platnej legislatívy, viď nižšie
cesta III. triedy – mimo z. ú. obce vymedzeného platným územným plánom obce (na obe strany)	20 m od osi
ochranné pásmo cintorína (pohrebiska)	podľa platnej legislatívy, viď nižšie
OP vodnej nádrže Málinec I., II., III. stupňa	Výkres č.1, č.2
rieka Ipeľ , potok Šťavica– od brehovej čiary	6 m
ostatné vodné toky – od brehovej čiary	4 m
lesné pozemky (od okraja lesa)	50 m
odvodňovací rigol krytý (od osi na obe strany)	5 m
odvodňovací rigol otvorený (od brehovej čiary na obe strany)	5 m

Ochranné pásma vodných tokov

- rešpektovať ochranné pásmo pozdĺž vodohospodársky významných vodných tokov Ipeľ a Šťavica v šírke 6,0 m od brehovej čiary, resp. vzdušnej päty hrádze, ochranné pásmo min. 4,0 m od brehovej čiary ostatných vodných tokov obojstranne, v zmysle platného zákona o vodách (v súčasnosti zákon č.364/2004 Z. z. - §49) ako aj príslušných noriem (v súčasnosti STN 75 2102)
- v ochrannom pásme nie je prípustná orba, stavanie objektov, zmena reliéfu ťažbou, navážkami, manipulácia s látkami, škodiacimi vodám, výstavba súbežných inžinierskych sietí,
- taktiež je nutné zachovať prístup mechanizácie správcu vodného toku k pobrežným pozemkom (bez trvalého oplotenia) z hľadiska realizácie opráv, údržby a povodňovej aktivity,
- pri výkone správy vodného toku a správy vodných stavieb alebo zariadení môže správca vodného toku užívať pobrežné pozemky súlade s platným zákonom o vodách; pobrežnými pozemkami v závislosti od druhu opevnenia brehu a druhu vegetácie pri vodohodpodársky významných vodných tokoch sú pozemky min.10 m od brehovej čiary resp. vzdušnej päty hrádze a pri drobných vodných tokoch min. 5 m od brehovej čiary (pobrežné pozemky sú súčasťou ochranného pásma).

Ochranné pásma vodárenských zdrojov

- rešpektovať OP povrchového vodárenského zdroja pitnej vody VN Málinec I. až III. stupňa v súlade s platnou legislatívou - zákonom č. 364/2004 Z. z. o vodách a vyhláškou MŽP č. 29/2005 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o určovaní ochranných pásiem vodárenských zdrojov, o opatreniach na ochranu vôd a o technických úpravách v ochranných pásmach vodárenských zdrojov

Ochranné pásma plynovodov

Ochranné pásmo je priestor v bezprostrednej blízkosti plynovodu alebo iného plynárenského zariadenia vymedzený vodorovnou vzdialenosťou od osi plynovodu alebo od pôdorysu technologického plynárenského zariadenia meranou kolmo na túto os alebo na hranu. Táto vzdialenosť je na každú stranu od osi plynovodu alebo od pôdorysu iného plynárenského zariadenia nasledovná:

- 4 m pre plynovody a plynovodné prípojky s menovitou svetlosťou do 200 mm,
- 1 m pre nízkotlakové a strednotlakové plynovody a plynovodné prípojky v zastavanom území
- 8 m pre technologické objekty (regulačné a prepúšťacie stanice apod.)
- vlastníci pozemkov, nachádzajúcich sa v lesných priesekoch, cez ktoré sú vedené plynárenské zariadenia s prevádzkovým tlakom nad 0,4 MPa, sú povinní umožniť prevádzkovateľovi siete zachovať voľné pásy v šírke 2 m na obe strany od osi plynovodu distribučnej siete

Bezpečnostné pásma plynovodov

Bezpečnostné pásma sú určené na zamedzenie alebo na zmiernenie účinkov prípadných porúch alebo havárií plynárenských zariadení alebo odberných plynových zariadení a na ochranu života a zdravia osôb a majetku.

Bezpečnostné pásmo je priestor vymedzený vodorovnou vzdialenosťou od osi plynovodu alebo od pôdorysu technologického plynárenského zariadenia meranou kolmo na túto os alebo na hranu. Táto vzdialenosť je na každú stranu od osi plynovodu alebo od pôdorysu iného plynárenského zariadenia nasledovná:

- 10 m pri strednotlakových plynovodoch a prípojkách na voľnom priestranstve a v nezastavanom území,
- 20 m pri vysokotlakových plynovodoch a prípojkách s menovitou svetlosťou do 350 mm,
- 50 m pri regulačných staniciach, filtračných staniciach, armatúrnych uzloch,
- pri plynovodoch s tlakom nižším ako 0,4MPa, ak sa nimi rozvádza plyn v súvislej zástavbe, prevádzkovateľ distribučnej siete určí bezpečnostné pásma v súlade s technickými požiadavkami.

Ochranné pásmo cintorína:

- obec si môže vo VZN určiť šírku ochranného pásma, pravidlá povoľovania a umiestňovania budov a stavieb so zreteľom na pietny charakter pohrebiska a môže ustanoviť činnosti, ktoré budú v ochrannom pásme počas pohrebu zakázané *(novela zákona č.131/2010 o pohrebníctve, 2019)*, obec má platné VZN č.2/2020 o ochrannom pásme pohrebiska, ktoré je 50 m

OP sú vymedzené v súlade so súčasne platnými zákonmi, vyhláškami a nariadeniami v znení neskorších predpisov, v súčasnosti (r.2021), napr.:

- zákon č. 49/2002 Z. z.- pamiatkový zákon, v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve v znení neskorších predpisov – OP cintorína,
- zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike v znení neskorších predpisov - ochranné a bezpečnostné pásma energetických zariadení,
- zákon č. 251/2012 Z. z - ochranné a bezpečnostné pásma plynárenských zariadení,
- zákon č. 305/2018 Z. z. o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch – OP lesných pozemkov,
- zákon č. 364/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov a STN 752102 – OP vodných tokov,
- zákon č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách v znení neskorších predpisov - pásma ochrany vodovodných a kanalizačných potrubí,
- vyhláška č.29/2005 Z. z. - spôsoby ochrany vodárenských zdrojov,
- vyhláška č. 35/1984 Zb. - cestné ochranné pásma,
- vyhláška č.211/2005 Z. z. - zoznam vodohospodársky významných tokov,
- nariadenie vlády SSR č.13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd,
- vyhláška o radóne, geologický zákon, a iné.

Jestvujúce a navrhované nadradené trasy a zariadenia dopravy, produktovodov, energetiky, spojov a pod. a väzba obce na ne

Obec Málinec a jej katastrálne územia sa nachádzajú v urbánnej krajine, v ktorej nie sú osamotené, ale sú obklopené inými katastrálnymi územiami s ktorými sú prepojené jednak krajinnou štruktúrou, ale hlavne dopravnou a technickou infraštruktúrou.

Pri riešení ÚPN-O boli rešpektované existujúce, navrhované a výhľadové technické diela, vrátane ich ochranných pásiem:

- ✓ VN Málinec s OP I.- III. stupňa
- ✓ navrhovaná VN Šoltýska - Dobrý potok
- ✓ nadradené trasy VTL plynovodov
- ✓ nadradené trasy ZVN 2x400 kV s elektrárňou VPE Ipeľ - vo výhľade
- ✓ diaľkové káble
- ✓ cesta III. triedy

B.10 NÁVRH RIEŠENIA ZÁUJMOV OBRANY ŠTÁTU, POŽIARNEJ OCHRANY, OCHRANY PRED POVODŇAMI

B.10.1 ZÁUJMY OBRANY ŠTÁTU

V riešenom území obce sa z hľadiska záujmov obrany štátu nenachádza žiadny objekt ani komunikácia.

B.10.2 ZÁUJMY POŽIARNEJ OCHRANY

Obec Málinec má hasičskú zbrojnicu, umiestnenú v samostatnej budove, pri rieke Ipeľ, na ulici Sklárskej. Boli na nej vymenené okná a výjazdové brány.

V obci je dobrovoľný hasičský zbor, ktorý zabezpečuje požiarnu ochranu v obci. Zdrojom požiarnej vody je rieka Ipeľ, potok Málinec a studne.

V prípade potreby, je riešená požiarna ochrana objektov v obci - odberom vody z potoka Málinec a rieky Ipeľ, v zmysle platnej vyhlášky (v súčasnosti vyhláška MV SR č.699/2004 Z. z. o zabezpečení stavieb vodou na hasenie požiarov v znení neskorších predpisov).

B.10.3 OCHRANA PRED POVODŇAMI

Obec má spracovaný Povodňový plán záchranných prác Obce Málinec, zo dňa 06.08.2020. Každý rok ku dňu 31.8.2020 je aktualizovaný na Okresnom úrade v Poltári na odbore krízového riadenia.

Pre riešené katastrálne územie nie sú v súčasnosti k dispozícii povodňové mapy - mapy povodňového ohrozenia a mapy povodňového rizika. V Slovenskej republike zabezpečuje vyhotovovanie máp povodňového ohrozenia a máp povodňového rizika správca vodohospodársky významných vodných tokov, ktorým je v súčasnosti Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., Banská Štiavnica. Nakoľko pre všetky vodné toky nebol doteraz určený rozsah inundačného územia, pred výstavbou v lokalitách, situovaných v bezprostrednej blízkosti vodných tokov, bude potrebné vypracovať hladinový režim tokov a následne vlastnú výstavbu situovať mimo zistené inundačné územie nad hladinu Q_{100} - ročnej veľkej vody, resp. stanoviť ochranu riešeného územia vodohospodárskou stavbou, reguláciou alebo ohradzovaním vodného toku. Projektovú dokumentáciu navrhovanej ochrany, ktorej súčasťou bude hydrotechnický výpočet so zistením hladiny pri Q_{100}, je potrebné prerokovať a odsúhlasiť so správcom vodného toku..

Vzhľadom na možné prívalové dažde a povodne v rámci zastavaného územia obce je potrebné rešpektovať pri rozvoji územia:

- aktuálne znenie zákon č.7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami
- aktuálny Povodňový plán záchranných prác obce Málinec
- výstupy zo "Stratégie adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“, 2014 a 2018
- dodržiavať platné technické normy pri návrhu technických riešení - pri ich návrhu vychádzať z aktuálneho znenia zákona o ochrane pred povodňami (v súčasnosti zákon č.7/2010 Z. z.)
- realizovať ekostabiílizačné opatrenia

ÚPN-O navrhuje opatrenia na spomaľovanie odtoku povrchových vôd z územia v súlade s ekologickými limitmi využívania územia:

- dodržať ochranné pásma tokov pre opravy, údržbu a povodňovú aktivitu v zmysle platných právnych predpisov,
- pre objekty situované v blízkosti vodných tokov, kde nebol doposiaľ určený rozsah zaplavovaného územia, je potrebné vypracovať a doložiť hydrotechnické posúdenie - hydrotechnický výpočet na prietok Q_{100} - ročnej veľkej vody a následne vlastnú výstavbu umiestniť nad hladinu Q_{100}, mimo zistené inundačné územie a v prípade potreby na náklady investora zabezpečiť protipovodňovú ochranu daného územia ešte pred zahájením výstavby
- zadržanie dažďovej vody v území v čo najväčšej možnej miere zasakovaním, využívať pri tom inovačné technológie a postupy zabezpečujúce vsakovanie,
- spevnené plochy (parkoviská) realizovať s priepustnými povrchmi
- stavby na území s trvalo zvýšenou hladinou podzemných vôd osádzať s úrovňou prízemia min. 0,5 m nad rastlým terénom, bez budovania pivničných priestorov
- zamedziť orbám až na hranicu vodných tokov – stanoviť pás ktorý by ostal ako TTP alebo brehový porast
- vykonať opatrenia, ktoré spomaľujú odtok vody z povodia vodných tokov
- pravidelne čistiť korytá vodných tokov pretekajúcich cez obec
- rešpektovať navrhované protierózne opatrenia

Ďalej je potrebné zabezpečiť ochranu inundačného územia a vytvárať podmienky:

- pre prirodzené meandrovanie tokov
- v rámci odvádzania dažďových vôd a vôd z povrchového odtoku je potrebné realizovať opatrenia na zadržanie pridaného odtoku v území tak, aby odtok z daného územia nebol zvýšený voči stavu pred realizáciou navrhovanej zástavby a aby nebola zhoršená kvalita vody v recipiente (retencia dažďovej vody a jej využitie, infiltrácia dažďových vôd, ap.)
- podporovať inovačné technológie a postupy zabezpečujúce vsakovanie dažďovej vody do územia
- obmedziť vypúšťanie dažďových vôd a vôd z povrchového odtoku do vodných tokov
- komplexne riešiť odtokové pomery v povodiach s dôrazom na spomalenie odvedenia povrchových vôd z územia v súlade s ekologickými limitmi využívania územia a ochrany prírody

- v rámci využitia územia nesmie dôjsť k významným zásahom do režimu povrchových vôd, vodných tokov a technických diel na nich
- prípadná protipovodňová ochrana realizovaná na vodných tokoch, nesmie negatívne ovplyvniť odtokové pomery nižšie položených úsekov vodných tokov

B.11 NÁVRH OCHRANY PRÍRODY A TVORBY KRAJINY, VRÁTANE PRVKOV ÚZEMNÉHO SYSTÉMU EKOLOGICKEJ STABILITY A EKOSTABILIZAČNÝCH OPARENÍ; NÁVRH OCHRANY KULTÚRNYCH HODNÔT

*(*zdroj: KEP obce Málinec, 2020)*

B.11.1 OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

Základným dokumentom ochrany prírody je Národná stratégia ochrany biodiverzity na Slovensku (schválená uznesením vlády č. 231, ktorú následne odsúhlasila Národná rada Slovenskej republiky v júni 1997). Program na jej plnenie je premietnutý do Akčného plánu pre implementáciu Národnej stratégie ochrany biodiverzity na Slovensku (uzn. vlády SR č. 515/1998 zo dňa 4.8.1998), ktorý je v konkrétnych úlohách zapracovaný do plánu hlavných úloh ŠOP SR. Strategické úlohy organizácie do roku 2015 obsahuje Stratégia rozvoja Štátnej ochrany prírody SR s výhľadom do roku 2023 (schválená uzn. OPM č. 194/2005 z 15.12.2005), koncepčným materiálom ochrany prírody a krajiny je Koncepcia ochrany prírody a krajiny (schválená uzn. vlády SR č. 471 z 24.5. 2006).

Chránené územia prírody a krajiny

V zmysle ustanovení platného zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov platnej európskej legislatívy, sa:

- v k. ú. obce Málinec nenachádzajú žiadne chránené územia národnej siete chránených území
- sa v blízkosti k. ú. obce Málinec nachádza Chránený areál CHA Jasenina
- v k. ú. sa nenachádzajú žiadne chránené územia európskej siete chránených území Natura 2000
- sa v blízkosti k. ú. obce Málinec nachádza Územie európskeho významu SKUEV0056 Habáňovo

Ochranné lesy

V riešenom území sa nachádzajú ochranné lesy vo výmere 238,32 ha (s funkciou vodoochranou protieróznou a produkčnou protieróznou), ktoré sa vyhlasujú rozhodnutím orgánu štátnej správy lesného hospodárstva podľa zákona o lesoch, v súčasnosti zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov, na základe návrhu vyhotovovateľa plánu na dobu platnosti programu starostlivosti o les (v predchádzajúcom období lesného hospodárskeho plánu (LHP)).

Ochrana drevín

V riešenom území sa v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny nachádzajú chránené stromy – Málinské maklury (*Maclura pomifera*), evidenčné č. štátneho zoznamu S 365. Za chránené boli vyhlásené VZN Krajského úradu v Banskej Bystrici č. 5/1996 zo dňa 20.12.1996.

Ramsarské lokality

V riešenom území sa v zmysle Ramsarskej konvencie nenachádza medzinárodne významná mokraď.

B.11.2 ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY

Územný systém ekologickej stability je celopriestorová štruktúra ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine a snaží sa ekologicky optimálne priestorovo usporiadať krajinu. Je nástrojom pre zabezpečenie priestorovej stability krajiny. Základ územného systému ekologickej stability predstavujú ekologicky významné segmenty krajiny - biocentrá, biokoridory a interakčné prvky, ktoré sa vyznačujú predovšetkým vyššou vnútornou stabilitou. Biocentrum je ekosystém alebo skupina ekosystémov, vytvárajúca trvalé podmienky na rozmnožovanie, úkryt a výživu živých organizmov, ako aj na ich zachovanie a prirodzený vývoj. Biokoridor je priestorovo prepojený súbor ekosystémov, spája biocentrá alebo naň nadväzujú interakčné prvky. Umožňuje migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a ich spoločenstiev. Interakčný prvok je určitý ekosystém, jeho prvok alebo skupina ekosystémov (trvalá trávna plocha, močiar, jazero, porast), ktoré sú prepojené na biocentrá a biokoridory a zabezpečujú ich priaznivé pôsobenie na okolité časti krajiny pozmenené človekom.

B.11.2.1 Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Poltár

Podľa **Regionálneho územného systému ekologickej stability (RÚSES)** okresu Poltár (Esprit, 2020 - v schvaľovacom procese) sa v katastri obce Málinec nachádzajú tieto prvky RÚSES:

✓ **Biokoridory**

➢ Nadregionálny biokoridor **NRBk1 Ipeľ** (dĺžka cca 25 000m/ šírka od 20 do 850 m)

Nadregionálny hydricko – terestrický biokoridor prechádzajúci od Revúckej vrchoviny (Malinská brázda) do Juhoslovenskej kotliny (Lučenecká kotlina), kde opúšťa okres v časti Novohradské terasy. V širšom kontexte spája vnútro karpatské pohoria (Veporské vrchy, Stolické vrchy, Revúcku vrchovinu a Poľana) a kotliny s Panónskym biogeografickým regiónom. Predstavuje významné miesto výskytu viacerých ohrozených a vzácnych druhov organizmov, ktoré sa vyskytujú v širokom spektre biotopov ako napr. Psiarkové aluviálne lúky (Lk7), Vegetácia vysokých ostríc (Lk10), Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí (Lk6), Zaplavované travinné spoločenstvá (Lk9), Nížinné a podhorské kosné lúky (Lk1 – 6510), Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy (Ls1.3 – 91E0*), Vŕbové kroviny stojatých vôd (Kr8), Slatinné jelšové lesy (Ls7.4), Nížinné a horské vodné toky s vegetáciou zväzu *Ranunculion fluitantis* a *Callitricho-Batrachion* (Vo4 – 3260), Mezofilné pasienky a spásané lúky (Lk3). Koridor na migráciu využívajú predovšetkým akvatické a semiakvatické druhy organizmov.

Stav biokoridoru: čiastočne vyhovujúci

Ohrozenia biokoridoru:

- výstavba MVE, výstavba iných priečnych bariér v toku (napr. stavidlá, stupne, sklzy, hate, hrádze a pod.), výstavba väčších urbanizovaných komplexov ako priemyselné areály, rekreačná infraštruktúra, bytová zástavba (individuálna, hromadná), likvidácia väčších komplexov nelesnej drevinovej a sprievodnej vegetácie najmä líniová vegetácia ako vetrolamy, remízky, sprievodná zeleň, intenzívne poľnohospodárstvo a využívanie krajiny, rozorávanie lúk, veľkoplošné oplotenie poľnohospodárskych kultúr a trvalých trávnych porastov, regulácia toku a napriamovanie toku a deštrukcia toku nevhodnými technickými zásahmi (napr. betónové brehy a pod.), likvidácia štrkových lavíc, ostrovov a iných naplavenín ťažbou štrku a úpravou toku pre MVE, likvidácia a výruby brehových a sprievodných porastov, šírenie inváznych druhov, znečisťovanie brehov skládkami odpadov, zarybňovanie nepôvodnými druhmi, znečistenie vody (priemyselné a komunálne znečistenie, znečistenie z poľnohospodárskej výroby, dopravy), intenzívne rybárske obhospodarovanie, urbanizácia v okolí toku a výstavba infraštruktúry.

✓ **Biocentrá**

➢ Regionálne biocentrum **RBc5 Smolná – Chocholná** (295 ha)

Zachovalejší ucelenejší komplex bučín a teplomilných dubových lesov rôznych typov s typickou flórou a faunou, vrátane vzácnych a chránených druhov.

Stav biocentra: čiastočne vyhovujúci

Ohrozenia biocentra:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena drevinového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, intenzívna ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov...), stavebná činnosť, rozširovanie inváznych a expanzívnych druhov, vysoké stavy kopytníkov, ťažba nerastných surovín.

➢ Regionálne biocentrum **RBc12 Starý vŕšok** (166 ha)

Zachovalejší ucelenejší komplex kvetnatých bučín a sutinových lesov na juhozápadnom okraji Stolických vrchov s typickou flórou a faunou vrátane viacerých vzácnych, ohrozených

Stav biocentra: čiastočne vyhovujúci

Ohrozenia biocentra:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena drevinového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, intenzívna ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov ...), nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania až zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderálnych druhov, ...) alebo až naopak príliš intenzívne obhospodarovanie, hlavne pastva, rozširovanie inváznych a expanzívnych druhov, stavebná činnosť, ťažba nerastných surovín, prirodzená sukcesia spôsobujúca nežiadúce zarastanie travinno-bylinných porastov, vytváranie nelegálnych skládok odpadu, zasýpanie mokradí, prirodzené či antropogénne zníženie hladiny podzemnej vody, rozoranie lúk.

✓ **Genofondové lokality**

➢ Genofondová lokalita **GL1 – Kláťa**

Komplex rašelinných a vlhkých lúk - vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach (Lk5 – 6430), Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí (Lk6), Prechodné rašeliniská a trasoviská (Ra3 – 7140), Sukcesne zmenené slatiny (Ra7).

➢ Genofondová lokalita **GL2 – Horný Ipeľ**

Komplex mezofilných a vlhkých lúk, rašelinísk, bochníkových vŕbových porastov a slatinných jelšín - Nížinné a podhorské kosné lúky (Lk1 – 6510), Mezofilné pasienky a spásané lúky (Lk3), Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach (Lk5 – 6430), Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí (Lk6), Vegetácia vysokých ostríc (Lk10), Prechodné rašeliniská a trasoviská (Ra3 – 7140), Sukcesne zmenené slatiny (Ra7), Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy (Ls1.3 – 91E0*), Vŕbové kroviny stojatých vôd (Kr8), Slatinné jelšové lesy (Ls7.4), Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (Tr8 – 6230*) a Bylinné brehové porasty tečúcich vôd (Br8).

➢ Genofondová lokalita **GL14 – Ipeľský Potok**

Slatinná jelšina - Slatinné jelšové lesy (Ls7.4).

➢ Genofondová lokalita **GL23 – Smolná – Chocholná**

Lesy rôznych typov - dubovo-hrabové lesy karpatské (Ls2.1), Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (Ls5.1–9130), Lipovo-javorové sutinové lesy (Ls4 -9180*), Kyslomilné bukové lesy (Ls5.2 – 9110), Sucho a kyslomilné dubové lesy (Ls 3.51).

➢ Genofondová lokalita **GL34 – Starý vŕšok**

Bučiny - Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (Ls5.1–9130), Lipovo-javorové sutinové lesy (Ls4 – 9180*).

✓ **Ekologicky významné segmenty krajiny (EVSK)**

➢ Ekologicky významný segment **EVSK6 Farkačka – Brložno** (2024 ha)

Zachovalý komplex lazníckeho osídlenia na juhozápadnom okraji Stolických vrchov, kde dominujú kosné lúky, pasienky, menšie lesíky, porasty krovín, ktoré sú doplnené ovocnými sadmi, malými políčkami a usadlosťami.

Stav: čiastočne vyhovujúci.

➢ Ekologicky významný segment **EVSK7 Šutova jama** (166 ha)

Zachovalý komplex lazníckeho osídlenia na juhozápadnom okraji Stolických vrchov, kde dominujú kosné lúky, pasienky, menšie lesíky, porasty krovín, ktoré sú doplnené ovocnými sadmi, malými políčkami a usadlosťami.

Stav: vyhovujúci.

➢ Ekologicky významný segment **EVSK8 Horný Ipeľ** (282 ha)

Zachovalý komplex lazníckeho osídlenia v nive horného Ipľa, kde dominujú kosné lúky, pasienky, menšie lesíky, porasty krovín, ktoré sú doplnené ovocnými sadmi, malými políčkami usadlosťami.

Stav: čiastočne vyhovujúci.

B.11.2.2 Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES) – návrh

V rámci Krajinnoekologického plánu obce Málinec bol vypracovaný aj návrh Miestneho územného systému ekologickej stability (MÚSES). V riešenom území, v priestoroch a lokalitách s vysokou krajinnoekologickou hodnotou, sú navrhnuté uvedené prvky MÚSES:

- 5 biokoridorov miestneho významu,
- 4 biocentrá miestneho významu,
- 2 interakčné prvky.

✓ **Navrhované biokoridory miestneho významu:**

➢ Biokoridor miestneho významu **MBk1 Horný tok Ipľa**

Ide o terestricko-hydrický biokoridor so šírkou minimálne 10 m po oboch stranách toku. Nachádzajú sa tu neporušené brehové porasty, ktoré spolu s vodným tokom predstavujú významné habitaty pre miestnu faunu. Horný tok Ipľa je dôležitým migračným koridorom, migráciu živočíchov však ovplyvňuje existencia hatí, ktoré sú významnou bariérou pri pohybe živočíchov. Na niektorých miestach pozdĺž toku bol zaznamenaný výskyt inváznych rastlín. Navrhovaný biokoridor predstavuje horný úsek rieky Ipeľ, ktorý lemuje komplex mezofilných a vlhkých lúk, rašelinísk, bochníkových vŕbových porastov a slatinných jelšín - Nížinné a podhorské kosné lúky (Lk1 – 6510), Mezofilné pasienky a spásané lúky (Lk3), Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach (Lk5 – 6430), Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí (Lk6), Vegetácia vysokých ostríc (Lk10), Prechodné rašeliniská a trasoviská (Ra3 – 7140), Sukcesne zmenené slatiny (Ra7), Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy (Ls1.3 – 91E0*), Vŕbové kroviny stojatých vôd (Kr8), Slatinné jelšové lesy (Ls7.4), Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (Tr8 – 6230*) a Bylinné brehové porasty tečúcich vôd (Br8).

- Biokoridor miestneho významu **MBk2 Potok Chocholná**

Ide o terestricko-hydrický biokoridor so šírkou minimálne 5m po oboch stranách toku. Chocholná je pravostranným prítokom rieky Ipeľ a predstavuje na vodný tok naviazaný zachovalejší ucelenejší komplex Mezofilných pasienkov a spásaných lúk (Lk3b) a Nížinných a podhorských kosných lúk (Lk1). Biokoridor je vo vrchnej časti naviazaný na bučiny a jaseňovo-jelšové lesy - Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (Ls5.1–9130) a Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy (Ls 1.3).

- Biokoridor miestneho významu **MBk3 Potok Smolná**

Ide o terestricko-hydrický biokoridor so šírkou minimálne 5m po oboch stranách toku. Smolná je pravostranným prítokom rieky Ipeľ a predstavuje na vodný tok naviazaný komplex listnatých lesov - Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (Ls5.1–9130) a Lipovo-javorové sutinové lesy (Ls4 -9180*) a Nížinných a podhorských kosných lúk (Lk1).

- Biokoridor miestneho významu **MBk4 Potok Šťavica**

Potok Šťavica, ktorý je ľavostranným prítokom rieky Ipeľ je vodohospodársky významným tokom a predstavuje terestricko-hydrický biokoridor so šírkou minimálne 10m po oboch stranách toku a predstavuje na vodný tok naviazaný komplex listnatých lesov - Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (Ls5.1–9130) a Lipovo-javorové sutinové lesy (Ls4 - 9180*) a Nížinných a podhorských kosných lúk (Lk1). Ekologický a chemický stav toku nie je vyhovujúci, je potrebné realizovať opatrenia na zlepšenie stavu.

- Biokoridor miestneho významu **MBk5 Cánkovský potok**

Cánkovský potok je pravostranným prítokom rieky Ipeľ a predstavuje na vodný tok naviazaný komplex Mezofilných pasienkov a spásaných lúk (Lk3b) a Nížinných a podhorských kosných lúk (Lk1). Biokoridor je vo vrchnej časti naviazaný na bučiny a lipovo-javorové lesy - Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (Ls5.1–9130) a Lipovo-javorové sutinové lesy (Ls4 -9180*).

- ✓ **Navrhované biocentrá miestneho významu:**
- Biocentrum miestneho významu **MBc1 Ploské**

Biocentrum miestneho významu Ploské tvoria lesné porasty naviazané na VN Málinec nachádzajúce sa v bezprostrednom kontakte s touto vodnou plochou. Podľa kategórie patria lesné porasty medzi lesy osobitného určenia a predstavujú 100 ročné porasty s dominantným zastúpením buka s prímesou smreka, duba, hrabu a brezy. Nachádzajú sa tu lesné biotopy - Dubovo-hrabové lesy karpatské (Ls 2.1), Dubovo-hrabové lesy panónske (Ls 2.2), Sucho a kyslomilné dubové lesy (Ls 3.5.1), Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (Ls 5.1) a Kyslomilné bukové lesy (Ls 5.2).

- Biocentrum miestneho významu **MBc2 Pod Brložnom**

Biocentrum miestneho významu Pod Brložnom tvoria ochranné lesy 90 až 130 ročných porastov s dominantným postavením buka s prímesou duba a hrabu. Nachádzajú sa tu lesné biotopy - Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (Ls 5.1) a Lipovo-javorové sutinové lesy (Ls 4). Biocentrom nadväzuje na zachovalý komplex lazníckeho osídlenia na juhozápadnom okraji Stolických vrchov, kde dominujú kosné lúky, pasienky, menšie lesíky, porasty krovín, ktoré sú doplnené ovocnými sadmi, malými políčkami a usadlosťami.

- Biocentrum miestneho významu **MBc3 Uhlisko**

Biocentrum miestneho významu Uhlisko tvoria ochranné lesy 65 až 80 ročných porastov s dominantným zastúpením agáta a buka s prímesou brezy. Nachádzajú sa tu lesné biotopy - Dubovo-hrabové lesy karpatské (Ls 2.1), Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (Ls 5.1) a Lipovo-javorové sutinové lesy (Ls 4). Biocentrum je prepojené s biokoridorom miestneho významu MBk5 Cánkovský potok a naviazané na komplex Mezofilných pasienkov a spásaných lúk (Lk3b) a Nížinných a podhorských kosných lúk.

- Biocentrum miestneho významu **MBc4 Rakovo**

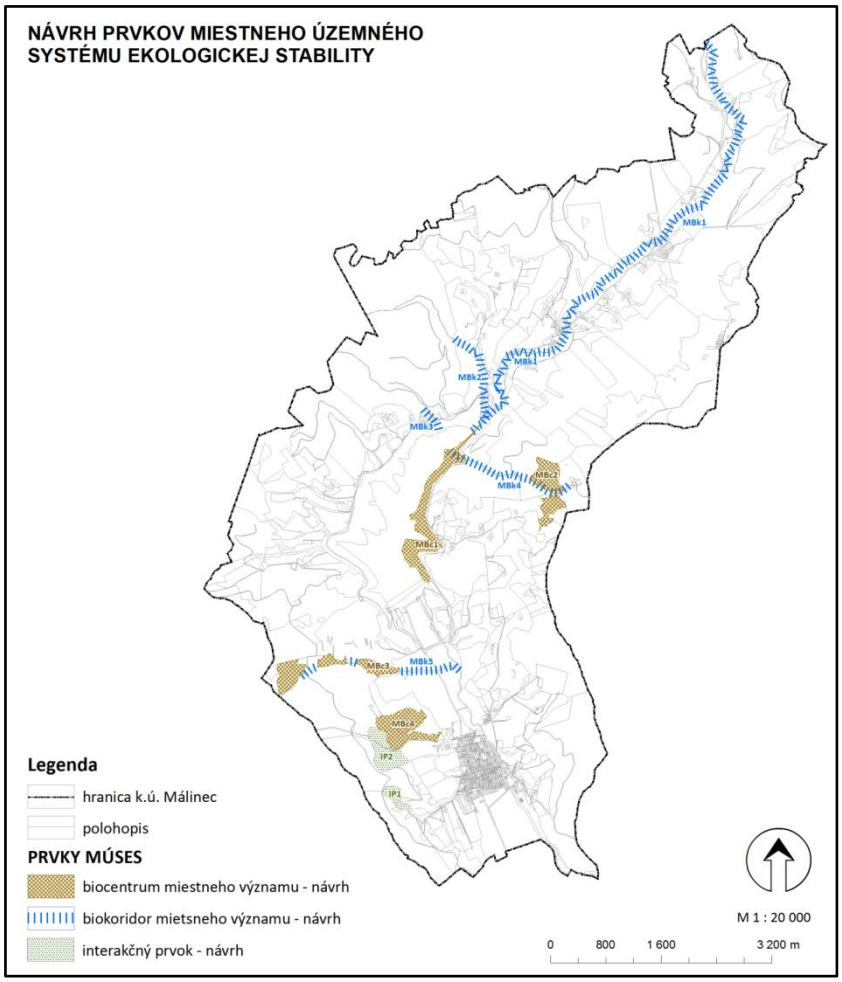
Biocentrum miestneho významu Rakovo tvoria ochranné lesy 65 až 110 ročných porastov s dominantným zastúpením buka a agátu s prímesou borovice, duba a hrabu. Nachádzajú sa tu lesné biotopy - Dubovo-hrabové lesy karpatské (Ls 2.1) a Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (Ls 5.1).

- ✓ **Navrhované interakčné prvky:**
- Interakčný prvok **IP1 Buchanka**

Predstavuje biotop národného významu Mezofilné pasienky a spásané lúky (Lk3b) nachádzajúci sa v juhozápadnej časti obce Málinec. Tvoria ho extenzívne až polointenzívne, nízkosteblové, kvetnaté až monotónne (intenzívne spásané a hnojené stanovištia) pasienky a nehnojené, po kosbe spásané jednokosné lúky.

➢ Interakčný prvok **IP2 Pod Košiare**

Predstavuje biotop národného významu Mezofilné pasienky a spásané lúky (Lk3a) nachádzajúci sa v juhozápadnej časti obce Málinec. Tvoria ho svieže krátkosteblové, intenzívne spásané pasienky na hlbších, vodou a živinami dobre zásobených pôdach – tzv. „mätonohové pasienky“. Svojím druhovým zložením sa im podobajú pravidelne košarovaným porastom v chladnejších horských oblastiach.

Obr. Návrh prvkov miestneho územného systému ekologickej stability v obci Málinec (KEP, 2020)

B.11.3 KRAJINNOEKOLOGICKÝ PLÁN – VYHODNOTENIE A ZÁVER

Pri krajinnoekologickom hodnotení sa stanovuje vhodnosť využívania územia na základe ukazovateľov krajiny. Konfrontujú sa požiadavky jednotlivých činností na krajinnoekologické podmienky so skutočne existujúcimi hodnotami krajiny pomocou limitov.

Do evalvačného procesu vstupujú: krajinnoekologické podklady, navrhované činnosti a využívanie, environmentálne limity (abiotické limity, limity súčasnej krajinnej štruktúry, limity vyplývajúce z ochrany prírody a významných krajinárskych a ekologických štruktúr, limity vyplývajúce zo stresových javov).

B.11.3.1 Odporúčané aktivity v krajine a navrhované krajinnoekologické opatrenia

Krajinnoekologické komplexy (KEK)

Grafickou syntézou v prostredí GIS vzniklo veľké množstvo krajinnoekologických komplexov (KEK) – t.j. všetky možné vzájomné kombinácie vstupných parametrov z jednotlivých syntetizovaných vrstiev. Obsahovo a typologicky príbuzné krajinnoekologické komplexy boli postupne združované do vyšších typologických kategórií, čím sme postupne dospeli ku krajinnoekologickej typizácii, kde boli vyčlenené nasledovné aglomerované krajinno-ekologické typy krajiny.

➢ *I. Krajina Vodnej nádrže Málinec*

KEK I. Typ krajiny, človekom umelo vytvorenej vodnej plochy VN Málinec slúžiacej ako zdroj pitnej vody. Vodnú nádrž je potrebné aktívne manažovať smerom k podpore zachovania dobrej kvality vody. Krajina nachádzajúca sa vo vrchovine s horskou klímou, mierne teplou. Samotná vodná plocha má sklon 0° - 3° a bola vybudovaná na fluvizemiach so zrnitosťou prachovito-hlinitou v rajóne náplavov nížinných tokov s výskytom štrkovito-hlinitých a štrkovitých nivných sedimentov. Súčasnú krajinnú štruktúru tvorí samotná vodná plocha.

- *II. Sídelná vidiecka krajina*

KEK II. Typ krajiny vhodný na bývanie a ostatné výrobné a nevýrobné aktivity, vrátane drobných prevádzok, športu a cestovného ruchu. Vyžaduje zlepšenie infraštruktúry ako aj zakladanie a skvalitnenie jestvujúcej sídelnej zelene. Nachádza sa na širokej poriečnej nive s teplou horskou klímou so sklonom 0 – 7°, na deluviálnych a proluviálnych sedimentoch s pôdami typu kambizeme a fluvizeme so zrnitosťou prachovito-hlinitou a hlinitou. V súčasnej krajinnej štruktúre prevažuje obytná funkcia a sídelná zeleň, ktorá je tvorená prevažne zeleňou súkromných záhrad.

- *III. Krajina s roztpýleným lazníckym osídlením a rekreačným využitím*

KEK III. Veľmi pestrá, diverzifikovaná krajinná štruktúra s vysokým zastúpením ekostabilizačných prvkov. Časť územia sa už neobrába a postupne zarastá náletmi drevín a krovín. Tento typ krajiny poskytuje možnosti pre individuálny cestovný ruch a rekreačné využívanie. Je potrebné zachovávať miestny kolorit a nevnášať do prostredia cudzorodé prvky (stavebné aj biotické) a najmä obnoviť extenzívne obhospodarovanie – spásanie a kosenie lúk. Vrchovinná krajina s horskou klímou, mierne teplou až mierne chladnou so sklonom 0 – 17 °, na rankroch typických s hlinitou až prachovito-hlinitou zrnitosťou, na deluviálnych sedimentoch a v rajóne magmatických intruzívnych hornín. Krajinnú štruktúru tvoria prevažne trvalé trávne porasty s prvkami nelesnej drevinovej vegetácie a objekty lazníckeho osídlenia.

- *IV. Poľnohospodárska oráčinovo-lúčna krajina na nive*

KEK IV. Typ krajiny s nedostatočným zastúpením ekostabilizačných prvkov a NDV. Pôdy sú využívané ako orné pôdy. Z hľadiska poľnohospodárskeho využitia je tento typ krajiny vhodný najmä na pestovanie plodín, sú tu dobré podmienky na budovanie infraštruktúry, sietí, komunikácií a pod. Toto územie je vhodné na rozširovanie obytných zón. Poľnohospodárska krajina so sklonom 0 – 3 ° nachádzajúca sa vo vrchovinovom reliéfe s horskou klímou, mierne teplou až teplou. Táto krajina je vytvorená na kambizemiach a fluvizemiach typických s prachovito-hlinitou zrnitosťou v rajóne deluviálnych a proluviálnych sedimentov. Súčasnou krajinnou štruktúrou je orná pôda bez antropogénnych prvkov.

- *V. Poľnohospodárska extenzívna lúčno pasienkárska krajina na svahoch*

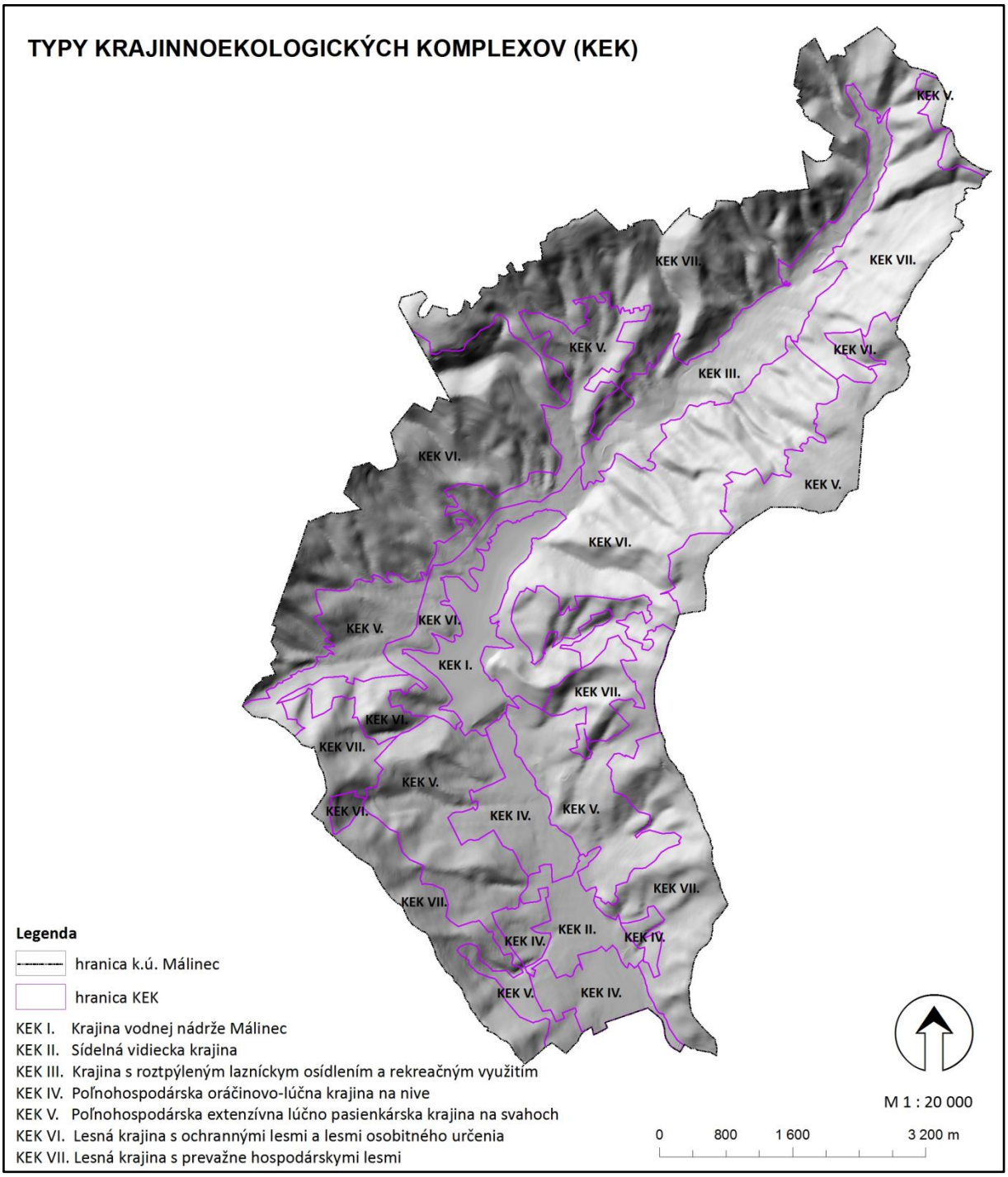
KEK V. Krajina zahŕňa vrchovinovú a hornatinovú časť nadväzujúcu na lesné komplexy, ktorá je odlesnená a využíva sa ako trvalé trávne porasty s bohatým zastúpením nelesnej drevinovej vegetácie. Ekologická stabilita je veľmi vysoká. Reliéf je pomerne členitý, drevinová vegetácia sa nachádza najmä na terénnych nerovnostiach, lemuje toky potokov, hrany antropogénnych terás, hlboké ryhy a úvozy. Krajina vrchoviny a hornatiny s horskou klímou, mierne teplou až mierne chladnou so sklonitosťou 7 – 25 ° na kambizemiach a rankroch s hlinitou až prachovito hlinitou zrnitosťou v rajóne deluviálnych sedimentov a magmatických intruzívnych hornín. Prevažne na trvalých trávnych porastoch s nelesnou drevinovou vegetáciou s antropogénnymi prvkami a fragmentami lesa.

- *VI. Lesná krajina s ochrannými lesmi a lesmi osobitného určenia*

KEK VI. Lesná krajina sa vyznačuje vysokým zastúpením ekostabilizačných prvkov a dostatočným podielom zastúpenia prirodzených lesných drevín, vhodná najmä na zachovanie biodiverzity a prirodzených stanovíšť rastlín a živočíchov, ochranu zdrojov pitnej vody, v menšej miere na ekonomické zhodnocovanie lesa a lesných produktov. Krajina hornatiny až vrchoviny so sklonom 12° - 35° s horskou klímou mierne teplou, mierne chladnou až chladnou na rankroch typických s hlinitou zrnitosťou nachádzajúca sa v rajóne magmatických intruzívnych hornín. Súčasnú krajinnú štruktúru tvorí lesná vegetácia.

- *VII. Lesná krajina s prevažne hospodárskymi lesmi*

KEK VII. Lesná krajina s priemerným zastúpením ekostabilizačných prvkov a priemerným podielom zastúpenia prirodzených lesných drevín. Typ krajiny vhodný najmä na ekonomické zhodnocovanie lesa a lesných produktov a zachovanie biodiverzity a prirodzených stanovíšť rastlín a živočíchov, aktívny pobyt v prírode, rekreáciu bez výstavby objektov. Hornatinová krajina so sklonitosťou 12° - 35° s horskou klímou mierne chladnou až chladnou na rankroch typických s hlinitou zrnitosťou, nachádzajúca sa v rajóne magmatických intruzívnych hornín. Súčasnú krajinnú štruktúru tvorí lesná vegetácia.

Obr. Priestorové vymedzenie krajinnoekologických komplexov (KEK) v obci Málinec (KEP, 2020)

A) NÁVRH KRAJINNOEKOLOGICKÝCH OPATRENÍ

Cieľom návrhu krajinnoekologických opatrení je vytvorenie podmienok pre krajinnoekologicky optimálne využitie územia. Pod krajinnoekologickou optimálnou funkčnou štruktúrou sa rozumie vytvorenie takého prírodno-spoločenského rozvoja s potrebami ochrany prírody a prírodných zdrojov, ktorý je schopný udržať ekologickú stabilitu. Na základe rozboru podmienok územia sa navrhujú na vymedzené krajinnoekologické komplexy (KEK) najvhodnejšie opatrenia zabezpečujúce šetrné využívanie prírody, prírodných zdrojov, zachovanie biodiverzity a podporu ekologickej stability krajiny.

Tab. č. 28 - Návrhy opatrení vytypované pre riešené územie

Krajinnoekologické opatrenia	KEK
OPATRENIA NA ZABEZPEČENIE EKOLOGICKEJ STABILITY A BIODIVERZITY	
zachovať prirodzenosť biotopov naviazaných na vodné toky	KEK II., KEK III., KEK IV., KEK V., KEK VI., KEK VII.

Krajinnoekologické opatrenia	KEK
Zabrániť fragmentácii biotopov lužných lesov a brehových porastov	KEK II., KEK III., KEK IV.
zabrániť likvidácii brehových a sprievodných porastov	KEK II., KEK III., KEK IV., KEK V., KEK VI., KEK VII.
Odstraňovať bariéry na toku a zabrániť výstavbe priečnych bariér v toku (napr. stavidlá, stupne, sklzy, hate, hrádze a pod.)	KEK II., KEK III., KEK IV.
nepovoľovať budovanie MVE	KEK I., KEK IV.
zabrániť regulácii toku a napriamovaniu toku a deštrukcii toku nevhodnými technickými zásahmi (napr. betónové brehy a pod.)	KEK II., KEK III., KEK IV., KEK V., KEK VI., KEK VII.
Zabezpečiť primerané obhospodarovanie čo najväčšej plochy lúk a pasienkov (kosenie, pastva)	KEK IV., KEK V.
pravidelne odstraňovať náletové dreviny a výmladky	KEK III., KEK IV., KEK V.
kosenie lúčnych porastov realizovať tak, aby sa minimalizoval úhyn živočíchov	KEK III., KEK IV., KEK V.
umelo nezalesňovať lúky a pasienky	KEK III., KEK IV., KEK V.
zachovať prirodzenosť lesných biotopov	KEK VI., KEK VII.
Obnovovať prirodzené zloženie lesných porastov a zachovávať pôvodný genofond	KEK VI., KEK VII.
Zabrániť intenzívnemu lesnému hospodárstvu	KEK VI.
vylúčenie plošného výrubu lesa	KEK VI., KEK VII.
Zákaz ťažby lesa, vylúčenie akéhokoľvek výrubu lesa	KEK VI.
zabránenie budovaniu lesných ciest v blízkosti prvkov ÚSES	KEK VI., KEK VII.
Uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch a využívať prirodzenú schopnosť obnovy lesa	KEK VI., KEK VII.
V ochranných lesoch uplatňovať nepretržitú obnovnú dobu, v lesoch osobitného určenia hospodárenie podriadiť účelu, pre ktoré boli vyhlásené	KEK VI., KEK VII.
zamedziť rozširovaniu agátových kultúr/diverzifikácia zloženia dosádzaním pôvodných drevín	KEK V., KEK VI., KEK VII.
neuskutočňovať zásahy, ktoré by mohli narušiť vodný režim VN Málinec	KEK I., KEK III., KEK VI.
zabrániť stavebnej činnosti v území v blízkosti prvkov ÚSES	KEK III., KEK V., KEK VI.
zabraňovať vzniku znečistenia z poľnohospodárskej výroby	KEK IV.
pri chemickom ošetrovaní poľnohospodárskych plodín dbať na ochrannú zónu a zamedziť tak negatívnemu vplyvu na ekosystémy a prieniku chemikálii do vodného toku	KEK IV., KEK V.
zachovať prirodzenosť lúk a pasienkov v okolí lesných porastov	KEK V.
podporovať rozčlenenie veľkoblokovej ornej pôdy na maloblokovú ornú pôdu – zvýšiť podiel TTP a NDV ako sú napr. remízky, medze a vetrolamy	KEK IV.
začleniť do poľnohospodárskej krajiny krajinnú zeleň vo forme alejí, drevinovo-vegetačných pásov a remízok, najmä ako sprievodnú vegetáciu poľných ciest	KEK IV.
podporovať ekologické poľnohospodárstvo a preferovať biologické spôsoby hnojenia	KEK III., KEK IV., KEK V.
zabrániť ohrozeniu trvalých trávnych porastov (TTP) sukcesnými procesmi, zarastajúce pasienky a lúky rekultivovať s cieľom zachovať biodiverzitu lúčnych porastov	KEK III., KEK V.
podporovať maloplošné využívanie ornej pôdy formou záhrad, záhumienok a extenzívnych ovocných sadov	KEK III., KEK IV.
vylúčenie používania chemických prípravkov a minerálnych hnojív	KEK IV.
v poľnohospodárskej krajine vytvárať predpoklady pre rozvoj prvkov ÚSES	KEK IV., KEK V.
výsadba pôvodných druhov drevín v sídelnej krajine, zabránenie rozširovaniu nepôvodných druhov	KEK II., KEK III.,
rešpektovať genofondové lokality a interakčné prvky ako nezastaviteľný priestor s podporou prirodzeného vývoja biocenóz	KEK III., KEK V., KEK VI.
zachovať fragmenty NDV	KEK III., KEK IV., KEK V.
OPATRENIA NA OCHRANU PRÍRODNÝCH A KULTÚRNO-HISTORICKÝCH ZDROJOV	
zabezpečiť ochranu kultúrnych pamiatok a pozoruhodností nachádzajúcich sa v riešenom území	KEK II., KEK III.
zabezpečiť ochranu urbanistických pamätihodnosti a pozoruhodností	KEK II., KEK III.

Krajinnoekologické opatrenia	KEK
OPATRENIA NA ZLEPŠENIE KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A OCHRANU ZDRAVIA OBYVATEĽSTVA	
vytvárať podmienky pre zvýšenie turizmu v obci napr. podporou ekoturizmu a agroturizmu	KEK II., KEK III.
vysádzať izolačnú zeleň v okolí líniových stavieb	KEK II., KEK III., KEK IV.
zamedziť vzniku nelegálnych skládok odpadu	KEK I., KEK II., KEK III., KEK IV., KEK V., KEK VI., KEK VII.
podporovať vznik rekreačno-oddychových zón	KEK II., KEK III.
zabezpečenie výsadby izolačnej zelene	KEK IV.
OPATRENIA NA ZACHOVANIE A UDRŽIAVANIE VEGETÁCIE V SÍDLACH	
zvyšovanie podielu sídelnej vegetácie	KEK II.
podporovať v krajine výsadbu pôvodných drevín	KEK II., KEK III., KEK V., KEK VI., KEK VII.
Zachovať mozaiku rôznovekých drevín	KEK II., KEK III., KEK V., KEK VI., KEK VII.
vysádzať sprievodnú vegetáciu v okolí vodných tokov	KEK II., KEK III.
zachovať významné krajinno-ekologické prvky nachádzajúce sa v území	KEK I., KEK II., KEK III., KEK IV., KEK V.,
zvyšovať podiel zelene poľnohospodárskej krajiny (TTP, NDV) ako sú napr. remízky, medze a vetrolamy	KEK IV.
pri výrube drevín vykonávať náhradnú výsadbu, viesť evidenciu náhradnej výsadby	KEK II., KEK III.
zachovať a udržiavať solitérnu mimolesnú vegetáciu	KEK II., KEK III.
rešpektovať ochranné pásmo lesa	KEK I., KEK II., KEK III., KEK IV., KEK V.
OPATRENIA NA ZMIERNENIE PÔSOBENIA STRESOVÝCH JAVOV	
preferovať osevný postup viacročných krmovín a TTP vzhľadom na potenciálnu vodnú eróziu	KEK IV., KEK V.
zvyšovať podiel zelene v urbanizovanom prostredí	KEK II., KEK III.
zabraňovať vzniku skládok a znečisťovaniu odpadom	KEK I., KEK II., KEK III., KEK IV., KEK V., KEK VI., KEK VII.
odstraňovať inváze druhy rastlín a zabraňovať ich šíreniu	KEK III.
dôsledne obmedzovať šíreniu inváznych rastlín z existujúcich ohnísk šírenia	KEK III.
OPATRENIA NA ZLEPŠENIE PÔSOBENIA ŠTRUKTÚRY VNÍMANEJ KRAJINY	
zachovať meandrujúci tok rieky Ipeľ s brehovými porastami	KEK II., KEK III., KEK IV., KEK V.
zachovať ekologicky významné segmenty nachádzajúce sa v území	KEK III., KEK V.
zachovávať plochy zelene pri novej výstavbe, vytvárať uličné stromoradia	KEK II.
vytvárať a zvyšovať podiel zelene poľnohospodárskej krajiny ako sú remízky, medze, vetrolamy alebo solitéry	KEK IV.
maloplošné využitie ornej pôdy je vhodné lokalizovať v nadväznosti na zastavané územie. Zabezpečí sa tak prirodzený prechod urbanizovaného prostredia do voľnej krajiny	KEK III., KEK IV.

Opatrenia na ochranu navrhovaných prvkov MÚSES:

MBk1 Horný tok Ipľa:

- odstraňovať bariéry na toku a zabrániť výstavbe priečnych bariér v toku (napr. stavidlá, stupne, sklzy, hate, hrádze a pod.),
- zachovať prirodzenosť biotopov naviazaných na vodný tok v tomto úseku rieky Ipeľ,
- zabrániť fragmentácii biotopov lužných lesov a brehových porastov,
- zabrániť urbanizácii tohto územia, neumiestňovať stavby v blízkosti biokoridoru,
- zabrániť likvidácii brehových a sprievodných porastov,
- zabrániť regulácii toku a napriamovaniu toku a deštrukcii toku nevhodnými technickými zásahmi (napr. betónové brehy a pod.),
- odstraňovať inváze druhy a zabraňovať ich šíreniu,
- dôsledne obmedzovať šíreniu inváznych rastlín z existujúcich ohnísk šírenia,
- zabraňovať vzniku skládok a znečisťovaniu brehov odpadom,
- odstraňovať vzniknuté skládky,
- zabraňovať vzniku znečistenia z poľnohospodárskej výroby

MBk2 potok Chocholná:
- zabezpečiť primerané obhospodarovanie čo najväčšej plochy týchto biotopov (kosenie, pastva),
- pravidelne odstraňovať náletové dreviny a výmladky,
- kosenie lúčnych porastov realizovať tak, aby sa minimalizoval úhyn živočíchov,
- umelo nezalesňovať tieto typy biotopov,
- zachovať prirodzenosť lesných biotopov v okolí vodného toku,
- zabrániť fragmentácii biotopov lužných lesov a brehových porastov,
- obnovovať prirodzené zloženie lesných porastov a zachovávať pôvodný genofond,
- zabrániť intenzívnemu lesnému hospodárstvu,
- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch a využívať prirodzenú schopnosť obnovy lesa,
- zabrániť likvidácii brehových a sprievodných porastov,
- zabrániť urbanizácii tohto územia,
- zabrániť stavebnej činnosti v území,
- zabrániť budovaniu lesných ciest,
- odstraňovať inváz ne druhy a zabraňovať ich šíreniu,
- zabraňovať vzniku skládok a znečisťovaniu brehov odpadom,
- odstraňovať vzniknuté skládky

MBk3 potok Smolná:
- zachovať prirodzenosť lesných biotopov v okolí vodného toku,
- obnovovať prirodzené zloženie lesných porastov a zachovávať pôvodný genofond,
- zabrániť intenzívnemu lesnému hospodárstvu,
- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch a využívať prirodzenú schopnosť obnovy lesa,
- zabrániť likvidácii brehových a sprievodných porastov,
- zachovať prirodzenosť lúk a pasienkov v okolí vodného toku,
- zabezpečiť primerané obhospodarovanie čo najväčšej plochy týchto biotopov (kosenie, pastva),
- pravidelne odstraňovať náletové dreviny a výmladky,
- kosenie lúčnych porastov realizovať tak, aby sa minimalizoval úhyn živočíchov,
- umelo nezalesňovať tieto typy biotopov,
- zabrániť urbanizácii tohto územia,
- zabrániť stavebnej činnosti v území,
- zabrániť budovaniu lesných ciest,
- odstraňovať inváz ne druhy a zabraňovať ich šíreniu,
- zabraňovať vzniku skládok a znečisťovaniu brehov odpadom,
- odstraňovať vzniknuté skládky

MBk4 potok Šťavica:
- pri chemickom ošetrovaní poľnohospodárskych plodín dbať na ochrannú zónu a zamedziť tak negatívnemu vplyvu na ekosystémy a prieniku chemikálií do vodného toku,
- zachovať prirodzenosť lesných biotopov v okolí vodného toku,
- obnovovať prirodzené zloženie lesných porastov a zachovávať pôvodný genofond,
- zabrániť intenzívnemu lesnému hospodárstvu,
- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch a využívať prirodzenú schopnosť obnovy lesa,
- zabrániť likvidácii brehových a sprievodných porastov,
- zachovať prirodzenosť lúk a pasienkov v okolí vodného toku,
- zabezpečiť primerané obhospodarovanie čo najväčšej plochy týchto biotopov (kosenie, pastva),
- pravidelne odstraňovať náletové dreviny a výmladky,
- kosenie lúčnych porastov realizovať tak, aby sa minimalizoval úhyn živočíchov,
- umelo nezalesňovať tieto typy biotopov,
- zabrániť urbanizácii tohto územia,
- zabrániť stavebnej činnosti v území,
- zabrániť budovaniu lesných ciest,
- odstraňovať inváz ne druhy a zabraňovať ich šíreniu,
- zabraňovať vzniku skládok a znečisťovaniu brehov odpadom,
- odstraňovať vzniknuté skládky

MBk5 Cánkovský potok:
- zabezpečiť primerané obhospodarovanie čo najväčšej plochy týchto biotopov (kosenie, pastva),
- pravidelne odstraňovať náletové dreviny a výmladky,
- kosenie lúčnych porastov realizovať tak, aby sa minimalizoval úhyn živočíchov,
- umelo nezalesňovať tieto typy biotopov,
- zachovať prirodzenosť lesných biotopov v okolí vodného toku,
- obnovovať prirodzené zloženie lesných porastov a zachovávať pôvodný genofond,

- zabrániť intenzívnemu lesnému hospodárstvu,
- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch a využívať prirodzenú schopnosť obnovy lesa,
- zabrániť likvidácii brehových a sprievodných porastov,
- zabrániť urbanizácii tohto územia,
- zabrániť stavebnej činnosti v území,
- zabrániť budovaniu lesných ciest,
- odstraňovať inváznе druhy a zabraňovať ich šíreniu,
- zabraňovať vzniku skládok a znečisťovaniu brehov odpadom,

MBc1 Ploské:

- zachovať prirodzenosť lesných biotopov,
- obnovovať prirodzené zloženie lesných porastov a zachovávať pôvodný genofond,
- zákaz ťažby lesa, vylúčenie akéhokoľvek výrubu lesa,
- minimalizácia vodnej erózie,
- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch a využívať prirodzenú schopnosť obnovy lesa,
- neuskutočňovať zásahy, ktoré by mohli narušiť vodný režim VN Málinec,
- zabrániť likvidácii brehových a sprievodných porastov,
- zabrániť urbanizácii tohto územia,
- zabrániť stavebnej činnosti v území,
- zabrániť budovaniu lesných ciest,
- zabraňovať vzniku skládok a znečisťovaniu brehov odpadom.

MBc2 Pod Brložnom:

- zachovať prirodzenosť lesných biotopov,
- obnovovať prirodzené zloženie lesných porastov a zachovávať pôvodný genofond,
- zabrániť intenzívnemu lesnému hospodárstvu,
- vylúčenie plošného výrubu lesa,
- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch a využívať prirodzenú schopnosť obnovy lesa,
- zachovať prirodzenosť lúk a pasienkov v okolí lesných porastov,
- zabrániť urbanizácii tohto územia,
- zabrániť stavebnej činnosti v území,
- zabrániť budovaniu lesných ciest,
- zabraňovať vzniku skládok.

MBc3 Uhlisko:

- zachovať prirodzenosť lesných biotopov,
- obnovovať prirodzené zloženie lesných porastov a zachovávať pôvodný genofond,
- zabrániť intenzívnemu lesnému hospodárstvu,
- vylúčenie plošného výrubu lesa,
- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch a využívať prirodzenú schopnosť obnovy lesa,
- zachovať prirodzenosť lúk a pasienkov v okolí lesných porastov,
- zabrániť urbanizácii tohto územia,
- zabrániť stavebnej činnosti v území,
- zabrániť budovaniu lesných ciest,
- zabraňovať vzniku skládok.

MBc4 Rakovo:

- zachovať prirodzenosť lesných biotopov,
- obnovovať prirodzené zloženie lesných porastov a zachovávať pôvodný genofond,
- zabrániť intenzívnemu lesnému hospodárstvu,
- vylúčenie plošného výrubu lesa,
- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch a využívať prirodzenú schopnosť obnovy lesa,
- zabrániť urbanizácii tohto územia,
- zabrániť stavebnej činnosti v území,
- zabrániť budovaniu lesných ciest,
- zabraňovať vzniku skládok

IP1 Buchanka:

- zachovať prirodzenosť lúk a pasienkov,
- zabezpečiť primerané obhospodarovanie čo najväčšej plochy týchto biotopov (kosenie, pastva),
- pravidelne odstraňovať náletové dreviny a výmladky,
- kosenie lúčnych porastov realizovať tak, aby sa minimalizoval úhyn živočíchov,
- umelo nezalesňovať tieto typy biotopov,
- zabrániť urbanizácii tohto územia,
- zabrániť stavebnej činnosti v území,

- odstraňovať inváznе druhy a zabraňovať ich šíreniu,
- zabraňovať vzniku skládok a znečisťovaniu odpadom,
- odstraňovať vzniknuté skládky.

IP2 Pod Košiare:

- zachovať prirodzenosť lúk a pasienkov,
- zabezpečiť primerané obhospodarovanie čo najväčšej plochy týchto biotopov (kosenie, pastva),
- pravidelne odstraňovať náletové dreviny a výmladky,
- kosenie lúčnych porastov realizovať tak, aby sa minimalizoval úhyn živočíchov,
- umelo nezalesňovať tieto typy biotopov,
- zabrániť urbanizácii tohto územia,
- zabrániť stavebnej činnosti v území,
- odstraňovať inváznе druhy a zabraňovať ich šíreniu,
- zabraňovať vzniku skládok a znečisťovaniu odpadom,
- odstraňovať vzniknuté skládky

B) NÁVRH PROTIERÓZNYCH OPATRENÍ

Lokalita Stráň a Nad Salašom

Lokalita Nad Salašom a Stráň predstavujú plochy trvalých trávnych porastov, ktoré sú postihnuté plošnou eróziou spôsobovanou odtekajúcou zrážkovou vodou. Na lokalite Stráň sa prejavuje extrémna vodná erózia a na lokalite Nad Salašom silná vodná erózia. Funkčná plocha na ktorej sa navrhuje nová plocha pre malé rodinné farmy sa momentálne využíva ako orná pôda a prejavuje sa tu vplyv vodnej erózie, ktorý ohrozuje navrhované územie. Vzhľadom na tento fakt sú v danej lokalite navrhované protierózne opatrenia:

- *Zachovanie trvalých trávnych porastov*

Premena ornej pôdy na trvalé trávne porasty je najlepším riešením v polohách extrémnej erózie. Preto navrhujeme ponechať v území trvalé trávne porasty, ktoré sú evidované ako biotopy TTP v rámci Programu rozvoja vidieka, ktorý žiadateľom udeľuje podporu z dôvodu ochrany biotopov poloprírodných a prírodných trávnych porastov. Tieto svojou koreňovou sústavou udržujú priaznivú štruktúru pôdy, zabraňujú vodnej aj veternej erózii. Trvalé trávne porasty je potrebné udržiavať v kultúrnom stave vhodným spôsobom obhospodarovania, ako je ošetrovanie, hnojenie a využívanie trávnych porastov, či už pasením, kosením, mulčovaním alebo ich kombináciou.

- *Výsadba líniovej nelesnej drevinovej vegetácie*

1. Do strednej časti svahu na lokalite Stráň je vhodné situovať pás líniovej nelesnej drevinovej vegetácie, ktorý bude pôsobiť ekostabilizačne a zároveň bude spĺňať aj protieróznu funkciu.
2. Navrhujeme doplnenie líniovej nelesnej drevinovej vegetácie pozdĺž nespevnenej cesty nachádzajúcej sa medzi lokalitami Stráň a Nad Salašom.

- *Vsakovacia ryha/priekopa a sprievodné vegetačné opatrenia*

V dolnej časti na kontakte s rozvojovou funkčnou plochou navrhujeme realizovať vsakovaciu vrstevnicovú ryhu a výsadbu sprievodnej vegetácie tak, aby sa zamedzilo splavu vody z okolitých svahov. Cieľom je transformácia povrchového odtoku z vyššie ležiaceho chráneného pásu (územia) na podpovrchovú vodu. Ryhu nasmerovať z jednej strany do bezmenného prítoku rieky Ipeľ a z druhej strany priamo do rieky Ipeľ. Navrhovanú ryhu a jej vyústenie je nevyhnutné udržiavať tak, aby akákoľvek voda bez problémov mohla odtekať.

- Odvodňovací rigol

Odvodňovací rigol slúži na bezpečné odvedenie povrchovej vody, v riešenom území navrhujeme vybudovanie jedného odvodňovacieho rigolu popri navrhovanej rozvojovej ploche.

Navrhované prvky predstavujú protierózne opatrenia, ktoré zabraňuje intenzívnej erózii a splachu pôdy a zabezpečujú priaznivú retenciu vody v krajine. Podrobnejšie opatrenia zaoberajúce sa ochranou pôdy bude možné navrhnúť najmä v štádiu, keď sa začne realizovať projekt pozemkových úprav, ktorý optimalizuje pozemkovú skladbu v riešenom území a vytvorí adekvátny priestor pre analýzu krajiny.

C) BIOTOPY EURÓPSKEHO A NÁRODNÉHO VÝZNAMU

Pri realizácii činností a stavieb, ktorými by boli zasiahnuté biotopy európskeho alebo národného významu, budú tieto zásahy do identifikovaných biotopov regulované rozhodnutím orgánu ochrany prírody (v zmysle § 6 zákona č.543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny) – v prípade situovania návrhu nových stavieb do územia biotopov európskeho a národného významu, je možné každý zásah, ktorý môže poškodiť alebo zničiť tieto biotopy vykonať len na základe vyžiadaného súhlasu od orgánu ochrany prírody a krajiny. V súhlase na vykonanie zásahu je orgán ochrany prírody povinný uložiť žiadateľovi vykonanie revitalizačných

opatrení alebo uloženie finančnej náhrady za poškodenie alebo zničenie biotopu. V prípade, že biotopy európskeho alebo národného významu nebudú vykreslené z dôvodu, že odborná organizácia neposkytla ich presnú lokalizáciu, budú orgánom ochrany prírody a krajiny identifikované stavebným úradom v konaní územného rozhodnutia (stavebného povolenia) a na výskyt týchto biotopov upozorní orgán ochrany prírody vo svojom vyjadrení vydanom pred vydaním územného rozhodnutia (stavebného povolenia) podľa § 9 ods. 1 písm. b/ alebo c/ zákona o ochrane prírody a krajiny.

B.11.4 MIGRAČNÉ KORIDORY ŽIVOČÍCHOV

Územie je pomyselne rozdelené vodnou nádržou Málinec v smere severojužnom na územie, ktoré je možné rozvíjať - obec a jej okolie a viac menej bezzásahové územie, vzhľadom na nové rozvojové plochy - územie v k. ú. Ipeľský Potok v ochranných pásmach VN Málinec. Medzi VN Málinec a z. ú. v k. ú. Ipeľský potok vzniká významný migračný koridor živočíchov medzi Málinskými a Veporskými vrchmi.

Dôležitým migračným hydrickým koridorom živočíchov je Horný tok Ipľa. Migráciu živočíchov však ovplyvňuje existencia hatí, ktoré sú významnou bariérou pri pohybe živočíchov.

B.11.5 NÁVRH OCHRANY KULTÚRNYCH HODNÔT

B.11.5.1 VZNIK A VÝVOJ OBCE

(∗zdroj: www.malinec.sk)

Aj keď sa históriou Málinca doteraz nikto podrobnejšie nezaoberal, nález kamennej sekery a fragmentu na lokalite Buchanka svedčí o tom, že človek tu žil už v dobe kamennej. V dobe bronzovej obýval horné Poiplie ľud tzv. Kyjatickej kultúry (1100 – 700 pred n. l.) Podľa V. Furmánka na južných výbežkoch Slovenského rudohoria bol už v tom čase celá sieť hradísk. V bezprostrednej blízkosti sledovaného územia to bolo výšinné hradisko Strieborná a ostrožné hradisko Hrádok. Priamo v sledovanom území je to výšinné hradisko Ozdín (lokalita Hrad) a Hradište (lokalita hrádok) ležiace na výšinách kontrolujúcich po oboch stranách vstup do málinskej doliny. Pre Málinec, ale aj Ozdín je zvlášť zaujímavá lokalita “Hrad”, kde sú dodnes zvyšky zrúcanín rozsiahleho kamenného hradu. Na základe sporadických nálezoch keramiky takéto hradiská predpokladáme aj v priestore Jaseniny a to na lokalite s názvom “Zakliata dedina” (západne od kóty 995) a v priestore pravobežného prítoku Ipľa, Smolnianskeho potoka, na lokalite “Zámok”. Stredoveké osídlenie sa predpokladá aj na lokalite “Kostelí” nachádzajúcej sa 500 m západne od miestneho cintorína.

Po páde Veľkej Moravy, následkom prirodzeného prírastku obyvateľstva, dochádza k sťahovaniu obyvateľstva a to predovšetkým úvalmi riek. Takto prostredníctvom hradov a kláštorov sa postupovalo aj povodím Ipľa, kde sa v 12. storočí pri hraničných zásekoch usadili strážcovia hraníc starého Uhorska. O štrnásť rokov neskôr, na prvej mape Uhorska, je Málinec zakreslený ako pevnosť na pravej strane horného toku rieky Ipeľ. V roku 1397 sa v cirkevných kronikách spomína aj rímsko-katolícka fara. Vraj zanikla preto, že ju do majetku neprebrali protestanti. Protestantskú vieru aj do Málinskej doliny priniesli Husiti Jána Jiskru z Brandýsa. Na niekoľko desaťročí ju prevzalo i Divínske hradne panstvo, pod ktorého patronát Málinčania v tom čase patrili. Panstvo sa vrátilo naspäť k Vatikánu, no ľudia už veľmi nie a naďalej uznávali protestantskú vieru.

Prvý písomný doklad, ktorý sa bezprostredne dotýka nášho územia je listina z roku 1212, odvtedy bol Novohrad bezpečne osídlený až k samotným prameňom Ipľa, lebo vtedy sa tu dostala križiakom sv. hrobu akási neobývaná zem zvaná “Ledník”, po maďarsky Hidegkút a slovensky Chladná studňa ako aj úval lesa pri prameňoch Ipľa. Zrejme nie je náhodou, že ešte i dnes v týchto priestoroch nájdeme osadu, ktorá sa volá Chladná Studňa.

Prvý známy rod, ktorý kontroloval územie najhornejšieho toku Ipľa boli Kačičkovci, hradní páni Fiľakova a hradu Hokóló. Neskoršie spomínané územie patrilo k Ozdínskemu panstvu. Z Ozdínskeho hradu niekoľko storočí pravú stranu horného Poiplia kontroloval rod Oturičovcov. V 15. storočí bol hrad a celé jeho panstvo v rukách bratríkov. V bojoch, ktoré ich pobyt na Slovensku sprevádzal, Ozdínske panstvo zaniklo a hrad bol zbúraný. Preto ďalšie osudy Málinca sú už spojené s hradnými pánmi Fiľakova, Šalgova a Divína. Prvý známy rod, ktorý sa v tejto súvislosti spomína, sú Raškjovci, do ktorého sa roku 1551 priženil František Bebek. V tom čase však celé horné Poiplie kontrolovali Turci, ktorí roku 1577 dobyli hrad Divín, pričom do jeho nahie zaradili aj Málinec. Drancovanie Málinca a jeho okolia trvalo až do roku 1685, keď boli Turci z tejto oblasti vytlačení. V ďalšom období môžeme vlastnícke pomery Málinca cez Žičovcov, Sentiványovcov a Kuchynkovcov sledovať až do zrušenia poddanstva. Časť pozemkov si Divínske panstvo podržalo až do roku 1921.

Prvé málinské osady vznikali preľudnením obyvateľstva, ktoré si ďalšie priestory na svoju existenciu hľadali klčovaním lesov a zakladaním panských majerov. Takto napríklad vznikali osady Hrozinovo, Podtáňovo, Malejkovo, Šťavica, Uhlisko, Revúca i Starý Vršok. Rozhodujúci podiel na zakladaní súčasných sídiel okolia Málinca mali Slovania (predkovia Slovákov), čo potvrdzujú najmä dodnes zachované názvy riek, potokov, ako aj chotárne názvy. Podľa miestnej kroniky boli prví obyvatelia najpravdepodobnejšie husiti, ktorí bojovali na okolí Lučenca pod vodcovstvom Jiskrovým. Iná verzia hovorí, že ako prví došli drevorubači zo Srbska a Chorvátska. Isté však je, že na osídľovaní Málinca mali svoj podiel aj nemeckí kolonisti – baníci zo

Saska po tatárskom vpáde v roku 1241. Dokladom toho v Málinci je vrch Sasko a osada Zlatno. Sú situované na zlato-striebornej žile tiahnucej sa od starých baní v Striebornej (chotárna časť susednej obce Cinobaňa) až po vrch Sivec – ďalšie ložisko zlata v Lehote nad Rimavicou.

Obec v 14. – 16. storočí patrila Divínskemu hradnému panstvu, roku 1554 – 1593 ju okupovali Turci. Od roku 1598 patrila menšia časť obce Divínskemu, väčšia Šalgovskému panstvu a rozličným zemanom (Žičovci, Sentiványovci, Cebrianovci). Uvádza sa, že v polovici 19. storočia k obci Málinec patrilo 15 osád a 6 pustatín, z ktorých niektoré mali vyše 300-500 obyvateľov. Podľa štatútu obce v každej osade bol richtár, ktorý zodpovedal úradom za poriadok v osade. Voľby osadných richtárov sa konali na námestí v Málinci za prítomnosti obecnej vrchnosti – málinského richtára, vedúceho notára a žandárov. Tu sa všetci voliči museli dostaviť v určenú hodinu.

Začiatkom 18. storočia sa do Málinca začali ojedinele prisťahovávať aj maďarské rodiny. V 19. storočí prichádzajú sklári slovenskej národnosti. V menšom počte prichádzali aj obyvatelia iných národností zo sklárskych oblastí v Sliezsku a Čechách. Väčšinou boli nemeckej národnosti. Svedčia o tom aj rodové mená ako Švarc, Klefner, Preisler, Hofman… Za priemyslom postupne prichádzali Židia. V druhej polovici 18. storočia sú už v Málinci usadení aj Cigáni. Bývali v osadách Mysliny, Stupník a v priestore Jamy, kde je i dnes cigánska štvrť. V 18. a 19. storočí prichádzajú ďalšie a vôbec najsilnejšie prisťahovalecké vlny chudobného ľudu z Oravy, Kysúc, ale aj z oblasti Podpoľania. Klčujú lesy, zakladajú nové ľudnaté osady a lazy. Z toho vyplýva, že počet obyvateľov bol dosť pohyblivý a od prvopočiatku sa menil. Záviselo to od možnosti obživy v tejto oblasti, kde v 19. a 20. storočí bol hodne rozšírený drevársky, banícky a najmä sklársky priemysel. To malo potom značný vplyv na zamestnanosť obyvateľstva.

Málinec do 50-tych rokov bola za Lučencom najľudnatejšia obec okresu. Podľa organizačného štatútu z roku 1886 sa obec skladala z vlastného mestečka (nagykózség) a 21 osád. Pre veľkú rozsiahlosť chotára má od roku 1895 obec dva notariáty. Jeden v Málinci a expozitúru v osade Látky a od roku 1907 i dve žandárske stanice v tých istých miestach, keď už dávno predtým miestny farár bol povinný okrem miestneho kostola viackrát do roka držať bohoslužby aj v osade Táňovo. Roku 1912 bol v obci zriadený zdravotnícky obvod, do ktorého okrem Málinca boli zaradené aj obce Ozdín, Bystrička, Rovňany, Uhorské, Krná a Hradište. Zároveň (pretože Málinec bol strediskom celého okolia) žiadalo sa pre obec aj právo lekárne. Roku 1920, po viacročnom úsilí ešte za Uhorska, obec dostáva právo jarmokov. Podľa zápisníc obecného zastupiteľstva z rokov 1905-1921 sa predstavenstvo obce usilovalo aj o gymnázium, nemocnicu a železnicu. Obec bola dvakrát vážnym kandidátom na sídlo okresu, no pre dopravnú odľahlosť sa tak nestalo. Roku 1939 miesto Maďarmi okupovaného Lučenca sa okresným mestom stala Lovinobaňa a roku 1951 pri zriaďovaní malých okresov oveľa menší Poltár. Pri sčítaní ľudu roku 1920 v obci evidovali 6508 obyvateľov a v čase SNP vyše 8000. Po oslobodení roku 1945 vznikla v obci meštianska škola v hraniciach rovnakého obvodu ako mal zdravotnícky obvod.

V roku 1828 mala obec 154 domov a 1304 obyvateľov. Počet obyvateľov sa neustále menil. Veľkými regulátormi počtu obyvateľstva bývali epidémie (cholery, mory) a vojny. Po každej takejto miestnej katastrofe dochádzalo k vyrovnávaniu obyvateľstva prisťahovaním z menej postihnutých oblastí Slovenska, ale aj z cudziny. Priemyselným podnikaním od polovice 19. storočia vzniklo v Málinskom chotári vyše 40 osád. Prisťahúvaním veľkého množstva sklárov, ale i Židov a neskoršie Cigánov sa počet obyvateľstva neustále zväčšoval. Počet obyvateľov v priebehu jedného storočia – od prvého sčítania roku 1785 do roku 1891 sa zvýšil štvornásobne (z 1.267 na 5.319). Prudký rast obyvateľstva pokračoval aj v nasledujúcich desaťročiach do polovice 20. storočia. Od tej doby počet obyvateľov neustále klesal. Sklárske robotníctvo hneď po vojne odchádza do opustených sklární v českom pohraničí. Roľnícke obyvateľstvo kupuje majetky na maďarskom pohraničí. Roku 1951 odčlenením viacerých osád pri prameni Ipľa, vzniká laznícka obec Látky a roku 1956 ďalšia laznícka obec Ipeľský Potok.

Súčasná urbanistická forma sa vyvinula z historického pôdorysu, z ktorého sa presúva ťažisko novej výstavby do okrajových častí. Urbanizácia obce je obrazom danosti prostredia, ktoré obyvatelia využívali pre svoju potrebu posledných približne tisíc rokov. Obec je členená do typických okrskov starej – pôvodnej a novej časti. Do starej časti patrí stred obce – ulice Lipová a Hlavná v severnej časti obce, ktorý je z historického hľadiska najstarší. Novú štruktúru môžeme pozorovať na severnom a južnom okraji obce a v prielukách staršej štruktúry.

Dejiny sklárne

V rozsiahlom Málinskom chotári vznikla prvá skláreň na divínskom panstve grófa Zichyho po ľavej strane Chocholnej (pravobežného prítoku Ipľa), nad pastierko-drevorubačskou osadou Látky, a to asi v roku 1820. Skláreň veľmi často menila majiteľov a prenájomcov. Vyrábala tabuľové a drobné sklo a prestala pracovať začiatkom 20. storočia. Bola najmenšou a najzaostalejšou sklárňou tohto regiónu.
V Málinci bola skláreň Samoterč založená Štefanom Kuchynkom z Utekáča roku 1852. Kuchynkovci ju spravovali až do roku 1924, keď sa dostala do konkurzu. Samoterčská skláreň mala roku 1894 pec so 14 pernicami. Do jednej pernice sa vmestilo 150 kg skloviny. Vyrábala všetky druhy jemného úžitkového skla, ktoré zušľachťovala brúsením a maľovaním. Jej výrobky sa predávali nielen na trhoch Uhorska, ale napriek českej konkurencii aj v Rakúsku.

V celom málinskom chotári pracovali ešte štyri sklárne, ktoré vyrábali tabuľové sklo – Vlčovo (založená v roku 1868), Dobrý Potok (1907), Hámor I (1868), Hámor II (1907). Okrem sklární boli v Málinci dve parné píly (Fehérka a Kolenérka), dve desiatky vodných píl a niekoľko povrchových železorudných baní a kameňolomov.

Postupom času všetky sklárne zanikli. V roku 1914 to boli dve sklárne v Hámri, v roku 1924 skláreň vo Vlčove a v roku 1925 v Dobrom Potoku. Aj napriek maximálnemu úsiliu a niekoľkonásobnej výmene majiteľov napokon roku 1932 zanikla aj Kuchynkova skláreň na duté a jemné sklo. Fabrikanti z Málinca sa odsťahovali do Maďarska a Rumunska, kde ďalej pokračovali vo svojej podnikateľskej činnosti.

Málinskí sklári po rokoch živorenia a bez akejkoľvek nádeje na znovuotvorenie sklárskej prevádzky sa rozhodli založiť si sklárske robotnícke družstvo i proti vôli úradov, bez posudkov odborníkov, bez bánk, bez pôžičiek, bez cudzieho kapitálu. V prenajatom Stupníku si podľa vlastných predstáv postavili malú trojpernicovú sklárničku, vykurovanú priamo – drevom. Valné zhromaždenie, ktoré sa konalo 8. apríla 1934 rozhodlo o utvorení sklárskeho robotníckeho družstva s oficiálnym názvom: "Sklárske výrobné a predajné družstvo s.r.o. v Málinci". Zozbieraný počiatočný kapitál predstavoval len 17 000 korún. Aj napriek tomu začali v Málinci 1. októbra 1934 vo veľkej družstevnej sklárni s výrobou.

Málinské sklárske družstvo existovalo do roku 1948, keď došlo k jeho znárodneniu. Znárodnený závod sa okamžite začlenil do podniku Slovenské sklárne v Bratislave. Pri reorganizácii 1. januára 1950 bol začlenený do n. p. Stredoslovenské sklárne v Katarínskej Hute. Ďalšími, pomerne častými reorganizáciami sa málinský závod dostal pod vedenie v Utekáči, potom opäť pod Katarínsku Hutu, Lednické Rovne, Nový Bor, Zlatno a nakoniec bol pričlenený k Poltáru. V r.2003 sklárne v Málinci zanikli.

B.11.5.2 STAVEBNÉ A KULTÚRNE PAMIATKY

*(*zdroj: KPÚ Banská Bystrica)*

Obec Málinec sa prvýkrát spomína v r.1514. Rozlohou obec ide o malú obec s malou rozlohou ležiacu v severnej časti okresu Poltár, v Ipeľskej brázde v Slovenskom Rudohorí. Nachádza sa v doline rieky Ipeľ, zo severnej strany je obklopená vrchmi a na južnú stranu je dolina otvorená. Obyvatelia sa v minulosti živili poľnohospodárstvom, drevorubačstvom, sklárstvom.

A) Stavebné a kultúrne pamiatky

Na území obce sa nenachádza vyhlásená pamiatková zóna ani rezervácia.

V katastrálnom území obce sa nachádza 5 národných kultúrnych pamiatok evidovaných v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR (ďalej len ÚZPF SR):

- Evanjelický a. v. kostol, situovaná na parc. č. KN C 1, k. ú. Málinec, č. ÚZPF 462/1 - nachádza sa v západnej časti zastavaného územia obce na ulici Kostolná, na periférii centra obce. Doba vzniku je v roku 1795 (klasicizmus) a prešiel zmenami vykonanými v roku 1820. Jedná sa o stavbu s jednoloďovou dispozíciou s jednou vežou v dobrom stavebno-technickom stave. V súčasnosti patrí pod farnosť Evanjelickej cirkvi a. v. v Málinci a slúžia sa v ňom bohoslužby.
- pomník, situované na parc. č. KN C 31, k. ú. Málinec, č. ÚZPF 520/1 – pomník padlým v SNP sa nachádza v centrálnej časti obce na Námestí SNP na spevnenej ploche pred Spoločenským domom. Doba vzniku je v roku 1951 a pomník je vo vyhovujúcom stave.
- dvor roľnícky (zaužívaný názov - usadlosť do Háronkov) na parc. č. KN C 73, k. ú. Ipeľský Potok, č. ÚZPF 11467/1-2 – nachádza sa severovýchodne nad priehradou pri ceste III/2715. Jedná sa o objekty ľudového staviteľstva zrubovej konštrukcie z 2. polovice 19. storočia. Dvor obsahuje 2 pamiatkovo chránené objekty: Dom ľudový s hospodárskou časťou – maštaľou a chliev s cieňou.
- zvonica na parc. č. KN-C 382, k. ú. Málinec, č. ÚZPF 11475/1 - je to murovaná renesančná stavba, ktorá bola postavená v 2.pol 17. stor. (r. 1659)
- Hrad Ozdín, č. ÚZPF 473/1, parc. č. KN-C 939/1 (KN-E 987/1) k. ú. Málinec (časť hradu spadá do k.ú. Málinec a časť do k. ú. Ozdín) – ruiny hradu sa nachádzajú na hranici k. ú. Málinec a Ozdín, v lese na vrchu Hrad juhozápadne od obce Málinec a severne od obce Ozdín. Doba vzniku je v 13. storočí s prevládajúcim gotickým slohom.

B) Archeologické náleziská

V riešenom území je predpoklad, že sa tu nachádzajú doteraz neevidované archeologické náleziská vzhľadom na fakt, že sa v katastri doteraz realizoval iba jeden menší archeologický prieskum.

V katastri obce Málinec sa nachádza niekoľko archeologických nálezísk:

- Málinec, poloha „Zámok" (vrch cca 7 km severne od intravilánu obce) – pravek (mladšia a neskorá doba bronzová – kyjatická kultúra, povrchový archeologický prieskum v rokoch 2006 a 2008), nálezy keramiky, hradisko, časť fortifikácie zničená lesnou cestou,
- Málinec, poloha „Šťavica" (východný breh vodnej nádrže Málinec),
  - pravek (mladšia a neskorá doba bronzová – kyjatická kultúra; v roku 2008 vykonaný archeologický výskum – preskúmaný žiarový hrob kyjatickej kultúry – doklad pohrebiska, predpoklad priľahlého sídliska kyjatickej kultúry)

- novovek (zaniknuté kúpele z 19. storočia, V roku 1880 medzi málinskými osadami spomínaný *Kúpeľ* – časť osady *Hámor* – dnes vodná nádrž; v kúpeľoch boli 2 zrubové budovy – patrili grófovi Cebriánovi zo Slatinky pri Lučenci; v roku 1932 kúpele už neexistovali),

- Málinec, poloha „Hrad“ – (južne od obce na vrchu *Hrad*; v k. ú. Málinec sa nachádza severná polovica územia tohto hradu, južná polovica hradu prislúcha do k. ú. Ozdín),
  - pravek (pravdepodobne neskorá doba kamenná – eneolit, nálezy keramiky a štiepanej industrie)
  - zaniknutý stredoveký hrad – ide o NKP evidovanú v ÚZPF pod č. 473/1.

Na základe vyššie uvedeného možno konštatovať, že obec Málinec má bohatý archeologický potenciál a vzhľadom k tomu, že sa v jej katastri doteraz realizoval iba jeden menší archeologický prieskum je veľký predpoklad, že sa tu nachádzajú doteraz neevidované a neznáme archeologické náleziská, ktoré môžu byť narušené akoukoľvek stavebnou činnosťou.

V ÚPN-O je potrebné rešpektovať:

- pri objektoch, ktoré sú zapísané v ÚZPF SR, je nutné dodržať požiadavky základnej ochrany kultúrnej pamiatky v zmysle §27 a §32 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov,
- pred začatím obnovy NKP je vlastník povinný krajskému pamiatkovému úradu predložiť žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy,
- v bezprostrednom okolí NKP (10 m buď od obvodového plášťa stavby, ak je kultúrnou pamiatkou stavba, alebo od hranice pozemku, ak je nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou aj pozemok) nemožno vykonávať stavebnú ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky,
- podľa platného zákona o ochrane pamiatkového fondu (§30 ods.1) každý subjekt je povinný správať sa tak, aby svojím konaním neohrozil základnú ochranu neodkrytých archeologických nálezísk a nespôsobil nepriaznivé zmeny ich stavu,
- je nevyhnutné, aby v územných a stavebných konaniach akejkoľvek stavby, pri ktorej sa predpokladá zásah do terénu (zakladanie stavieb všetkého druhu, líniové podzemné vedenia, komunikácie, hrubé terénne úpravy, rekultivácie, ap.) bol oslovený Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, ktorého záväzné stanovisko bude podkladom pre vydanie územného rozhodnutia a stavebného povolenia, v opodstatnených prípadoch – predovšetkým na území s vyznačeným archeologickým potenciálom KPÚ stanoví požiadavku na zabezpečenie archeologického výskumu,
- podľa platného zákona o ochrane pamiatkového fondu (§30 ods.1) každý subjekt je povinný správať sa tak, aby svojím konaním neohrozil základnú ochranu neodkrytých archeologických nálezísk a nespôsobil nepriaznivé zmeny ich stavu,
- podľa §40 ods.2 a 3 zákona č. 49/2002 Z. z.- pamiatkový zákon a § č.127 zákona č.50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov, v prípade zistenia, resp. narušenia archeologických nálezov počas doby stavby musí nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác ihneď ohlásiť nález KPÚ; do doby obhliadky KPÚ je nálezca povinný vykonať všetky nevyhnutné opatrenia na záchran nálezu, najmä ho zabezpečiť proti poškodeniu, znehodnoteniu, zničeniu a odcudzeniu pokiaľ o ňom nerozhodne stavebný úrad po dohode s KPÚ; archeologický nález môže vyzdvihnúť a premiestniť z pôvodného miesta a z nálezových súvislostí len oprávnená osoba metódami archeologického výskumu,
- rešpektovať ustanovenia platného zákona o ochrane pamiatkového fondu (§41 ods. 4), na základe ktorých KPÚ v spolupráci s príslušným stavebným úradom zabezpečuje podmienky archeologických nálezísk v územnom a stavebnom konaní,
- v územnom a stavebnom konaní rešpektovať ustanovenia platného zákona o ochrane pamiatkového fondu (§30 ods. 4) o postavení KPÚ v týchto konaniach; v opodstatnených prípadoch môže KPÚ rozhodnúť o povinnosti vykonať archeologický výskum a o podmienkach jeho vykonávania podľa platného zákona o ochrane pamiatkového fondu (§35 ods.7), §36 ods.2) a 3) a §39 ods.1).

C) Pamätihodnosti

Na území obce sa nachádzajú *pamätihodnosti*, ktoré nie sú zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu:

- trafika na námestí obce - postavená v r.1933 a obnovená v r.2008
- Kaplnka v Dobrom Potoku - bola postavená svojpomocne obyvateľmi Ipeľskej doliny v roku 1932, dodnes slúži na sviatočné modlitby
- Pomník na stráni – pamätník bol postavený na pamiatku ruského vojaka J.F. Pustovgara, ktorý padol na mieste v 2. sv. vojne. Na tomto pamätnom mieste sa konali dlhé roky oslavy, vatry a rôzne podujatia
- Kríž nad priehradou – nachádza sa v časti Hámor, ktorý bol preložený z dediny Hámor, ktorá bola zatopená po výstavbe vodnej nádrže a býva občas miestom modlitieb obyvateľov, ktorí boli vysťahovaní počas výstavby vodnej nádrže.
- Dom ľudovej kultúry – pochádza z 19.stor., nachádza sa tu múzeum ľudovej kultúry, ktorý prezentuje tradičné bývanie a remeslá, zrekonštruované v r.2006

- Kolenérovský kaštieľ - rozsiahla secesná vila v Ipeľskom potoku, nazývaná miestnymi obyvateľmi kaštieľ, vznikla ako továrnické sídlo rodiny Kolenérovcov pri ich sklárni, ktorú tu založili v roku 1907. Objekt má blokový charakter s vysokou manzardovou strechou a dvomi portikmi. Vstupný portikus s typmanónom na hlavnej (východnej) fasáde ma charakter honosnej krytej terasy, prístupnej z vbočných strán dvojramennými schodiskami. Stĺporadie portiku má charatkter vysokej arkády s polkruhovými oblúkmi a archivolatmi. Portikus najužnej strane, odkiaľ sa vchádzalo do salónu, je riešený obdobným spôsobom, len bez tympanónu. Tvorí rozsiahlu verandu prístupnú z boku schodiskom. Stĺporadie nesie vysokú dvojlomenú strechu v tvare zrezaného ihlanu. Vnútorná dispozícia pozostáva z dvoch základných konceptov. Severná časť objektu je trojtraktová s centrálnou chodbou v pozdĺžnej osi objektu, po stranách ktorej sa nachádza rad miestností. Južná časť je priečnym dvojtraktom, pričom väčšinu severného traktu zaberá rozsiahla hala, využívaná v minulosti aj na divadelné účely. Južne od nej je veľký salón, za ktorým sa nachádza niekoľko menších miestností. Za halou sa nachádzala kuchyňa s príslušenstvom. Kolenérovské sídlo v Ipeľskom Potoku predstavuje hodnotnú historickú architektúru, ktorej výnimočnosť stúpa v kontexte regiónu, kde v podstate tento objekt nemá obdoby a vyniká tak ako nadpriemerný architektonický počin zo začiatku 20. storočia. Význam objektu zvyšuje aj skutočnosť, že je vlastne poslednou zachovalú budovou patriacou do areálu kolenérovskej sklárne, ktorá patrila svojho času medzi najmodernejšie sklárske podniky. Skláreň vyrábala tabuľové sklo a prestala fungovať v 20.rokoch 20. storočia, jej budovy postupne schátrali a boli úplne rozobraté.
- Minerálny prameň Šťavica

Obec môže viesť v súlade s § 14 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov evidenciu pamätihodností obce.

D) Historická zeleň

Na území obce sa nenachádza žiadna chránená zeleň evidovaná ako národná kultúrna pamiatka.

V časti Stupník, vedľa cesty oproti areálu bývalých sklární, sa nachádzajú vzácne chránené stromy - Málinské maklury - Maklura oranžová *(Maclura pomifera),* evidenčné č. štátneho zoznamu S 365, chránené v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny - 3. stupeň ochrany. Za chránené boli vyhlásené VZN Krajského úradu v Banskej Bystrici č. 5/1996 zo dňa 20.12.1996 a Nariadenie ONV v Lučenci, 1/990, 24.04.1990. Ich vek sa odhaduje na 150 rokov. Pochádzajúce zo Severnej Ameriky a sú pozostatkom záhrady zakladateľov sklární. Predstavujú doklad histórie introdukcie a cenný biologický a estetický prvok, dôležitý z vedecko-výskumného, náučného, ekologického a kultúrneho hľadiska. Nachádzajú sa v južnej časti katastrálneho územia. V tejto časti územia sa nachádzajú aj platany a brezová aleja.

V k. ú. sa nachádzajú významné solitéry zelene, ktoré je potrebné rešpektovať.

Tab. č.29 Málinské maklury - evidenčné číslo štátneho zoznamu S 365

Slovenský názov taxónu	Vedecký názov taxónu	Obvod kmeňa [cm]	Výška stromu [m]	Priemer koruny [m]	Vek stromu [rok]
maklura oranžová	Maclura pomifera (Raf.) C.K.Schneid.	186	14	6	150
maklura oranžová	Maclura pomifera (Raf.) C.K.Schneid.	99	6	3	150
maklura oranžová	Maclura pomifera (Raf.) C.K.Schneid.	135	16	8	150
maklura oranžová	Maclura pomifera (Raf.) C.K.Schneid.	154	11	9	150
maklura oranžová	Maclura pomifera (Raf.) C.K.Schneid.	97	6	4	150
maklura oranžová	Maclura pomifera (Raf.) C.K.Schneid.	96	13	5	150
maklura oranžová	Maclura pomifera (Raf.) C.K.Schneid.	101	15	3	150
maklura oranžová	Maclura pomifera (Raf.) C.K.Schneid.	123	10	7	150
maklura oranžová	Maclura pomifera (Raf.) C.K.Schneid.	119	11	6	150
maklura oranžová	Maclura pomifera (Raf.) C.K.Schneid.	115	10	7	150
maklura oranžová	Platanus occidentalis L.	128	14	6	150

E) Významné osobnosti obce

Ing. arch. Ján Gasper – architekt, projektant, urbanista
PhDr. Richard Schnek - jazykovedec
Elena Filová – biologička
Univ. prof. PhDr. et Dr.h c. Ján Findra, DrSc. – hlavný iniciátor a zakladateľ Univerzity Mateja Bela, lingvista, jazykovedec
Michal Bakuľa – politik, odborník v oblasti hospodárstva a poľnohospodárstva
František Dostalík – hudobník – organista a dirigent, učiteľ hudby a spevu, zberateľ ľudových piesní, publicista
Július Kalinčiak – účastník protifašistického odboja a SNP, zásobovač Žingorovej partizánskej skupiny

B.12 NÁVRH VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO A TECHNICKÉHO VYBAVENIA ÚZEMIA

B.12.1 DOPRAVA A DOPRAVNÉ ZARIADENIA

B.12.1.1Širšie dopravné vzťahy

Obec Málinec má dobrú geografickú polohu, leží v blízkosti hlavného východo-západného cestného koridoru, cesty I/50. Od okresného mesta Poltár je vzdialená cca 13,0 km, od mesta Lučenec 23,0 km a mesta Zvolen 57,0 km. Obec je prejazdná, ale intenzita dopravy nie je vysoká.

Riešeným územím prechádza cesta III/2715, ktorá sa 15 km severne od obce napája na cestu II/526 Kriváň - Kokava nad Rimavicou - Hnúšťa, a 7 km južne na cestu II/595 Kokava nad Rimavicou - Poltár, ktorými je prístup na hlavné dopravné ťahy SR - na cestu I/50 Lučenec - Zvolen, napájajúcu sa vo Zvolene na rýchlostnú cestu R1 Banská Bystrica - Trnava a na cestu I/72 Brezno - Rimavská Sobota.

Najbližšia železničná stanica sa nachádza v meste Poltár. Regionálne letisko sa nachádza v Lučenci - Boľkovce, regionálne letisko pre medzinárodnú dopravu v Sliači, v Poprade a Košiciach.

B.12.1.2 Cestná automobilová doprava

Existujúci stav

Cestnú sieť v k. ú. Málinec možno rozdeliť podľa charakteru na cestu III. triedy vo vlastníctve BBSK a sieť miestnych komunikácií vo vlastníctve obce.

Základný komunikačný systém obce tvorí cesta III. triedy III/2715 z mesta Poltár, ktorá je hlavnou zbernou a tranzitnou trasou.

Základný komunikačný systém ďalej dopĺňa sieť miestnych obslužných komunikácií, ktoré sú všetky napojené na cestu III/2715. Tie majú miestami nevyhovujúce šírkové parametre, nevyhovujúce smerové vedenie, sú na nich líniové a bodové závady, chýbajú popri nich vo väčšej časti územia chodníky.

- *Cesta III/2715:*

Smerové vedenie cesty III/2715 vytvára v centre obce bodovú dopravnú závadu prudkou zmenou smeru z juhu smerom západným do priestoru námestia. Je potrebné túto závadu odstrániť zväčšením oblúka (zo súčasných 36 m na cca 80 m). V niektorých úsekoch je vozovka zúžená na max. šírku medzi domami 12,5 m.

- *Miestne komunikácie*

Miestne komunikácie, v dĺžke cca 12,0km, majú rôzne šírkové a smerové usporiadanie - od cca 3,5 m do 6,0 m. V najstarších častiach zástavby sú veľmi úzke komunikácie bez chodníkov. Novšie komunikácie sú širšie, sú popri nich sčasti chodníky, aj keď nie v celej dĺžke. Komunikácie majú v niektorých častiach neprehľadné zákruty a zúžené profily.

- *Účelové komunikácie*

V riešenom území sa nachádzajú 3 druhy účelových komunikácií: komunikácie súvisiace s prevádzkou vodnej nádrže Málinec, poľné cesty a lesné cesty, väčšinou so spevneným prašným povrchom.

Navrhovaný stav

Miestne existujúce a navrhované komunikácie musia byť posudzované individuálne, či už pri návrhu ich šírkovej úpravy alebo výstavbe nových. Šírkové usporiadanie v niektorých prípadoch, vzhľadom na spôsob existujúcej starej zástavby, nebude možné upraviť na normové parametre. V miestach, kde to terénne možnosti a stavebné podmienky dovoľujú po dohode s majiteľom pozemku a obcou, navrhujeme upraviť šírkové usporiadanie miestnych komunikácií.

Navrhujeme:

- *rešpektovať výhľadové šírkové usporiadanie cesty III/2715 v zmysle STN 73 6110:*
  - ✓ *v zastavanom území obce, vymedzenom platným územným plánom obce, v kategórii MZ 8,5 (8,0)/50 vo funkčnej triede B3,*
  - ✓ *mimo zastavaného územia obce, vymedzenom platným územným plánom obce, v kategórii C 7,5 /70,*
- *odstrániť bodovú dopravnú závadu cesty III/2715 v centre obce - zväčšením oblúka zo súčasných 36 m na cca 80 m,*
- *rešpektovať navrhovanú komunikačnú sieť funkčnej triedy C3, kategórie MO 8,5/50 a v stiesnených priestorových podmienkach kategórie C3 MOK 6,5/30*
- *rešpektovať OP cesty III. triedy, mimo zastavaného územia obce vymedzenom platným územným plánom obce, v zmysle platného zákona o pozemných komunikáciách (v súčasnosti zákon č.135/1961 Zb.- cestný zákon v znení neskorších predpisov) a vykonávacej vyhlášky (v súčasnosti vyhláška č.35/1984 Zb.) - 20,0 m od osi komunikácie*
- *pri výstavbe nových obytných zón je potrebné miestne komunikácie zhotoviť v kategórii C3 MO 8,5/50 so šírkou dopravného priestoru min. 10,0 m medzi oploteniami, t.j. 2x3,0 m jazdný pruh, 2x2,0 m zelené pásy, resp. 2,0 zelený pás+2,0 chodník, resp. v stiesnených podmienkach v kategórii C3 MOU 6,5/30 s prvkami upokojenia, so šírkou dopravného priestoru min. 7,0 m medzi oploteniami, t.j. 2x2,5 m jazdný pruh, 2x1,0 m zelené pásy*
- vybudovať nové obslužné komunikácie v navrhovaných rozvojových lokalitách:
  1) *navrhované obytné územie BI01, BH01 - sprístupniť novou obojsmernou obslužnou komunikáciou označenou ulica **K1** funkčnej triedy C3, kategórie MO 8,5/50, prepájajúcou cestu III/2715 a ul. Mlynská,*

2) *navrhované obytné územie BI02, BI04 - sprístupniť novou obojsmernou obslužnou komunikáciou označenou ulica **K2** funkčnej triedy C3, kategórie MO 8,5/50, napojenou na ul. Poľná, komunikáciu ukončiť obratiskami,*
3) *navrhované obytné územie BI06 - sprístupniť novými obojsmernými obslužnými komunikáciami označenými ulica **K3** funkčnej triedy C3, kategórie MOK 6,5/30, napojenými na ul. Družstevná a ul. Okružná, komunikácie ukončiť obratiskami,*
4) *navrhované obytné územie BI09 - sprístupniť novou obojsmernou obslužnou komunikáciou označenou ulica **K4** funkčnej triedy C3, kategórie MOK 6,5/30, napojenou cez BH06, okolo existujúceho bytového domu na ul. Sklárska, komunikáciu ukončiť obratiskom,*
5) *navrhované obytné územie BI09 - sprístupniť novou obojsmernou obslužnou komunikáciou označenou ulica **K5** funkčnej triedy C3, kategórie MO 8,5/50, vedúcou cez stred územia a prepájajúcu severnú a južnú časť ul. Sklárska,*
6) *nové obytné územie BI11 - sprístupniť novým zokruhovaným systémom obslužných komunikácií označených ulica **K6** funkčnej triedy C3, kategórie MO 8,5/50, napájajúcich sa niekoľkými vjazdmi na cestu III. triedy III/2715 a ul. Panská cesta, umiestnenie komunikácií a vjazdy do územia budú po schválení ÚPN-O Málinec predmetom podrobnejšieho riešenia územia,*
7) *obytné územie BI12 - sprístupniť novou obojsmernou obslužnou komunikáciou označenou ulica **K7** funkčnej triedy C3, kategórie MOK 6,5/30, s napojením na cestu III/2715 ul. Kostolná,*

- rešpektovať existujúce obslužné komunikácie *ako miestne obslužné obojsmerné komunikácie funkčnej triedy C3, kategórie MO 8,5/50, príp. MOK funkčnej triedy MOK 6,5/30,*
- *dopravné napojenie novo navrhovaných lokalít riešiť v súlade s STN 73 6110,*
- *rešpektovať účelové komunikácie, prístupy do poľnohospodárskej a lesnej krajiny,*
- *rešpektovať platný zákon o pozemných komunikáciách (v súčasnosti zákon č.135/1961 Zb.- cestný zákon v znení neskorších predpisov).*

B.12.1.3 Hromadná doprava

Obec je dobre sprístupnená prímestskou autobusovou dopravou, z mesta Poltár a Lučenec a z obce Látky. V meste Poltár a Lučenec nadväzuje na železničnú dopravu a diaľkovú autobusovú hromadnú dopravu. Intenzita spojov hromadnej dopravy je 26 za deň, čo je vyhovujúci stav (v pracovné dni premáva do mesta Poltár - 11 spojov, do mesta Lučenec - 15).

V zastavanom území území obce sa nachádzajú 3 zastávky hromadnej autobusovej dopravy, ktoré sú situované: Pri vstupe do obce zo smeru Poltár (na križovatke Hlavnej a Pánskej cesty), Na Námestí SNP, Na výstupe z obce smer priehrada – pred odbočkou na Športový areál. Ďalšie zastávky v počte 6 sú umiestnené v extraviláne. Všetky zastávky spĺňajú dochádzkové vzdialenosti tzv. izochróny časovej dostupnosti.

Všetky zástavky sú situované pri ceste III/2715. Niektoré zástavky majú vybudovaný prístrešok - Tehlovňa, Dobrý potok, Ipeľ. Zastávky nemajú vybudované odbočovacie a pripájacie pruhy.

Navrhujeme:

- *vymeniť, resp. zrekonštruovať zastávkové prístrešky*
- *tam, kde to priestorové pomery dovolia, vybudovať samostatné zastavovacie pruhy, resp. zastávkové niky*

B.12.1.4 Železničná doprava

Cez k. ú. obce Málinec neprechádza žiadna železničná trať. Najbližšia železničná stanica vzdialená cca 11 km, sa nachádza na jednokoľajovej, neelektrifikovanej železničnej trati č.117A Lučenec - Utekáč v meste Poltár, najbližšia rýchliková stanica je v meste Lučenec.

B.12.1.5 Civilné letectvo

V riešených k. ú. obce Málinec sa nenachádza žiadne letisko, heliport ani letecké pozemné zariadenie evidované Dopravným úradom. Do riešeného územia nezasahujú ani ochranné pásma, resp. prekážkové roviny a plochy letísk, heliportov a leteckých pozemných zariadení.

Najbližšie regionálne letisko je v Lučenci, v Očovej a na Sliači.

V zmysle ustanovení platného leteckého zákona (§ 28, ods.3 zákona č.143/1998 Z.z. o civilnom letectve v platnom znení) je potrebné požiadať Dopravný úrad o súhlas pri stavbách a zariadeniach :

- *stavby a zariadenia vysoké 100 m a viac nad terénom (§ 30, ods.1, písm. a)),*
- *stavby a zariadenia vysoké 30 m a viac, umiestnené na prírodných a umelých vyvýšeninách, ktoré vyčnievajú 100 m a viac nad okolitú krajinu (§ 30, ods.1, písmeno b),*
- *zariadenia, ktoré môžu rušiť funkciu leteckých palubných prístrojov a leteckých pozemných zariadení, najmä zariadenia priemyselných podnikov, vedenia VVN 110 kV a viac, energetické zariadenia a vysielacie stanice (§ 30, ods.1, písm. c),*
- *zariadenia, ktoré môžu ohroziť let lietadla, najmä zariadenia na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, klamlivé svetlá a silné svetelné zdroje (§ 30, ods.1, písmeno d).*

B.12.1.6 Statická doprava

Statickou dopravou rozumieme parkovacie plochy, odstavné plochy a garáže. Parkovanie a odstavovanie vozidiel v rámci obytného územia (pri rodinných domoch) prebieha sčasti na vlastných pozemkoch, autá parkujú obyvatelia aj na uliciach, čo je nevyhovujúci stav, hlavne vzhľadom na zimnú údržbu a obslužné služby (smetiari, hasiči, ap.). V obci sa nachádzajú odstavné plochy na námestí, pri športovom areáli, v blízkosti cintorínov, pri zdravotnom stredisku, pri niektorých bytových domoch, v areáli bývalých sklární a poľnohospodárskeho družstva, v areáli úpravne vody, ap..

Navrhujeme:

- plochy pre odstavovanie a parkovanie vozidiel pre rodinné domy, komerčnú občiansku vybavenosť, výrobné územia riešiť v rámci vlastných pozemkov v zodpovedajúcej kapacite,
- parkovacie plochy vybudovať:
  - ✓ *pri objektoch občianskej vybavenosti (obchod, materská a základná škola, kostol, ap.)*
  - ✓ *pre športový areál v rámci jeho plôch*
- vybudovať hromadné garáže, formou individuálnych garáží s rovnakými parametrami v lokalitách s bytovými domami v častiach:
  - ✓ *Stupník*
  - ✓ *na Ul. družstevná*
  - ✓ *na Ul. mlynská*

B.12.1.7 Cyklistická doprava

Cez obec Málinec je trasovaná nadregionálna cykloturistická trasa č.009 Ipeľská magistrála (prameň - Lučenec, (červená), v celkovej dĺžke 54 km, ktorá vedie v trase cesty III. triedy, cez k. ú. v dĺžke cca 15,0 km.

Vzhľadom na pekné blízke prírodné prostredie v okolí obce, ktoré je využívané na rekreačnú cyklistiku navrhujeme:

- *dobudovať ďalšie cyklistické trasy úpravu poľných a lesných ciest sprístupňujúcich hrebeňovú časť pohoria, jednotlivé osady a samoty a pokračujúcich hrebeňom od Rovnian po Ďubákovo*
- *vytvorenie, resp. označenie samostatného pruhu pre cyklistov- šírkové usporiadanie navrhnúť v zmysle STN 73 6110*
- *vytvárať vzájomne prepojenú sieť cyklistickej a pešej dopravy, ktorá zabezpečí možnosť plynulého a bezpečného pohybu chodcov a cyklistov*
- *doplniť oddychové miesta a infraštruktúru pre cyklistov popri cyklotrasách*

B.12.1.8 Pešia doprava

V obci sa nachádzajú samostatné pešie trasy popri niektorých cestách - napr. popri ceste III/2715 . V najstarších častiach zástavby sú veľmi úzke komunikácie bez chodníkov. Novšie komunikácie sú širšie, sú popri nich sčasti jednostranné chodníky, aj keď nie v celej dĺžke. Dĺžka existujúcich chodníkov je okolo 2,2 km. Okrem niekoľkých prepojovacích chodníkov a mostíkov, sa samostatné pešie komunikácie mimo trás automobilovej dopravy nenachádzajú. Hlavné pešie priestranstvo - námestie sa nachádza v centre obce na Ul. Lipová, ktoré má potenciál pokračovať pešou zónou so skľudnenou dopravou, až k nábrežiu Ipľa.

Cez k. ú. obce Málinec prechádzajú značkované turistické trasy:

- ✓ modrá značka č. 2634: Málinec - Pod Sokoliskom - Šutova jama, cez k. ú. v dl. 4,0 km
- ✓ červená značka č. 0825b: Málinec - Brložno - Jasnina - Ďubákovo - Kokava nad Rimavicou, cez k. ú. v dĺžke cca 3,0 km

Navrhujeme:

- *prepojiť námestie s nábrežím rieky Ipeľ - vytvoriť pešiu zónu so skľudnenou dopravou, s prednostným pohybom chodcov*
- *dobudovať jednostranný chodník popri ceste III/2715*
- *rešpektovať existujúce jednostranné chodníky a dobudovať navrhované jednostranné chodníky v stabilizovanom obytnom území*
- *vybudovať min. jednostranné chodníky v nových obytných územiach (min. š=2,0 m)*
- *vybudovať multifunkčné rekreačné trasy, resp. chodníky zdravia - napr. popri rieke Ipeľ*

B.12.1.9 Negatívny vplyv dopravy na životné prostredie, hluková záťaž z dopravy, eliminácia negatívnych účinkov

Vplyv prognózovaného dopravného hluku na životné prostredie sa v návrhu ÚPN-O vyjadruje prostredníctvom výpočtu izofón. Prognóza hlukovej záťaže cestnej dopravy z cesty III/2715 nebola počítaná vzhľadom na to, že na predmetnej ceste III. triedy sa nevykonávajú celoštátne sčítania dopravy, ani nie sú spracované strategické hlukové mapy, teda v súčasnosti neexistujú relevantné údaje o intenzite dopravy na uvedenej ceste. Premávku na spomínanej komunikácii predstavuje prevažne cieľová doprava a minimálny

tranzit. Zdrojom vibrácií sú osobné a nákladné vozidlá, ktoré sú zároveň aj pôvodcami zvýšenej prašnosti pri transporte po cestnej sieti v zastavanom území. Iné zdroje vibrácií nie sú známe

Na účely posudzovania hlukovej záťaže prostredia z dopravy je stanovená Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 237/2009 Z.z. V zmysle jej ustanovení je osídlenie obce pozdĺž cesty III/2715 a MK zaradené do II. kategórie územia pre ktorú platia najvyššie prípustné hodnoty hluku vo vonkajšom prostredí 50 dB cez deň a večer a 45 dB v nočnom období. V obci neexistuje areál zaradený do kategórie územia I. kategória územia s najprísnejším limitom (územia s osobitnou ochranou pred hlukom – liečebné a kúpeľné areály).

Eliminácia negatívnych účinkov dopravy

Vzhľadom na to, že riešené územie leží mimo hlavných komunikačných ťahov, vzhľadom aj na síce prejazdnú, ale v určitom slova zmysle koncovú polohu obce, nie je zaťaženie hlukom a vibráciami z dopravy také veľké, aby bolo treba uvažovať o špeciálnych protihlukových opatreniach Znížiť nepriaznivé vplyvy dopravy na bývanie je možné jednak technickými opatreniami na jednotlivých obytných budovách (napr. zvukovoizolačné okná a dvere, zábradlia balkónov, vhodná dispozícia a pod.) ako aj výsadbou izolačnej zelene.

Návrh územného plánu obce nepredpokladá zvýšenie záťaže hlukom alebo vibráciami.

B.12.1.10 Ochrana vodohospodárskych záujmov vzhľadom na dopravnú infraštruktúru

Za účelom ochrany vodohospodárskych záujmov a v záujme zamedzenia vzniku migračných bariér, škôd a porúch na vodných tokoch, ako i zabezpečenie riadnej údržby vodných tokov je potrebné nové dopravné a technické riešenie územia, miestne komunikácie, resp. dopravné vybavenie akéhokoľvek druhu navrhovať:

- *ako jednotnú zbernú komunikáciu pre ucelenú oblasť v súbehu s vodným tokom a následným (jedným spoločným) križovaním vodného toku, umiestneným vo vhodnom profile vodného toku*
- *ako dopravné a technické riešenie, ktoré bude prednostne využívať už vybudované mostné objekty,*
- *križovanie s vodnými tokmi technicky riešiť v súlade s príslušnými STN,*
- *za účelom optimalizácie a regulácie nových mostných objektov križujúcich vodné toky, návrh umiestnenia je potrebné ešte pred zahájením spracovania podrobnejšej dokumentácie odsúhlasiť so správcom vodného toku.*

B.12.2 VODNÉ HOSPODÁRSTVO

B.12.2.1 Vodné toky, plochy, podzemná voda

Územie obce Málinec patrí z hydrologického hľadiska do povodia vodohospodársky významného vodného toku Ipeľ.

Pri navrhovaní rozvoja obce je potrebné rešpektovať platné zákony - v súčasnosti: zákon o vodách č.364/2004 Z. z a príslušné platné normy - v súčasnosti STN 73 6822 Križovanie a súbehy vedení a komunikácií s vodnými tokmi, STN 75 2102 Úpravy riek a potokov a pod. Okrem toho rozvojové aktivity musia byť v súlade so Zákonom č.7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami a je potrebné dodržať ochranné pásma vodných tokov - min. 6 m od vodohospodársky významného toku Ipeľ a min. 4 m od brehovej čiary, resp. vzdušnej päty hrádze vodných tokov, obojstranne, ako aj OP I. - III. stupňa VN Málinec.

a) Vodné toky

Územie obce Málinec sa z hydrologického hľadiska nachádza v hlavnom povodí rieky Dunaj, čiastkovom povodí rieky Ipeľ. Rieka Ipeľ je hlavnou hydrogeologickou osou územia obce Málinec. Patrí medzi najdlhšie rieky Slovenska, je na treťom mieste. Rieka Ipeľ (č. hydrologického poradia 4-24-01-001), ktorá preteká celým územím obce Málinec, je najvýznamnejším tokom nachádzajúcim sa v riešenom území.

V zmysle vyhlášky MŽP SR č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov má štatút vodohospodársky významného vodného toku rieka Ipeľ a potok Šťavica. V k. ú. obce Málinec pramenia toky Chmeľná, Prierazka a Zlatno.

Ďalšími tokmi v území sú: Chocholná, Smolná.

b) Vodné plochy

V predmetnom území sa nachádza Vodná nádrž (VN) Málinec s PHO I. až III. stupňa, vybudovaná v rokoch 1989 – 1993, je zásobárňou povrchovej pitnej vody pre okresy Poltár, Lučenec a Rimavská Sobota a reguluje horný tok rieky Ipeľ. Na základe bodového hodnotenia, podľa kritérií MLVH SSR Bratislava bola vodná nádrž Málinec zaradená kategorizačnou komisiou do I. kategórie vodohospodárskych diel.

Nádrž je situovaná k toku Ipeľ v bezprostrednej blízkosti obce Málinec. Zásobáreň vody vznikla prehradením údolia rieky Ipeľ kamenitou priehradou s vnútorným zvislým tesnením. Výstavba hrádze prebiehala v rokoch 1989 až 1993. Do trvalej prevádzky bola vodná stavba uvedená v roku 1999. Prvé napúšťanie začalo 21 januára 1994 a už začiatkom apríla bola dosiahnutá minimálna hladina 315,00 m n. m. Kóta maximálnej prevádzkovej hladiny v nádrži 345,50 m. n. m. bola dosiahnutá už v 2. júna 1995. Výstavbu

priehrady komplikovalo aj zosuvné územie v pravom svahu údolia, ktoré bolo treba stabilizovať prisypaním a opatriť horizontálnymi drenážnymi vrtmi. Podložie priehrady je utesnené injekčnou clonou. Funkciu vodného diela zabezpečujú združené funkčné objekty.

- z vodárenských odberov, umiestnených v štyroch výškových úrovniach
- zo šachtového priepadu,
- z dnových výpustov
- z komunikačnej chodby, v ktorej sú uložené potrubie vodárenských odberov.

Funkciu vodného diela zabezpečuje združený funkčný objekt vystupujúci z hladiny vodnej nádrže. Objekt slúži nielen na odber vody zo štyroch odberných horizontov, ale aj na vypúšťanie vody z priehrady. K tomu bol vystavaný šachtový prepad, tzv. lievik. Tento veľký lievik, ktorý trčí z priehrady, má kapacitu dvojnásobnej tisícročnej vody, čo predstavuje objem 160 m^3/s. K objektu a lieviku vedie dlhá chodba. Prekonaním výšky 12 poschodí je východ na povrch priehrady. Voda, ktorá odteká z nádrže je efektívne využívaná v troch malých vodných elektrárňach.

- *Hlavné parametre nádrže:*

Plocha povodia:	84,005 km²
Dlhodobý priemerný prietok:	1,028 l/s.
Minimálna prevádzková hladina:	315,00 m n. m
Maximálna prevádzková hladina:	345,50 m n. m
Maximálna dovolená hladina:	346,50 m n. m
Celkový objem nádrže predstavuje:	26 620 959 m³

- *Základné rozmery nádrže:*

Výška hrádze:	48,50 m,
Šírka:	7,00 m,
Dĺžka:	684,50 m,
Kóta koruny hrádze:	348,50 m n. m.

Typ nádrže: je to heterogénna, kamenistá priehrada so stredovým hlineným tesnením.

Začiatok výstavby:	v rokoch 1989 až 1993
Prvé napúšťanie	21. januára 1994. min. hl. 315,00 m n. m.
Prevádzková hladina	2. júna 1995. max. hl 345,50 m. n. m.
Trvalá prevádzka	v roku 1999.

c) Obecné studne, studne

Obec má vo svojom majetku tri obecné studne. Dve s nich sú mimo prevádzky a jedna je okrasne upravená a využíva sa v obci. Studne vybudované na súkromných pozemkoch občanov Málinca sú využívané pre polievanie a úžitkovú vodu. Vo vzdialenejších usadlostiach od obce, ktoré sa využívajú ako chaty, alebo domy sú situované taktiež domové studne. Studne sú kopané.

d) Podzemná voda

Podľa NV č. 282/2010 Z. z. patrí predmetné územie do útvaru podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch - SK20028FK „Útvar puklinových a krasovo – puklinových podzemných vôd Nízkych Tatier a Slovenského Rudohoria oblasti povodí Hron.“ V skúmanom území možno rozlíšiť podzemné vody kryštalických hornín a podzemné vody kvartérnych sedimentov. Podzemné vody kryštalických hornín sú vzhľadom na charakter horninového prostredia viazané na jeho puklinovú priepustnosť.

Podzemné vody kvartérnych sedimentov majú z hydrogeologického hľadiska podstatne väčší význam a sú najväčším kolektorom podzemných vôd v oblasti. Výdatným zdrojom podzemnej vody sú kvartérne štrkopiesčité náplavy Ipľa lemujúce jeho tok a jeho prítoky. Tieto sedimenty tvoria veľmi priaznivé prostredie pre formovanie zásob podzemných vôd a sú prevažne veľmi vysoko zvodnené Podzemná voda v týchto náplavoch je v úzkej spojitosti s hladinou vody v povrchových tokoch. Priepustnosť štrkových sedimentov v údolnej nive Ipľa sa pohybuje rádovo 10^{-4} – 10^{-6} m.s^{-1}. Priamo v obci Málinec sa nachádza niekoľko hydrogeologických vrtov, ktorými bola zachytená úroveň hladiny podzemnej vody v hĺbke 2,7 - 4,4 m p. t. (http://apl.geology.sk/geofond/vrty/).

e) Minerálne vody

V roku 1999 v čase revízie registrácie prameňov podľa ČSN 86 800 bol zaregistrovaný v lokalite Málinec prameň LC 31 z názvom Šťavica, ktorý v zmysle Vyhlášky č. 100/2006 Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 6. februára 2006, je prírodná, železnatá, uhličitá voda, studená, hypotonická, ktorá sa využíva na pitie.

Minerálny prameň, s I. stupňom pásma hygienickej ochrany, sa nachádza v ľavej bočnej rokline pod cestou č. 2715 (Málinec - Ipeľský Potok) smerom k hladine VN Málinec. Je zachytený v betónovom kadlube o priemere 1,0 m, hlboký 2,3 m. Je zakrytý betónovým 8-uholníkom. Má bočný kovový vývod nad ktorým je

ručná pumpa. K prameňu sa dá dostať upraveným peším chodníkom zo štátnej cesty. Prameň spravuje sama obec za pomoci občanov. Prameň je prístupný širokej verejnosti. Blízkosti prameňa sa doporučuje udržiavať ochrannú zónu z dôvodu zamedzenia negatívnych vplyvov, ktoré by ohrozili prameň. Okolie je potrebné zachovať podľa prirodzených lesných biotopov

g) Citlivé oblasti

Nariadenie vlády SR č. 174/2017 Z.z. ustanovuje citlivé a zraniteľné oblasti podľa § 33 a 34 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách. Podľa tohto nariadenia:

- sa za citlivé oblasti podľa § 33 vodného zákona ustanovujú vodné útvary povrchových vôd na území SR, v ktorých dochádza alebo môže dôjsť v dôsledku zvýšenej koncentrácie živín k nežiaducemu stavu kvality vôd, ktoré sa využívajú ako vodárenské zdroje alebo sú využiteľné ako vodárenské zdroje a ktoré si vyžadujú v záujme zvýšenej ochrany vôd vyšší stupeň čistenia vypúšťaných odpadových vôd - **citlivou oblasťou je celé územie obce Málinec.**

B.12.2.2 Zásobovanie pitnou vodou

Zdroje vody a ich ochrana

V katastri obce Málinec sa nachádza povrchový zdroj pitnej vody - Vodná nádrž Málinec s vyhlásenými ochrannými pásmami I., II. a III. stupňa. Je zdrojom pre južnú časť Banskobystrického kraja (Novohradský región). Ipeľ je recipientom viacerých potokov. Nádrž územnotechnickým vybudovaním sústredila dostatočné množstvo surovej vody a po doriešení úpravy zabezpečila dostatočné zásobovanie potrebnej pitnej vody pre skupinový vodovod do okresov a priľahlých obcí. Zo skupinového vodovodu je zásobovaná aj obec Málinec.

*Zásobovanie pitnou vodou – **súčasný stav***

Vodným zdrojom pre obec Málinec je povrchová vodná plocha Málinskej vodnej nádrže. Obec je zásobovaná pitnou vodou zo SKV Málinec, ktorého správcom je Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť, a.s., Banská Bystrica. Do obce Málinec je voda privedená zo skupinového vodovodu DN 300 oceľ dĺžky 188,00 m.

Z vodnej nádrže, prívodným potrubím DN 800, je voda dopravovaná do zrekonštruovanej úpravne vody. Rozšírením a modernizáciou jestvujúcej úpravne vody sa zvýšila kapacita úpravy vody z 280 l/s na 560 l/s, čo je plná kapacita prívodného potrubia do úpravne. Úpravňa vody prešla komplexnou modernizáciu technologického procesu úpravy vody, zväčšením kapacity úpravy vody, v súlade so smernicou rady 98/83/ES o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu a zákonom č. 335/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia v znení neskorších predpisov, tak aby spĺňala požiadavky zdravotnej bezchybnosti. Po úprave sa voda dopravuje do vodojemu 2 x 1000 m^3 s max. hladinou 340,00 m. n. m. a min. hladinou 335,00 m. n. m.

Celková kapacita vodných zdrojov pre SKV Málinec je v súčasnosti cca $Q_{min.}$ = 280 l/s.

Tab. č. 30 - Bilancia vybudovaného vodovodu - súčasnosť

Celková dĺžka vodovodnej siete:	8.371,00 m
Prívodné potrubie do obce dĺžky:	188,00 m
Materiál tlakového potrubia – prívodné potrubie:	oceľ
DN prívodné potrubia:	DN 300
Rozvodné potrubie po obci materiál, DN :	Plast tlakové, DN 160, DN 100,
Verejné časti prípojok :	DN 25, materiál rPE – ťažký rad,
počet prípojok	222 ks
celková dĺžka prípojok	cca 1110 m
Počet osadených vodomerov:	222 ks
Počet odberných miest :	222 ks
Obyvatelia zásobovaní vodou rok 2019:	222 osôb
Ročná spotreba vody: rok 2019	34.501 m^3

- Jestvujúce vybudované vodohospodárske dielo do roku 2021 :

a) Ipeľská vodná nádrž - zdroj pre skupinový vodovod
b) úpravňa vody po modernizácie s plnou kapacitou 560 l/s, čo je plnenie prívodného potrubia DN 800 z VN,
c) prívodné vodovodné potrubie do 2 x 100 m3 vodojemu s max. hladinou 340,00 m. n. m. a min. hladinou 335,00 m. n. m.,
d) prívodné potrubie do obci Málinec DN 300 oceľ v dĺžke 188,00 m,
e) rozvodné potrubie po obci materiál plast SDR 11,DN 160, DN 100, - celková dĺžka vodovodnej siete 8371,00 m,

f) Verejné časti prípojok DN 25, materiál rPE – ťažký rad, celková dl. verejnej časti 1110 m, počet odberných miest meraných do roku 2020 222 ks,
g) Priemerná ročná spotreba vody za posledné 3 roky : 34 491 m^3.

Na vybudované dielo boli vydané stavebné povolenia č. ŽP 449/1992-HR, vydané stavebným úradom OÚŽP Lučenec a kolaudačného rozhodnutia ŽP II. - 357/1994 Hr, vydané OÚŽP Lučenec s potvrdenou právoplatnosťou.

Majiteľom jestvujúceho vodovodu je Stredoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s., Banská Bystrica a prevádzkovateľom Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť, a. s., Banská Bystrica. Prevádzkovateľ sa riadi zákonom 394/2009 Z. z. z 10 septembra 2009, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov.

Podklady boli prevzaté na základe vyžiadania od majiteľa siete, prevádzkara siete a z ostatných dostupných materiálov.

*Zásobovanie pitnou vodou – **navrhovaný stav***

Návrh koncepcie zásobovania pitnou vodou vychádza z „Plánu rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií Banskobystrického samosprávneho kraja“, rešpektuje existujúci systém zásobovania pitnou vodou z verejného vodovodu v správe Stredoslovenskej vodárenskej prevádzkovej spoločnosti, a.s., Banská Bystrica.

Na verejný vodovod bude napojený bytový fond, zariadenia občianskej vybavenosti, služby a výroba,... Zásobovanie nových navrhovaných území je riešené napojením na existujúce rozvody pitnej vody, predĺžením a zokruhovaním existujúcej vodovodnej siete.

Podkladom v návrhu územného plánu sú urbanistické riešenia funkčných návrhov jednotlivých blokov, ktorými sa zabezpečí rozvoj obce do roku 2041 :

A – Bytový fond
B – Služby obyvateľstvu rozdelenie podľa občianskej vybavenosti, technickej vybavenosti, živočíšnej výroby v poľnohospodárstve a priemysle

- *A – Bytový fond – nárast*

Nová bytová výstavba v navrhovaných funkčných plochách bude zásobovaná z jestvujúcej rozvodnej siete v obci predĺžením, vybudovaním nových vodovodných vetiev. Vodovodné vetvy sa maximálne zokruhujú čím sa zabezpečia stále tlakové pomery, ktoré zabezpečia pravidelnú a kvalitnú dodávku vody. Nové body pripojenia na jestvujúcu vodovodnú sieť musia byť odsúhlasené prevádzkovateľom vodovodu. Trasy nových vetiev budú vedené vo verejných pozemkoch v zelených plochách, chodníkoch, resp. komunikáciách. Sklonové pomery pri klesaní a stúpaní nesmú byť menšie, ako tri promile. Pri zmene nivelety potrubia v najnižšom bode nivelety sa osadí kalník v najvyššom bode vzdušník. Pri ukladaní potrubia sa musia dodržať jednotlivé normové vzdialenosti pri súbehu sietí a predpísané krytie potrubia na základe profilu a typu potrubia. Meranie potreby vody bude vo vodomernej šachte. Pre každú nehnuteľnosť (pozemok), môže byť len jedno pripojenie na verejný vodovod. Umiestnenie a typ vodomernej šachty musí byť prerokované s prevádzkovateľom. Dimenzie prípojky nesmú byť menšie priemeru ako DN 25.

Studne na súkromných pozemkov v zastavanom území:

Studne, vybudované na súkromných pozemkoch, sú využívané pre polievanie a úžitkovú vodu. Vo vzdialenejších usadlostiach od obce, ktoré sa využívajú ako chaty, alebo obývané domy majú taktiež domové studne. Studne sú kopané.

V areáloch Drevovýroby a Skalky boli vybudovaný pred rokom 1989 studne, areálové vodovody s akumuláciou vody (s vodojemami).

- *B – Služby obyvateľstvu rozdelenie podľa občianskej vybavenosti, technickej vybavenosti, živočíšnej výroby v poľnohospodárstve a priemysle - nárast*

V obci sa neuvažuje s výrazným nárastom služieb, ktorý by mohol ovplyvniť výrazne spotrebu vody. Prípadné nové objekty pre služby obyvateľstvu sú uvažované v zastavanom území obce a ich zásobovanie bude z jestvujúceho rozvodu vody vodovodnými prípojkami potrebnej dimenzie. Každá vybavenosť bude mať len jedno pripojenie na verejný vodovod.

Pre šetrenie pitnej vody sa pri výrobe použije úžitková voda z vlastných studní umiestnených v areáli. Odber vody musí byť meraný. Ak podnikateľ pre výrobu potrebuje pitnú vodu musí požiadať o povolenie OUŽP a prevádzkovateľa. Z verejného vodovodu sa pitná voda použije len pre zamestnancov, k príprave jedla, pitné účely a ošetrovne. Bloky skupiny B technickej a živočíšnej vybavenosti sa k producentovi dopravia tlakovými stanicami a akumuláciou vody.

Výpočet potreby vody - nárast do roku 2041

Predložená potreba pitnej vody pre návrhový rok 2041 je vyčíslená podľa vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 684/2006 Z. z. z 14.11.2006, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na návrh, projektovú dokumentáciu a výstavbu verejných vodovodov a kanalizácií.

Q – množstvo potreby vody
Qp priemerná denná potreba vody
Pre obec od 1001 do 5000 obyvateľov
Q_m = max. dennej potreby vody - kd 1,6
Q_h Súčiniteľ hodinovej nerovnomernosti - kh 1,8

Tab. č. 31 - Celková potreba pitnej vody

Špecifická potreba vody	$1.os^{-1}.deň^{-1}$	osôb nárast 2041	Q_p l/s	Q_m 1,6	Q_h 1,8	Poznámka			
A. Bytový fond									
Byt s lokálnym ohrevom TÚV a vaňovým kúpeľom	135	167,00	0,26	0,42	0,75				
Chaty pre rekreáciu napojené na vodovod	135	12,00	0,03	0,05	0,09				
Spolu		179,00	**0,29**	**0,464**	**0,835**				
B. Služby obyvateľstvu									
I. Administratíva	60	85,00	0,06	0,09	0,161				
IV. Kultúra	5l/1miesto	50,00	0,003	0,005	0,009				
VI. Služby obyvateľstvu									
1. Prevádzkarne miestneho významu, kde sa voda nepoužíva na výrobu	80l/1 zam	26,00	0,03	0,04	0,072				
5. Predajne s čistými predajmi	60l/1 zam	10,00	0,01	0,01	0,02				
VII. Školstvo									
1. Materské školy	60l/1 dieťa	60,00	0,042	0,066	0,12				
2. Ostatné školy - základná škola	25l/1 žiaka	118,00	0,034	0,055	0,098				
5. Družiny mládeže	25l/1 žiaka	118,00	0,034	0,055	0,098				
Ostatnú potrebu vody, najmä kuchyne ZŠ	25l/1 jedlo	118,00	0,034	0,055	0,098				
IX. Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť									
1. Zariadenia sociálnych služieb	300l/1 osoba	26,00	0,09	0,144	0,26				
1.3 Ambulancie	40l/1 ošetr.	24,00	0,011	0,018	0,32	20 min.			
Spolu			0,348	0,538	1,158	1 ošetrenie	0,29	0,464	0,835
A+B spolu - nárast l/s			**0,638**	**1,002**	**1,993**		**0,348**	**0,538**	**1,158**
							0,638	1,002	1,993
	Qrm^3								
Q ročné - nárast do roku 2041	20.064								
Q ročné - skutočná spotreba m^3 do roku 2020	34.400								
Celkom	54.464								
C. Živočíšna výroba v poľnohospodárstve									
1.4 Ovce	10l/1 zviera	17,00	0,002	0,003	0,006				
1.1 Dobytok	80l/1zviera	3,00	0,003	0,004	0,006				
1.1 Hospodárske zvierata	80l/1 zviera	30,00	0,028	0,04	0,08				
X. Poľnohospodárstvo									
Poľnohospodárske stroje	5l/1 stroj	7,00	0,004	0,006	0,006				
Spolu			0,037	0,053	0,098				
B. Bývanie - studne									
Chaty pre rekreáciu napojené na vlastné studne	100l/1 osoba	13	0,015	0,024	0,034				

Posúdenie akumulácie (r.2041)

Podľa Vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 684 zo 14.11.2006, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na návrh, projektovú dokumentáciu a výstavbu verejných vodovodov a verejných kanalizácií, platí:

Maximálna denná potreba vody Q_m:

Q_m= 1,002 l/s = 866 m^3

Minimálna potreba objemu akumulácie (60% z Q_m) :

Q_m = 866 m^3 /100 = 8,66*60 = 515,60 m^3

V = 60% = 515,60 m^3 vody

Existujúca kapacita vodojemu postačuje aj na predpokladaný nárast spotreby pitnej vody.

Navrhujeme rozšírenie vodovodnej siete profilom DN 100 HDPE s maximálnou snahou zokruhovať rozvody. Na vodovodoch budú navrhnuté podzemné hydranty DN 80, ktoré budú plniť funkciu vzdušníka a kalníka.

Všetka existujúca a navrhovaná zástavba je v pásme s dostatočným tlakom vody, nebolo potrebné riešiť dotláčanie vody.

B.12.2.3 Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd

Zneškodňovanie odpadových vôd - **súčasný stav**

Obec Málinec má v súčasnosti vybudovanú splaškovú kanalizačnú sieť a vlastnú ČOV. Vybudovaná stoková sieť odpadových vôd v obci Málinec - zastavané územie obce - je jednotná pre splaškové, komunálne vody a dažďové vody z komunikácii, spevnených plôch. V obci sa nenachádza väčší producent odpadových splaškových vôd. V ochranných pásmach VN Málinec sú odpadové splaškové vody zhromažďované vo vodonepriepustných žumpách, producenti sú povinní dokladovať pravidelný vývoz žúmp, vzhľadom na Ochranné pásma VN Málinec.

Jestvujúca jednotná kanalizačná sieť po obci je gravitačná DN 300 PVC-U so spoločným vyústením do vypínacej šachty Š2 pred areálom ČOV. Kanalizácia je vybudovaná v celej zastavanej časti obce. Na stokovej sieti sú vybudované kanalizačné prefabrikované šachty DN 1000 v max. vzdialenosti 50 m v priamom smere, pri zmene nivelety potrubia, pri sútokovom pripojení potrubia a pri odbočení potrubia.

Hlavné časti vybudovaného vodohospodárske diela pre odpadové vody v obci

Funkčné miesta pre prevádzku a kontrolu: Vypínacia šachta Š2 pred ČOV pre prípad obtokovania. Odľahčovacia komora OK3 je železobetónová šachta 3000 x 2000 x 1840 mm. Odľahčenie počas dažďa nad hodnotu prietoku 31,60 l/s vyteká jednostranným bočným prepadom. Meranie odpadových vôd je zabezpečené na odtoku z ČOV (merný Parshallov profil). Druhý merný žľab je na obtoku DN 600. Meranie je zabezpečené ultrazvukovými sondami s vyhodnocovacími jednotkami so zabezpečením merania okamžitým súčtovým prietokom.

- Vyústná stoka prečistených vôd DN 600, vyústný objekt do rieky Ipeľ
- Areál čističky odpadovej vody - ČOV - typ OV OSA 650
- Meranie množstva odpadovej vody pre splaškové vody, dažďové vody 2 x merný žľab
- Obtok z ČOV – bezpečnostný preliv pri poruche ČOV, odľahčovacie stoky a odľahčovacie komory počas dažďa nad hodnotu prietoku 31,60 l/s vyteká do recipientu
- Zberač TZR DN 600
- Pripojovacie stoky TZR DN 600, PVC-U DN300
- Kanalizačné prípojky, počet pripojení 231, DN 150

➢ A - Pripojenie bytového fondu – súčasnosť

V z. ú. je na kanalizačnú sieť pripojených 90% producentov odpadových vôd. Pri rieke a v katastri obce sú roztrúsené chaty pre rodinnú rekreácia aj pre bývanie. Splaškové vody sú odvádzané do žúmp.

➢ B – Služby obyvateľstvu rozdelenie podľa občianskej vybavenosti, technickej vybavenosti, živočíšnej výroby v poľnohospodárstve a priemysle – súčasnosť

Služby obyvateľstvu pre občiansku, technickú vybavenosti v z. ú. sú pripojené na jednotnú kanalizáciu. Výrobné areály a živočíšna výroba v poľnohospodárstve, ktoré sú vystavaná mimo z. ú. majú vybudované žumpy. V areáli Sklární je areálová kanalizácia a vybudovaná ČOV, majiteľom je Transmedic Slovakia, s. r. o, Banská Bystrica. O stave a využívaní ČOV neboli zistené žiadne údaje.

Čistička odpadových vôd

Obec Málinec má vlastnú čističku odpadových vôd (ČOV) - typ OV OSA 650 Málinec 1966 FO, mechanicko–biologická čistiareň pre 1766 EO. Recipientom odpadových vôd je rieka Ipeľ. Množstvo vypúšťaných vôd do recipientu: Q_{24} 6,34 l/s, Q_{hmax} 15 l/s. Čistiareň je v skúšobnej prevádzke do roku 2022. Vlastníkom ČOV a jednotnej verejnej kanalizácie je obec Málinec. Prevádzkovateľom je spoločnosť Aquavita plus, s.r.o., Žarnovica.

Zberné potrubie do ČOV

Zberač privádza všetky odpadové vody na ČOV sú železobetónové z rúr TZR DN 600. Pripojovacie stoky z obce sú z potrubia TZR DN 600, PVC-U DN 300. Celková dĺžka kanalizačného potrubia je 7.013 m.

Areálové kanalizačné zariadenie v obci Málinec

V jestvujúcich výrobných areáloch odvedenie splaškových vôd bolo do žúmp. V poľnohospodárskom dvore splaškové vody boli odvádzané do žúmp. Oddelene sa odvádzali močovkové vody od poľnohospodárskych zvierat. V areáli Sklární je areálová kanalizácia a vybudovaná súkromná ČOV.

V katastri Málinec, Ipeľský Potok a pri rieke Ipeľ sa nachádzajú usadlosti, ktoré sa využívajú ako rekreačné chaty, niektoré sú na bývanie. Tieto objekty majú svoje žumpy.

Zneškodňovanie odpadových vôd - **navrhovaný stav**

Navrhované odkanalizovanie rešpektuje odvádzanie splaškových odpadových vôd do kanalizácie a následné čistenie na ČOV Málinec. Navrhovaná splašková kanalizácia bude vybudovaná z potrubia PVC, resp. PP s vnútorným priemerom DN 300 pevnosti SN10 a zaústená do existujúcej splaškovej kanalizácie.

- A - Pripojenie bytového fondu – nárast

Podkladom pre návrh odkanalizovania územia je návrh urbanistického riešenia. Rozšírením kanalizačnej siete v nových urbanistických blokov pre bytový fond sa zvýši životná úroveň obyvateľstva a ochrana prírody. Každá nová nehnuteľnosť bude na obecnú kanalizáciu pripojená kanalizačnou prípojkou. Na trase prípojky 1,00 m za hranicou pozemku producenta, za oplotením, sa osadí kontrolná šachta.

- B – Služby obyvateľstvu rozdelenie podľa občianskej vybavenosti, technickej vybavenosti, živočíšnej výroby v poľnohospodárstve a priemysle - nárast

V z. ú. sa neuvažuje s producentom, ktorý by produkoval väčšie množstvo odpadových vôd vyústených do čističky odpadových vôd. Každá nehnuteľnosť musí mať jedno pripojenie na obecnú kanalizáciu. k Producent splaškových vôd, ktorý sa pre zložitý terén a väčšie vzdialenosti od pripojenia na kanalizačnú sieť, nemôže pripojiť na kanalizačnú sieť, môže odvádzať splaškové vody do nepriepustných žúmp. Zneškodňovanie obsahu žúmp sa v obci riadi VZN č. 1/2014. Vyprázdňovať žumpu môže firma, alebo osoba s právoplatným povolením a povolením na miesto vyvážanie.

Odtokové množstvá splaškových odpadových vôd, nárast do roku 2041:

Priemerný denný prietok splaškových odpadových vôd :

Q_{24} - nárast: 20.064 m^3/rok

Priemerná denná spotreba vody $Q_{p\ =}$ 0,638 l/s

- je totožný s priemernou dennou potrebou vody - v zmysle STN 75 6101

B.12.2.4 Odvádzanie dažďových vôd

V obci je vybudovaná jednotná kanalizačná sieť pre splaškové, komunálne vody a dažďové vody z komunikácii a spevnených plôch. Každý vlastník pozemku si musí vyriešiť zachytávanie dažďových vôd na svojom pozemku.

Plochy dažďových vôd sa delia na::

- Verejné plochy dažďových vôd:

1. dažďové vody z verejnej zelene,
2. dažďové vody z verejných komunikácii, chodníkov, parkovísk, spevnených plôch. V niektorých častiach stekajú do dažďových rigolov popri cestách, ktoré sú zaústené do potokov pretekajúcich obcou. Dažďové vody z komunikácií sú odvedené cez uličné vpuste do jednotnej kanalizácie.

- Súkromné plochy dažďových vôd :

1. dažďové vody v zastavanom území - plochy vlastníka pozemku:
   a) plochy zelene, dvorov, striech,
2. dažďové vody z pozemkov v súkromnom vlastníctve v k.ú., slúžiace podnikateľským aktivitám, areály výrobní, prevádzkarní, súkromné športoviská, poľnohospodárske dvory, živočíšna výroba, farmy:
   a) dažďové vody zo zelených plôch,
   b) dažďové vody čisté zo striech,
   c) dažďové vody zaolejované z parkovísk.

Je potrebné, aby boli dodržané hydrologické povodia dažďových vôd, čím sa v maximálnej možnej miere zadržia v mieste spadnutia a zamedzí sa odtekaniu z daného územia:

- spomaľovaním infiltráciou do podložia cez záchytné podzemné ekobloky pri komunikáciách, veľkých spevnených plochách a parkoviskách,
- podporovaním a zabezpečením opätovného využívania dažďových vôd zo striech do podzemných dažďových nádrží z menších plôch, vytváraním povrchových umelých záchytných nádrží pre väčšie plochy,

Dažďové vody zo striech objektov sa považujú za čisté vody, ktoré sa môžu zachytiť priamo pri objekte a využiť pri vnútornej zdravotechnike - splachovanie WC, polievanie záhrad.

Pred každým vyústením dažďových vôd musí byť dažďová voda upravená na predpísanú kvalitu vôd vypúšťaných do spodných vôd a recipientu.

Pred zaústením povrchových vôd do recipientu z komunikácií a parkovísk je potrebné osadiť odlučovač ropných látok a záchytný objekt hrubých nečistôt.

Je potrebné, aby dažďové vody boli v maximálnej možnej miere zadržané tak, aby voda neodchádzala z daného územia a to infiltráciou do podložia, prípadne záchytnými drénmi; podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej vody.

Dažďové vody zo striech objektov je potrebné prednostne likvidovať priamo na priľahlých pozemkoch vsakovaním do podložia.

Povrchové dažďové vody zo zelených plôch odvádzať samostatne do nádrží, recipientov, pred zachytením osadiť usadzovacie nádrže hrubých nečistôt.

B.12.2.5 Hydromeliorácie

V k. ú. sa nachádzajú funkčné hydromelioračné zariadenia v správe Hydromeliorácie, š.p.:

- odvodňovací kanál A (evid. č. 5305 094 001) o celkovej dĺžke 0,149 km,
- odvodňovací kanál krytý B (evid. č. 5305 094 002) o celkovej dĺžke 0,090 km,
- odvodňovací kanál krytý C (evid. č. 5305 094 003) o celkovej dĺžke 0,107 km,
- odvodňovací kanál krytý D (evid. č. 5305 094 004) o celkovej dĺžke 0,316 km,
- odvodňovací kanál E (evid. č. 5305 094 005) o celkovej dĺžke 0,099 km,
- odvodňovací kanál F (evid. č. 5305 094 006) o celkovej dĺžke 0,363 km,
- odvodňovací kanál G (evid. č. 5305 094 007) o celkovej dĺžke 0,347 km,
- odvodňovací kanál H (evid. č. 5305 094 008) o celkovej dĺžke 0,723 km,
- odvodňovací kanál C18 (evid. č. 5305 094 009) o celkovej dĺžke 0,072 km,

ktoré boli vybudované v r.1974 v rámci stavby "OP Málinec“.

V k. ú. Málinec je vybudované detailné odvodnenie poľnohospodárskych pozemkov drenážnym systémom neznámeho vlastníka.

B.12.2.6 Požiarna voda

Zdrojom požiarnej vody je rieka Ipeľ a miestne vodné toky. V prípade potreby bude voda na hasenie požiarov zabezpečená odberom z týchto tokov, v zmysle platnej vyhlášky (v súčasnosti vyhláška MV SR č.699/2004 Z. z.) o zabezpečení stavieb vodou na hasenie požiarov.

U stavieb, ktoré nie sú určené na bývanie, určenie množstva potreby vody pre požiarne účely, je závislé od druhu výroby, služieb, poľnohospodárskej výroby a podľa pôdorysnej veľkosti stavby v súlade s platnými STN - v súčasnosti STN 73 0802 (1975) Požiarna bezpečnosť stavieb - Spoločné ustanovenia, STN 73 0804 (1991) Požiarna bezpečnosť stavieb - Výrobné objekty a STN 73 0831 (1979) Požiarna bezpečnosť stavieb.

Samostatné výrobné areály musia mať zabezpečenú vlastnú požiarnu vodu z vlastného vodného zdroja s dostatočnou akumuláciou, s podzemnými a nadzemnými nádržami a zachytením dažďovej vody.

B.12.2.7 Chránená vodohospodárska oblasť

Do územia obce Málinec zasahuje časť Chránenej vodohospodárskej oblasti (CHVO) Horné povodie Ipľa, Rimavice a Slatiny. Chránená vodohospodárska oblasť vytvára priaznivé podmienky akumulácie povrchových a podzemných vôd.

B.12.2.8 Ochranné pásma

- OP I., II. a III. stupňa Vodnej nádrže Málinec,
- pásma ochrany vodovodných a kanalizačných potrubí v zmysle platného zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách (v súčasnosti zákon č.442/2002 Z. z.) - OP je 1,5 m od vonkajšieho pôdorysu potrubia na obidve strany do DN 500 mm a 2,5 m od vonkajšieho pôdorysu potrubia na obidve strany nad DN 500 mm,
- OP odvodňovacích kanálov - 5,0 m od brehovej čiary u kanála v otvorenom profile a 5,0 m od osi kanála v krytom profile, na obe strany,
- pri súbehu viacerých vedení technickej infraštruktúry rešpektovať ustanovenia platných STN (v súčasnosti STN 73 60 05 – Priestorová úprava vedení technickej infraštruktúry),
- zachovať ochranné pásmo vodohospodársky významných vodných tokov Ipeľ a Šťavica min. 6 m od brehovej čiary resp. vzdušnej päty hrádze obojstranne a pri ostatných vodných tokoch 4 m od brehovej čiary obojstranne, v zmysle platného zákona o vodách (v súčasnosti § 49 zákona č. 364/2004 Z. z. zákona o vodách) a platnej vykonávacej STN (v súčasnosti STN 75 2102 Úprava riek a potokov),

- v ochrannom pásme vodných tokov nie je prípustná orba, stavanie objektov, zmena reliéfu ťažbou, navážkami, manipulácia s látkami škodiacim vodám, výstavba súbežných inžinierskych sietí; zabezpečiť prístup mechanizácie správcu vodného toku k pobrežným pozemkom (bez trvalého oplotenia) z hľadiska realizácie opráv, údržby a povodňovej aktivity - pobrežnými pozemkami v závislosti od druhu opevnenia brehu a druhu vegetácie pri vodohospodársky významných tokoch sú pozemky do 10 m od brehovej čiary resp. vzdušnej päty hrádze a pri drobných vodných tokoch do 5 m od brehovej čiary, pobrežné pozemky sú súčasťou ochranného pásma.

B.12.3 ENERGETIKA

B.12.3.1 Zásobovanie elektrickou energiou

Pre spracovanie návrhu elektrifikácie boli ako podklad použité Prieskumy a rozbory pre ÚPN-O Málinec (10/2020), ako aj konzultácie s príslušným odborom správcu siete.

Obec je v súčasnosti plynofikovaná, čo má vplyv aj na predpokladanú potrebu elektrickej energie v návrhovom období (r.2041).

A) Súčasný stav

Predmetom tejto časti je zdokumentovanie a zhodnotenie zásobovania elektrickou energiou k. ú. Málinec. Obec je zásobovaná elektrickou energiou z VN linky č. 440.

Trasy rozvodov sekundárneho napätia sú prevažne vzdušné – AlFe na betón. podperných bodoch, situované v krajniciach miestnych komunikácii, zelených pásoch, resp. v predzáhradkách. Rodinné domy sú napojené prevažne vzdušnými prípojkami, novšie objekty podzemnými prípojkami.

Vzhľadom na vzrastajúci dopyt po elektrickej energii môžeme konštatovať, že dnešné rozvody nie sú postačujúce a bude potrebné ich posilniť a rozšíriť. Problémom sú aj zastaralé trafostanice.

MVE Málinec

Súčasťou vodnej nádrže Málinec je malá vodná elektráreň (MVE) - Málinec I, ktorá sa nachádza pri päte hrádze, na pravom brehu výpustného kanála.

Maximálny hrubý spád:	45 m
Turbína:	1 x Peltonova
Priemer kolesa:	500 mm
Prietok:	120 l/s
Max. výkon:	47 kW
Otáčky:	508 min^{-1}

Napäťové sústavy

VN : 3x50Hz, 22kV – IT
NN : 3+PEN, 50Hz, 230/400V-TN-C

VVN rozvody 400 kV

Cez katastrálne územia je plánované vybudovanie novej trasy VVN vedenia 400 kV vo výhľade ZVN 2x400 kV v trase Rz Horná Ždaňa - Rz Medzibrod - Rz Prečerpávacia vodná elektráreň Ipeľ (PVE Ipeľ) - Rz Rimavská Sobota (ÚPN VÚC BBK).

Primárne vedenie VN 22kV

Cez riešené územie prechádza VN vzdušné vedenie č.440, ktoré pokračuje za vodnou nádržou Málinec smerom na Šoltýsku. Z tohto vedenia sú prevedené odbočky k stožiarovým trafostaniciam v priľahlých osadách.

V súčasnosti je obec Málinec zásobovaná hlavnou zásobovacou linkou č. 440, cez vzdušné VN prípojky do distribučných stožiarových trafostaníc 22/0,4kV a káblové prípojky k trafostaniciam v sklárňach a úpravni vody. Vzdušné vedenie VN 22 kV, je umiestnené na oceľových stožiaroch.

Sekundárne vedenie NN 3x400/230V

Existujúce NN vedenie je riešené prevažne ako verejná vzdušná sieť na betónových stĺpoch. V niektorých častiach sú ešte sekundárne rozvody vedené na drevených stĺpoch. Rozvody sekundárnej NN siete sú prevedené prevažne holými vodičmi AlFe. Konfigurácia sekundárnej siete dáva predpoklad spoľahlivej a bezporuchovej prevádzky, vzhľadom na zokruhovanie rozvodov a posilňovacích káblov.

Navrhujeme vzdušné vedenia nahradiť podzemnými káblovými vedeniami.

Trafostanice

V k. ú. obce sa nachádza 8 transformačných staníc, slúžiacich pre verejné napojenie obce a 2 ďalšie jednoúčelové trafostanice, pre napojenie objektov sklární a úpravne vody, ktoré sú zastaralé,

väčšinou umiestnené na betónových stĺpoch. Napájacie body sú vyústené odbočnou konzolou z hlavných trás VN 22 kV liniek na prípojkovú časť, opatrenú úsekovým vypínačom pre individuálne odpájanie každej trafostanice. Distribučný sekundárny rozvod vzdušného prevedenia je na oceľových stožiaroch. Z niektorých trafostaníc sú vyvedené samostatné posilňovacie káble typu AYKYZ do uzlov väčšej spotreby ako aj káblové vývody do objektov vybavenosti.

Tab. č.32 Existujúce trafostanice v k. ú. obce Málinec, Ipeľský Potok

číslo TS	názov	odhad. výkon	typ	vlastník
1	440/ts/kokava.n.r_it.linia	250	stožiarová	SSD
2	440/ts/ipel.potok_tv.vykryvac	63	stožiarová	SSD
3	440/ts/ipel.potok_vlcovo	100	kiosk	SSD
4	440/ts/malinec_hamor	100	kiosk	SSD
5	440/ts/malinec_vahostav	400	murovaná	cudzí
6	440/ts/malinec_laucikovo	100	2-stĺpová	SSD
7	440/ts/ipel.potok_obec	100	kiosk	SSD
8	440/ts/ipel.potok_mysliny	100	kiosk	SSD
9	440/ts/malinec_sl.obec	160	stožiarová	SSD
10	440/ts/malinec_obec.7.ihrisko	400	2-stĺpová	SSD
11	440/ts/malinec_obec.6.pd	100	2-stĺpová	SSD
12	440/ts/malinec_obec.5.skola	400	stožiarová	SSD
13	440/ts/malinec_upravna	630	murovaná	cudzí
14	440/ts/malinec_obec.3.cepko	250	stožiarová	SSD
15	440/ts/malinec_ibv.cov	400	stožiarová	SSD
16	440/ts/malinec_obec.1.sss	160	4-stĺpová	SSD
17	440/ts/malinec_obec.8.ubytovne	160	2-stĺpová	SSD

Inštalovaný výkon spolu : 3.873 kVA

Energetická bilancia obce - súčasný stav

Obec Málinec je plynofikovaná a vykurovanie ako aj príprava teplej úžitkovej vody je v prevažnej miere riešené zemným plynom. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť sa jedná o dvojcestné zásobovanie energiou.

Predpokladaný max. súdobý výkon je cca 3.000 kVA.

B) Navrhovaný stav

Obec Málinec má v súčasnosti vybudovaný plynový rozvod. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť navrhujeme dvojcestné zásobovanie energiou.

Tab. č. 33 Základné východiskové údaje o riešenom území

Vstupné údaje	Etapizácia		
	stav r.2021	**návrh r.2041**	**výhľad po r.2041**
Trvalo obývané byty/b.j. – ks	508		
Výstavba nových bytov - ks	-	94	36
celkom bytov v r.2041	-	602	638
elektrické vykurovanie bytov - /ks	11*	15	18
vykurovanie bytov plynom - /ks	233*	350	400

**údaje zo SODB 2011*

Tab. č. 34 Prepočet elektrického príkonu podľa druhu odberu v kW

Druh odberu		kW		
		stav r.2021	**návrh r.2041**	**výhľad po r.2041**
A	Bytový fond b.j.	508	602	638
	- elektricky vykur. b.j.	11	15	18
	- návrh elektric. vykur. b.j.	-	4	3
	- zostatok	497	583	617
	Spolu :	1.601kW	1.899	2.031
B	Občianska vybavenosť			
	- základná škola	50	60	65

	Druh odberu	kW		
		stav r.2021	**návrh r.2041**	**výhľad po r.2041**
	- materská ško	35	40	40
	- ambulancie	30	45	45
	- Integrované sociálne centrum	25	35	40
	- Komunitné centrum	20	25	30
	- klub dôchodcov	25	30	30
	- lekáreň	15	15	15
	- spoločenský dom	25	25	25
	- obecný úrad	25	25	25
	- obecná knižnica	15	15	15
	- pošta	20	20	20
	- kostol evanjelický a. v.	25	25	25
	- kostol katolícky	25	25	25
	- dom smútku	35	35	35
	- športový areál	20	20	20
	- obchody	80	120	130
	- pohostinstvá	40	40	40
	- chata Ipeľ	30	35	35
	- iné služby	500	500	500
	- verejné osvetlenie	5	5	5
	Spolu :	1.045	1.140	1.160
C	Výroba			
	- areál PD	80	85	85
	- malé výrobné prevádzky	100	100	100
	- salaš	25	25	25
	- malé farmy	-	45	100
	Max. súčasný výkon celkom A+B+C	**2.851kW**	**3.294kW**	**3.501kW**

Transformačné stanice 22/0,4 kV

Vzhľadom na návrh rozšírenia obytných plôch, plôch výroby, občianskej vybavenosti a služieb, navrhujeme posilnenie distribučnej siete o novonavrhované trafostanice (viď tab. č. 33) tak, aby jednotlivé výbežky od zdroja neprekračovali 350 m.

Navrhujeme všetky vzdušné prípojky ku trafostaniciam nahradiť podzemnými káblovými prípojkami ako aj príslušné trafostanice za kioskové do 630 kVA.

Tab. č. 35 ***Navrhované*** *transformačné stanice 22/0,4 kVA*

číslo	Odhadovaný výkon /kVA	typ
T18	do 630	kiosková
T19	do 630	kiosková
T20	do 630	kiosková

Uvedené transformačné stanice ako aj ich napojenie zemnými káblami VN sa budú budovať postupne podľa požiadaviek na pribúdajúce odbery elektrickej energie. VN trasy navrhujeme prednostne umiestniť popri komunikáciách.

Poznámka:

Vidiecke bývanie je možné zásobovať z novovybudovanej trafostanice 440/ts/kalinovo-kamenec (vybudovanej v r.2016). Pre nové pripojenia je potrebné, v rámci rozšírenia NNK rozvodu z uvedenej trafostanice, požiadať SSD a.s.

Distribučné sekundárne rozvody

Novonavrhované sekundárne rozvody pre obytné územia, občiansku vybavenosť, výrobu a služby budú budované ako jednoduchá podzemná sieť.

Existujúce sekundárne vzdušné rozvody v obci ako aj vzdušné rozvody verejného osvetlenia navrhujeme postupne nahradiť káblovými trasami v zemi.

Demontáž (prekládky) vzdušných vedení VN:

Všetky vzdušné vedenia VN v existujúcom obytnom území, tak isto aj v navrhovaných plochách výstavby navrhujeme preložiť do zeme a umiestniť tak, aby neobmedzovali naplánovaný rozvoj obytného

územia. V súlade s platnými zákonmi, pri zmene, je potrebné riešiť zmenu na podzemné káblové vedenia, uložené popri cestách, v súlade s ÚPN-O obce Málinec.

Verejné osvetlenie

V r.2015-2016 bola v rámci projektu MH "Modernizácia sústavy VO" ako aj vzhľadom na energetickú úsporu a efektívnosť, zrealizovaná kompletná rekonštrukcia verejného osvetlenia v obci. Prebehla kompletná výmena svietidiel a svetelných zdrojov a výmen a rozvádzačov.

Stav verejného osvetlenia je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie, v novej výstavbe sa podľa potreby doplní.

Ochranné pásma

a) Pre jednotlivé vzdušné holé vedenia:
   je stanovený nasledovný rozsah ochranných pásiem, v súlade s platnými právnymi predpismi, kde ochranné pásmo vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia je vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách vedenia vo vodorovnej vzdialenosti, meranej kolmo na vedenie od krajného vodiča); vzdialenosť obidvoch rovín od krajných vodičov je pri napätí:
   - 400 kV vzdušné vedenie ..... 25 m
   - 22 kV vzdušné vedenie ..... 10 m

b) Pre trafostanice 22kV/0,4kV:
   - s napätím do 110 kV je vymedzené zvislými rovinami, ktoré sú vedené vo vodorovnej vzdialenosti 10 m kolmo na oplotenie alebo na hranicu objektu elektrickej stanice
   - s vnútorným vyhotovením je vymedzené oplotením alebo obostavanou hranicou objektu elektrickej stanice, pričom musí byť zabezpečený prístup do elektrickej stanice na výmenu technologických zariadení

B.12.3.2 Zásobovanie zemným plynom

Energetická koncepcia Slovenskej republiky, ktorej súčasťou je zásobovanie zemným plynom, navrhuje efektívne využitie existujúcich rozvodov pre všetky formy spotreby zemného plynu. Rozvojový program počíta so zvyšovaním podielu zemného plynu na energetickej bilancii pri zachovaní relácie ceny zemného plynu oproti ostatným primárnym zdrojom. Využitie plynu je vhodné aj z dôvodu minimálneho dopadu na životné prostredie.

*Zásobovanie zemným plynom – **súčasný stav***

Obec Málinec je v súčasnosti plynofikovaná. Plynom je obec zásobovaná z RS 1200 v k. ú. Málinec. V k.ú. obce sa v súčasnosti nachádza distribučná sieť, prevádzkovaná SPP-D, a.s.:

- VTL plynovod DN 150 PN 2,5 MPa
- VTL prípojka pre RS Málinec DN 100 PN 2,5 MPa
- VTL prípojka pre RS Sklárne DN 100 PN 2,5 MPa
- STL plynovod z materiálu oceľ a PE s max. prevádzkovým tlakom do 100 kPa
- NTL plynovody z materiálu oceľ s max. prevádzkovým tlakom do 2,1 kPa, ktoré vedú od doregulačnej stanice (DRS) pred p.č.57 - na Námestie SNP

Na území obce sa nachádza Plynová kotolňa – Úpravňa vôd Málinec, ktorého prevádzkovateľom je Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť, a.s.

Plyn v obci sa používa na kúrenie, prípravu TUV a varenie. V obci ani jej intraviláne sa nenachádza žiadna výstavba, ktorá by vyžadovala väčšiu potrebu zemného plynu. Plynofikácia obce Málinec bola realizovaná v troch etapách výstavby od roku 1992 - 1997.

Médium zemný plyn naftový
Pretlak STV 90 – 110 kPa
Pretlak NTL 2,5 kPa

Tab. č.36 Výpis podľa realizácie výstavby:

Etapa	DN	Dĺžka (m)	materiál	realizácia
I. Etapa	150/100	89	oceľ	1992-93
II. Etapa	150	589	oceľ, plast	1992 -93
	100	655		
	50			
III. Etapa	100	500	plast	1993-1997
	50	913	plast	
Celkom dĺžka		**4.746**		

- *Popis plynovodu:*

Výstavba STL I. etapy je z materiálu oceľ, ktoré vedie v pravej strane jestvujúcej komunikácii je privedené do regulačnej stanice z dvojitou reguláciou z pretlaku 90 a 100 kPa na nízkotlak 2,5 kPa. Ukončenie NTL je pri dome č.57- na Námestí SNP.

Pri zdravotnom stredisku je plynovod II. etapy pripojený na I. etapu. Po pripojení pokračuje v štátnej ceste Poltár – Látky. Prepojenie jednotlivých úsekov je podľa príslušnej dimenzie potrubia a tlakových pomerov.

STL vetvy 90 - 100 kPA
STL/NTL vetvy 2,5 kPa

Zníženie tlaku plynu na NTL je na vetva E – f s dvojitou reguláciou v RS R-1 STL/ NTL a R-2 NTL/ STL a na koncovej vetva U – m RS STL/NTL pomocou regulátora tlaku. Umiestnené sú v murovaných prístreškoch.

III. etapa
STL plynovod pre Šalašky v dĺ. 500,90 m, IPE – SDR 11 PN 4 pretlak 0,10 MPa
STL plynovod pre Hutu v dĺ. 913,00 m, IPE - SDR 11 PN4 pretlak 0,10 MPa
Celková dĺžka cca 1.414,00 m

Dĺžky vybudovaných potrubí sú orientačné, nakoľko porealizačné zameranie skutočného stavu úsekov, armatúr a ich dimenzie, ako aj doplnenie zakreslených opravovaných armatúr a vymenených úsekov potrubia za iný materiál od pôvodného povolení stavby do užívania majiteľ a prevádzkovateľ SPP nedodal pre spracovanie prieskumov a rozborov.

- *Použité armatúry*

Oddelenie jednotlivých plynových úsekov je uzatváracími posúvačmi príslušnej dimenzie.
Použité armatúry: Posúvače PN 16 so zemnou súpravou podľa príslušnej dimenzie potrubia v mieste použitia, odvodňovacie ventile PN40, guľový kohút PN16, odvodňovače pre kondenzát, čuchačky, oceľové chráničky pri križovaní komunikácie, orientačné tabuľky na stĺpikoch.

V súbehu plynovodom sú vedené ostatné jestvujúce siete – vodovod, kanalizácia, optický kábel, telekomunikačný kábel, osvetlenie, ostatné elektrické vedenia.

- *Plynové domové prípojky STL*

Strednotlaké prípojky sú väčšinou oceľové. STL domové prípojky sú pripojené na uličné STL plynovody. Po pripojení križujú verejné pozemky (cestu, spevnené plochy, chodník, zeleň). Ukončené sú na hranici súkromných pozemkov v plynomerových skrinkách, prípadne v murovaných prístreškoch, kde je umiestnený regulátor tlaku a hlavný domový uzáver HUP DN 25.

- *NTL domové prípojky*

Od plynomerov je vedené NTL prípojka DN 25 po súkromnom pozemky. NTL prípojky sú majetkom odberateľov. Materiál NTL sú oceľové a PE SDR11 pri novších stavbách.

Spotrebu plynu účtuje SPP- D, a. s. pre každého odberateľa v zmysle vyhlášky č. 269/2012 Z. z s koeficient, ktorý zohľadňuje nadmorskú výšku obce/mesta (v metroch) za obce/mestá Slovenskej republiky a stanoví hodnotu objemového prepočítavacieho čísla.

Tab. č. 37 Výpočet objemového prepočítavacieho čísla

Kód obce	Obec/mesto	Kód okresu	Kód kraja	Nadmorská výška	Objemové prepočítavacie číslo
511595	Málinec	607	600	527	0,958

Skutočnú spotrebu za posledné tri roky v obci prevádzkovateľ neuviedol.

Zásobovanie zemným plynom ***– navrhovaný stav***

Navrhovaný rozvoj obce si vyžiada aj rozšírenie STL plynovodného potrubia do nových lokalít, ktoré bude napojené na existujúc distribučnú sieť.

Pri bytových domoch s viac bytmi odporúčame umiestniť vlastné kotolne s meraním spotreby plynu v každom dome s vlastnými meračmi pre každý byt po spoločnej regulácie STL/NTL.

Využitie zemného plynu sa navrhuje komplexne (vykurovanie, príprava teplej úžitkovej vody, varenie). Navrhujeme budúce komplexné potreby tepelnej energie riešiť jednak palivom zemný plyn, jednak s využitím nových trendov v systéme zásobovania územia teplom, hlavne systém tepelných čerpadiel, slnečných kolektorov, elektrického ohrevu objektov, prípadne využiť ako palivo biomasu, resp. obnoviteľné a fosílne energie. Navrhované riešenie bude mať priaznivý dopad na čistotu ovzdušia, najmä počas vykurovacej sezóny.

Novonavrhované plynové rozvody navrhujeme umiestniť vo verejných plochách, chodníkoch a zelených pásoch.

Navrhovaná konfigurácia trás dáva predpoklad na bezproblémovú prevádzku.

Nápočet potreby zemného plynu podľa TP 702 07:

- Rodinné domy(varenie, vykurovanie, príprava TÚV):

Predložený návrh počíta s 30% plynofikáciou, vzhľadom na novodobé alternatívne a obnoviteľné zdroje energií, t.j. plánované rodinné domy – 130, z toho 30% - celkove 39 rodinných domov plynofikovaných.

1 rodinný dom

Predpokladaná spotreba **za rok**	2.229,22 m^3/rok 22.530,50 kWh/rok
Predpokladaná spotreba **na hodinu**	1,08 m^3/h 10,89 kWh/h

39 rodinných domov

Predpokladaná spotreba **za rok**	**8.6939,58 m^3/rok** 878.689,5 kWh/rok
Predpokladaná spotreba **na hodinu**	42,12 m^3/h 424,71 kWh/h

Poznámka:

Pri navrhovanom dvojcestnom zásobovaní energiami (ZPN+ elektrická energia) pre IBV, občiansku vybavenosť a výrobu pre budúcich odberateľov, budú rozhodujúce ekonomické faktory vzhľadom na aktuálnu a budúcu cenovú reláciu dodávateľov energií.

V rámci riešenia ÚPN-O navrhujeme doplniť sieť plynovodov na celom území obce s maximálnou možnosťou zokruhovať rozvody. Predložený návrh počíta so 30% plynofikáciou vzhľadom na novodobé alternatívne a obnoviteľné zdroje energii.

Ochranné a bezpečnostné pásma

V území je potrebné dodržať ochranné a bezpečnostné pásma plynovodov v znení platného zákona o energetike od osi plynovodu na každú stranu:

Ochranné pásmo :

a) 4 m pre plynovod s menovitou svetlosťou do DN 200 mm,
b) 1 m pre plynovody ktorými sa rozvádza plyn v zastavaných územiach s prevádzkovým pretlakom nižším, ako 0,4 MPa,
c) 8 m pre technologické objekty,
d) ochranné pásmo pre ťažobné sondy (ustanovuje osobitný právny predpis),
e) 50 m pre iné plynárenské zariadenia, zásobníky a ťažobnej siete neuvedenej v písmene a) až d),
f) vlastníci pozemkov, nachádzajúcich sa v lesných priesekoch, cez ktoré sú vedené plynárenské zariadenia s prevádzkovým tlakom nad 0,4 MPa, sú povinní umožniť prevádzkovateľovi siete zachovať voľné pásy v šírke 2 m na obe strany od osi plynovodu distribučnej siete.

Bezpečnostné pásmo :

a) 10 m pri plynovodoch s tlakom nižším ako 0,4MP a prevádzkovaných na voľnom priestranstve a na nezastavanom území,
b) 20 m pri plynovodoch s tlakom od 0,4 MPa do 4 MPa a s menovitou svetlosťou do 350 mm,
c) 50 m pri plynovodoch s tlakom nad 4 MPa s menovitou svetlosťou do 150 mm,
d) 50 m pri regulačných staniciach, filtračných staniciach, armatúrových uzloch,
e) pri plynovodoch s tlakom nižším ako 0,4 MPa, ak sa nimi rozvádza plyn v súvislej zástavbe, bezpečnostné pásma určí v súlade s technickými požiadavkami prevádzkovateľ distribučnej siete.

B.12.3.3 Zásobovanie tepelnou energiou

Energetická koncepcia Slovenskej republiky, ktorej súčasťou je zásobovanie zemným plynom, navrhuje efektívne využitie existujúcich rozvodov pre všetky formy spotreby zemného plynu. Rozvojový program počíta so zvyšovaním podielu zemného plynu na energetickej bilancii pri zachovaní relácie ceny zemného plynu oproti ostatným primárnym zdrojom. Využitie plynu je vhodné aj z dôvodu minimálneho dopadu na životné prostredie.

*Zásobovanie tepelnou energiou – **súčasný stav***

Zásobovanie tepelnou energiou obce Málinec je zabezpečované decentralizovaným spôsobom prevažne zemným plynom - až 75% domácností - kotlami na zemný plyn, v menšej miere elektrickou energiou, resp. tuhým palivom. V území sa nenachádza väčší zdroj tepla, ktorý by prevzal funkciu centrálneho tepelného zdroja. Teplo sa pripravuje lokálne v domových kotolniach elektrickými a plynovými kotlami alebo elektrickými priamo výhrevnými telesami, v menšej miere spaľovaním uhlia a dreva.

Tab. č.38 Spôsob vykurovanie objektov vo vlastníctve obce

Stavby	Vykurovacie médium
materská škola	drevo
základná škola	plyn
komunitné centrum	plyn
obecný úrad	kombinované drevo aj plyn
evanjelický a katolícky kostol	plyn
spoločenský dom	plyn
pošta	plyn
sociálne byty na štadióne	drevo
Integrované sociálne centrum	plyn
zdravotné stredisko	plyn
dom smútku	plyn (gamatky)
bytové domy	plyn

Predpokladá sa zníženie využitia pevných palív na vykurovanie. Uvedený trend bude zrejme pokračovať s využitím nových trendov v systéme zásobovania územia teplom, napr. prípadnou solárnou energiou ako doplnkovým zdrojom, resp. s využitím alternatívnych zdrojov energie – spaľovanie biomasy, systém tepelných čerpadiel, obnoviteľné a fosílne energie ap.

Tab. č.39 Vykurovanie obývaných bytov (SDOB 2011)

Médium	**Počet b.j.**	**%**
Plyn	233	45,8
Elektrina	11	2,2
Kvapalné	1	0,2
Pevné palivo	217	42,6
Iný	1	0,2
Spolu	**508**	**100**

*Zásobovanie tepelnou energiou – **navrhovaný stav***

Zásobovanie teplom má tiež značný vplyv na životné prostredie a stupeň znečistenia ovzdušia. Rozvoj zásobovania teplom musí vychádzať z energetickej koncepcie SR, UPN VUC Banskobystrického kraja, z koncepcie územného rozvoja obce a tiež z hodnotenia prínosu pre životne prostredie. Rozvoj zásobovania teplom je potrebné uskutočňovať v zmysle platnej legislatívy (§ 31 zákona č.657/2004 o tepelnej energetike, v znení zákona č.99/2007 Z.z., a zákona č.184/2011 Z.z.) a v súlade s dlhodobou koncepciou Energetickej politiky SR.

V ďalšom období sa, vzhľadom na zníženie vypúšťaných škodlivín do ovzdušia, odporúča znížiť spaľovanie uhoľných palív. Je potrebné vytvárať priaznivé podmienky a podporovať intenzívnejšie využívanie obnoviteľných a druhotných zdrojov energie ako lokálnych doplnkových zdrojov v systémovej energetike s vylúčením negatívneho dopadu na charakter krajiny. Navrhujeme budúce potreby tepelnej energie na vykurovanie, prípravu teplej vody a varenie riešiť jednak palivom zemný plyn, jednak s využitím nových trendov v systéme zásobovania územia teplom, hlavne systém tepelných čerpadiel (elektrická energia), slnečných kolektorov, elektrického ohrevu objektov, prípadne využiť ako palivo biomasu, resp. obnoviteľné a fosílne energie. Navrhované riešenie bude mať priaznivý dopad na čistotu ovzdušia, najmä počas vykurovacej sezóny.

B.12.3.4 Napojenie územia na telekomunikačné a informačné siete

Poštová prevádzka

Poštové služby (podacie a dodacie) sú zabezpečované cez poštovú prevádzku, ktorá je umiestnená v samostatnom objekte na ul. Hlavnej, neďaleko centra. Priestory pošty sa nachádzajú vo vyhovujúcom objekte.

Tento stav je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

Telekomunikačné a informačné siete

Z hľadiska telekomunikačného členenia, patrí obec pod PO Lučenec. Miestna telefónna ústredňa, ktorá je digitalizovaná (ATÚ) je umiestnená v Spoločenskom dome, v prenajatom priestore. Telefónny rozvod po dedine je kombinovaný, prevažne vzdušným vedením. Telefónni účastníci sú pripojení cez káblové skrine a závesné vedenia.

Územie je pokryté televíznym signálom programov verejnoprávnej STV aj signálom komerčných televíznych staníc. Príjem je domovými/satelitnými anténami. V obci sa nenachádza káblová televízia.

Informačné a telekomunikačné siete sú zastúpené sieťami spoločnosti Slovak Telekom, a.s., sieťami mobilných operátorov O2 Slovakia s.r.o., Orange Slovensko, a.s., 4ka. Internet prevádzkuje spoločnosť Ma-NET Team, s.r.o. cez kábel aj cez optickú sieť (momentálne na ul. Potočná, Za lesami a Kinová).

V katastrálnom území sa nenachádza vykrývač mobilnej telefónnej siete a TV. Pokrytie signálom mobilných operátorov je v dedine dobré.

Navrhujeme:

- *vzdušné vedenie telefónnych rozvodov v obci je potrebné nahradiť podzemným vedením.*

Miestny rozhlas

Miestny informačný systém je zameraný na dôležité obecné informácie, správy a oznámenia. Jeho nositeľom je aj miestny rozhlas. Ústredňa je situovaná na obecnom úrade. Z nej sú vyvedené vzdušné vývody, smerujúce do obce. Rozvod tvoria podperné body (stĺpy), s konzolami a izolovanými vodičmi a smerovými reproduktormi. Signál pokrýva celé súčasné zastavané územie.

Navrhujeme:

- *zmeniť informačný systém na bezdrôtový*
- *rozšíriť systém do všetkých novonavrhovaných lokalít*

Tranzitné siete

Obcou neprechádzajú žiadne tranzitné siete.

Kamerový systém

Obec má vybudovaný a prevádzkuje kamerový systém, ktorý pozostáva z 19 kamier, umiestnených na rôznych miestach v obci (napr. Spoločenský dom, Obecný úrad, Zvonička, Športový areál, Komunitné centrum, Požiarna zbrojnica, Potraviny Huta., cintoríny, MŠ,...). Ústredňa je na obecnom úrade. Systém slúži na ochranu zdravia a bezpečnosti občanov a ochranu obecného majetku.

B.12.3.5 Požiadavky civilnej ochrany

- spôsob a rozsah ukrytia obyvateľstva riešiť v zmysle platného znenia zákona o civilnej ochrane obyvateľstva (v súčasnosti zák. č.42/1994 Z.z., úplné novelizované znenie zák.č.47/2012 Z.z.) a platnej vyhlášky o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany (v súčasnosti vyhláška MV SR č. 532/2006 Z.z. v znení novelizácie č.399/2012 Z.z.),
- spôsob a rozsah ukrytia zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti právnických a fyzických osôb riešiť v zmysle platného znenia zákona o civilnej ochrane obyvateľstva (v súčasnosti zák. č.42/1994 Z. z., úplné novelizované znenie zák.č.47/2012 Z.z.) a platnej vyhlášky o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany (v súčasnosti vyhláška MV SR č. 532/2006 Z.z. v znení novelizácie č.399/2012 Z.z.),
- technický prostriedok pre varovanie obyvateľstva a vyrozumenie osôb (siréna) podľa vyhlášky MV SR č.388/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečovanie technických prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany v znení neskorších prostriedkov sa v obci nenachádza, jeho funkciu plní miestny rozhlas a zvonička,
- na území katastra sa nachádza VN Málinec - v prípade ohrozenia obyvateľov poškodením priehrady je na kultúrnom dome umiestnená evakuačná siréna, ktorá slúži na upozornenie obyvateľov na prípad nutnej evakuácie..

B.13 KONCEPCIA STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

B.13.1 STRATÉGIE ADAPTÁCIE SR NA NEPRIAZNIVÉ DÔSLEDKY ZMENY KLÍMY

Stále intenzívnejšie negatívne prejavy a dôsledky zmeny klímy vyvolali aj na Slovensku potrebu identifikovať a navrhnúť preventívne adaptačné opatrenia, ktorými by sa v budúcnosti mali minimalizovať nepriaznivé dôsledky zmeny klímy v jednotlivých oblastiach prírodného a sociálneho prostredia. V tejto súvislosti MŽP SR vypracovalo „Stratégiu adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“, prijatú uznesením vlády SR č.148/2014. V r.2017 vypracovalo MŽP jej aktualizáciu, prijatú uznesením vlády SR č.478/2018. Aplikáciou príslušných navrhnutých adaptačných opatrení má aj územný plán obce vytvoriť základné územnotechnické predpoklady pre realizáciu opatrení, ktoré budú smerovať k zmierneniu nepriaznivých dôsledkov zmeny klímy na sídelné prostredie.

Z navrhovaných opatrení sú pre riešené územie aktuálne nasledovné adaptačné opatrenia pre sídelné prostredie:

Opatrenia voči zvýšenému počtu tropických dní a častejšiemu výskytu vĺn horúčav

- koncipovať urbanistickú štruktúru sídla tak, aby umožňovala lepšiu cirkuláciu vzduchu; vytvárať a podporovať vhodnú mikroklímu pre chodcov, cyklistov v meste,

- zabezpečiť a podporovať zamedzovanie prílišného prehrievania stavieb, napr. vhodnou orientáciou stavby k svetovým stranám, tepelnou izoláciou, využívaním svetlých farieb a odrazových povrchov na budovách,
- vytvárať trvalé resp. dočasné prvky tienenia na verejných priestranstvách a budovách,
- zabezpečiť ochladzovanie interiérov budov,
- zabezpečiť, aby dopravné a energetické technológie, materiály a infraštruktúra boli prispôsobené klimatickým podmienkam,
- zvyšovať podiel vegetácie a vodných prvkov v sídlach, osobitne v zastavaných centrách miest,
- zabezpečiť revitalizáciu, ochranu a starostlivosť o zeleň v sídlach,
- vytvárať komplexný systém plôch zelene v sídle v prepojení do priľahlej krajiny; podporiť zriadenie sídelných lesoparkov,
- zabezpečiť udržiavanie dobrého stavu, statickej a ekologickej stability drevín; prispôsobiť výber drevín pre výsadbu klimatickým podmienkam, pri voľbe druhov uprednostňovať pôvodné a nealergénne druhy pred inváznymi,
- podporovať vertikálne zazelenenie a zvýšiť podiel zelených striech a fasád,
- zachovať a zvyšovať podiel vegetácie v okolí dopravných komunikácií,
- zabezpečiť starostlivosť, údržbu a budovanie vodných plôch,
- zabezpečiť a podporovať ochranu funkčných brehových porastov v zastavanom území aj mimo zastavaného územia obce.

Opatrenia voči extrémnym poveternostným situáciám (búrky, víchrice, tornáda)

- zabezpečiť a podporovať implementáciu opatrení proti veternej erózii, napr. ochranou a výsadbou vetrolamov a živých plotov,
- zabezpečiť a podporovať výsadbu spoločenstiev drevín a aplikáciu prenosných zábran v územiach mimo z. ú. sídiel pre zníženie intenzity víchric a silných vetrov.

Opatrenia voči častejšiemu výskytu sucha

- zabezpečiť udržateľné hospodárenie s vodou v sídlach,
- podporovať a zabezpečiť zvýšené využívanie lokálnych vodných plôch a dostupnosť záložných vodných zdrojov,
- zabezpečiť a podporovať zvýšené využívanie infiltračnej kapacity územia diverzifikovaním štruktúry krajinnej pokrývky s výrazným zastúpením vsakovacích prvkov,
- minimalizovať podiel nepriepustných povrchov a nevytvárať nové nepriepustné plochy na antropogénne ovplyvnených pôdach v urbanizovanom území sídla,
- podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej a odpadovej vody,
- zabezpečiť a podporovať zvyšovanie podielu vegetácie pre zadržovanie a infiltráciu dažďových vôd v sídlach, osobitne v zastavaných centrách sídiel,
- zabezpečiť racionalizáciu využívania vody v budovách a využívanie odpadovej "sivej" vody,
- zabezpečiť minimalizáciu strát vody v rozvodných sieťach,
- v menších obciach podporovať výstavbu domových čistiarní odpadových vôd a koreňových čistiarní,
- zabezpečiť starostlivosť, údržbu, revitalizáciu a budovanie vodných plôch a mokradí.

Opatrenia voči častejšiemu výskytu extrémnych úhrnov zrážok

- zabezpečiť protipovodňovú ochranu sídiel,
- zabezpečiť a podporovať zvýšenie retenčnej kapacity územia pomocou hydrotechnických opatrení, navrhnutých ohľaduplne k životnému prostrediu,
- zabezpečiť používanie a plánovanie priepustných povrchov, ktoré zabezpečia prirodzený odtok vody a jej vsakovanie do pôdy,
- zabezpečiť zadržiavanie strešnej vody, napr. strešnými alebo dažďovými záhradami,
- zabezpečiť budovanie dažďových záhrad, vsakovacích a retenčných zariadení, mikromokradí, depresných mokradí,
- diverzifikácia odvádzania dažďovej vody (do prírodných alebo umelých povrchových recipientov, do kanalizácie iba v nevyhnutnom prípade),
- zabezpečiť dostatočnú kapacitu prietoku kanalizačnej sústavy,
- zabezpečiť a podporovať opatrenia proti vodnej erózii a zosuvom pôdy.

B.13.2 OCHRANA OVZDUŠIA

Dominantným zdrojom znečisťovania ovzdušia v Banskobystrickom kraji je vykurovanie domácností, najmä v severnej časti, kde je podiel využitia palivového dreva v porovnaní s ostatnými oblasťami najvyšší. Lokálne je dôležitá aj cestná doprava. V súčasnosti je na Slovensku a vo väčšine európskych krajín najväčším problémom v oblasti kvality ovzdušia znečistenie PM10 *(SHMÚ, 2018)*.

V obci Málinec sa nachádza zdroj znečisťovanie ovzdušia Plynová kotolňa – Úpravňa vôd Málinec, ktorého prevádzkovateľom je Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť, a.s. Časť obce Málinec je plynofikovaná, čo pozitívne vplýva na kvalitu ovzdušia. Zvyšovanie plynofikácie v rodinných domoch vplýva na znižovanie počtu lokálnych kúrenísk čo v konečnom dôsledku znižuje znečistenie ovzdušia v obci.

Na zlepšenie kvality ovzdušia navrhujeme:

- *rešpektovať všetky legislatívne predpisy v oblasti ochrany ovzdušia*
- *podporovať intenzívnejšie využívanie obnoviteľných a druhotných zdrojov energie ako lokálnych doplnkových zdrojov*
- *komunikácie na území obce riešiť so spevneným, bezprašným povrchom*
- *zabezpečiť kropenie ciest a vysušených depónií vyťaženého materiálu z hľadiska ochrany ovzdušia a vplyvu na zdravie obyvateľstva najmä v období zvlášť nepriaznivých podmienok (suchých a teplých dní)*
- *v existujúcich prevádzkach výroby neumiestňovať výrobné prevádzky produkujúce zápach a exhaláty*
- *v riešenom území, vo väzbe na obytné územie, nebudovať poľné hnojiská ani iné prevádzky a zariadenia, ktoré by zápachom obťažovali uvedené územie*
- *pri umiestňovaní prevádzok v navrhovanom zmiešanom území (občianska vybavenosť + výrobné plochy) dôsledne rešpektovať a realizovať legislatívu v oblasti pred účinkami zápachu pred prípadnými negatívnymi vplyvmi, ktorými sa zabezpečí ochrana okolitej obytnej zóny*

B.13.3 OCHRANA POVRCHOVÝCH A PODZEMNÝCH VÔD

Voda je nenahraditeľnou zložkou životného prostredia všetkých rastlinných a živočíšnych ekosystémov a mnohých technologických procesov. Škody na životnom prostredí spôsobuje nielen jej nerovnomerný výskyt v priestore a čase, ale aj jej kvalita. Výskyt vody ovplyvňujú prírodné podmienky. Jej kvalitu ovplyvňuje predovšetkým ľudská činnosť v území s negatívnym alebo pozitívnym dopadom.

Preto je správanie sa človeka pri nakladaní s vodami legislatívne usmerňované. Hlavným právnym predpisom je zákon č. 364/2004 Z. z. v znení novelizácie č. 384/2009 Z. z. O vodách – vodný zákon, v znení neskorších predpisov.

Ochranu vodných zdrojov je potrebné chápať ako integrovanú ochranu kvality a kvantity podzemných a povrchových vôd. Rozhodujúcim faktorom pri ochrane kvality vodných zdrojov je problematika zdrojov znečisťovania vôd, či už s priamym alebo nepriamym dopadom na vodné zdroje.

Ochrana množstva vôd, kvantitatívna ochrana, je založená na zvyšovaní akumulačnej schopnosti krajiny a na kontrole dodržiavania vypočítaných hodnôt pre odoberané množstvá vôd. Za tým účelom sa stanovujú limity využívania zásob podzemných vôd (ekologické limity), ako aj záväzné minimálne prietoky.

B.13.3.1 Legislatívna ochrana vôd

Ochrana vodného bohatstva vyplýva zo zákona č. 364/2004 Z. z. O vodách – vodný zákon v znení neskorších predpisov a delí sa podľa stupňa a spôsobu ochrany na :

- ✓ **všeobecnú ochranu**, platnú pre celé územie SR. Predstavuje povinnosť vyžiadania povolenia vodohospodárskeho orgánu pri nakladaní s vodami podľa § 8 vodného zákona. V katastrálnom území obce sa jedná o povolené odbery.
- ✓ **širšiu, regionálnu ochranu** – realizovanej formou chránených vodohospodárskych oblastí. Chránená vodohospodárska oblasť (CHVO) je územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd. Do k. ú. obce Málinec zasahuje **CHVO Horné povodie Ipľa, Rimavice a Slatiny**.
- ✓ **sprísnenú, špeciálnu ochranu** – pre využívané vodné zdroje na pitné účely, vyplýva z § 30, § 31 zákona č. 384/2009 Z. z. a realizuje sa formou stanovenia pásiem hygienickej ochrany (PHO) pre všetky využívané zdroje pitnej vody a § 65 odst. 13 Národnej rady SR č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení zákona č. 241/1988 Z. z. a realizuje sa formou vyhlásenia ochranných pásiem (OP). V katastrálnom území obce sa nachádza povrchový zdroj pitnej vody VN Málinec s PHO I. až III. stupňa, vyhlásené rozhodnutím Krajského úradu ŽP v Banskej Bystrici, odboru zložiek ochrany ŽP č.2011/00295-BE z 21.02.2011 a minerálny prameň Šťavica s PHO I. stupňa.

B.13.3.2 Zdroje znečistenia vôd

S ochranou a kvalitou vôd úzko súvisia zdroje znečistenia vôd. Zdrojom znečistenia vôd v území sú bodové a plošné znečistenia. Rozhodujúcimi zdrojmi bodového znečistenia sú vypúšťané odpadové vody, komunálne, ale aj priemyselné. Zdroje plošného znečistenia sú ťažšie identifikovateľné než bodové, ale ich účinky sú rovnako dlhodobé a ťažko odstrániteľné. Najväčšími zdrojmi plošného znečistenia sú: poľnohospodárske areály, poľné hnojiská, rozptýlené skládky, kontaminované závlahové, ale i zrážkové vody.

Znečistenie povrchových vôd

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 174/2017 Z. z., ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti podľa § 33 a 34 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách.

Podľa tohto nariadenia sú za citlivé oblasti vyhlásené vodné útvary povrchových vôd, v ktorých dochádza alebo môže dôjsť v dôsledku zvýšenej koncentrácie živín k nežiaducemu stavu kvality vôd, ktoré sa využívajú ako vodárenské zdroje alebo sú využiteľné ako vodárenské zdroje a ktoré si vyžadujú v záujme zvýšenej ochrany vôd vyšší stupeň čistenia vypúšťaných odpadových vôd.

Podľa prílohy č. 1 k nariadeniu vlády č. 174/2017 Z. z., ktorým sa ustanovujú **citlivé oblasti a zraniteľné oblasti:**

- poľnohospodársky využívané pozemky obce Málinec **nepatria** medzi zraniteľné oblasti - zraniteľné oblasti sú poľnohospodársky využívané územia, z ktorých odtekajú vody zo zrážok do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l^{-1} alebo sa môže v blízkej budúcnosti prekročiť.
- K. ú. obce Málinec **patria** medzi citlivé oblasti - za citlivé oblasti sa ustanovujú vodné útvary povrchových vôd, ktoré sa nachádzajú na území Slovenskej republiky alebo týmto územím pretekajú.

Znečistenie podzemných vôd

Do k. ú. obce Málinec zasahuje časť Chránenej vodohospodárskej oblasti (CHVO) Horné povodie Ipľa, Rimavice a Slatiny. CHVO vytvára priaznivé podmienky akumulácie povrchových a podzemných vôd.

Podľa nariadenia vlády SR č. 269/2010 Z. z. v znení NV c. 398/2012 Z. z. sa stanovujú požiadavky na kvalitu a kvalitatívne ciele povrchových vôd a limitné hodnoty ukazovateľov znečistenia odpadových vôd a osobitných vôd. Toto nariadenie v § 3 definuje limitné hodnoty ukazovateľov znečistenia odpadových vôd a osobitných vôd vypúšťaných do povrchových vôd alebo do podzemných vôd.

Najbližšie monitorované miesta kvality povrchových vôd k riešenému územiu sú Ipeľ nad VN Málinec (rkm 201,8) a Ipeľ – Breznička (pod Banským potokom) (rkm 180,2). Podľa výsledkov meraní kvality povrchových vôd v roku 2019 môžeme konštatovať, že požiadavky na kvalitu povrchových vôd na monitorovanom mieste Ipeľ nad VN Málinec spĺňajú všeobecné požiadavky na kvalitu povrchovej vody.

Na monitorovanom mieste Ipeľ Breznička (pod Banským potokom) v roku 2019 neboli splnené všeobecné požiadavky na kvalitu povrchovej vody v nasledovných ukazovateľoch :

- všeobecne ukazovatele (časť A)
- nesyntetické látky (časť B)
- syntetické látky (časť C)

Podľa vymedzenia útvarov podzemných vôd na Slovensku v zmysle Rámcovej smernice o vodách 2000/60/ES patrí územie do útvaru podzemných vôd kvartérnych sedimentov SK200280FK **–** Útvar puklinových a krasovo – puklinových podzemných vôd Nízkych Tatier a Slovenského Rudohoria oblasti povodia Hron. V tomto útvare sú ako kolektorské horniny zastúpené najmä ruly, bazalty, svory, fility a ryolity, amfibolity, granity, dolomity a vápence, kremence, slieňovce, bridlice stratigrafického zaradenia mezozoikum, paleozoikum, proterozoikum.

V roku 2017 bola pozorovacia sieť tohto útvaru reprezentovaná 2 využívanými, 4 nevyužívanými prameňmi a 7 vrtmi zabudovanými v hĺbke 4 až 151 m.

B.13.4 OCHRANA PÔDY

Väčšina tunajších pôd bola ovplyvnená činnosťou človeka. Nesystémové úpravy v krajine, ako napr. likvidácia rozptýlenej zelene, neopodstatnené melioračné úpravy a rekultivácie, narušili vodný režim v krajine (vysoký výpar, pokles hladiny podzemných vôd, urýchlenie odtoku vody) a podporili negatívny vplyv vodnej a veternej erózie, a tiež zasoľovanie pôd.

Z uvedeného dôvodu je nevyhnutná ochrana a kultivácia pôdneho krytu, ktorá vyplýva aj zo vstupu Slovenskej republiky do európskych štruktúr. Obec sa preto musí pri výkone činností v oblasti ochrany pôd riadiť platnou legislatívou.

Podľa zákona č. 57/2013 Z.z., ktorým sa novelizoval zákon č.220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, je potrebné chrániť najkvalitnejšiu pôdu v katastrálnom území.

Kontaminácia pôdy

V riešenom území sa nachádzajú nekontaminované pôdy resp. mierne kontaminované pôdy. Náchylnosť na kontamináciu pôdy predstavuje dôležitý faktor rozvoja poľnohospodárstva, znečistenie pôdy má často za následok aj následnú kontamináciu horninového prostredia a podzemných vôd.

Podľa prílohy č. 1 k nariadeniu vlády č. 174/2017 Z. z., ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti nepatria poľnohospodársky využívané pozemky obce Málinec medzi zraniteľné oblasti. Zraniteľné oblasti sú poľnohospodársky využívané územia, z ktorých odtekajú vody zo zrážok do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l-1 alebo sa môže v blízkej budúcnosti prekročiť.

Erózia pôdy

Pôdna erózia sa v našich pôdno-klimatických podmienkach najčastejšie vyskytuje ako vodná a veterná erózia pôdy. Samotný erózny proces zahrňuje čiastkové subprocesy, ktorými je pôdny materiál uvoľnený (dezintegrácia pôdneho povrchu), transportovaný (po pôdnom povrchu) a sedimentovaný (v

svahových depresiách). Potenciálna ohrozenosť poľnohospodárskej pôdy vodnou eróziou v riešenom území je stredná, silná až extrémna, veterná erózia sa v území vyskytuje ak žiadna až slabá..

Náchylnosť pôdy na zhutnenie

Väčšina územia je z hľadiska náchylnosti pôd na zhutnenie zaradená do ostatných poľnohospodárskych pôd bez kompakcie. Primárna a sekundárna náchylnosť na zhutnenie pôd je prítomná v niektorých častiach riešeného územia.

Znečistenie horninového prostredia

V katastrálnom území obce Málinec je evidovaná environmentálna záťaž PT (003) / Málinec – Stupník – SK/EZ/PT/722 – záťaž so strednou prioritou patriaca medzi pravdepodobné environmentálne záťaže. Je to skládka priemyselného odpadu – dechtová jama ~~pôvodcu Slovglass, a.s.~~, kde možná kontaminácia predstavuje uložený materiál. Jej zaradenie do registra environmentálnych záťaží je odôvodnené aj blízkosťou obytnej zóny (cca 100 m).

Acidifikácia pôdy

V riešenom území sa nachádzajú pôdy s vyššou pufračnou schopnosťou stredne náchylné na acidifikáciu a kyslé vylúhované pôdy na minerálne chudobných substrátoch. Acidifikácia patrí medzi faktory, ktoré ovplyvňujú vhodnosť územia pre pestované plodiny.

B.13.5 HLUK

Vzhľadom na to, že riešené územie leží mimo hlavných komunikačných ťahov, nie je zaťaženie hlukom a vibráciami z dopravy také veľké, aby bolo treba uvažovať o špeciálnych protihlukových opatreniach. Účinky hluku možno zmierniť stavebnými úpravami objektov použitím zvukovoizolačných okien a dverí, omietok, zmenou dispozície, oplotením, resp. výsadbou izolačnej zelene.

B.13.6 ELEKTROSMOG

Elektrosmog je každé elektromagnetické žiarenie, ktoré je umelo človekom vyrobené a teda nie prírodného charakteru. Zvyčajne je elektrosmog rozdelený do dvoch typov:

- nízkofrekvenčný elektrosmog do 1MHz (trakčné vedenie železníc, vysokonapäťové vedenie, transformátory, úsporné žiarovky, spotrebná elektronika ...),
- vysokofrekvenčný elektrosmog 1 MHz a viac (mobilné telefóny, základňové stanice BTS, rozhlasové a televízne vysielače, Wi-Fi, Bluetooth, satelity, radary ...).

Každé elektromagnetické žiarenie sa skladá z elektrických a magnetických zložiek.

Elektromagnetické pole pochádza z káblov, nie zo stožiarov elektrického vedenia. Najvyššia úroveň polí je na strane prostredných vodičov v kábloch. Ako ďaleko sú polia šírené, závisí na napätí linky (elektrické pole) a prúdu, ktorý káblom preteká (magnetické pole). Čím vyššie je napätie alebo prúd, tým ďalej sa polia šíria. Jediný spôsob, ako získať spoľahlivú predstavu o veľkosti polí z vysokonapäťových rozvodov je meranie.

Úrovne magnetického poľa pravdepodobne klesajú na úrovni asi 120 metrov od 400 kV a 220 kV linky, 100 metrov od vedenia 110 kV, 50 metrov od 22 kV, 25 m od vedenia 11 kV. Veľké elektrické pole okolo napájacích káblov priťahuje všetky druhy vzdušných znečisťujúcich častíc, vrátane tých škodlivých. Elektrické pole sa výrazne znižuje takmer všetkými stavebnými materiálmi, s výnimkou klasického skla. Stromy a kríky tiež znižujú elektrické polia.

V návrhu územného plánu sa rešpektujú ochranné pásma elektrických vedení, ktoré zabezpečujú aj ochranu pred žiarením. V prípade návrhu a realizácie výstavby v ochrannom pásme elektrického vedenia je nutné realizovať jeho prekládku.

B.13.7 NAKLADANIE S ODPADMI

Obec Málinec má spracovaný Program odpadového hospodárstva (POH) na r.2016 - 2020, ktorý spracoval RNDr. R. Babiak, PhD., Spišská Stará Ves *(www.dokumentypreobce.sk),* ktorý je v súlade s POH Banskobystrického kraja na r.2016-2020. Povinnosť sústreďovať a triediť odpady je zakotvená vo VZN o nakladaní s komunálnym a drobným stavebným odpadom.

Ciele stanovené Programom odpadového hospodárstva obce Málinec:

1) Znížiť množstvo vzniku komunálnych odpadov, osobitne zníženie zmesového komunálneho odpadu:
   - zlepšiť environmentálne povedomie obyvateľstva ohľadom množstva produkovaných odpadov a s tým spojené znečisťovanie ŽP,
   - motivovať obyvateľstvo, aby produkovalo čo najmenej zmesového komunálneho odpadu,
2) Zvýšiť podiel triedeného zberu:
   - zlepšiť environmentálne povedomie obyvateľstva ohľadom výhod triedenia odpadov,
   - skvalitniť a zefektívniť triedený zber odpadov.

3) Znižovať množstvo biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu ukladaného na skládky odpadov:
   - zlepšiť environmentálne povedomie obyvateľstva ohľadom výhod kompostovania,
   - zaviesť efektívny zber BRKO.
4) Zvýšiť zhodnotenie komunálneho odpadu:
   - zlepšiť environmentálne a ekonomické povedomie obyvateľstva ohľadom potreby zhodnocovania odpadov,
   - zaviesť efektívny systém zhodnocovania BRKO,
   - zaviesť efektívny systém zhodnocovania ostatných vytriedených zložiek komunálnych odpadov.

*Tab. č. 40 Množstvá odpadu v r.2019 (*zdroj: obec Málinec)*

Kód odpadu	Názov odpadu	Kategória odpadu	Množstvo v t
200139	plasty - PET	O	17,540
200101	papier a lepenka	O	7,795
200133	batérie a akumulátory s Pb2Hg	N	0
200126	odpadové oleje	N	0,055
200303	Odpad z čistenia ulíc	O	10,030
200103	Odpady z viacvrstvových materiálov (okrem r.1)	O	0,680
200136	Vyradené elektric.a elektronické zariadenie s obs.NL	N	0,870
200102	Odpady zo skla	O	24,720
200135	Vyradené el. a elektronické zariad.	O	0,680
190801	Zhrabky z hrablíc	O	4,840
200201	Biologicky rozložiteľný odpad	O	46,00
200140	Kovový odpad	O	0,515
200301	zmesový komunálny odpad	O	219,700
170107	Drobný stavebný odpad	O	0
200110	Šatstvo	O	1,05
200123	Vyradené zariadenia obsahujúce chlorfluórované uhlovodíky	N	0,950
	ODPADY SPOLU	O + N	335,425

V roku 2019 sa v obci vyprodukovalo spolu 335,425 komunálneho odpadu, t.j. v priemere 238,7 kg odpadu na obyvateľa. Odvoz a likvidáciu komunálneho odpadu zabezpečuje firma Združenie obcí pre likvidáciu odpadu Poltár a ukladá ho na skládku v obci Breznička. V obci je zavedený dobrý zber separovaného odpadu. Zber plastov, papiera, skla a šatstva – sa uskutočňuje na viacerých miestach v rámci obce, kontajnerovým systémom zberu. V obci sa nachádza 18 stojísk pre separovaný zber.

Obec má zberný dvor na dotrieďovanie a separovanie odpadu v lokalite Stupník, pod cintorínom.

Každý rodinný dom má 800 l biokompostér na výrobu vlastného kompostu a 110 l nádobu na zber plastov. V obci je obecné kompostovisko v lokalite pri ČOV, ktoré vyrobí kompost zo cca 100 t rastlinného odpadu ročne (konáre, tráva,..).

Pôvodca odpadu je v zmysle § 14 ods. 1 písm. d) zákona o odpadoch povinný zabezpečiť spracovanie stavebných odpadov v zmysle hierarchie odpadového hospodárstva a stavebné odpady prednostne materiálovo alebo energeticky zhodnotiť. Len takto nezhodnotiteľné odpady je možné zneškodniť skládkovaním na najbližšej regionálnej skládke odpadov.

V katastrálnom území Štátny geologický ústav Dionýza Štúra Bratislava eviduje 1 nelegálnu neprekrytú skládku odpadov Málinec - Stupník - odpad pochádza z výroby generátorového plynu v starom sklárskom závode v Málinci a tvoria ho najmä dechty a znečistená zemina. Monitorovala sa len 1x pri jej hodnotení na ŽP.

V k. ú. obce Málinec je evidovaná pravdepodobná environmentálna záťaž, evidovaná v registri Environmentálnych záťaží - ozn. PT (003) Málinec - Stupník, register A, identifikátor SK/EZ/PT/722.

B.14 VYMEDZENIE A VYZNAČENIE PRIESKUMNÝCH ÚZEMÍ, CHRÁNENÝCH LOŽISKOVÝCH ÚZEMÍ A DOBÝVACÍCH PRIESTOROV

V katastrálnom území obce sa nenachádza prieskumné územie, chránené ložiskové územie ani dobývací priestor.

Nenachádzajú sa tu lokality, ani nie sú dotknuté záujmy chránené banskými predpismi.

B.15 VYMEDZENIE PLÔCH VYŽADUJÚCICH ZVÝŠENÚ OCHRANU

V k. ú. obce si zvýšenú ochranu vyžadujú plochy súvisiace s návrhom ochrany území stanovených v RÚSES, zapracovaných v KEP a s následným prevzatím do návrhu ÚPN – O Málinec. Ide o územia, ktoré sú súčasťou samostatnej kapitoly:

- ✓ ochranné lesy
- ✓ chránené stromy
- ✓ biokoridor nadregionálneho významu
- ✓ biocentrá regionálneho významu
- ✓ genofondové lokality
- ✓ ekologicky významné segmenty krajiny
- ✓ VN Málinec

Tieto ekologicky hodnotné územia je potrebné chrániť pred poškodením, nevhodnými zásahmi, zničením – napr. odvodnením, zasypaním, ap.

V riešenom území je potrebné rešpektovať chránené územia podľa osobitných predpisov - vymedzené plochy vyžadujúce si zvýšenú ochranu - riziká stavebného využitia územia:

1) evidované svahové deformácie - potenciálne (viď výkres č.2_Komplexný výkres priestorového usporiadania..... v M 1:10000) vyžadujúce zvýšenú ochranu v súlade s Vyhláškou MŽP č.55/2001 Z. z., § 12 odst. 4, písm. o) - vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom potenciálnych a stabilizovaných zosuvov je potrebné posúdiť a overiť inžinierskogeologickým prieskumom,
2) katastrálne územia spadajú do nízkeho až stredného radónového rizika. Prevažná časť k. ú. ako aj z. ú. je zaradená medzi územia so stredným radónovým rizikom. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č.355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 98/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarenia pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia,
3) 1 evidovaná neprekrytá skládka odpadov, podľa údajov ŠGÚ DŠ Bratislava.(viď výkres č.2_ č.2_Komplexný výkres priestorového usporiadania.....v M 1:10000) - pred akoukoľvek výstavbou na území bývalých skládok je potrebné zabezpečiť inžinierskogeologický prieskum,
4) pravdepodobná environmentálna záťaž, evidovaná v registri Environmentálnych záťaží - ozn. PT (003) Málinec - Stupník, register A, identifikátor SK/EZ/PT/722 - pred akoukoľvek výstavbou na území s výskytom environmentálnych záťaží je potrebné zabezpečiť sanáciu a rekultiváciu území a inžinierskogeologický prieskum.

B.16 VYHODNOTENIE PERSPEKTÍVNEHO POUŽITIA POĽNOHOSPODÁRSKEHO PÔDNEHO FONDU A LESNÉHO PÔDNEHO FONDU NA NEPOĽNOHOSPODÁRSKE ÚČELY

B.16.1 PREDMET STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDE V ÚPN-O MÁLINEC

V k. ú. obce Málinec sú zábery poľnohospodárskej pôdy riešené v zastavanom území obce a v priamom dotyku s ním.

B.16.1.1 Použité podklady

- Zákon č.220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy v znení jeho novelizácie č.57/2013 Z. z.,
- Nariadenie vlády SR č.58/2013 Z. z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy,
- Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva SR č.508/2004 Z. z., ktorou sa vykonáva § 27 zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva SR č.59/2013 Z. z. ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 508/2004 Z. z., ktorou sa vykonáva § 27 zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- urbanistické riešenie ÚPN-O Málinec,
- KEP obce Málinec, Ing. M. Hodas. a kol., 2020,
- mapové podklady s vyznačenými hranicami a 7 miestnym kódom BPEJ (NPPC- Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy Banská Bystrica),
- vyjadrenie Hydromeliorácií, š.p., k existencii hydromeliračných zariadení, vrátane mapovej prílohy s vyznačením zariadení.

B.16.1.2 Pôdne pomery a kvalita pôdy

Pôdne pomery

Pôdy, dotknuté navrhovaným záberom, sú väčšinou na rovine. Z hľadiska hodnotenia typologicko-produkčných kategórií prevládajú v riešenom území stredne produkčné pôdy. V záberoch pre nepoľnohospodárske využívanie sú zastúpené orné pôdy, trvalé trávne porasty a záhrady.

Pôdny typ

Pôdny typ je základnou identifikačnou jednotkou morfogenetickej i agronomickej kategorizácie pôd. Pôdne typy sú definované súborom diagnostických horizontov a ich najdôležitejších vlastností získaných dlhodobým vývojom v prírodných podmienkach i kultiváciou *(zdroj: www.vupop.sk).*

Rozšírenie pôdnych druhov a pôdnych typov na predmetnom území je podmienené jeho geologickou stavbou a klimatickými pomermi.

Podľa percentuálneho obsahu jednotlivých zrnitostných frakcií sa pôdy triedia na tzv. pôdne druhy. Pre tento účel je zostavených viacero národných i medzinárodných klasifikácii. Pre vyjadrenie zrnitosti pôd sa u nás najviac používa Nováková klasifikácia. Táto triedi pôdy na 7 druhov podľa obsahu hrubého ílu (frakcie pod 0,01 mm) *(www.podnemapy.sk).* Medzi pôdne druhy vyskytujúce sa v riešenom území patria: hlinito-piesčitá, piesčito-hlinitá a hlinitá.

Pôdny typ je základnou identifikačnou jednotkou morfogenetickej i agronomickej kategorizácie pôd. Pôdne typy sú definované súborom diagnostických horizontov a ich najdôležitejších vlastností získaných dlhodobým vývojom v prírodných podmienkach i kultiváciou *(zdroj: www.vupop.sk).* Z hlavných pôdnych typov sú v dotknutom území zastúpené:

- **fluvizeme** - fluvizeme glejové, sprievodné gleje – G; z karbonátových a nekarbonátových aluviálnych sedimentov - fluvizeme sú mladé, dvojhorizontové A-C pôdy, vyvinuté výlučne z holocénnych fluviálnych, t.j. aluviálnych a proluviálnych silikátových a karbonátových sedimentov (alúviá tokov, náplavové kužele). Sú to pôdy v iniciálnom štádiu vývoja s pôdotvorným procesom slabej tvorby a akumulácie humusu, pretože tento proces je, resp. v nedávnej minulosti bol narúšaný záplavami a aluviálnou akumuláciou,
- **kambizeme** - kambizeme modálne kyslé, sprievodné kultizemné a rankre; zo zvetralín kyslých až neutrálnych hornín; kambizeme podzolové, sprievodné podzoly kambizemné a rankre; zo zvetralín kyslých hornín - kambizeme - trojhorizontové A-B-C pôdy, vyvinuté zo zvetralín vyvretých, metamorfovaných a vulkanických hornín, prevažne nekarbonátových sedimentov paleogénu a neogénu, lokálne tiež z nespevnených sedimentov, napr. z viatych pieskov. Pôdy s rôznym hrubým svetlým humusovým horizontom pod ktorým je B horizont zvetrávania skeletnatých substrátov s rôznym, väčšinou s vyšším obsahom skeletu,
- **rankre** - rankre sú dvojhorizontové A-C pôdy s vývojom zo silne skeletnatých plytkých zvetralín pevných a spevnených prevažne kyslých silikátových hornín. Dominantným pôdotvorným procesom pri ich vzniku

je akumulácia organických látok v podmienkach extrémnych svahov horskej až vysokohorskej klímy. V podmienkach priaznivejšieho reliefu s menším eróznym vplyvom sa rankre pri ďalšom vývoji menia na kambizeme, v podmienkach vysokohorskej klímy až na podzoly. Ak sú vyvinuté z vulkanických hornín s dostatočným zastúpením vitrických zložiek, vyvíjajú sa smerom k andozemiam,

- **rankre kambizemné** - ako rankre modálne (ranker v typickom vývoji), ale s náznakmi kambického Bv-horizontu pod A-horizontom (s odlišnou farbou a/alebo štruktúrou) - v riešenom území sa nachádzajú pôdy s vyššou pufračnou schopnosťou stredne náchylné na acidifikáciu a kyslé vylúhované pôdy na minerálne chudobných substrátoch. Z hľadiska vlhkosti sú tu pôdy vlhké a mierne vlhké. Retenčná schopnosť pôd je malá až stredná, stredná alebo stredná až veľká a priepustnosť stredná a stredná až veľká. V riešenom území sa nachádzajú nekontaminované pôdy resp. mierne kontaminované pôdy.

Charakteristika pôd v riešenom území podľa kódu BPEJ a rozlohy

kód BPEJ	Rozloha (ha)
0511002*	56,74
0511042*	85,18
0565235*	28,75
0565412*	1,14
0700891	6,18
0711042*	124,38
0765435*	58,81
0768215*	25,92
0768225*	54,51
0768245*	17,49
0768415	33,48
0768425	32,01
0768445	134,93
0780681	38,84
0780881	20,07
0780885	69,28
0783685	254,99
0783785	44,36
0783885	40,92
0783985	54,33
0800891	17,75
0800895	10,24
0811045*	73,41
0860235*	11,01
0860435	54,77
0860441	6,21
0868445*	13,72
0880681	16,77
0880781	25,03
0880881	11,17
0880885	19,92
0880981	18,24
0880985	23,51
0883685	8,91
0883885	67,36
0900891	1,89
0960241	28,35
0980681	12,93
1000891	2,56
1060231*	1,22
1060241*	46,58
1060341	23,65
1060431	7,15
1060441	75,00
1068445	14,42
1076461	25,26
1080681	37,03
1080781	1,76
1080881	16,05

kód BPEJ	Rozloha (ha)
1080981	0,46
1083685	16,03

***chránená pôda**

**Zdroj: KEP obce Málinec, 2020*

Bonita pôdy

Poľnohospodárske pôdy v Ipeľskej kotline sú v rámci Slovenska hodnotené ako stredne produkčné pôdy. Z hľadiska kvality pôd, vyjadrenej BPEJ, sú tu pôdy zaradené do skupiny 5. – 9.

Pôda a jej ochrana

Väčšina tunajších pôd bola ovplyvnená činnosťou človeka. Nesystémové úpravy v krajine, ako napr. likvidácia rozptýlenej zelene, neopodstatnené melioračné úpravy a rekultivácie, narušili vodný režim v krajine (vysoký výpar, pokles hladiny podzemných vôd, urýchlenie odtoku vody) a podporili negatívny vplyv vodnej erózie, a tiež zasoľovanie pôd.

Z uvedeného dôvodu je nevyhnutná ochrana a kultivácia pôdneho krytu, ktorá vyplýva aj zo vstupu Slovenskej republiky do európskych štruktúr. Obec sa preto musí pri výkone činností v oblasti ochrany pôd riadiť platnou legislatívnou.

Podľa zákona č. 57/2013 Z.z., ktorým sa novelizoval zákon č.220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, je potrebné chrániť najkvalitnejšiu pôdu v katastrálnom území. Podľa Nariadenia vlády SR č.58/2013 Z.z. v k. ú. Málinec a Ipeľský Potok sú to poľnohospodárske pôdy nasledovných BPEJ: ***0511002, 0511012, 0511042, 0565235, 0565412, 0711042, 0765435, 0768215, 0768225, 0768245, 0768415.***

Úhrnné hodnoty druhov pozemkov v ***k. ú. Málinec***

Druh pozemkov	Výmera v ha	Podiel v %
orná pôda	290,60	9,22
záhrady	30,24	0,96
lúky a pasienky-TTP	791,16	25,10
ovocné sady	21,29	0,67
Poľnohospod. pôda spolu	**1133,29**	**35,95**
lesná pôda	1693,04	53,70
vodné plochy	170,82	5,42
zastavané plochy	123,68	3,92
ostatné plochy	32,02	1,01
Celkom	**3152,85**	**100,0**

**zdroj : www.katasterportal.sk, 2020*

Z uvedeného percentuálneho členenia je možné vyčítať charakteristické ukazovatele :

- poľnohospodárske využitie krajiny (%poľnohospodárskej pôdy z celkovej výmery)..... 35,95 %
- stupeň zornenia (% ornej pôdy z celkovej výmery poľnohosp. pôdy)..... 25,64 %
- stupeň zatrávnenia (% TTP z celkovej výmery poľnoh. pôdy)..... 69,81 %
- lesné pozemky sa podieľajú na celkovej výmere katastrálneho územia..... 53,70 %

Úhrnné hodnoty druhov pozemkov v ***k. ú. Ipeľský Potok***

Druh pozemkov	Výmera v ha	Podiel v %
záhrady	19,42	1,05
lúky a pasienky-TTP	553,06	29,95
Poľnohospod. pôda spolu	**572,48**	**31,00**
lesná pôda	1234,19	66,83
vodné plochy	9,42	0,51
zastavané plochy	25,25	1,37
ostatné plochy	5,35	0,29
Celkom	**1846,69**	**100,0**

**zdroj : www.katasterportal.sk, 2020*

Z uvedeného percentuálneho členenia je možné vyčítať charakteristické ukazovatele :

- poľnohospodárske využitie krajiny (%poľnohospodárskej pôdy z celkovej výmery)..... 31,00 %
- stupeň zornenia (% ornej pôdy z celkovej výmery poľnohosp. pôdy)..... 0,00 %

- stupeň zatrávnenia (% TTP z celkovej výmery poľnoh. pôdy)..... 96,61 %
- lesné pozemky sa podieľajú na celkovej výmere katastrálneho územia..... 66,83 %

B.16.1.3 Hydromelioračné zariadenia

V k. ú. sa nachádzajú funkčné hydromelioračné zariadenia v správe Hydromeliorácie, š.p.:

- odvodňovací kanál A (evid. č. 5305 094 001) o celkovej dĺžke 0,149 km,
- odvodňovací kanál krytý B (evid. č. 5305 094 002) o celkovej dĺžke 0,090 km,
- odvodňovací kanál krytý C (evid. č. 5305 094 003) o celkovej dĺžke 0,107 km,
- odvodňovací kanál krytý D (evid. č. 5305 094 004) o celkovej dĺžke 0,316 km,
- odvodňovací kanál E (evid. č. 5305 094 005) o celkovej dĺžke 0,099 km,
- odvodňovací kanál F (evid. č. 5305 094 006) o celkovej dĺžke 0,363 km,
- odvodňovací kanál G (evid. č. 5305 094 007) o celkovej dĺžke 0,347 km,
- odvodňovací kanál H (evid. č. 5305 094 008) o celkovej dĺžke 0,723 km,
- odvodňovací kanál C18 (evid. č. 5305 094 009) o celkovej dĺžke 0,072 km,

ktoré boli vybudované v r.1974 v rámci stavby "OP Málinec“.

V k. ú. Málinec je vybudované detailné odvodnenie poľnohospodárskych pozemkov drenážnym systémom neznámeho vlastníka.

V území navrhovanom na zástavbu sa nachádzajú hydromeliorácie, ktoré je potrebné pri výstavbe rešpektovať a zabezpečiť ich funkčnosť; v prípade poškodenia existujúcich hydromeliračných zariadení tieto uviesť do funkčného stavu na náklady investorov.

V území navrhovanom na obytnú funkciu (BI01 a BH01) sa hydromeliorácie nachádzajú v min. rozsahu. V území navrhovanom na malé farmy - bývanie+poľnohospodárske samozásobiteľstvo (MF01) je v návrhu ÚPN-O riešené odvodnenie pozemkov navrhovaným odvodňovacím kanálom a opatreniami proti vodnej erózii (označ. v grafickej časti ako "Z"), na priľahlom svahu ktoré sú zaradené aj medzi verejnoprospešné stavby.

B.16.1.4 Zdôvodnenie urbanistického riešenia z hľadiska uplatnenia zásad ochrany poľnohospodárskej pôdy

V súlade s celkovou koncepciou rozvoja obce, boli rozvojové plochy situované v rámci zastavaného územia obce využitím voľných, nezastavaných prieluk a v priamej nadväznosti na zastavané územie.

Rozvoj obce nie je možný bez toho, aby sa zaberali aj osobitne chránené pôdy, vzhľadom na fakt, že v takmer celom zastavanom území a na plochách v priamej nadväznosti na zastavané územie sa vyskytujú hlavne tieto pôdy. Navrhované rozvojové plochy priamo nadväzujú na doterajšiu zástavbu.

Poľnohospodárska pôda v zastavanom území ako aj v priamom dotyku so z. ú. je zaradená medzi chránenú najkvalitnejšiu poľnohospodársku pôdu. Návrh rozvoja obce na chránenej poľnohospodárskej pôde vyplýva zo skutočnosti obmedzených rozvojových možností, resp. že nechránená pôda sa nachádza vo voľnej krajine bez nadväznosti na z. ú. obce a bez možnosti dopravného a technického napojenia územia (vysoké vstupné náklady na vybudovanie). V obci je záujem o výstavbu rodinných domov, ale stavebné pozemky sú k dispozícii v obmedzenom množstve.

V zmysle platného zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy (v súčasnosti §13 a §14 zákona č.220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, v znení jeho novelizácie č.57/2013 Z.z.), sa musí dbať na ochranu poľnohospodárskej pôdy a riadiť sa zásadami jej ochrany pri každom obstarávaní a spracovaní územnoplánovacej dokumentácie.

Pri urbanistickej koncepcii návrhu rozvoja územia boli uvedené zásady rešpektované nasledovne:

- zábery poľnohospodárskej pôdy pre rozvoj obce v návrhovom období boli navrhnuté v odôvodnenom a nevyhnutnom rozsahu,
- pre výstavbu je navrhnuté využiť prednostne prieluky v zastavanom území a poľnohospodárske pôdy v dotyku so z. ú. obce,
- nie je narušená ucelenosť honov a nie je sťažené obhospodarovanie poľnohospodárskej pôdy nevhodným situovaním stavieb, jej delením a drobením alebo vytváraním častí nevhodných na obhospodarovanie poľnohospodárskymi mechanizmami,
- v návrhu sú riešené prístupy a poľné cesty na poľnohospodársku pôdu mimo zastavaného územia obce.

B.16.1.5 Územné vymedzenie záberov poľnohospodárskej pôdy

Vyhodnotenie navrhovaných záberov poľnohospodárskej pôdy je vypracované podľa vyhl. č. 508/2004 Z. z., ktorou sa vykonáva § 27 zákona č. 220/2004 Z. z..o ochrane a využívaní PP v znení neskorších predpisov.

Predmetom vyhodnotenia záberov poľnohospodárskej pôdy sú lokality, vyplývajúce z urbanistického návrhu, ktoré sú v grafickej časti vyznačené vo výkrese č.7 **Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde a lesných pozemkoch.**

Výkres č.7 je v územnom rozsahu v M = 1: 5 000. Plochy sú označené poradovými číslami záberov č.1 – č. 30 s vyznačením skupiny kvality poľnohospodárskej pôdy, aktuálneho 7 miestneho kódu BPEJ.

V tabuľke – **Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde** sú vyhodnotené lokality, ktoré si vyžadujú záber poľnohospodárskej pôdy podľa návrhu ÚPN-O Málinec.

Pri výpočte záberov v lokalitách, určených pre výstavbu, sa výmera záberov znižuje v zmysle regulatívov záväznej časti na jednotlivé funkčné plochy.

VYHODNOTENIE STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDE

Žiadateľ: Obec Málinec
Spracovateľ: Ing. arch. Eleonóra Hejzlarová
Dátum: Marec 2022

Kraj: Banskobystrický
Okres: Poltár
Obec: Málinec

Kat. územie: MÁLINEC

Číslo lokality	Funkčné využitie	Výmera lokality spolu v ha	Predpokladaná výmera záberu poľnohospodárskej pôdy			Užívateľ poľnohospodárskej pôdy	Vybudované hydromeliorač. zariadenia (závlaha, odvodnenie	Časová etapa realizácie	Iná informácia - v zast. území k 1.1. 1990
			Spolu v ha	Z toho					
				Kód/skupina BPEJ	Výmera v ha				
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
01	**PV01**	1,019	0,791	0780681/9 **0768415/6**	0,488 0,303	Fyzické osoby	nie	I.	nie
02	**ZU01***	1,192	0,270	**0768415/6** **0511042/6**	0,087 0,183	Fyzické osoby	nie	I.	nie
03	**MF01**	4,132	0,414	**0768415/6** **0511042/6** **0511002/5** 0783685/9	0,048 0,168 0,197 0,001	Fyzické osoby	áno (časť) áno (časť) áno (časť) nie	I.	nie
04	**ZV01**	0,705	0,418	**0511042/6** **0511002/5**	0,326 0,092	Fyzické osoby	áno (časť) áno (časť)		nie
05	**BH01**	0,343	0,240	**0511002/5**	0,240	Obec	áno (časť)	I.	nie
06	**BI01**	1,624	0,675	**0565235/5** **0511042/6** **0511002/5**	0,235 0,344 0,096	Fyzické osoby	áno (časť) áno (časť) áno (časť)	I.	áno (časť)
07	**BI02**	*Lokalita bola vylúčená na základe výsledkov prerokovania.*							
08	**BI03**	0,336	0,129	**0565235/5**	0,129	Fyzické osoby	nie	I.	áno
09	**BI05**	0,114	0,057	**0565235/5**	0,057	Fyzické osoby	nie	I.	áno
10	**BI06**	0,846	0,085	**0511002/5**	0,085	Fyzické osoby	nie	I.	áno
11	**BI06**	0,456	0,179	**0511002/5**	0,179	Fyzické osoby	nie	I.	áno
12	**BI04**	*Lokalita bola vylúčená na základe výsledkov prerokovania.*							
13	**BI05**	0,077	0,039	**0511002/5**	0,039	Fyzické osoby	nie	I.	áno
14	**BI05**	0,066	0,033	**0511002/5**	0,033	Fyzické osoby	nie	I.	áno
15	**BI05**	0,169	0,033	**0511002/5**	0,033	Fyzické osoby	nie	I.	áno
16	**BI09**	0,974	0,459	0783685/9 **0511002/5**	0,026 0,433	Fyzické osoby	nie	I.	áno
17	**BI08**	0,466	0,182	0783685/9	0,182	Fyzické osoby	nie	I.	áno
18	**BI09**	1,127	0,558	**0511002/5**	0,558	Fyzické osoby	nie	I.	áno
19	**BI11**	3,858	1,929	**0511002/5** **0565235/5**	1,399 0,530	Fyzické osoby	nie	I.	nie
20	**ZV03**	0,106	0,106	**0511002/5**	0,106	Fyzické osoby	nie	I.	nie
21	**BI07**	0,183	0,092	**0511002/5**	0,092	Fyzické osoby	nie	I.	áno
22	**BI07**	0,049	0,025	**0511002/5**	0,025	Fyzické osoby	nie	I.	áno
23	**BI07**	0,110	0,055	**0511002/5** **0565235/5**	0,008 0,047	Fyzické osoby	nie	I.	áno
24	**BI07**	0,052	0,026	**0565235/5**	0,026	Fyzické osoby	nie	I.	áno
25	**ZV06**	0,187	0,183	**0565235/5** 0768445/6	0,036 0,147	Fyzické osoby	nie	I.	nie

Číslo lokality	Funkčné využitie	Výmera lokality spolu v ha	Predpokladaná výmera záberu poľnohospodárskej pôdy			Užívateľ poľnohospodárskej pôdy	Vybudované hydromeliorač. zariadenia (závlaha, odvodnenie	Časová etapa realizácie	Iná informácia - v zast. území k 1.1. 1990
			Spolu v ha	Z toho					
				Kód/skupina BPEJ	Výmera v ha				
26	**BI12**	1,560	0,780	**0565235/5** 0768445/6	0,686 0,094	Fyzické osoby	áno (časť) áno (časť)	I.	áno (časť)
27	**BI12**	0,233	0,117	**0565235/5** 0768445/6	0,055 0,062	Fyzické osoby	nie	I.	áno
28	**BI13**	0,619	0,310	0768445/6	0,310	Fyzické osoby	nie	I.	áno
29	**BI13**	0,534	0,267	0768445/6	0,267	Fyzické osoby	nie	I.	áno
30	**BI10**	0,496	0,248	**0511002/5** 0783685/9	0,139 0,109	Fyzické osoby	nie	I.	nie
SPOLU		**21,678**	**8,608**		**8,608**				

Celkový predpokladaný záber poľnohospodárskej pôdy je v k. ú. Málinec cca **8,608 ha**.

*Vysvetlenie k ZU01**

Časť lokality ZU01 bola vylúčená, vzhľadom na zásah do Chránenej vodohospodárskej oblasti Horné povodie Ipľa, Rimavice a Slatiny, čím bol záber chránenej PP znížený o 2,152 ha.

V k. ú. Málinec sme navrhli v rámci ÚPN – O časť poľnohospodárskej pôdy na zmenu kultúry– **na produkčný ovocný sad**:

PV 04 - o celkovej výmere 4,465 ha (nezahrnuté do záberov)

Poznámka I:

Podľa Prílohy č. 2 Nariadenia vlády SR č. 58/2013 Z. z. (účinnosť od 1.4.2013) o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber PP sú pôdy zaradené do BPEJ v k. ú. Málinec, ktoré sú v tabuľke hrubo vyznačené, uvedené v Zozname najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy, podľa ktorého podliehajú odvodom za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy.

Poznámka II:

V k. ú. Ipeľský Potok nepredpokladáme žiadne zábery poľnohospodárskej pôdy, vzhľadom na obmedzenia vyplývajúce z OP I. - III. stupňa Vodného diela Málinec.

Vysvetlivky :

Funkčné využitie: BI - obytné územie (rodinné domy), BH - obytné územie (bytové domy), MF - malé farmy, PV - poľnohospodárska výroba, ZU - zmiešané územie (malé farmy + bývanie), ZV - zeleň verejná

B.16.2 VYHODNOTENIE DÔSLEDKOV STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA LESNÝCH POZEMKOCH V ÚPN-O MÁLINEC

V k. ú. Málinec a Ipeľský Potok nepríde k záberom lesnej pôdy.

B.17 HODNOTENIE NAVRHOVANÉHO RIEŠENIA Z HĽADISKA ENVIRONMENTÁLNYCH, EKONOMICKÝCH, SOCIÁLNYCH A ÚZEMNOTECHNICKÝCH DÔSLEDKOV

Navrhovaná koncepcia rozvoja obce, prezentovaná v územnom pláne, vychádza z požiadaviek formulovaných v schválenom Zadaní pre ÚPN obce Málinec. Navrhované funkčné a priestorové využívanie územia bolo pri procese návrhu posúdené zo všetkých rozhodujúcich hľadísk, ktoré by mohli ovplyvniť kvalitu výsledného riešenia vo vzťahu jednak ku krajine a kultúrnohistorickému dedičstvu, či životnému prostrediu ako aj k budúcim „užívateľom“. V neposlednom rade prihliada na komplexnosť a vzájomný súlad navrhovaného riešenia.

Environmentálny aspekt

Navrhované riešenie funkčného využitia a jeho budúce dôsledky nebude mať, z hľadiska environmentálneho, negatívny vplyv na riešené územie. Pri tvorbe koncepcie boli vyhodnotené a zohľadnené všetky možné vplyvy, ktoré by mohli ovplyvniť kvalitu životného prostredia. Návrh ÚPN rešpektuje kostru Regionálneho územného systému ekologickej stability, vrátane navrhovaných nových prvkov miestneho územného systému a premieta ju do záväznej časti dokumentácie, rešpektuje všetky chránené územia regionálneho významu. Do záväznej časti boli zapracované výstupy z Krajinnoekologického plánu, ako aj rôzne opatrenia na zmiernenie rôznych stresových javov v krajine.

Realizáciou navrhovanej kanalizácie, ďalšou plynofikáciou, dôsledným zberom druhotných surovín, zneškodňovaním odpadov, výsadbou nových línií a plôch zelene, ap. dôjde k zlepšeniu životného prostredia.

Ekonomický aspekt

Navrhované komplexné riešenie funkčného využitia bude mať pre obec z dlhodobého hľadiska v konečnom dôsledku pozitívny ekonomický prínos. Územie priamo nadväzujúce na z. ú. obce navrhujeme efektívne dostavať, čo bude mať vplyv na ekonomiku a efektívnosť dopravnej a technickej infraštruktúry, čo sa prejaví v nákladoch na investície a prevádzku územia. Navrhované plochy zmiešaného územia (bývanie +občianska vybavenosť a služby, resp. občianska vybavenosť a výroba) umožnia umiestniť nové prevádzky a služby a tým zabezpečiť obci ďalší ekonomický rast a zároveň ponúknuť ďalšie nové pracovné príležitosti priamo v obci.

Sociálny aspekt

Navrhovaným posilnením urbanizačnej osi v centre obce o územie s polyfunkčným využitím sa posilnia sociálne a kultúrne väzby medzi obyvateľmi. Vytvorením nových verejných priestorov v existujúcom ako aj navrhovanom obytnom území, vybudovaním a úpravou nových oddychových plôch v zeleni, bude do istej miery ovplyvnená aj úroveň sociálneho prostredia s priamym dopadom na obyvateľov aj na budúcich návštevníkov obce.

Územno-technický aspekt

Navrhované riešenia z hľadiska územno-technických dôsledkov, ktoré vychádzajú z koncepčných rozvojových zámerov, ovplyvnia riešenia v danej lokalite a to hlavne vzhľadom na dopravnú a technickú infraštruktúru a optimálne umiestnenie objektov vo funkčných plochách, hlavne obytných, resp. zmiešaného územia. V neposlednom rade sa posilnia urbanizačné zámery v ťažiskovej polohe obce. Priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia koncipované a zaregulované v územnom pláne sa prejaví aj zväčšením rozsahu zastavaných plôch a dobudovaním dopravnej a technickej infraštruktúry.

Záver

Z hľadiska dopravnej dostupnosti, pekného prírodného prostredia, môžeme obec zaradiť do oblasti priaznivej na bývanie. Z hľadiska výskytu negatívnych prvkov v životnom prostredí ide o územie bez výskytu pôsobenia negatívnych javov. Súčasná ekologická kvalita krajiny obce Málinec, sa po realizácii opatrení navrhovaných v ÚPN-O zlepší. Celkove možno územie obce zaradiť do oblasti s vysokým potenciálom na funkciu bývania.

Vytvorenie ponuky využiteľných plôch napomôže rozvoju všetkých funkcií - bývania s občianskou vybavenosťou (priaznivé dôsledky na vývoj počtu obyvateľov obce, vekovú štruktúru, spokojnosť obyvateľov), výroby a služieb (priaznivý vplyv na zamestnanosť a rozpočet obce), športu a verejnej zelene (priaznivý vplyv na atraktivitu obce pre obyvateľov a návštevníkov, vytvorenie podmienok pre zdravý životný štýl obyvateľov).

Navrhovaná koncepcia riešenia nebude mať za následok zhoršenie životných podmienok obyvateľov a po jej realizácii bude mať také dôsledky, ktoré vo všetkých posudzovaných aspektoch pozitívne ovplyvnia obytné prostredie.

Celkovo možno navrhované riešenie hodnotiť ako vhodné a primerané.

C. DOPLŇUJÚCE ÚDAJE

Pri spracovaní ÚPN-O Málinec boli k dispozícii nasledovné podklady, z ktorých boli čerpané a následne zapracované relevantné doplňujúce údaje do riešenia:

- Zadanie Územného plánu obce Málinec, schválené uznesením OZ v Málinci č.1/2021 písm. h) zo dňa 18.02.2021
- Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Poltár, ESPRIT, B. Štiavnica, 2020
- Krajinno-ekologický plán obce Málinec, Ing. M. Hodas. a kolektív, 11/2020
- Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, Uznesenie vlády SR č.148/2014, 26.03.2014 a je aktualizácia z r.2018, Uznesenie vlády SR č.478/2018
- stanoviská dotknutých orgánov a organizácií, doručené po oznámení o začatí obstarávania ÚPN-O Málinec a doručených po prerokovaní ÚPN-O Málinec

D. DOKLADOVÁ ČASŤ

Dokladová časť je samostatnou prílohou územnoplánovacej dokumentácie "Územný plán obce Málinec ".

NÁVRH ZÁVÄZNEJ ČASTI RIEŠENIA

Návrh záväznej časti riešenia a Schéma záväznej časti riešenia a verejnoprospešných stavieb sa nachádza na nasledujúcich stranách.